MUZAFFER İLHAN
ERDOST

12 EYLÜLÜN BÜYÜK BABALARI

ONUR
YAYINLARI

BİRİNCİ BASKI
KASIM 2011

12 EYLÜLÜN BÜYÜK BABALARI

MUZAFFER İLHAN ERDOST

ONUR YAYINLARI
ANKARA 2011

ISBN 978-975-351-038-7

İÇİ

7 Sunu

9 *12 Eylülün Büyük Babaları*
9 1. Kurtarıcı
11 2. İlk Büyük Baba: Truman
13 3. Sovyet Baskısı ve Truman Doktrini
18 4. Yurda Sızmış Düşman?
22 5. Sonrakiler: Rockefeller ve Eisenhower
24 6. Ulusal İrade Devri: Dolaylı Saldırı Antlaşması
27 7. Öteki: Johnson (Vietnam Modeli)
29 8. Ulusun Boğularak Özgürleştirilmesi!
34 9. Ulusal Bütünlüğünü Bölerek Korumak!
36 10. 12 Eylüle Doğru
40 11. Özel Savaş: Savaş Suçu / İnsanlık Suçu
41 12. Alevi: Potansiyel "Komünist"
44 13. Bir Gizli "İşgal" Oyunu
48 14. Faşizm: Kendimiz İçin Değil, Sermayenin Küresel Egemenliği İçin
49 15. Sonuna
56 16. NATO'nun Darbe Planı
59 17. Ecevit, Özel Harp Dairesi'ni Öğreniyor!

61 1*2 Eylülün Büyük Babaları / Ekler*
61 Cumhuriyet Rotasından U Dönüş
65 İki Subay: İşkence Yapan, Yapılan
66 12 Eylüle Sarkan Portreler: *Kırcı*
68 *12* Eylüle Sarkan Portreler*: Çiftçi*
71 12 Eylüle Sarkan Portreler: *Çatlı*
74 12 Eylül Sarkan Portreler: *Ağca*

76 *12 Eylülün Uzayan Karanlığında Kemal Türkler Davası ve Zamanaşımı*
76 *Bir* - Kemal Türkler Davası (Özet)
90 *İki* - İnsanlık Suçları ve Zamanaşımı
95 *Üç* - 12 Eylüle Doğru
98 *Dört* - Uluslararası Hukuk Açısından Zamanaşımı
104 *Beş* - İç Hukuk Açısından Zamanaşımı

109 *12 Eylül Sonrası Bir Gözaltı Anısı*

115 *Güvercinler ve Sırtlanlar (Bahçelievler Toplu Kıyını)*
115 Serdar Alten
119 Robot Resimler
119 5-6-2 Reis, Tamam mı?
123 Duran Demirkıran
125 Haluk Kırcı
127 Eter
128 "İki" Plaka, "Bir" Araç
130 34 PD ve Abdullah Çatlı
137 Ağır Ceza Mahkemesinde
140 Ağır Cezadan AİHM'ye
151 Bir Tatil "Keyfi"
153 Bir "Tarih" Hilesi
165 Muhsin Yazıcıoğlu
178 Son Notlar

184 *"Bir Plan Yapılmış Tuzağa Düşürülmüştük"* - Sultan Özer Söyleşisi

189 *"O Toprağın Üzerinde Büyüyor"* - Selda Güneysu Söyleşisi

197 *Kardeşimi Gözümün Önünde Döverek Öldürdüler* - Faruk Bildirici Söyleşisi

209 *İlhan'la İlhanlarla...*

213 *30 Yıl Sonra İlhan'la*

230 *Atom Bombası ve Füzeye Kalkan*
230 1. Atom Bombası Çocukları, 6 Ağustos 1945
238 2. Füzeye Kalkan ve Küresel Miras

251 *Hangi Kağıttan Kaplan*

254 Kefen Giyenler / Kefen Giydirenler

259 Mihri Belli ve "Milli Demokratik Devrim"

SUNU

"12 Eylülün Büyük Babaları" ve izleyen yazılar,
aslında ve özünde, kitleselleşmiş, taş olmuş
kitleleşmiş suçlar ve "suçlular" için,
kanları dökülmüş, canları alınmış
binler,
onbinler adına
suç duyurusudur.

Suçları ve suçluları özgür iradesiyle
sorgulayacak, sorgulayabilecek tek adres,
kanları dökülen, canları alınan halkın
kendisidir.

Yüce Yunus'un deyişiyle:
"Sen kendin bilmez isen
"Bu nice okumaktır"

BİR

12 EYLÜL'ÜN BÜYÜK BABALARI

BİR 12 EYLÜL PANORAMASI

1. Kurtarıcı

1963/64 yılları.

Benim, Şemdinli'de, 1/118 Seyyar Jandarma Tabur veteriner hekimi olarak, uçurumlardan uçtuğum günler.

EOKA, ABD politikasına uyarlı olarak, Türk ve Müslümanlardan Kıbrıs'ı "temizlemeye" çalışıyor. Vurarak, kırarak, keserek, öldürerek.

Belleğimde o fotoğraf: Bir banyo küveti içinde parçalanmış bir kadın cesedi ve yanında kesicilerle öldürülmüş iki çocuğu. Bir subay eşi olduğu için öldürülmüştü kadın ve çocukları.

Cemal Süreya, banyo küvetinde iki küçük çocuğuyla kanlar içindeki annenin, Siyasal Bilgiler Fakültesinde birlikte okudukları, Sezai Karakoç'un gençlik şiiri "Monna Rosa"da ölümsüzleşen o sevimli, ufak tefek kız olduğunu söylediği zaman daha bir derinden sarsılacaktım.

Bu tür saldırıların yoğunlaştığı günlerde, İsmet İnönü hükümeti, Kıbrıs'a müdahale kararı almış, diplomasi nezaketi, kararı, Başkan Johnson'ın, yani, ezeli ve ebedi "müttefikimiz" Amerika'nın bilgisine iletmişti.

Başkan Johnson, diplomatik nezaket ile bağdaşmayan, İsmet İnönü'nün kimliğinde ve kişiliğinde ulusumuzu aşağılayan bir mektup yazacak, ve EOKA'nın kanlı eylemlerine kol kanat gerecekti.

Johnson, mektubunda, (1) Türkiye'nin "garantör" devlet olarak, öteki garantör devletlerle (İngiltere ve Yunanistan'la) "istişare" etmeden tek taraflı olarak hareket etmesinin ABD tarafından kabul edilemez olduğunu, (2) Türkiye ile ABD arasında mevcut Temmuz 1947 Antlaşması'nın 4. maddesi gereğince, askeri yardımın veriliş amaçlarından başka gayelerde kullanılması için Hükümetin, Birleşik Devletlerin olurunu alması gerektiğini; (3) Ada'da bulunan Barış Gücünün henüz işini tamamlamadığını, Birleşmiş Milletler üyelerinin Türkiye'nin tek taraflı hareketine en sert şekilde tepki göstereceklerini ileri sürüyor, İnönü'den, Kıbrıs sorununun "aklı selimle ve sulh yoluyla çözümü hususunda görüşmelerde bulununcaya kadar müdahale kararının geri bırakılmasını" istiyordu.

Başkan Johnson'ın Kıbrıs sorununu barışçıl yollardan çözümü için Washington'a davet ettiği İnönü, "Başbakan" olarak girdiği "Beyaz Saray"dan, bir bakıma yalın bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak çıkacaktı. Çünkü, TBMM'de yıllık bütçe görüşmeleri tamamlanmış, ama bütçe onaylanmamıştı. Bu, Cumhuriyet tarihinde ilkti ve hükümet dolaylı olarak düşürülmüş demekti. Aktör Süleyman Demirel'di, ve İnönü'den boşalan başbakanlık koltuğuna otururken "iyi gülüyordu". Bir kez de Denizlerin idam kararını Meclise onaylattığı için böyle gülmüştü.

Time muhabiriyle yaptığı görüşmede İnönü, kırgınlığını ve uğratıldığı bozgunu, "Amerika'nın mesuliyetine inanmıştım, şimdi bunun cezasını çekiyorum!" diyecek ve ekleyecekti: "Yeni bir dünya kurulur, Türkiye onun içinde yerini alır."

İnönü'nün "Kurulacak yeni bir dünya" dediği, kuşku yok ki, daha önce kurulmuş olanlar olmayacaktı. Sovyetler Birliği değildi, İnönü, ondan korkmuş, koruması için ABD'ye sığınmıştı. Şimdi ABD'nin tehdidi altındaydı. Türk ve Müslüman olanlar vuruluyor, kesiliyor, İnönü cephelerinin şanlı komutanı eli-kolu bağlı duruyordu. Kurulacak yeni dünya, olsa olsa tasarımsal Avrupa Birliği olabilirdi. Ama Türkiye bir yörüngeden isteyince ayrılacak ve dilediği başka bir yörüngeye bağlanacak denli özgür müydü?

Neydi İnönü'nün inandığını söylediği "Amerika'nın sorumluluğu" ve neydi Johnson'ın mektubunda gönderme yaptığı ve İnönü'nün ellerini tutacak olan "12 Temmuz 1947 Andlaşması" ve bu anlaşmanın 4. maddesi?

2. İlk Büyük Baba: Truman

ABD Başkanı Truman, "ulusal bütünlüklerini korumak" ve "özgür ulus olarak varlıklarını sürdürmek" için, Yunanistan ve Türkiye'nin kendilerinden acil yardım istediklerini dile getirerek, Yunanistan'a ve Türkiye'ye acil yardım yapılmasını istemiş, Kongre, 22 Mayıs 1947'de, Yunanistan'a ve Türkiye'ye Yardım Yasasını kabul etmişti.

Yunanistan'a ve Türkiye'ye yardım yasasının ardından 12 Temmuz 1947'de (5/23 sayılı) "Türkiye'ye Yardım Andlaşması" imzalanacak, aynı gün Türkiye'ye Yardım Yasası yürürlüğe girecektir.

Gene 12 Temmuz 1947 günü, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, "12 Temmuz Beyannamesi" başlığı altında radyodan yayınlanacak konuşmasında, özellikle ABD'ye, genel seçimler ve demokratikleşme konusunda, güvence veriyordu.

Türkiye'ye yapılacak yardım 100 milyon dolardı. Peyderpey verilecekti. Genel olarak mal ve hizmetler, yardım dolayısıyla Türkiye'de görevlendirilecek sivil ve askerin gideri bu yardım fonundan karşılanacaktı.

Yunanistan ve Türkiye'ye Yardım Kanununun gerekçesinde (1) Türk ve Yunan hükümetleri, Birleşik Devletler Hükümetinden Ulusal bütünlüklerini ve özgür ulus olarak var-

lıklarını sürdürebilmek için ivedi yardım istemişler; (2) bu ulusların, ulusal bütünlükleri ve varlıkları Birleşik Devletler'in ve hürriyetsever halkların güvenliği bakımından önemli olduğu ve bunun da yardım almalarına bağlı olduğu gerekçesiyle, "Türkiye'ye Yapılacak Yardım Hakkında Antlaşma" ile (12 Temmuz 1947) Birleşik Devletler Başkanına, "her iki memleketin egemen bağımsızlığına ve güvenliğine uygun koşullarda, yardımda bulunmak yetkisi" veriliyordu.

"Yardım" karşılıksız değildi ve koşulları vardı. Başkan Jhonson'ın İnönü'nün önüne koyduğu aynı yasanın yani Türkiye'ye Yardım Antlaşmasının, 4. maddesi ikinci paragrafına göre, "Türkiye Hükümeti, Birleşik Devletler Hükümeti'nin oluru olmadan, bu neviden hiçbir madde veya bilginin mülkiyeti ya da zilyedliğini devredemeyecek, Birleşik Devletler hükümetinin oluru olmadan, Türkiye Hükümeti, bir kimse tarafından, bu maddelerin veya bu bilgilerin kullanılmasına ve bu sıfata haiz olmayan bir kimseye açıklanmasına izin vermeyecek"ti.

Aynı yasaya göre, "Federal Tahkikat Bürosunca (FBI) hakkında tahkikat yapılmamış hiçbir sivil personelin, bu (yardım) yasasının uygulanması amacıyla Yunanistan ve Türkiye'de görevlendirilemeyeceği (m. 3); Yardımın, anlaşmaya uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını izlemek amacıyla ABD memurlarının ülkeye serbestçe gireceği (m.3/a); "Birleşik Devletler Askeri Kuvvetlerine mensup sınırlı sayıda şahısların", yalnızca "müşavir" olarak bu ülkelere yardımla görevlendirileceği (m 4); "Müşavir" olarak görevlendirilen "asker" şahısların "bu ülkelerin personeline eğitim ve öğretim sağlayacağı" (m 5/b) yardım yasasında yer alan maddelerin bazılarıydı.

Birleşik Devletler Başkanı, istediği zaman, bu yasa uyarınca alınan bir mal, bir senet veya bilginin güvenliği için gerekli yasa hükümleri koyacak (m. 3/a); bu yasa hükümlerinin yürütülmesi için, yetkilerini, kendisinin belirleyeceği bir ofis, ajans, bağımsız kuruluş ya da memurlar kullanabilecekti. (m. 5)

FBI'ın denetiminden geçmemiş hiç kimse, yardımla ilgili olarak Türkiye'ye gönderilmeyecek, yardımın yerinde kullanılıp kullanılmadığını denetleyecek kişiler Türkiye'ye serbestçe girecekti. Yani Türkiye ajanla dolacaktı. Amerikan süttozu nerelere kadar gidiyorsa oralara kadar geniş ve yoğun bir ajan ağı örülecekti.

3. Sovyet Baskısı ve Truman Doktrini

"Ulusal bütünlüğümüzü korumak" ve "özgür ulus olarak varlığımızı sürdürmek" için, ABD'den Türkiye'nin mi yardım istediği, yoksa ABD'nin politik bir manevrası mı olduğu tam açıklığa kavuşmamış olmakla birlikte, Türkiye'nin ulusal varlığını ve özgür geleceğini korumak için ABD'ye "koruyucu" olarak sığındığı yadsınılamaz bir gerçekti.

Avrupa'yı, hani denebilirse, göz açıp kapayıncaya değin işgal etmiş ve Bulgaristan -Türkiye sınırına mevzilenmiş Nazi ordularının, Türkiye üzerinden Sovyetlere yeni bir cephe açması ve Anadolu topraklarını bir savaş alanına dönüştürmesi yakın olasılığı, doğal ki, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü, savaşta "tarafsız" kalmaya, ama Alman Nazilerini üzerine saldırtmayacak bir denge politikası izlemeye yönelecekti.

"Tarafsız" ülke olarak, Almanya'nın diğer şeyler yanında, yüksek krom talebini karşılaması, her şeyden önce Hitler karşıtı blokta yer alan devletlerin Türkiye'yi sıkıştırmasına neden olacak, bir bakıma Türk-Alman ilişkilerinin kesilmesinde dönüm noktası sayılmak gereken 20 Nisan 1944'te, Ankara'da, Parlamento önünde, hükümetin, Almanya'ya krom sevkini durdurduğu açıklanacaktı.

Hitler'in Dışişleri Danışmanı Joachim Von Ribbentrop, Türkiye'nin, Almanya'ya 180 bin ton krom cevheri teslim etmeyi yükümlendiğini, 14 Nisan 1944'e kadar Alman savaş sanayisinin 80 bin ton krom cevheri işlediğini, 100 bin ton daha krom cevheri teslim edilmesi gerektiğini belirtmesine, Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Papen'in, 1 Mayısa kadar olabildiğince krom sevkedilmesi konusunda yetkililerle an-

laşmasına karşın, Almanya'ya, 20 Nisanda krom cevheri sevki durdurulacaktı.

Alman Başkomutanlığı, krom sevkinin durdurulmasını Kırım yenilgisine bağlayacak, Hitler ise, Nisan 1944 sonunda, "Türkiye'ye karşı savaşmak üzere elde 50 seçkin tümen bulunmadığı için bu ülkeye sert protesto notaları yollayamayacağını" açıklayacaktı.

İnönü, kuşku yok ki, krom sevkini durdururken bir durum değerlendirmesi yapmış olmalıydı, Hitler'in açıklaması bu bakımdan önemliydi. Çünkü, daha önce, Hitler, İsmet İnönü'ye 28 Şubat 1941 günlü mektubunda, "Bulgaristan'daki Alman birliklerinin Türk sınırından uzak durmaları emrini verdiğini" yazmış, ardından da, "Türk hükümetinin, bizi, bu tutumuzda değişiklik yapmaya zorlayacak tedbirlere gerek görmemeli" koşulunu koymuştu. Buna karşılık, Hitler karşıtı ortaklıkta yer alan devletler, Türkiye'nin krom satışları ile faşist savaş ekonomisinin desteklenmesini yeriyorlardı.

ABD Başkanı Roosevelt, Türk krom satışlarının durdurulması dileğiyle İnönü'ye dostça bir davranış içinde yazdığı mektubu, Stalin, mektubun etki yapacağından kuşkulandığı için, göndermemişti.

14 Nisan 1944'te, İngiliz ve Amerikan Büyükelçileri Türk hükümetine verdikleri notada, ABD ve İngiltere'nin Almanya'ya stratejik bakımdan önemli malların (yani krom cevherinin) verilmesinden duydukları hoşnutsuzluğu iletmişler, ABD Dışişleri Bakanı Hull, 9 Nisan 1944'te tüm tarafsız devletlerden Almanya ile ticaretini durdurmasını istemişti. "Tarafsız" devletlerin ilk sırasında Türkiye vardı. Türkiye 20 Nisanda krom sevkini durdurmuştu.

Savaş sona erdiğinde, bu kez Türkiye, yeni bir tehditle, Sovyet hükümetinin Boğazları yönetmek istemi ve doğu illerimizden toprak talebiyle denebilirse sarsılacaktı.

Savaş sürecinde, Hitler yanlısı Numan Menemencioğlu'nun başbakanlığı döneminde, "Ems" ve "savaş taşıtı" tipi 13 Alman savaş gemisi Boğazlardan geçmiş, Kırım yarıma-

dası çevresindeki savaşlara katılmıştı ve Alman Donanma Komutanlığı, şimdi, bunları Ege'ye yolluyordu. İngiliz hükümeti 4, 9 ve 14 Haziran tarihlerinde Türkiye'yi Montreaux Sözleşmesinin 19. maddesini çiğnemek ve denetim yükümlülüğünü hafife almakla suçlamıştı. Türk hükümeti daha sonra bu tür geçişleri yasaklamıştı. Ama, savaş sonrasında, Sovyetler, Montreaux Sözleşmesinin tam olarak uygulanamadığını ileri sürerek, Türkiye'ye, Boğazları birlikte korumayı dayatacaktı.

Sovyetlerin Boğazları birlikte yönetme "dayatma"sı, ister istemez, Mondros Ateskes sözleşmesinin "Birinci Maddesini" akla getiriyordu: 30 Ekim 1918'de, Limni Adası Mondros Limanında İngiliz Akdeniz Filosu Komutanı Amiral Calthorpe, üç Osmanlı delegenin önüne, daha önce hazırlanmış olan 24 maddelik bir metin koymuş, ve ilk üç maddesinin tek bir sözcüğünün bile değiştirilmeyeceği koşuluyla, görüşmelere başlanmıştı. Tek bir sözcüğü değiştirilmeden kabul edilen Birinci Madde, Çanakkale ve Karadeniz Boğazlarının itilaf devletleri donanmalarına açılması ve Karadenize geçiş sağlanmasıyla ilgiliydi, Çanakkale ve Karadeniz Boğazları kaleleri müttefiklerce işgal edilecekti. Tarih 30 Ekim 1918'di ve ertesi gün öğleden sonra, Türk ordusu terhis edilmiş, "Türk karasularında ya da Türkiye'nin işgalindeki sularda bulunan bütün savaş gemileri teslim alınmış, İstanbul ve Çanakkale kaleleri işgal edilmeye başlanmış, İtilaf devletleri (İngiltere, Fransa ve İtalya) adına Mondros sözleşmesini dayatan İngiliz Akdeniz Filosu Komutanı Amiral Calthorpe komutasında, onbinlerce mehmedin canıyla ördüğü Çanakkale duvarı, bir imza ile çiğnenerek aşılmış, tek kurşun atmadan, atılmadan İstanbul işgal edilmişti.

Kuşku yok ki, Sovyetlerin Boğazlar'la ilgili talebi / dayatması, Mondros Ateskes Sözleşmesinde yer alan Birinci Maddeden farklıydı, ama Türkiye'nin bağımsızlık ve egemenlik haklarına ağır bir saldırı niteliğindeydi. (Doğan Avcıoğlu'nun Milli Kurtuluş Tarihi kitabında (4. Kitap), okur, bu dönemin ve bu sürecin açığa çıkan yüzünü ayrıntılarıyla okuyabilir.)

Bizim, burada amacımız ise, bir dönemin tarihini aydınlatmak değil, Türkiye'nin, "ulusal bütünlüğünü korumak" ve "özgür ulus olarak varlığını sürdürmek" için, ABD'den yardım istemiş olmasının nedenlerini belirlemeye çalışmaktır.

Bu nedenlerden biri, Sovyetlerin "Boğazlar"ı birlikte korumak istemesi, ikincisi ise Doğu Anadolu'dan toprak talebidir. Bu talepler uç verdiği zaman Türkiye'nin tepkisini haklı bulan Stalin'in, savaş sonrasında, Türkiye'nin Sovyetler karşıtı duruşunu ve olumsuz tutumunu açığa vuran belgelerin, Berlin'i işgal eden Sovyetler'in eline geçtiğinde, bir taktik ya da strateji değiştirmiş olacağı düşünülebilir. Savaşın sona yaklaştığı, Türkiye'nin Almanya ile ilişkisini kesmeye başladığı günlerde, Ocak 1944'te, İsmet İnönü'nün, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ı görevden almasının nedenleri arasında, Sovyetlere karşı, Almanlarla elaltından yürütülen görüşmelerin etkisi olduğu da bir görüş olarak ileri sürülebilir.

Ne olursa olsun, Sovyetlerin Boğazlarla ilgili talepleri kadar, toprak talebi de, Türk-Rus düşmanlığının tetiklenmesine yol açmış, ve Türkiye'yi 12 Martta ve 12 Eylülde, ABD'nin ve NATO ile korunan sistemin açık hapishanesine, cinayetler ve katliamlar ülkesine dönüştürmesinin başlangıcı ve "neden"i olmuştu.

Sovyetler, neden Kars, Ardahan ve Artvin'i istemişti?

Kimi anlatıma göre, Moskova Andlaşmasının (1921) revizyonu isteniyordu. Kimine göre, Sevr Andlaşmasında Ermenilerin bulunmadığı Trabzon'un Ermenistan'a verilmesine koşut bir yaklaşımla, bu üç il, Ermenistan'a bağlanmak, Ermenistan'a Karadeniz kapısı açılmak isteniyordu. Kimine göre de, bu üç ilin savaş tazminatı olarak Gürcistan'a verilmesi tasarlanmıştı.

Sovyetler, 1877-1878 Türk-Rus savaşında, Çarlık ordularının işgal ettiği, Kars, Ardahan ve Artvin'i istemişti. Bu iller, 1878 Berlin Andlaşmasıyla Rusya'ya bırakılmış illerdi. Birinci Dünya Savaşında da Çarlık orduları, Kafkaslarda oluşturdukları Ermeni alaylarıyla birlikte, Erzurum, Erzin-

can, Van, Muş ve Bitlis'i işgal etmişti.

3 Mart 1918'de, Sovyet Rusya ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Brest-Litovsk Barış Andlaşmasıyla, 1877-1878 savaşında (93 harbinde) Rusya'ya bırakılan Batum, Kars, Ardahan, halk oylaması (plebisit) koşuluyla, Birinci Dünya Savaşında Rusların işgal ettiği Erzurum, Erzincan, Van, Muş ve Bitlis ise doğrudan Osmanlı Devletine bırakılıyordu.

28 Mayıs 1918'de Batum'a İngilizler asker çıkarmış, İngilizlerin desteğinde Erivan başkent olmak üzere Ermenistan Cumhuriyeti kurulmuştu. 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes sözleşmesiyle, Türk ordusu, 1914 Birinci Dünya Savaşı öncesi sınırına çekiliyor, yani Batum, Kars ve Ardahan'ı bırakıyordu.

Mustafa Kemal'in söylemiyle, Mondros Ateskes Andlaşmasından sonra, Ermeniler, gerek Ermenistan içinde, gerek sınıra yakın yerlerde Türkleri topluca öldürmeye başlamışlardı ve 1920 sonbaharında Ermeni kıyını dayanılmaz bir noktaya gelince, 28 Ekim 1920'de, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti kararıyla, Doğu ordumuz 1918 Ateşkes Sözleşmesi doğrultusunda çekildiği Birinci Dünya Savaşı sınırından saldırıya geçerek, Brest-LitovskAndlaşmasıyla Türkiye'ye bırakılmış olan Sarıkamış, Kars, Iğdır ve Gümrü'yü, "Elviye-i Selasiye" olarak adlandırılan üç ili, yani Ardahan, Kars ve Batum'u alacaktı.

16 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Sovyetler Birliği arasında gerçekleştirilen Moskova anlaşmasında bu iller Türkiye'de kalmış, ama Batum, Gürcistan'a bağlanmak üzere Sovyetler Birliğine bırakılmıştı. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Misak-ı Milli'den verdiği ilk ödündü.

Savaştan sonra Sovyetler Birliği, Çarlık Rusyası'nın 1877-78'de Berlin Andlaşmasıyla Osmanlı'dan kopardığı, 1918'de Sovyetler Birliği ile Osmanlı arasında gerçekleştirilen Brest-Litovsk Andlaşmasıyla Osmanlı'ya geri verdiği, ve bunu, 1921'de Moskova Andlaşmasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetiyle de oylaştığı "Evliye-i Selasiye"yi, Ba-

tum'u Türkiye'den aldığı gibi, almak isteyecekti.

Truman Doktrininde (12 Temmuz 1947) Türkiye'nin geleceğini kucaklayan ilk söylem, "ulusal bütünlüğünü koruma", Sovyetlerin savaş sonrası Türkiye'den istediği bu toprak taleplerinden kaynaklanıyordu, ve ikinci söylem "özgür ulus olarak varlığını sürdürme", "NATO ile korunan sistemi koruma" ifadesinde açımlandığı gibi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri adında içkin "sosyalist" sisteme karşı, örtük de olsa, "anti-komünizm"i içeriyordu. – her ikisi de Sovyetler Birliğini, biri "devlet", öteki "sistem" olarak düşmanlaştıran ve Türkiye'yi Sovyetler Birliğine karşı, sosyalizm/komünizme karşı korumayı üstlenen, bir irade devralmıştı ABD. "Kurtarıcı" adı altında, bir "kuşatma" da denebilirdi; bir farkla ki, bu, dıştan değil içten, içimizden kuşatmaydı, kendi kendimizi kuşatacaktık.

ABD, Türkiye'de "ulusal bütünlüğümüz"ün kurtarıcısı olarak, dışardan (yani Sovyetlerden) gelecek saldırıya karşı yeraltı direnişi örgütleyecek, "özgür ulus olarak varlığını sürdürmek" için, yurt içine sızacak düşmanla (yani komünistlerle) işbirliği yapmaya kalkışacak grupları etkisiz hale getirecek, bunun için örgüt ya da örgütler oluşturacaktı.

(Bu bölümdeki savaş süreciyle ilgili belge-bilgiler, Johannes Glasneck, *Türkiye'de Faşist Alman Propagandası*, Onur Yayınları, Ankara 1978'den alındı.)

4. "Yurda Sızmış Düşman"?

Nato'nun Gizli Orduları kitabının yazarı Daniele Ganser'e göre, "Türkiye, 4 Nisan 1952'de NATO'ya katıldığı zaman, Albay Türkeş'in de katkılarıyla ülkede çok önceden bir gizli ordu kurulmuştu". Gizli ordunun karargahının adı Seferberlik Tetkik Kuruluydu. Amerikan Askeri Yardım Heyetinin (JUSMATT) Ankara'da Bahçelievler'deki binasında faaliyet gösteriyordu. Seferberlik Tetkik Kurulu, 1965'te yeniden yapılandırılmış, adı, Özel Harp Dairesi olarak değiştirilmişti. (s. 394.)

Bay Pipo'nun yazarları ise, "Özel Harp Dairesi'nin Sefer-

berlik Tetkik Kurulu adıyla 27 Eylül 1952'de kurulduğunu" yazacaklardı. Yani Türkiye'nin NATO'ya katıldığı tarihten altı ay sonra. *Bay Pipo*'nun yazarlarına göre, Özel Harp Dairesi, "NATO'ya bağlıydı. Yalnızca Türkiye'de değil, bütün Avrupa ülkelerinde kurulmuştu. Hepsi birden Brüksel'deki NATO merkezinden yönetiliyordu. Gladyo'nun ilişki ağı içinde yalnızca askerler yoktu. Faşist örgütler, mafya grupları gibi sivil unsurlar da vardı." (Yalçın / Yurdakul, *Bay Pipo*, s. 498-499.)

Gizli ordu ise, Seferberlik Tetkik Kuruluydu. Amerikan Askeri Yardım Heyetinin bulunduğu binada faaliyet gösteriyordu. Yunanistan'a ve Türkiye'ye yapılacak yardım hakkında yasada yer alan, ve "Birleşik Devletler Askeri Kuvvetlerine mensup ve "müşavir" olarak bu ülkelere yardımda bulunacak sınırlı sayıda şahıs", ya da bu "rütbeli" şahısların esas bölümü, Amerikan Askeri Yardım Heyetini (JUSMATT'ı) oluşturuyor (m. 4) ve bu "yardım" heyeti, aynı binada bulunan Seferberlik Tetkik Kurulu personelini eğitiyor ve ona öğretiyordu. (m. 5/b). (Ne öğretiyordu?)

JUSMATT, yani Amerikan Askeri Yardım Heyeti ve bu yardım heyetinin eğittiği ve öğrettiği Seferberlik Tetkik Kurulunu oluşturan personel Truman Doktrini kapsamında, Yunanistan ve Türkiye'ye yapılacak yardımın amacına uyarlanmış bir kuruluştu.

Seferberlik Tetkik Kurulu neydi, 12 Temmuz 1947 günlü Türkiye'ye Yardım Anlaşması ve Yardım Yasasında gözetilen amaçlar ile Seferberlik Tetkik Kuruluna yüklenen görevler ne ölçüde örtüşüyordu?

"Kontrgerilla" tartışmalarının siyasal parti liderleri arasında tartışılmaya başlandığı 1978 yılında, "Kontrgerilla"nın varlığı kadar, "Seferberlik Tetkik Kurulu" ve "Özel Harp Dairesi", haber ve yazı olarak basının gündemini oluşturmaya başlamıştı.

NATO'ya girdikten sonra, Türkiye'nin savunma stratejisi, NATO'ya uyarlanmış olarak, yeniden düzenlenirken, ABD'nin Askeri Yardım Heyetinin denetimi altında kurul-

muş bulunan Seferberlik Tetkik Kurulunun kuruluş amacı ve savunma stratejisi şöyle belirlenmişti. "Düşman kuvvetlerinin saldırısı ve yurdun bazı bölümlerini ele geçirmeleri halinde, düşman kuvvetleri ile gayri nizami savaş yapacak, mukavemet grupları örgütleyecek. Düşman kuvvetlerinin yurt içine sızmaları halinde, onları bulup imha edecek"ti. (Ülkü Arman, "Kontrgerilla Yakıştırma Bir Addır", *Hürriyet*, 7 Şubat 1978.)

Ne var ki, bu açıklama biçimsel olarak doğru olsa da, Seferberlik Tetkik Kuruluna yüklenen görevi açıklamaya yetmiyordu. Burada anlatıldığına göre, bulunup "imha edilecekler", yurt içine sızmış düşman kuvvetiydi. Ama 12 Mart ve 12 Eylülde "imha edilen" onca insandan bir teki bile yurt içine sızmış düşman değildi. İpekçi'den Öz'e, Tütengil'den Türkler'e "düşman" olarak nitelenmiş ve öldürülmüşlerdi. Yurt içine sızmış düşman yoktu, böyle bir savaş da olmamıştı.

Türkiye'ye, ulusal bütünlüğünü korumak ve özgür ulus olarak varlığını sürdürmek için yardım yapılması kararlaştırılmıştı. Seferberlik Tetkik Kuruluna yüklendiği belirtilen misyon ile Türkiye'ye Yardım Andlaşmasında yer alan amaçlar bir anlamda, yani görünüşte örtüşüyordu. Açıklanan Seferberlik Tetkik Kurulunun kuruluş amacına göre, Türkiye'ye dışardan gelecek bir askeri saldırının önlenmesi ve düşman kuvvetlerinin işgali altında bulunan yurt topraklarının kurtarılması sözkonusuydu. Bunun için düzenli savaş dışında, düzenli-olmayan bir savaş (gayri-nizami savaş), resmi bir savaş stratejisi olarak, Türkiye'ye ABD tarafından kabul ettirilmişti. "Seferberlik Tetkik Kuruluna bağlı birliklerin teşkili için bir yandan Amerikalı hocalar görevlendirilirken, öte yandan da düzenli-olmayan (gayri-nizami) savaş eğitimi için Amerika'ya subaylar gönderilmeye başlanmıştı." Ülkü Arman, *Hürriyet*'teki haber-yazısında,1978'de, bu konuda, bize şu bilgileri de veriyordu:

"Gayri nizami savaş eğitimi, bu çeşit savaşlara katılacak erat, erbaş ve subayların nizami savaş yapacak olanlardan farklı bir şekilde yetiştirilmesini amaç alıyordu. Yetiştirilen

askerler, günün birinde ihtiyaç duyulması halinde, yurdu işgal edecek düşmana karşı, İkinci Dünya Savaşında örnekleri çok görüldüğü şekilde 'mukavemet (direniş) hareket'ini oluşturacaklardı. Bu yüzden, bu çeşit eğitim gören askerlerin kimlikleri, terhislerinden sonra, Seferberlik Tetkik Kurulunca muhafaza ediliyordu. Bu birliklerde eğitim görmüş subay ve assubaylar da emekliye ayrıldıktan sonra da Seferberlik Tetkik Kurulu emrinde ihtiyat olarak bulunacaklardı." (*Hürriyet*, 7 Şubat 1978.)

Seferberlik Tetkik Kuruluna verilen görev, yurt içine sızmış düşman askeriyle sınırlıydı. Yurt içine sızan düşman askerini şöyle ya da böyle "imha etmek" savaşın olmazsa olmaz koşuludur. O gün de, bugün de... Ama savunma stratejilerinin değişmesi ya da yeni savaş stratejileri edinilmesi sonucu, burada, imha edilecek düşman, ülkeye dışardan saldıran ve yurt içine sızan düşman değil, yurdunu, ulusunu seven, ülkesinin bağımsızlığını savunan ilerici, cumhuriyetçi, demokrat, sosyalist aydınlar, yazarlar, hukukçular, sendika liderleri, öğretim üyeleri, öğretmenlerdiler. Yurtiçine sızmış yabancılar değil, kendi ülkelerinin özgürleşmesi, bağımsızlaşması için savaşım verenlerdi. Ne var ki, savaşta yurt içine sızmış düşmanlar gibi "imha edilecekler"di ve onca insan "imha" edilmişti.

İster yurtsever olarak, ister sosyalist ya da komünist olarak nitelensinler, ya da yurtsever, sosyalist, komünist olsunlar, sosyal hukuk devleti yasalarının güvencesi altında, yurdun eşit ve özgür yurttaşlarıydılar. Öz gibi, İpekçi gibi, Kaftancıoğlu gibi, Tütengil gibi, Yurdakul gibi, haklarında açılmış bir dava bile yoktu, ama (doğal ki yakalandılarsa ve yargılandılarsa) mahkemelerden yedi idam cezası alacak olanlar tarafından öldürülmüştüler.

Burada ulusal iradenin tam anlamıyla bir başka devlet tarafından gaspı sözkonusudur. Ulusal irade, Truman doktriniyle dolaylı ve planlı olarak gaspedilecek, ulusal irade üzerine kurulu tuzakların tuzağında, ülke dört bir yandan ve uzun yıllar, kan kaybedecekti.

ABD'nin savaş yöntemlerinin, İkinci Dünya Savaşından günümüze değiştiği burada belirtilmeli. Birincisi, dünya sistemleri (yani emperyalist ve sosyalist dünya sistemleri) arasındaki savaş strateji ve taktikleri değiştiği için. İkincisi, küresel egemenliğin kendisinin hakkı olduğunu savlayan ABD'nin, az gelişmiş, gerikalmış, uluslaşmamış ülkelerde, siyasal iktidarları değiştirme yöntemleri değiştiği için.

ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrasında benimsediği savaş stratejisini, atom bombasının Sovyetler Birliği tarafından üretilmesi üzerine, geliştirmiş, genel savaş stratejisi yanında sınırlı savaş stratejisini de benimsemişti.

Sosyalist sistem içersindeki ülkelerin sınırlarından yapılacak saldırılara karşı geliştirilen sınırlı savaş stratejisiyle uzun süre yetinmeyecek, açık saldırıların yanısıra dolaylı saldırı görüşü de benimsenecekti. "Dolaylı savaş", "sınırlı savaş"ın öz çocuğuydu. Eisenhower Doktrini, "uluslar arası komünizmin, silah kullanmadan, dolaylı olarak da saldırıya geçebileceği" görüşünü ilke olarak kabul ediyordu. (*Atatürkçü Dış Politika ve NATO ve Türkiye*, Gerçek, 1968, s. 168.)

Rockefeller Grubu tarafından hazırlanan ve Başkan Eisonhower'e sunulan raporda, ABD'yi, dolayısıyla dünya emperyalist sistemini, açık saldırıların yanında, ondan daha tehlikeli, ama saldırı görünüşünde olmayan başka tür saldırıların tehdit ettiği öne sürülüyor, bu saldırıların bazan iç savaş biçiminde, bazan devrimci hareket biçiminde ve bazan reform hareketleri biçiminde maskelenmiş saldırılar olduğu savlanıyordu. (*Amerikan Harp Doktrinleri*, s. 297.) Bunlar açık saldırı değil, dolaylı saldırılardı. ABD, kendisine bağımlı ya da yarı-bağımlı ülkelerde, halkın kendi iradesiyle ve girişkenliği ile oluşturacağı, demokratik dönüşümleri bile, kendisine yöneltilmiş bir maskeli tehdit olarak nitelemiş, ve bu "dolaylı saldırı"lara "müdahale" etmeyi, yani özel savaşı, savaş stratejisi olarak benimsemişti. Bunun anlamı konumuz açısından önemliydi. "Hile" ve "giz" iç içeydi. "Dolaylı

saldırı" düşmandı; silahsız olduğu için doğrudan, açık değil, dolaylı, örtük savaşıyordu. Ama yurt içine sızmış düşman değillerdi. İlericilerdi, cumhuriyetçilerdi, bağımsızlıkçılardı, ulusal bağımsızlıkçılardı. Onun için silahsız düşman sayılıyorlardı.

Truman'dan Eisenhower'e, "düşman", hem değişmemiş hem değişmişti. Düşman, Türkiye'ye dışardan saldıracak ve yurt topraklarını işgal edecek yabancı askerdi. Yurt içine sızma da, bu işgale bağlıydı, yani düşman, yurt toprakları dışındaydı. Burada varsayımsal saldırı ile Sovyetler Birliği askeri birliklerinin özdeşleştirildiği açıktı. Eisenhower tarafından benimsenen "dolaylı savaş" kavramına göre ise, düşman içerdeydi ve bunlar uluslararası maskeli "komünist"lerdi. Silah kullanmadan iktidara geçmeleri demek, halkın oyuyla, yani halkın iradesiyle iktidar olmaları anlamına geliyordu. Dolaylı saldırıya karşı özel savaş, halkın özgür iradesi üzerine, ABD'nin egemenlik iradesini oturtmaktı, bu, faşizmdi. Üstelik kökü dışarda faşizmdi. Daha açık bir söylemle, ABD, Türkiye'nin ulusal egemenlik iradesinin direksiyonunu kendi perspektiflerine kilitlemişti.

"Dolaylı saldırı"ya karşı özel savaş, ABD emperyalizminin açık ve resmi savaş politikası olmuştur. ABD Dışişleri Bakanı Dulles'ın, 5 Mart 1959'da, Ankara'da CENTO üyeleri Türkiye, İran ve Pakistan ile ayrı ayrı imzaladığı ikili anlaşmalarla, ABD'ye, "dolaylı saldırı"ya karşı bu müdahale hakkı tanınmıştı. Şu var ki, ABD, bu "dolaylı saldırı"ya karşı "müdahale" hakkını, bu açık, resmi politikasını, her türlü devrimci, demokrat ve reformcu hareketi, hareketin oluşma halinden başlayarak, her evresinde, içten bastırmak, geriletmek, ezmek için ikinci bir politikaya, "resmi olmayan ve gizli politika"ya (Burnham, *Containment or Liberation*'dan alıntı: *Amerikan Harp Doktrinleri*, s. 113.) dönüştürmeye başlamıştı.

Resmi olmayan ve gizli politika ile, ABD, bağımlı ve yarıbağımlı ülkelerde, yeni savunma ideolojileri ile birlikte, resmi kuruluşların örtüsü altında, resmi (açık) olmayan karşı-

müdahale örgütleri oluşturarak, faşizmi gerçekleştirme taktiklerini geniş ölçüde uygulamaya başlamıştır. Örneğin, CIA aracılığıyla, Şili'de Allende'yi devirmek için 8 milyon dolar harcamıştır. Vahap Erdoğdu'nun "Şili Deneyimi Üzerine Bir Değerlendirme" (Ülke, no: 5) yazısında ayrıntılı bir biçimde sergilendiği gibi, yaygınlaştırılan ve yoğunlaştırılan sabotajlar, suikastler, direnişler, ABD emperyalizminin bu ülkede harcadığı 8 milyon dolarla gerçekleştirilmiştir. Anlaşılır ki, Allende'yi devirmek için verilen bu sekiz milyon dolar, Şili'de resmi ve açık yollardan değil, gizli olarak, el altından verilmişti. Sürekli sabotaj, suikast, katliam ve direniş hareketleri, ABD'nin elaltından verdiği paralarla ve örgütlediği paramiliter güçlerle gerçekleştiriliyordu. Bir başka örnek İran'dı. ABD, CIA aracılığıyla, İran'da Musaddık'ı devirmek için 10 milyon dolar dağıtmıştı. Şah lehine yürütülen bir gösteri için harcanan 10 milyon dolar, Musaddık ve taraftarlarının paniğe kapılmasına, Şah'ın yeniden tahta oturmasına yetmişti. (David Wisse, B. Ross, *Görünmeyen Hükümet CIA*, Onur Yayınları, Ankara 1976, s. 136.)

Bu iki örnek, "dolaylı saldırı"ya karşı sürdürülen özel savaşın dışardan gelecek tehdit ve saldırılara karşı değil, içerde oluşacak ilerici, demokrat, devrimcilere yönelik bir saldırı olduğunu, dışardan yönlendirilip yönetildiğini açıklamaya yeter.

6. *Ulusal İrade Devri: Dolaylı Saldırı Anlaşması*

Birleşik Devletler Dışişleri Bakanı Dulles ile Türkiye Dışişleri Bakanı Zorlu'nun Mart 1959'da Ankara'da imzaladığı "dolaylı saldırı" anlaşması konumuz bakımından özel bir önem taşır. Çünkü, bu ikili anlaşmayla "dolaylı saldırı"ya karşı ABD'ye müdahale hakkı tanınmış, ama dolaylı saldırının tanımı yapılmamıştır. Zorlu, 27 Mayıstan sonra Yassıada'da yapılan soruşturma aşamasında, "dolaylı saldırı"nın tanımının yapılmadığını, bunun takdirinin Birleşik Devletler'e ait olduğunu söylemişti. "Dolaylı saldırı" kavramında Birleşik Devletler tarafından yapılan her değişiklik, aynı za-

manda, Birleşik Devletlere tanınan "müdahale" hakkının da içeriğini sürekli olarak değiştirmesine olanak sağlayacaktı.

Truman doktrinine göre, yardım, Türkiye'nin ulusal bütünlüğünü korumak ve özgür ulus olarak varlığını sürdürmek için verilmiştir. Eisenhower doktrininde ise, yardımın niteliği ve niceliği konusunda bölge ve ülkelere göre farklı ölçütler önerilir. Asya'da ve Ortadoğu'da ABD'nin pozisyonunu sağlamlaştıracak askeri paktların, "herhangi bir komünist saldırısını ve ulusal hareketleri önleyeceği" belirtilir. M. Emin Değer'in "oltaya yakalanmış balık" olarak nitelediği Türkiye'ye yapılacak genişletilmiş yardımın "bağımsızlık eğilimini artıracağı" ve "mevcut askeri paktları zayıflatacağı" vargısıyla Türkiye gibi ülkelere, doğrudan yapılacak iktisadi yardımın, ABD'ye bağlı ve bağımlı hükümetleri iktidarda tutacak ve ABD'ye düşman muhalif hükümetleri zararsız bırakacak biçim ve miktarda olması gerektiği savlanmıştı. (M. Emin Değer, *Oltadaki Balık Türkiye*, Kilit, İstanbul 2010, s. 498-503.)

Şöyle de özetlenebilirdi, Truman doktrininde, Türkiye'ye yardım, ulusal bütünlüğünü korumak için yapılacaktı. Eisenhower Doktrinine göre, yardım, Sovyetler Birliğini güneyden çevreleyen NATO, CENTO ve SEATO paktlarını kuvvetlendirmek ve ulusal hareketleri önlemek ya da zayıflatmak için yapılmalıydı / yapılacaktı ve Truman doktrinine göre "özgür ulus olarak varlığını sürdürmek" için yapılacak yardım, Eisenhower doktrinine göre, "bağımsızlık eğilimini" zayıflatacak biçim ve miktarda olmalıydı. Birinciler "açık ve resmi", ikinciler "gizli ve resmi olmayan" politikalardı. Truman doktrini andlaşma ve yasalarla açıktaydı; Eisenhower doktrini, Rockefeller Grubunun "gizli" mektubuyla şekillenecek, hayat bulacaktı!

Bu, bir konsept değişikliği miydi, yoksa 12 Temmuz 1947 Yardım Andlaşmasının yeni açılımı mıydı? Yani Seferberlik Tetkik Kurulu, başlangıçta açıklanan amacına koşut olarak, yani yurt dışından gelecek (komünist) saldırıya ve yurt içine sızmış düşmana karşı ulusal bütünlüğümüzü korumak için

mi kurulmuştu; yoksa, ulusun ve özgür ulus olarak bağımsızlığımızın kimliğini oluşturan yazarını, bilim adamını, politikacısını, sanat ve kültür adamını, demokrat, ilerici, laik, sosyalist ve komünist olarak nitelenebilecek aydınlarımızı, yurdun ve ulusun düşmanı olarak Sovyetler Birliği hesabına çalışan ajanlar anlamında "komünist hainler" olarak niteleyerek işinden etmek, aç bırakmak, toplumdan yalıtmak, karalamak ve yok etmek için mi kurulmuştu? Eisenhower Doktrini ile, Seferberlik Tetkik Kurulunun misyonu mu değiştiriliyordu, yoksa kara peçe kaldırılıyor, gerçek yüzü açığa mı çıkıyordu?

"Dolaylı Savaş" kavramının Türkiye'ye dikte ettirilmesiyle Seferberlik Tetkik Kurulu'nun işi de kolaylaşmış oluyordu.

Ama bu ya da şu, Truman Doktrini ya da Eisenhower Doktrini, bırakınız sosyalist ve komünistini, Ulusal Kurtuluş Savaşı geleneğinden ve kazanımlarından aldığı ulusal ve bağımsızlık kimliğini koruyanları, sürdürenleri, geliştirenleri, "vatan haini komünistler" karalamasıyla yakapaça, kelepçepranga derdest edebilir, tutsak alabilir, Anayasasını ve yasasını ayaklar altına alarak, tezgaha gerebilir, sorgulayabilir mi? Tezgaha gerebilir, sorgulayabilir mi değil, ulusal kurtuluş geleneğinin, ulusal bağımsızlığın simgesi silahlı kuvvetlerin komutanlarını aynı ulusal bağımsızlığın simgesi komutanlarına işkence yapması için cezaevi gardiyanı, işkenceci başı olarak kullanabilir mi? İşkence yapılanların boğazına, İlhan Selçuk'a Ziverbey Köşkü'nde yapıldığı gibi, lağımdan çıkardığı "Anayasası"sını tıkayabilir mi? Emir verip, yazarının, bilim adamının, sanatçısının, öğretmeninin, emekçi halkının sol diye, sola oy veriyor diye, solcu diye kanını sokağa akıtabilir mi, emekçi halkı çocuğuyla, eşiyle, anası babasıyla acımasız vahşi yöntemlerle, keserek, doğrayarak, kaynar kazanlara atarak, öldürtebilir mi? Öldürenleri ya da öldürtenleri "başarı"larından dolayı TBMM'e taşıyarak, milletvekili seçtirerek, halkına hakaret ettirebilir mi? (Bkz: Ek-1, s.61)

NATO, NATO üyesi ülkelerde, sistemi korumayı, "dolaylı saldırı" kavramına dayandırmıştı. Eisenhower doktrini ile, ABD, "uluslararası komünizmin, silah kullanmadan, dolaylı olarak da saldırıya geçebileceği" görüşünü "savaş doktrini" olarak kabul etmişti.

Daha önce de belirtildiği gibi, Rockefeller Grubu tarafından hazırlanan ve ABD yönetimine verilen rapora (1956) göre, "açık saldırıların yanında, ondan daha tehlikeli, saldırı görünüşünde olmayan" tehditler vardı, bunlar demokratik hareket biçiminde, reform hareketi, cumhuriyetçi, ulusalcı hareket olarak maskelenmiş komünist saldırılar olarak niteleniyordu. Bunlar açık ya da doğrudan saldırılar değil, maskeli, dolaylı saldırılardı. Bu dolaylı saldırıya karşı özel savaş, ABD'nin resmi savaş politikası olacak, bunu Türkiye'ye de dayatacak ve kabul ettirecekti.

Vietnam savaşı, Rockefeller grubu tarafından önerilen ve Eisenhower doktrini olarak da adlandırılan bu dolaylı saldırı ve dolaylı saldırıya karşı özel savaş taktik ve stratejileri üzerinde geliştirilmişti. Özel savaşta, 1949 Cenevre Sözleşmelerinde savaş için konan kurallar tanınmıyordu, ABD'nin öncülüğünde uluslararası düzeye yükseltilen insan hakları temel ilkelerinin sözünü etmek bile "komünist" olarak ağır işkencelere hazır olmak demekti.

Türkiye, 4 Nisan 1952'de, NATO'ya katıldığı zaman, ülkede, daha önce, Amerikan Askeri Yardım Heyetinin (JUSMATT) Bahçelievler'deki binasında faaliyet gösteren gizli ordusu Seferberlik Tetkik Kurulu 1965'te yeniden yapılandırılmış, adı Özel Harp Dairesi olarak değiştirilmiş, daha sonra Özel Kuvvetler Komutanlığı adıyla çalışmalarını sürdürmüştü. (*NATO'nun Gizli Orduları*, s. 394.)

Paris'te yayınlanan *Intelligence Newsletter*, 1990'da, "Türkiye'de 'Gladyo'nun Kökenleri" başlığı altında, "çok gizli" statüsünden yeni çıkarılmış orijinal belgesinden birini yayınlamıştı. "ABD Ordusu. Genelkurmay Başkanlığı. Çok Giz-

li. 28 Mayıs 1949. Kapsamlı Stratejik Görüşler" başlığı altında, JSPC 891/6 sayılı ekli belgenin B bendinde, Türkiye'ye özel bir atıfta bulunulan Pentagon belgesinde, Türkiye, "gerilla birimleri ve Gizli Ordu Rezervleri'nin kurulmasına fazlasıyla uygun bir ülke" olarak tanımlanıyordu. Intelligence Newsletter, Türk gizli ordusu kontrgerilla'nın Özel Harp Dairesi tarafından idare edildiğini ve beş daldan oluştuğunu belirtiyordu: Sorgulama ve psikolojik savaş tekniklerini de kapsayan Eğitim Kurulu, 1948'den bu yana Kürtler'e karşı yürütülen operasyonlarda uzmanlaşan Özel Birim. Kıbrıs'taki operasyonları yürüten Özel Seksiyon." (Ganser, s. 394-395.)

ABD Başkanı Johnson'ın, 1964'te, Birleşik Devletler Harp Akademisinde, "Geri kalmış ülkelerde yeni bir örgütlenme içersindeyiz. Şu anda 344 ekibimiz 47 ülkede iç savaş taktiklerini öğretmekle meşgul" diye konuştuğu günler, İnönü hükümetinin Kıbrıs'a müdahalesini -bir bakıma diplomatik tehditle- önlediği günlerle örtüşür.

Johnson'ın 47 ülkede yeni bir örgütlenmeyle ilgili konuşması, zaman ve içerik açısından, Seferberlik Kurulu'nun adının değiştiği, Özel Harp Dairesi adıyla yeniden yapılandırıldığı dönemle de örtüşür.

Başkan Johnson'ın "yeni bir örgütlenme" adı altında duyurduğu düzenli-olmayan özel savaş, aynı zamanda, 1964'lerde Vietnam'da uygulanmakta ve geliştirilmekte olan düzenli olmayan savaşla da örtüşüyordu. Bir başka deyişle, "Özel Harp Dairesi"nin Türkiye'de uyguladığı özel savaş, Vietnam modeline uyarlı bir savaştı.

Başkan Kennedy zamanında Güney ve Kuzey olarak bölünmüş olan Vietnam'da, güneyde 16 bin Amerikan askeri konuşlandırılmıştı. Kennedy'nin Savunma Bakanı Mc. Namara'nın belirlediği stratejiye uyarlı olarak, Amerikan Askeri, Güneyin (Vietnam'ın güneyinin) askerlerini eğitmişti. Mc. Namara, "Daha açık olarak belirtmek gerekirse, diyordu, yapılan yardımlardan gözettiğimiz asıl amacın, gerekli olduğu yerlerde polis ve diğer güvenlik kuvvetleriyle birlikte, yerli askeri ve yarı-askeri (paramiliter) güçlerin yetişmesine yar-

dımcı olmaktır." (*Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi*, c. 39, 8.11.1978, s. 114.)

Kennedy vurulduğu zaman, yardımcısı Johnson, "Başkan" olarak yemin edecek, Vietnam'da bulunan Amerikan askeri, özellikle "Vietkong" olarak adlandırdıkları gerillalara karşı, "gayri-nizami" savaşı başlatacaklardı. Bu, Vietnam'la sınırlı değildi. Denebilirse Vietnam ilk laboratuardı. Stratejistlerin eksen ülkelerin başında saydıkları yarım-adalar, Kore, Vietnam ve Türkiye, yeni savaş tarzının sahneleri olmaya namzet ülkelerdi. Özellikle, Sovyetler Birliği ile sınır olan ve Sovyetler Birliği'nin güneye ve sıcak denizlere ulaşmasına elverişli coğrafyalar, ABD'nin "gözde" ülkeleriydi.

Şu da vardı: Amerikan askerleri, Johnson döneminde, yalnızca Güney Vietnam'ın askerlerine iç savaş öğretmeyecek, aynı zamanda ülkelerini işgal edenlere karşı savunan Vietnamlılarla da savaşacaklardı. Düzenli olmayan savaş adı altında "Vietnam"da savaş ve zulmü tanıyacaktı dünya. Amerikan askerleri, ülkelerini işgale karşı savunan Kuzey Vietnam askerlerini "asiler", "işgalciler" olarak diri diri helikopterden atmaya, toplu işkence yapmaya, insanları canlı canlı yakmaya başlamışlardı. Biyolojik saldırılar, napalm bombaları, köy baskınları, toplu cinayetler, yağma, yeni örgütlenmenin yeni özellikleriydi.

8. *Ulusun Boğularak Özgürleştirilmesi!*

Başkan Johnson'ın geri kalmış ülkelerde yeni bir örgütlenme içersine girdiklerini söylediği dönem, Amerikan askerlerinin Vietnam'da Vietnam gerillalarını en vahşi yöntemlerle öldürmeye başladıkları dönemdi ve bu dönemde Türkiye'de Seferberlik Tetkik Kurulu, istihbarat, operasyon ve sorgulama ile görevlendirilecek olan Özel Harp Dairesi adını almıştı.

"Türkiye içinde ve dışında Kontrgerilla ordusunun pek çok yerde eğitildiğini" yazan Ganser, paramiliter eğitim merkezleri arasında Ankara, Bolu, Kayseri, Bursa ve Çanakkale'yi, 1974'ten sonra Kıbrıs'taki okulları sayar. "Bolu'daki

dağ komandosu okulunda, Vietnam sonrası hazırlıkları yürüten Yeşil Bereliler ile ABD Özel Kuvvetler subayları Kontrgerillayla birlikte eğitim aldılar. Bazı seçilmiş kontrgerilla askerleri ABD'ye giderek Amerikan Okulunda (School of American / SOA) eğitimden geçtiler." (Ganser, s. 407.) Özel Kuvvetler ve teröristlerin eğitim merkezi olan SOA (önce Panama'da, sonra Amerika'da) bir şiddet üretim merkezi olarak ün kazanmıştı.

MİT ve Kontrgerilla birimlerinin CIA sponsorluğunda kapalı bir kutu olan Özel Harp Dairesi komutasında faaliyet gösterdikleri, başka bir anlatımla iç içe geçmiş iki yapı oldukları ortaya çıkacaktı. Özel Harp Dairesi eğitim ve komutayı üstlenmişti, uygulamalar ise MİT ve Kontrgerilla tarafından gerçekleştiriliyordu. "Açık ve sinsi faaliyetler" tanımı altında, "adam öldürme, bombalama, silahlı soygunculuk, işkence, kötürümleştirme, adam kaçırmak suretiyle tedhiş ve olayları tahrik, misilleme ve rehinelerin alıkonulması, kundakçılık, sabotaj, propaganda ve yalan haber yayma, zorbalık ve şantaj" özel savaş yöntemleriydi. Özellikle 3-4 Eylül 1978'de Sivas'ta, Aralık 1978'de K. Maraş'ta ve Temmuz 1980'de Çorum'da bu yöntemlerin tümü uygulanacaktı.

Ankara Bayram gazetesinde Türkeş'in imzasıyla yayınlanan yazıda, Rockefeller grubunun görüşü, Türkiye için somutlaştırılmak istenmişti. Anarşinin nedeninin, "Türk devletinin yıkılmak, yerine komünist bir diktatörlük kurulmak istenmesi"ydi. Benzer bir biçimde yinelenecekti: "Anarşinin ana sebebi, komünist emperyalizmin ülkemize saldırıya geçmesi"ydi. (*Ankara Bayram*, 13 Kasım 1978.) Bu saldırıyı önlemek için Türkeş, "o dönemde 250 bin genci eğittiklerini" açıklıyordu (*Bozkurtlar*, s. 297). Türkeş'in eğittiklerini söylediği 250 bin genç, 49 komando kampında eğitilmişti. 28 Kamp, Demirel'in Başbakanlığı döneminde kurulmuştu. İlk kampın kurulmasında görev almış olan iki eski "Milli Birlik Komitesi" üyesi Kampların nasıl bir hızla kurulduğunu şöyle anlatıyordu: "Kamp bitti, biz de rahat ettiğimizi sandık. İki partili milletvekili, bize, yeni kamplar açmamızı önerdi.

Biz kabul etmedik. Bir hafta geçmeden 20 bölgede kamp kuruldu." Bülent Ecevit'in anlatımı şöyle: "Buralarda gençler, cinayetler için, soykırımlar, katliamlar için yetiştirilmiştir."

Ganser'in açıklamasına göre, Türkeş, MHP'nin "Gençlik Örgütü" kisvesi altında, silahlı sağcı kuvvet Bozkurtlar'ı oluşturmuştu. Bozkurtlar bir gençlik örgütü olmaktan çok, Pantürkizm ülküsü uğruna şiddete başvurmaya hazır silahlı ve eğitimli adamlardan oluşan, pek de acıması olmayan bir şebekeydi." (s. 398.) Ganser'i okumayı sürdürelim:

"CIA'nın Türkiye'deki gizli orduyu oluştururken kullandığı ve desteklediği hareket, işte bu milliyetçi faşist hareketti. Batı Avrupa'da NATO gizli ordularının keşfedilmesinin ardından Türkiye'de, CIA irtibat subayı Türkeş'in kontrgerilla adı altında faaliyet gösteren gizli gölge orduyu ağırlıkla Bozkurtlardan oluşturduğu açığa çıkartılmıştı." (Ganser, s. 396.)

Askeri darbe sırasında, Türkiye'de, yaklaşık 1.700 Bozkurt örgütlenmesi ve bu örgütlenmede kayıtlı yaklaşık 200 bin üye ile bir milyon ülkücü sempatizan bulunuyordu. (*Bulgarian Connection*, s. 50> Ganser, s. 421.)

"CIA tarafından finanse edilen Özel Harp Dairesinin Soğuk Savaş süresince birkaç kez adı değiştirilmiş olsa da, liderlerinin direktifleri doğrultusunda sayısız operasyon düzenlemekten ve gizli düzenli-olmayan savaş yürütmekle sınırlı olan görev ve stratejileri değişmemişti." (Ganser, s. 295.)

Özel Harp Dairesinin görev ve stratejileri ise, körlerin fili tarifi gibi, yani birbirinden farklı.

NATO'nun Gizli Orduları'nın yazarı: "Özel Harp Dairesi ve kontrgerillanın resmi görevi şöyle ifade ediliyordu: "Komünist işgal ya da ayaklanma durumunda, işgale son vermek için gerilla yöntemlerini ve mümkün olan tüm yeraltı faaliyetlerini kullanmak."

"Kontrgerilla" tartışması, 1978'de yeniden alevlenmişti. İktidara gelen Bülent Ecevit "kontrgerilla"yı "teşhir masasına" yatırmak istemiş, MC (Milliyetçi Cephe) hükümetlerinin iki ortağı Demirel ve Türkeş, Ecevit'i yaylım ateşe tutmuşlardı.

Ülkü Arman, yarı-resmi diyebileceğimiz yazısından öğrendiğimize göre, Cevdet Sunay'ın Genelkurmay Başkanlığı döneminde, geliştirilmiş bulunan Seferberlik Tetkik Kurulu'nun adı, Özel Harp Dairesi olarak değiştirilmiş, Özel Harp Dairesinin görevleri, Arman'ın yazısına göre, 1. Düşmanın yurdun bir bölümünü işgal etmesi halinde, o bölgede yeraltı mukavemet teşkilatı organize etmek, 2. yurt içine sızacak düşman kuvvetlerini bertaraf etmek, 3. ordunun düşman ülkelerine hareketinde, geri bölgenin güvenliğini sağlamak, 4. yurt içinde düşmanla işbirliği yapmaya kalkışacak grupları etkisiz bırakmak". (*Hürriyet*, 7 Şubat 1978.) İşte Tanilli'nin vurulması, Tütengil'in, Cevat Yurdakul'un, Doğan Öz'ün öldürülmesi, "Yurt içinde düşmanla işbirliği yapmak" şıkkına giriyordu.

Ülkü Arman'ın açıklamasından iki gün önce, benzer görüşleri Süleyman Demirel'in açıklamasından okuyacaktık. Küçük bir farkla... Ülkü Arman'ın metninde "Özel Harp Dairesi", Süleyman Demirel'in dilinde "Kontrgerilla"ydı.

Demokrat Partinin gerçek varisi olduğunu söyleyen AP Genel Başkanı Demirel, "Kontrgerilla için Ecevit'in yakasını bırakmam" dediği basın toplantısında (5 Şubat 1978), "Kontr-gerilla, diyordu, bir savaşta ülkenin bir parçası terk edilirse, gene devlete ait kuvvetlerin gayri nizami savaş içinde kalıp düşmanın işini güçleştirmek için askeriyeye müracaat edilen metodlardan biridir. Yalnız bizde değil, bütün dünya ordularının müracaat ettiği yollardan biridir. Biz icat etmedik bunları." (*Milliyet*, 5 Şubat 1978.)

Şöyle özetlenebilirdi:

Ülkü Arman, Özel Harp Dairesinin görevlerini, "Düşmanın yurdun bir bölümünü işgal etmesi halinde bölgede yeraltı mukavemet (direniş) örgütlenmesine gidilmesi; yurtiçine sızacak düşman kuvvetlerini bertaraf etmek" olarak çerçevelemişti. Ne var ki, aynı yazı-haberde, 12 Martta, Özel Harp Dairesinin, Ziverbey Köşkünde göreceğimiz gibi, "hem istihbarat, hem operasyon ve hem de sorguya çekme" işlemlerinde görev aldığı belirtiliyordu. Bunlar, Seferberlik Tetkik Ku-

rulunun kuruluş amaçları ve Özel Harp Dairesinin görevleri arasındaydı.

Süleyman Demirel, Kontrgerilla'nın görevini, bir savaşta ülkenin bir parçası terk edilirse, gene devlete ait kuvvetlerin gayri-nizami savaş içinde kalıp düşmanın işini güçleştirmek için askeriyeye müracaat edilen metodlardan biri" olarak tanımlamıştı.

Ganser'in açıklamasında ise, Özel Harp Dairesi ve Kontrgerilla'nın görevi, yalnızca "komünist işgal" ile sınırlı değildi, aynı zamanda, "ayaklanma durumunda" da ayaklanmayı sona erdirme görevi vardı.

Bu "ayaklanma"nın, herhangi bir ayaklanma değil, "komünist" ayaklanma olacağı kendiliğinden anlaşılır bir şeydi. Ama "komünist" kimdi, "kimlerdi"? Bunlar gazoz yapılıp içiliyordu. Rockefeller'in Eisenhower'e verdiği "gizli mektup"ta özellikle belirtildiği gibi, ABD'nin paktlarına, (NATO, CENTO, SEATO) karşı çıkan, bu paktları zayıflatan, ulusal hareketler ve bağımsızlık eğilimleri, tümü komünist hareketler kategorisindeydi.

Bu nedenledir ki, özgür ulus olarak varlığını sürdürmek ve ulusal bütünlüğünü korumak için, ulusal eğilimler bastırılmaya ve bağımsızlık hareketleri önlenmeye çalışılıyordu. Uygulama tam da bu doğrultudaydı. Ulusallık, ulusal hareketler, ulusal bağımsızlık, dünya komünist hareketin silahsız saldırıları olarak tanımlanmıştı. Yani ABD, aklını komünizmle bozmuş, ulusallıkla yemişti. Aklını iktidarla yiyenler, aslında iktidara ulusallığı katık edenlerdi. "Dolaylı saldırı" ve "özel savaş" Amerikan Savaş Doktrini arasında yer alacak, "Dolaylı Savaş Anlaşması"yla, Türkiye'nin yazgısına yeni bir çivi çakılacaktı. Bu çivi, ABD iç savaş modellerine uyarlı, 12 Mart ve 12 Eylül ile tescil edilmiş, kara, kirli, derin bir çiviydi. Ulusal bütünlüğü çözüştürüyor, özgür ulusun özgürlüğünü prangalıyor. Bugün de

"Komünist saldırı" ile "ulusal hareketler"i, birbirinin tamamlayanı ya da özdeşi olarak koyan Rockefeller grubunun mektubu, "gizli"ydi, amaç ise açık ifade edilmişti.

Yineleyelim: Türkiye'nin "ulusal bütünlüğünü korumak" için Türkiye'ye yapılacak yardımı, "herhangi bir komünist saldırıyı önlemek" için yardım olarak; "özgür ulus olarak varlığını sürdürmek için" yardımı da "ulusal hareketleri ve bağımsızlığı önlemek" için yardım olarak okumak gerekiyordu.

Dolaylı saldırı, komünist saldırı demekti. Yurt içinde düşmanla işbirliği yapan değil yapacağı varsayılan ilerici, devrimci, demokrat kişi ve gruplardı. Bunları etkisiz bırakmak, yani kendilerinin "komünist" olarak niteledikleri kişileri imha etmek, "dolaylı-özel savaş"ın amacıydı. İmha etmek ya da imha ettirmek yetkisi, hakkı, hukuku, yasaların dışında belirleniyor, yakalanan olursa, görev verilmiş ise şu ya da bu şekilde kurtarılıyor, kendiliğinden işe karıştıysa idam bile edilebiliniyordu.

9. *Ulusal Bütünlüğü Bölerek Korumak!*

Galula, "Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın, ayaklanmaları bastırmak için bir lidere, bir siyasi partinin klavuzluğuna gereksinimi olduğunu" G. Synder ise, "yerel kuvvetlerin bütün komuta ve idari organlarının Amerikan uzmanları tarafından kontrol edilmesini, ama bu kontrol işlerinin o ülke kamuoyundan gizli tutulmasını" belirtiyordu. (Defence and Defence, s. 23-28.)

Gelişmemiş, uluslaşmamış, uluslaşma sürecini tamamlamamış ülkelerde, Galula ve Synder'in belirlediği koşullara uyarlı olarak, "yarı-askeri güçlerin yetiştirilmesine yardımcı olmak", "yerel kuvvetleri komandocu-partizan yöntemlere göre eğitmek", "gerekli silah ve malzemeyle donatmak", Johnson'ın iç savaş taktiklerini öğretecek olan 344 ekibin görevlerinden bazılarıydı.

İlerici, demokrat, devrimci gençliğin ulusalcı ve bağımsızlıkçı kitlesel eylemlerinin "ayaklanma" olarak nitelendiğini burada anımsatarak belirtelim ki, "bir siyasi partinin rehberliğinde", "Amerikalı uzmanlar tarafından halkımızdan gizli olarak eğitilen", "ayaklanmaları bastırmakla görevli yerel kuvvetler"le, biz, kitlesel anlamda ilk kez, 16 Şubat

1969'da, iki üniversite öğrencisinin öldürüldüğü ve 200 gencin yaralandığı Kanlı Pazar'la tanışacaktık.

Sokak serserilerinden ve kabadayılardan toplanan bu "yerel kuvvetler"i, "bir siyasal partinin rehberliğinde", "Amerikan uzmanları tarafından" cinayet, sabotaj, katliam ve iç savaş yöntem ve taktikleri öğretilen bu paramiliter kuvvetleri, biz, "ayaklanma odağında", İstanbul Üniversitesi katliamında, 1 Mayısta Taksim'de, Bahçelievler'de, Malatya'da, Sivas, K. Maraş ve Çorum'da, çocukların, kadınların, yaşlıların kanını dökerken, yaşlı kadınların gözlerini oyarken, yoldan çevirdikleri köylülerin kafalarına çivi çakarken, sıra sıra insanları kurşuna dizerken tanıyacaktık! Soru şu: tanıyacak mıydık?

NATO, NATO üyesi ülkelerde, sistemi korumayı, "dolaylı saldırı" kavramına dayandırmış, Eisenhower doktrini ile, ABD, "uluslararası komünizmin, silah kullanmadan, dolaylı olarak da saldırıya geçebileceği" görüşünü "savaş doktrini" olarak kabul etmişti.

ABD, kendisine bağımlı ve yarı-bağımlı ülkelerde, halkın kendi iradesiyle ve kendi girişkenliği ile oluşturacağı demokratik dönüşümleri, kendisine yöneltilmiş maskeli komünist tehdit olarak nitelemiş ve bu "dolaylı saldırı"lara karşı "saldırı"yı ve "özel savaş"ı, savaş stratejisinin resmi politikası haline dönüştürmüştü.

Türkeş, "anarşinin-nedeni"nin, "Türk devletinin yıkılmak, yerine komünist bir diktatörlük kurulmak istenmesine" bağlıyor, "anarşizmin ana sebebini komünist emperyalizmin ülkemize saldırıya geçmesiyle" açıklıyordu. (*Ankara Bayram*, 13 Kasım 1978.)

Rockefeller grubunun, açık komünist saldırılardan daha tehlikeli olduğunu söylediği bir ülke içinde oluşan ve gelişen değişim ve dönüşümler, Türkeş'in sözlerinde, "komünist emperyalizminin ülkemize saldırısı" biçiminde ifade ediliyor, ülke içinde büyüyen bu saldırıyı önlemek için Türkeş, "o dönemde 250 bin genci eğittiklerini" açıklıyordu. (*Bozkurtlar*, s. 297.)

Türkeş'in eğittiklerini söylediği 250 bin genç, 1968-1970 yılları arasında açılan aşağıda yazılı "Komando Kampları"nda eğitilmişti:

İzmir (Gümüldür Akrepkaya mevkiinde, Karaburun ilçesi Balıkova köyü yakınında), Ankara (Eskişehir yolu üzerinde), İstanbul (Silivri'de Küçüksu Hekimbaşı çiftliğinde), Gaziantep (MHP il binasında, Erikçe köyünde), Adana (Yumurtalık ilçesi Ayaş, Osmaniye ilçesi Zorgun ve Namrun yaylalarında), Kayseri (Yuvalı köyü Kızılırmak mevkiinde, İmamhatip ve Yüksek İslam Enstitüsü öğrencileri katılıyor), Sakarya (Karasu ilçesi Kuyumcu köyü Turizm Derneği binasında), Konya (Çayırbağı mevkiinde), Çankırı (Kızılırmak bucağı Kızılırmak kıyısında), Mudanya (Yıldıztepe mevkiinde), Tokat (Yaylacık mevkiinde), Antalya (Sorgun köyü mevkiinde), Samsun (deniz kıyısında) Erzurum (Hasankale Bulkasım civarında), Trabzon (Zigana dağında), Bursa (Mudanya Kumkaya köyü Yıldıztepe mevkiinde) başta olmak üzere 45 komando kampı kurulmuş, bu kamplarda savaş oyunları, suikast, silah eğitimi verilmiştir. (*Hürriyet*, 10 Ocak 1969 / Tuşalp, *Bozkurtlar, Terörden Partiye*, s. 317-320.) (Bkz: Ek-2, s.63.)

10. *12 Eylüle Doğru*

2 Mart (1971) yarı-askeri darbesiyle amaçlanan Parlamentonun feshi gerçekleştirilememiş, siyasi partiler feshedilememiş, seçimler askıya alınamamış, özellikle devrimci sendikalar kapatılamamış, grev ve toplu sözleşme hakları sınırlı da olsa korunmuştu.

27 Ekim 1973 Genel Seçimlerinin ardından, CHP-MSP koalisyonu kurulacak, 26 Ocak 1974'te güvenoyu alacak, 12 Mart öncesi dönemde ve 12 Mart yarı-askeri darbesi altında gözaltında işkence gören, tutuklanan, hüküm giyen ve yalnızca ilerici ve devrimcilerin oluşturduğu partiler, sendika yöneticileri, işçiler, üniversite gençliği, Af Yasasıyla kademeli de olsa cezaevlerinden salıverilecekti. (12 Mart sürecinde Pentagon'un baskısıyla idam edilen Deniz Gezmiş-Hüseyin

İnan-Yusuf Arslan'ı özellikle analım!)

Ecevit'in Başbakan olduğu ve CHP-MSP koalisyonunun güvenoyu aldığı 26 Ocak 1974'ten 12 Eylül 1980'e değin 7 kez hükümet el değiştirecekti. Siyasal erkin soldan sağa, sağdan sola geçtiği bu altı yıllık süreçte, siyasal nedenlerle öldürülenler ve toplu öldürümler sürekli olarak ve sayıca artacak, genişliğine, derinliğine ve yoğunluğuna tam bir savaş yaşanacaktı. Öldürümlerin ve toplu öldürümlerin (katliamların) iktidarların sağ ve sol niteliğine göre, sayısal tablosu şöyleydi:

(1) *Ecevit Başbakan – CHP-MSP Koalisyonu* – 10 ay

26 Ocak 1974-17 Kasım 1974

5 Ölü

(2) *Sadi Irmak azınlık hükümeti* – 4 ay

17 Kasım 1974- 31 Mart 1975

10 ölü / 27 olay

(3) *Demirel Başbakan – 1. MC.* – 2 yıl, 2 ay 10 gün

AP-MSP-MHP Koalisyonu

31 Mart 1975 – 21 Haziran 1977

343 ölü (1 Mayıs 1977: 34 ölü) – 204 olay

(4) *Ecevit Başbakan – CHP azınlık hükümeti* (1 ay)

21 Haziran 1977 – 22 Temmuz 1977

21 ölü

(5) *Demirel Başbakan – 2. MC* – 5,5 ay

AP-MSP-MHP Koalisyonu 22 Temmuz 1977 – 5 Ocak 1978

175 ölü (9'u güvenlik görevlisi) - 84 olay

(6) *Ecevit Başbakan – CHP-DP-CGP Koalisyonu*

15 Ocak 1978 – 13 Kasım 1979

2.110 ölü (82 güvenlik görevlisi) / 698 olay

(26 Aralık 1978'den 13 Kasım 1979'a kadar, 13 ilde sıkıyönetim: 1.069 ölü, 301 olay)

(7) *Demirel Başbakan – AP azınlık hükümeti* (*yeni MC*)

13 Kasım-1979 – 11 Eylül 1980 / 13 ilde Sıkıyönetim

2.760 ölü (236'sı güvenlik görevlisi) / 697 olay

Toplam ölü sayısı: 5. 388 (236'sı güvenlik görevlisi)

Toplam olay sayısı: 1.710

Sayılar ve somut olaylar:

Dev-Yol Davası Savunması'rda belirlenen verilere göre, 1974-1980 yılları arasında, faşistler, 946 tek yanlı saldırı; 218 çatışma; 129 kitle kurşunlama, bombalama, 13 toplu katliam, 12 işgal, 139 baskın, 55 gerici ayaklanma, 81 adam kaçırma, toplam 1.712 silahlı-bombalı saldırı gerçekleştirmişlerdi.

129 kahve tarama, okula giden öğrenciler üzerine bomba atma, silahla tarama, belediye otobüslerini kurşunlama olaylarında 177 kişiyi; kahve tarama, pasaj baskını gibi 13 toplu katliamda 77 kişiyi, Malatya, Sivas, K. Maraş, Çorum gibi 55 gerici ayaklanmada 229 kişiyi, 79 adam kaçırma olayında çoğunluğu işkenceyle olmak üzere 92 kişiyi öldürmüşler, davadan döndüğü için de 16 kişi vurularak öldürülmüştü.

Siyasi nedenlerle öldürülenlerin sayısı her yıl katlanarak artmıştı:

1974 yılında 4 ölü, 1975'te 42 ölü, 1976'da 119 ölü, 1977'de 238 ölü, 1978'de 1.049 ölü, 1979'da 1.369 ölü, 1980'de (12 Eylüle kadar) 2.499 ölü.

Ayda ortalama: 1974'te 0,4 kişi, 1975'te 3,5 kişi, 1976'da 8,2 kişi, 1977'de 28.6 kişi, 1978'de 87,4 kişi, 1979'da 114,2 kişi, 1980'de 208,3 kişi öldürülmüştü.

1977'den 1978 yılına geçildiğinde, ölü ve olay sayısında ikiye, üçe, dörde katlanan bir artış görülür. 1977'de 238 ölü varken, 1978'de ölü sayısı 1.049'a çıkıyor. 1979'da artış sürüyor. 1980'de, 11 Eylül akşamına kadar 2.499 kişi öldürülüyor.

Aylık ortalamaya göre, 1977'de, ayda 28-29 kişi öldürülürken, 1978'de öldürülenlerin sayısı 87-88 kişiye çıkıyor. 1980'de öldürülenlerin aylık ortalama sayısı: 208.

Ganser, 1978 yılında 3.919 faşist saldırının gerçekleştirildiğini, bu saldırılarda 833 kişinin öldürüldüğünü, 3.121 kişinin yaralandığını yazıyordu.

Devrimci Yol Savunması'nda, 1978 yılı içinde solcular tarafından gerçekleştirilmiş tek bir eylem bulunmadığı, faşistlerin tertipledikleri 23 gerici ayaklanmada 106 kişinin öldü-

rüldüğü, 23 kişinin de silah zoruyla kaçırıldıktan sonra işkence edilerek öldürüldükleri açıklanıyordu.

Öldürümler yıl yıl artacak, ikinci aşamada simgesel adları içine alacak, son aşamada kitlesel katliamlara yönelinecekti. Şöyle:

1978:

Doç. Dr. Orhan Yavuz (15 Haziran 1977), *Prof. Dr. Server Tanilli* (7 Nisan 1978); *Prof. Dr. Bedrettin Cömert* (11 Temmuz); *Prof. Dr. Bedri Karafakioğlu* (20 Ekim), *Doç. Dr. Necdet Bulut* (26 Kasım), Adana Köy Koop Başkanı *Akın Özdemir* (18 Aralık 1978), 8 sol öğrencinin bombalı saldırıda öldürüldüğü İstanbul Üniversitesi katliamı (16 Mart); Malatya Belediye Başkanı *Hamit Fendoğlu*'na bombalı paket (17 Nisan), Tepecik Otobüsü katliamı (8 Ağustos); Balgat katliamı (10 Ağustos 1978); Sivas katliamı (3-4 Eylül 1978); Bahçelievler katliamı (9 Ekim 1978); Kahramanmaraş katliamı (12-16 Aralık 1978) ve 13 ilde sıkıyönetim.

1979:

Abdi İpekçi (1 Şubat 1979); TEP Başkanı *Mihri Belli* (7 Nisan 1979); Adana Öğretmen Lojmanına baskın (18 Eylül 1979); Adana Emniyet Müdürü *Cevat Yurdakul* (28 Eylül 1979); Bayrampaşa'da kahve tarama (27 Ekim 1979); Töb-Der İstanbul Şube Başkanı *Talip Öztürk* (16 Kasım 1974); *Prof. Dr. Ümit Doğanay* (20 Kasım 1979); *Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil* (17 Aralık 1979); Kahramanmaraş katliamını protesto eylemi: 4 kişinin öldürülmesi, 4 bin kişinin gözaltına alınması, 1.711 öğretmenin görevden alınması (24 Aralık 1979).

1980:

Ümit Kaftancıoğlu (11 Nisan 19809), *Dr. Sevinç Özgüner* (23 Mayıs 1980); MHP Genel Başkan Yardımcısı *Gün Sazak* (28 Mayıs 1980); Çorum'da 2'si polis, 4 kişinin öldürülmesi (29 Mayıs 19809); 55 kişinin öldürüleceği Çorum katliamı (2 Temmuz 1980) ve Maden-İş Genel Başkanı, DİSK başkanlarından *Kemal Türkler*'in öldürülmesi (22 Temmuz 1980).

1 Eylül 1980: Çeşitli kentlerde 19 kişi öldürüldü.

2 Eylül 1980: Çeşitli kentlerde 23 kişi öldürüldü.

6 Eylül 1980: MSP Konya'da "Kudüs Mitingi"nde yeşil bayrak açtı, şeriat isteyen sloganlar atıldı.

11 Eylül 1980: İstanbul'da, Trakya'daki NATO manevralarını protesto eden Dev-Sol imzalı yüz'e yakın bombalı pankart.

12 Eylül 1980: Darbe.

11. *Özel Savaş: Savaş Suçu / İnsanlık Suçu*

Özel savaş, tüm öğeleriyle, savaş-suçuydu, insanlığa karşı işlenmiş en ağır suçları içeriyordu. Ama savaş suçlarının "mimarı" için çözülmeyecek bir sorun değildi bu. Özel savaş savaştı, ama 1949 Cenevre Sözleşmeleri kapsamında değildi, çünkü iki devlet arasında bir savaş değildi, bir "iç savaş"tı: "İlahi Komedya"!

Evet bu, bir "savaş"tı. Dolaylı "savaş"tı, özel "savaş"tı, düzenli olmayan "savaş"tı, ilan edilmemiş bir "savaş"tı, gizli "savaş"tı, ama "savaş"tı. Savaştı ve adıyla sanıyla "özel savaş" savaş suçuydu, "özel savaş"ın kendisi suçtu, "bizatihi" savaş suçuydu. Her suikast, her katliam, her cinayet aynı ve tek bir savaşın ayrı ayrı fotoğraflarıydı.

"Özel savaş"ın özel amacı, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti ile çerçevelenen anayasal sistemi yıkmak, yerine o gün etnik-faşist ve bugün teokratik-faşist bir sistemi "ikame" etmekti.

Nasıl ikame edilecekti?

Baskın yaparak, vurarak, öldürerek, yıkarak, yakarak, katliamlar planlayarak.

Türkeş bunun için 250 bin genci eğittiklerini söylüyordu. Başkan Jhonson, Vietnam'da olduğu gibi, insanları diri diri helikopterden atma, toplu işkence yapma, diri diri yakma, toplu cinayet işleme ve iç savaş yöntemlerini öğretecek 344 ekibini dünyanın geri kalmış ülkelerine göndermişti. Bunlar, Bolu'da vb. kamplarda özel olarak seçilmiş askerlere, Türkiye'nin değişik yörelerinde 49 kampta Bozkurtlara ders veriyorlar, ulusalcı, bağımsızlıkçı, ilerici, devrimci kişileri nasıl

öldüreceklerini öğretiyorlardı. Komando, Bozkurt, Ülkücü ya da başka bir ad altında, Türk devletini tasarımsal yıkmak isteyenleri fiilen öldürmekle görevlendirilmişlerdi. Kendilerinin "kurtarıcı" olduklarına inandırılmışlardı. Ya da dilediklerini komünist diye çekip vurabilir, elini kolunu koparabilir, başına çivi çakabilir, toprağa gömebilirdi. Bu ve bunlar, devleti yıkılmaktan, ülkeyi komünist saldırıdan kurtarıyordu! Üstelik bu işi bir ücret karşılığında yapıyorlar, "kelle başına" şu kadar dolar alıyorlardı. Çünkü operasyonlarda ücret "lütfen" kabul ediliyordu! (Bu "ücret" konusunu, dün, Cumhuriyet'te "Öldürdüğümüz kişi başına para alırdık" başlığı altında yayınlanan bir haberden okuyalım:

"İstanbul Haber Servisi – Ergenekon soruşturması kapsamında Şile'de yapılan kazılarla ilgili olarak 1'i tutuklu 4 sanık hakkında açılan davanın ilk duruşmasında JİTEM için çalıştığını söyleyen tutuklu sanık Ulaş Özel, "Cezaevinde yatıyor gözükürken operasyonlara katılıyordum. Öldürdüğümüz kişi başına zarf içinde para alıyorduk" dedi. (*Cumhuriyet*, 27.07.2011.)" (Bkz: Ek-3, s.67.)

12. Alevi: Potansiyel "Komünist"

Daha önce de yazdım. Bir kez daha yinelemek gereğini duyuyorum:

12 Eylül (1980) öncesi manşete çıkan sloganlar şöyleydi:

1978 Sivas: "Komünist kızılbaşlar Alibaba camisini bombaladı!"

1978 Kahramanmaraş: "Kızıl aleviler Ulucamiyi yaktı!".

1980 Çorum: "Komünistler, aleviler Alaaddin camisini yaktılar!"

Sivas (3-4 Eylül 1978) – Çoğu solcu ve alevi olan 9 kişinin öldüğü, 100'den fazla kişinin yaralandığı, çoğu solcuların ve Alevilerin olan 167 dükkan ve mağazayla binden fazla binanın yakılıp yıkıldığı 3-4 Eylül 1978 Sivas olaylarında, "Komünistler, kızılbaşlar kardeşlerimizi öldürdü!", "Alibaba camisi bombalandı" yalanıyla ve "Kanımız aksa da zafer islamın!", "Milliyetçi Türkiye!", "Müslüman Türkiye!" çığırışla-

rıyla "Ümmedi Muhammed" savaşa, komünistleri, solcuları ve alevileri öldürmeye çağrılmıştı.

K. Maraş (19-26 Aralık 1978) – Resmi açıklamaya göre 111 kişinin öldürüldüğü, halk içinde söylenenlere göre yalnızca bir günde belediyenin 144 sahipsiz cesedi topladığı, 176 kişinin yaralandığı, çoğu Alevilerin ve solcuların olan 110 evin yakıldığı, 70 işyerinin yıkıldığı, (19-24 Aralık 1978) Kahramanmaraş olaylarında da, "İslam" ve "cami" ağırlıklı sloganlar öne çıkıyordu. Mahalle içlerinde, köylerde: "Komünistler, aleviler, Ulucamiyi yaktılar. Allah için Cihad başına!"; Minareden: "Kızıl komünistler din kardeşlerimizi şehit ettiler!"; Cenaze için toplanan kalabalığa: "Aleviler yukardaki camileri yaktı"; Yukardaki cami yanında olanlara: "Kızıl aleviler Ulucamiyi yaktı!"; Köylerde: "Komünistler Ulucamiyi yakmışlar!"; Bir Cami hocası: "Hükümet komünist hükümettir. Ulucamiyi yaktırdı. Müslüman din kardeşlerimizi öldürdü. Allahını seven müslüman olan cenk meydanına!"; Bir köy muhtarı: "Aleviler Ulu camiyi bombaladılar!"; Bir cami imamı: "Cuma günü Ulucamiyi yaktılar!" sloganları, bunun açık kanıtlarıydı.

MHP sözcüsü, Meclis'te, Kahramanmaraş olayları dolayısıyla yaptığı konuşmada, "Komünist katliamı, bir mezhep mensupları katlediliyormuş gibi gösteriliyor." diyor, "katliam"ın katliam olduğu biliniyor, ama alevilerin alevi oldukları için değil, komünist oldukları için katledildikleri savlanıyordu.

Çorum (Mayıs-Temmuz 1980) – Çoğunluğu solcu ve alevi 45 kişinin (daha sonra ulaşılan bilgilere göre 54 kişinin) öldüğü, yüzlerce kişinin yaralandığı, aralarında kitabevi ve basımevinin de bulunduğu birçok işyeri ve evin tahrip edildiği (Mayıs/Temmuz 1980) Çorum olaylarında aynı sloganlar vardı. Ulucamide hoca vaaz verirken, "Alaaddin Camisini yaktılar!"; öteki camilerde namaz kılan cemaate: "Komünistler, aleviler, Alaaddin Camisine bomba koydular!" yalanıyla cuma cemaati tahrik edilmiş, camiden çıkanlar tekbir getirerek: "Kanımız aksa da zafer islamın!"; "Yolumuz Allahın yo-

lu!"; "Komünistlere ölüm!" sloganlarıyla, "Müslüman Türk milletini, bölmek, yoketmek isteyen komünist cinayet şebekelerine karşı", "Büyük Türk Milleti" "Büyük cihada hazırlanmaya" çağrılmıştı.

Çorum olayları sırasında, Demirel'in başkanlığında kurulmuş olan azınlık hükümeti vardı.

Çorum'da olayların yaşandığı sırada, mahallenin "oba başkanı Eyüp Gül", ÜYD Çorum Başkanı Seydi Esenyeli'ye, "Başkan, demişti, Alevilere ait 30'u aşkın ev ve işyeri tahrip ettirdim. Bir yandan da devam ediyoruz. 8 tane rehinemiz var." ÜYD Başkanı, "yapılan her hareketin Türk Milletinin bölünmezliği ve parçalanmazlığı için yapıldığını" söyleyecek, rehineler, hava karardıktan sonra bir tarlaya götürülerek öldürüleceklerdi.

Dava dosyasından "Devrimci Yol Savunması"na aktarılan satırlardan okuyalım:

"Hamza Kökmen — Çorum'un Sarılık mahallesine dayıoğlu Elvan Çağlar'ın şehir içi göçüne yardımcı olmak için gelir. 15-20 kişi tarafından karşı mezhepten diye yakalanır. Bir inşaata götürülmek için çağrılan taksinin gelmesini beklerken kaçmaya çalışır, yakalanır, olay yerine (Çorum İbrahim Çayırı mevkiine) taksiyle götürülür, bir ağaca bağlanır, yüzü gözü bıçakla kesilir, deşilir, kurşunlanır. Bir ara öldü sanılarak bırakıldığı yerden, gözler akmış biçimde sürünerek kaçmaya çalışırken yakalanır. 4 saat işkence sonucu öldürülür. Muhtarın da kararıyla gömülür. Cesedin gömüldüğü yerin kazılmasıyla 2 yıl sonra pantolonu, ayakkabısı vs. bulunarak, yakınları tarafından teşhis edilir. Sanıklardan birinin olaydan sonra kan tuttuğu için, 'ben adam kestim' diye sokaklarda bağırıp çağırdığı görülür.."

Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 nolu Askeri Mahkemesi 1983/115 Evrak, 83/40 Esas ve 1983/339 sayılı 29.12.1983 günlü gerekçesinden:

Sonuç: Olay devletin Anayasal düzeniyle ilgili bulunmadı ve adi cinayet hükümlerine ve 450/3'e göre birölüm ve diğer sanıklara çeşitli hapis cezaları verildi.

Böyle toplumsal, siyasal ve ideolojik amaçlı, katliam boyutunda bir cinayet, adi suç olarak nitelenebilir miydi?

ÜYD Başkanı Eyüp Gül'ün söylediği gibi, "her cinayet", "her katliam", Türk Milletinin bölünmezliği için yapılıyordu! Sekiz insanı, yalnız ve yalnız "alevi" oldukları için rehin alacak, mahzene kapatacaksın. "Türk milletinin bölünmezliği, parçalanmazlığı için", milletin parçası, öz evladını elleri ve gözleri bağlı tarlalara götürerek öldüreceksin, öldürttüğün ve öldürdüğün için sevgili Sam Amcanın sana uzattığı, senin halkından binbir hileyle sızdırdığı o içi dolu zarfı alacaksın, ve her şeyi "Türk Milleti"nin ve "ülkenin bölünmezliği" için yaptığını söyleyeceksin!

13. *Bir Gizli "İşgal" Oyunu!*

12 Eylülden 30 yıl sonra, TV'de izlediğim bir 12 Eylül programında bu düğüm, Gordiom'un düğümü, zihnimde şöyle çözülecekti:

12 Eylülün 30. yılında, yani geçen yıl, Haber-Türk'ün hazırladığı programı izliyorum. Beni de dinlemişlerdi ama, yayınlanan programa alınmamıştım. Genel olarak "sağ"ı almışlardı programa. 12 Eylülün MHP kadrosu da denebilir. Ama hava civaydı söylenenler... Ya da saptırma. Yaşar Okuyan'dan bir iki not aktarıldığı zaman, o günlerde, İlhanilhan Kitabevi'nde, masa üzerine sıralanmış yeni kitaplar arasında gördüğüm, Jan Devletoğlu'nun, "İngiliz Arşivlerinde 12 Eylülün Ayak Sesleri"ni anımsadım. Bu kitapta bir Türkiye haritası vardı.

Kahramanmaraş olayları sürerken, 13 ilde Sıkıyönetim ilan edilmişti, ben yazılarımda bu 13 ilin adını yazmış, ama haritada yerlerine koyup bakmamıştım. Olayların yoğun olduğu, yoğun olması olası iller sıkıyönetim kapsamına alınmış diye düşünürdüm. Hiç ilgisi yoktu. 12 Eylülün Ayak Sesleri kitabında sıkıyönetim ilan edilen 13 ilin Türkiye coğrafyasında konumlanışına bakınca duraksadım.

Mersin'den Kars'a, Urfa'dan Sivas'a bir blok oluşturuyordu sıkıyönetim ilan edilen iller.

"Bak, dedim kendi kendime bunu görmemişim. Mersin-Urfa-Sivas üçgeni, Mondros Ateşkes sözleşmesinde eski Ermeni yerleşim yeri Kilikya'yı gösteriyordu. Sivas'tan Kars'a uzanan ve sırtsırta birleşen iller, Mondros Ateşkes sözleşmesindeki Ermanistan'dı. Sevr'de, Kilikya, ariyeten (geçici olarak) Üçlü Anlaşmayla Fransa'ya verilecek, Ermenistan'ın sınırlarını da Amerikan Başkanı Wilson belirleyecekti. Bu plan üzerine kurulmuş bir sıkıyönetim kuşağıyla karşılaşmıştım.

Bu harita belleğimde, *Haber-Türk*'te, 12 Eylül anlatımlarını izlerken, Yaşar Okuyan'ın, "Kızılordu"nun Kars'tan İskenderun körfezine inmesi durumunda telafisi güç sorunlar çıkardı!" sözüyle irkildim. Ben, İskenderun'dan Kars'a (Sovyet sınırına) Mondros Ateşkes Sözleşmesi'nde eski Ermeni yerleşim yeri olarak gösterilen "Klikya" ile Sevr Andlaşmasında "Ermenistan" olarak belirlenen illeri içersine alan Anadolu topraklarını, ABD'nin (dolayısıyla NATO'nun), çiğneyerek geçeceği bir sıkıyönetim haritası çıkarıldığını düşünmüştüm. Yaşar Okuyan ise, tam karşıtını söylüyor: Kızıl Ordu'nun Sovyet sınırından İskenderun limanına inmesi olasılığından sözediyor. Tasarımsal "Klikya" yı ve tasarımsal "Büyük Ermenistan"ı içersine alan illerin sıkıyönetim kapsamına alınmasını, Sovyetlerin tasarımsal projesine karşı bir savunma olarak düşünüyordu.

Alabora oldum.

Fatin Rüştü Zorlu'nun ABD dışişleri Bakanı Dulles ile 25 Mart 1959'da, Ankara'da imzaladığı "Türk-Amerikan İşbirliği Anlaşması", Truman ve Eisenhower doktrinlerinden kök alan "Dolaylı Saldırı"ya karşı ABD'ye müdahale olanağı tanıyan anlaşmaydı. Bir başka deyişle, ABD'ye, "sızma, yıkıcı faaliyetler, sivil saldırı ya da dolaylı saldırı" durumunda, Türkiye'ye müdahale etme hakkı tanınıyordu. Neyin "sızma", "yıkıcı faaliyet", "sivil saldırı" ya da "dolaylı saldırı" olduğunun takdiriAmerika Birleşik Devletleri'ne aitti. Yani, TBMM'ne ait bir yetkinin ABD'ye devri sözkonusuydu. Ama bu 1960'lı yılların gerisinde kalmıştı. ABD, Vietnam örneğin-

de geliştirildiği gibi kendisi saldırmıyor, ülke içinde yetiştirdiği, eğitip öğrettiği insanları, aynı ülkenin yoksul insanlarını, aynı ülkenin aydınlık insanlarına saldırtıyordu. Daha sonra, yıllar sonra, gerekirse, gerekli görürse, onları, onlar gibi olanlara "temizletiyor"du. Yıl 1978, 1979, 1980'di. Malatya, Sivas, K. Maraş, Çorum, Alevilerin ve solcuların sızdığı, işgal ettikleri iller olarak nitelendiriliyordu. Bu illerde, katliamlar bu nedenle yapılmıştı. O günlerin İçişleri Bakanının sözleriyle, solcular-aleviler devleti yıkmak istemişler, sağcılar devlete sahip çıkmışlar, devleti yıkmak isteyenleri bertaraf etmişlerdi.

Yaşar Okuyan'ı dinlerseniz Kızılordu, Kafkaslardan İskenderun limanına, Ceyhan Körfezine inmeyi planlıyormuş!.. Ne zaman! Biz, bunları, elli yıl önce, Çarlık Rusya'sının gizli amaçları olarak okumuştuk.

Çarlık için amaç, en yakın sıcak denize, ilkin Akdeniz'e inmekti. Ama bu strateji Süveyş Kanalının açılmasından sonra değiştirilmişti; Basra Körfezine inerek, sıcak denizlere inmeyi, henüz tasarı olan Berlin-Bağdat demiryolunun önünü kapamayı planlamıştı Çarlık. Bunun için Sykes-Picot Anlaşmasına bakınız: Bu anlaşmada Çarlık Rusyası Doğu Anadolu'yu savaş ganimeti olarak kendine alıyor, Kilikya'yı Fransa'ya bırakma karşılığında Güneydoğu Anadolu'nun kendisine bırakılmasını istiyordu. Savaş sırasında da Hakkari'yi, Şemdinli'yi işgal etmiş, Basra'ya yönelmişti.

"Kızılordunun Kafkaslardan İskenderun Körfezine ineceği" varsayımsal kurgusu, olsa olsa, ABD'nin, "dolaylı saldırı" savıyla İskenderun'dan Kafkaslara Anadolu'yu işgal etme planına uyarlı olarak türetilmiş olabilirdi.

Sivas'tan K. Maraş'a, K. Maraş'tan Çorum'a, giderek yoğunlaşan ve yeğinleşen katliamlar, İngiliz belgelerinden anlaşıldığına göre, "dolaylı saldırı"nın varlığına dayandırılmıştı. Özellikle, sola, demokratik sol olarak CHP'ye/ Ecevit'e verilen oylar, alevilerin yığınsal olarak katledilmesine gerekçe olacak, ve bu İngiliz belgelerine alevi-sünni çatışması biçiminde yansıyacaktı. Yetmeyecek, alevilerin ana-ata yaşadığı

yerler, solun, sosyalist-komünistlerin işgal ettiği bölgeler olarak nitelenecek, yetmeyecek "askeri birliklerin henüz tam kenti (K. Maraş'ı) kuşatamadıkları" yazılacak, yetmeyecek, yazarın, Ankara Büyükelçiliğinin İngiltere Dışişlerine 26 Aralık 1978'de acele kodlu telgrafında verdiği bilgilerden çıkardığım sonuca göre, "kısmen de olsa Türkiye'nin doğusunun Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetimi altına girdiğini açıkladığı" biçiminde yorumlanacaktı. (s. 136-137)

Türkiye'nin "kısmen" doğusu, demek ki "işgal altındaydı"; Kürtlerin yoğun olduğu "öteki doğu" değildi bu. Dolaylı Saldırı Anlaşmasında ABD'ye tanınan "takdir haklarına" göre, düşman, yani ülkenin öz evladı aleviler ve onlarla laiklik temelinde oylarını birleştiren sol, kendi ülkelerini içerden işgal etmiş komünistlerdi, sanılır ki, Kızıl Ordunun atları ayakları altına halı serecekleri günü bekliyorlardı!

Şu açıktı: 1974'ten 12 Eylül 1980'e giden yolda işlenen cinayetler, yığınsal katliamlar, "dolaylı saldırı"ya programlanmıştı ve biz, hepimiz, bu saldırının hedefindeki piyonlar olmuştuk. "Temizleyip" çöpe atabilirlerdi.

Sivas-K. Maraş-Çorum içsavaşı, "dolaylı saldırıları" ve saldıranları önleme ve yoketme savaşıydı, Silahlı Kuvvetlerin, Doğu illerini yönetimi altına alması için sıkıyönetim ilan ediliyor, Türk Silahlı Kuvvetleri, ülkeye komünistlerin saldırısı olasılığına karşı, NATO'nun yol haritasının önünü "temizliyordu"!

Ve ülkeyi bu işgalden kurtarmak için iki kuvvet çarpışıyordu: Biri, Gladyo'nun eğittiği ve geliştirdiği komandolar ve onların yığınsal kadrosunu oluşturan Ülkü Ocakları.

Öteki ise "Türkiye'nin doğusunu yönetimi altına almış olan Silahlı Kuvvetler". Silahlı Kuvvetler mi, JUSMATT'ın gölgesinde varlığını sürdüren Özel Harp Dairesi mi? Soru içinde soru vardı: ABD'nin buyruğunda, bizi bizden kurtaracak Özel Harp Dairesinden aldığı emirle masum insanların türlü–tevir oyunlarla kanına gireceksin, sonra Türk Silahlı Kuvvetlerini "işlediği cinayetler" olarak, cinayeti işletenlere yargılatacaksın! Ne harika bir "keşif"! Soru içinde soru var-

dı. Burada da öyle: İskenderun'dan Sovyet sınırına ulaşacak bu kuvvetler Türk Silahlı Kuvvetleri mi olacaktı (çünkü onlar zaten vardı ve buradaydı), yoksa Türk Silahlı Kuvvetlerinin başına çuval geçirecek Pentagon'un komutanın emrindeki "asker" mi olacaktı!

Biz de o zaman saf saf, "Alevi-Sünni çatışması yok, faşist saldırı var!" diye yazıyorduk. Aleviler kızıl komünistler olarak kendi köylerini, kendi evlerini işgal etmişler de haberimiz yokmuş.

14. *Faşizm*
Kendimiz İçin Değil, Sermayenin Küresel Egemenliği İçin

Bu karikatürlerin genel lejandı şöyle olmak gerekir:

Ben senin ulusal bütünlüğünü korumak için yardım yaptım; sen ise bana karşı ülkenin ulusal bütünlüğünü savunuyorsun! Özgür ulus olarak varlığını sürdürmen için seni CENTO ipiyle NATO'ya bağladım. Sen ise ülkenin özgür ulus olarak varlığını sürdürmesi için bana karşı, benim paktlarıma karşı bağımsızlık savaşı vermeye yelteniyorsun! Özgür ulus olarak varlığını sürdürmen için seni önce filistin askısına asacağım, tezgaha yatıracak elektrikle bedenini aydınlatacağım ve sonra verdiğim ip ile seni astıracağım. Ta ki, elindeki, ağzındaki, içindeki, beynindeki "bağımsızlık" meşalesini söndürene değin!

Hitler, Mussolini, Franko, kendileri için faşisttiler. Kendi ülkeleri için... Bugün 344 işkenceci uzman ekibin savaş taktiklerini öğrettikleri Türkiye'de ve 47 ülkede, faşizm, kendimiz için faşizm değil küresel egemenliğin tavanını çakmakta olan uluslararası sermayeye kumanda edenler için, onlar namına yapılandırılmış faşizmdir. Denizlerimizden namlularını üzerimize çevirmiş, limanlarımızdan, havaalanlarımızdan, içimizden, içimizi azgun sırtlanlar gibi dalamakta olan uluslararası sermayenin çizdiği rotada, açtığı cangılda uluslararası sermayeye kumanda edenler için faşizmdir.

Ulusal "bütünlüğümüzü", ülkemizi ve ulusumuzu, etnik, olmadı dinsel, olmadı mezhepsel, olmadı bölgesel, parsel par-

sel bölerek, lime lime parçalayarak ve içimizden kendimizi kendimize parçalattırarak korunuyor ulusal bütünlüğümüz!

Pusudan, suikastten, katliamdan canını kurtarabildiyse, zindanların zindanında, demir kafeste, taş hücrede, ipsiz idam edilerek, ayaklar prangalı, kollar zincirli, gözler bantlı, ağız bağlı, sürdürüyoruz "özgür ulus olarak varlığımızı"!

15. *Sonuna*

Şöyle başlamıştık!

"Türkiye 4 Nisan 1952'de NATO'ya katılmadan çok önce, NATO'nun gizli ordusu kurulmuş bulunuyordu. Gizli ordunun karargahı Amerikan Askeri Yardım Heyetinin (JUSMATT) Ankara'da Bahçelievler'deki binasında faaliyet gösteren Seferberlik Tetkik Kuruluydu. 1965'te yeniden yapılandırılacak ve adı "Özel Harp Dairesi" olacaktı."

o

M. Ali Birand, *12 Eylül Saat 04.00*'ü şöyle bitiriyordu:

03.30–Washington (Yerel saatle 20.00)

Milli Güvenlik Konseyi Türkiye Masası sorumlusu Paul Henze, evine yeni gelmişti. Beyaz Saray'ın 'Situation Room' diye adlandırdıkları bölümle konuşuyordu.

—Paul, senin generaller Türkiye'de darbe yaptılar.

—O, öyle mi? Çok memnun oldum.

Henze, gerçekten de memnun olmuştu. Derin bir iç çekti. Sekiz aydır bekliyordu bu anı. Türkiye gibi, NATO'nun önemli bir halkası kopmaktan kurtulmuştu.

—Haber nereden geldi?

—JUSMATT'dan geliyor..

Başkan Carter, Kennedy Center'da "Damdaki Kemancı" müzikalini seyrediyordu. Locasının hemen dışındaki telefonu sinyal verdi. Beyaz Saray santrali Dışişleri Bakanı Muskie'nin görüşmek istediğini söyledi. Başkan telefona geldi.

—Türk Ordusu'nun komuta heyeti Ankara'da yönetime el koydu. Herhangi bir kuşku ve kaygıya gerek yok. Müdaha-

le etmesi gerekenler etti."

o

Sorular soruları doğuruyor doğal ki:

"Henze derin bir iç çekti. Sekiz aydır bekliyordu bu anı..."

"Türkiye gibi NATO'nun bir halkası kopmaktan kurtulmuştu."

"Kuşku ve kaygıya gerek yok. Müdahale etmesi gerekenler etti..."

"Haber Beyaz Saraya JUSMATT'tan iletilmişti."

Cumhuriyet Savcısının: "12 Eylül darbesinin yapıldığı gece ABD Dışişleri Bakanı Muskie'nin Başkan Carter'a 'Mr. President, Türk ordusunun komuta heyeti Ankara'da yönetime el koydu, herhangi bir kaygıya gerek yok. Müdahale etmesi gerekenler etti.' " sözlerini anımsatarak "12 Eylül darbesinin, ABD'nin bilgi ve desteğiyle mi yapılmıştır" sorusuna, Kenan Evren, şu yanıtı vermiş:

"Yönetime 12 Eylül 1980'de elkoyma konusunda yaklaşık bir hafta kadar önce komuta heyeti olarak karar vermiştik. Bizim müdahale kararımızdan ABD'nin bilgisi ve desteği yoktur. Ancak 12 Eylül günü ben Genelkurmaydayken tahminime göre 02.00 sıralarında Amerikan yardım kuruluşu JUSMATT'ın bulunduğu yere tanklar gitmiş. Emir subayım bana sözkonusu yere tankların gitmesinden dolayı Amerikalıların sorduklarını söyleyip 'Ne diyelim?' dedi. Ben de 'Zaten müdahaleye iki saat kaldığı için söyleyin yönetime el koyuyoruz dedim.'" yanıtını vermişti. (*Cumhuriyet*, 19 Haziran 2011.)

Der Spiegel'de (sayı: 48, 26 Kasım 1990, s. 173-177) yayınlanan bir belgede ise Kenan Evren'in Genelkurmay Başkanlığı döneminde, yani 12 Eylülün öncesinde ve 12 Eylülde, Özel Harp Dairesinin Başkanı olduğu deşifre edilmişti. Özel Harp Dairesi ise JUSMATT'ın binasındaydı, JUSMATT, Özel Harp Dairesinin binasında değil. Sorgulama gibi, uygulama gibi, işkence gibi darbe kararlarının Türk silahlı Kuvvetleri tarafından alınmadığı, JUSMATT tarafından Özel

Harp Dairesi Başkanına dikte ettirildiği açıktı. 1974'ten 12 Eylül 1980'e değin ve ondan sonra da işlenen cinayetlerin, suikastlerin karar alma ve uygulatma merkezi değil miydi JUSMATT?

o

Başbakan olarak Bülent Ecevit'in ve gene Başbakan olarak Süleyman Demirel'in Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'le yaptıkları görüşmeler, "Özel Harp Dairesi'nin Evren'in "gözetimi" altında faaliyet gösterdiğini açıklar bize.

Başbakanlığı sırasında, Ecevit, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'e Özel Harp Dairesiyle ilgili edindiği bilgileri, bu dairenin sivil uzantısıyla ve gizli silah depolarıyla ilgili kuşkularını aktarmış, ardından, Özel Harp Dairesinin demokratik hukuk devleti kurallarına ve açık rejime uygun biçimde çalışır duruma getirilmesi gerektiğini iletmişti.

Evren'in verdiği yanıtı, gene Ecevit açıklayacaktı. Evren Ecevit'in kaygılarına katılmış, gerekli düzenlemeleri yapacağına söz vermişti. (Komisar, *A CIA Legacy*'den: Ganser, s. 419.)

Evren, Ecevit'e verdiği sözünde duracak, Zincirbozan sürgünlüğünden sonra, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi revirinde, Ecevit'in adına tahsis edilen izbe bir odada yaralı bereli hasta mahkumların ortamında birkaç ay tatil keyfi yaşamaya yargılanacaktı.

Ecevit'in ziyaretini, Demirel'in ziyareti izlemişti:

"Kenan Evren'in Anıları"nda şunları yazmıştı Evren: "5 Mayıs 1980 günü, Başbakan Demirel, akşam üzeri beni Hariciye Köşküne çağırdı. Bir saate yakın görüştük. Özel Harp Dairesindeki personeli teröristlerle mücadelede kullanmamızı ve onlarla çete savaşı yapmak suretiyle öldürülmelerini, vaktiyle de bu teşkilatın böyle kullanıldığını söyledi.

"Bu hal tarzına şiddetle karşı çıktım. Büyük emeklerle kurulan bu teşkilatın görevinin bu olmadığını, vaktiyle yanlış kullanıldığını, ben Genelkurmay Başkanı olduktan sonra Özel Harp Teşkilatını esasgörevine yönelttiğimi, tekrar

kontrgerilla söylentilerinin ortaya atılmasına müsaade edemeyeceğimi, devletin güvenlik kuvvetlerini güçlendirmemiz gerektiğini söyledim." (*Kenan Evren'in Anıları*, 1, Milliyet Yayınları, Dördüncü Baskı, 1990, s. 431-432.)

Evren sürdürüyor anılarını:

"Başbakanın yanından Genelkurmaya döndüm. İkinci Başkana durumu anlattım ve şu emri verdim: "7 Mayıs günü Askeri Kuvvet ve SHAPEX tatbikatına gideceğim. Dönünceye kadar bütün hazırlıklar tamamlansın. Radyo ve televizyona verilecek tebliğler, beyanatlar da hazırlansın. Bu partilerin memleketi felakete sürüklemesine daha fazla seyirci kalamayız. Brüksel'den dönüşte artık bu işi halledelim."

Brüksel'den dönüşte ise (13 Mayıs 1980) Yeşilköy Havaalanında verdiği "beyanat"ta, sözü cumhurbaşkanlığı seçimine sarmalayarak, "Artık bu işe bir hal çaresi bulmak lazım!" diyecekti. Pantolonunun mendil cebinde yapılacak "darbe"nin bildiri ve beyanatları, "partilerin bir araya gelerek" cumhurbaşkanını seçmeleri gerektiğini söylüyordu. Ya siyasi partiler bir araya gelir Cumhurbaşkanını seçerse. Ve bu, Evren değil de bir başkası olursa?..

Kenan Evren'in, "Biz bu sıkıyönetimi başarıya ulaştıramadık. Olmadı... Yapamadık, bunaldık..." dediğini ve "yeni yetkiler istediğini" söyleyen Demirel, "Yetmiyor dedikleri yetkilerle 12 Eylülün yapıldığının" altını çiziyor ve "Yedi yıl sonra, benim yasağım kalktıktan sonra, Kenan Evren'e sordum: "11 Eylül ile 13 Eylül arasında bir gün geçti. Yeni yetki yoktu, değişen neydi de kan hemen durdu? Kanın üzerinde oturuyorsunuz!". Cevap vermedi." diyecekti. (Radikal, 21 Ekim 2005.)

Akademiler Komutanı Bedrettin Demirel, 12 Eylülden sonra, "Benim kanaatim, 1978'de müdahalenin yapılmasıydı. Sayın Evren bir ordu müdahalesi için 'zamanın iyi seçilmesi' kanaatindeydi." (Cüneyt Arcayürek, 9, s. 269.) diyor, Süleyman Demirel, Bedreddin Demirel'in sözlerini, "Biz bunu bir sene önce yapmalıydık. Ama olgunlaşsın diye bekledik." biçiminde açıklıyordu.

Olgunlaşma, kuşkusuz, daha kısa zamanda daha çok insanın öldürülmüş olması demekti. Darbe, 1978'in başında gerçekleşseydi, 12 Eylüle kadar öldürülen 5.388 kişi yerine, 382 kişi, 1978'in sonunda gerçekleşseydi 1.142 kişi öldürülmüş olacaktı. 1974'te, yılda 5 ölü varken, 12 Eylül 1980'e gelindiğinde, ortalama olarak ayda 303,7 kişi öldürülmeye başlanmıştı. 1974'ten başlayarak 12 Eylüle (1980) değin ölümle sonuçlanan olaylar hızlanmış, hızlandırılmış, 1974 yılında 5 kişi, 1975'te 27, 1976'da 87, 1977'de 265, 1978'de 760, 1979'da (13 ilde sıkıyönetim varken) 993 kişi, 1980'de (9,5 ayda) 1.766 kişi öldürülmüştü. 12 Eylüle gelindiğinde, darbe için ortam iyice olgunlaşmış demekti.

Cumhuriyet Savcısı Hüseyin Görüşen, Kenan Evren'e "12 Eylül 1980 öncesi anarşi ve terör eylemleri nedeniyle toplam 19 ilde sıkıyönetim ilan edilmiş ve devam ediyor olmasına rağmen neden suçluları yakalayıp yargı önüne çıkarmadınız da darbe yapmaya gerek gördünüz?" sorusunu, "Sayın Cumhurbaşkanı Kenan Evren", "Anarşiyi önlemek polise aitti. TSK, ancak İçişleri Bakanlığı yardım istediği takdirde onlara yardımcı oluyordu. Sıkıyönetim Komutanlığının bulunduğu yerlerde suçlular yakalanıyordu, ancak hapishanelerden toplu olarak kaçışlar sözkonusuydu. Sıkıyönetim komutanlıklarının silah kullanma yetkisi yoktu. 19 ilde sıkıyönetim vardı ama olaylar diğer illerde de meydana geliyordu." yanıtını vermişti. Süleyman Demirel'in, "olayların birdenbire önlendiği" söyleminin gerçeği yansıtmadığının altını çizen Evren, "olaylarla darbeye zemin hazırlandığı" görüşlerine de itiraz etmiş, bunun, "TSK'ya siyasiler tarafından atılmış bir iftira olduğunu" söylemişti. (*Cumhuriyet*, 19 Haziran 2011.)

TSK'ya bir "iftira" mıydı bütün bunlar?

Bülent Ecevit ve Necmeddin Erbakan'ın liderliğinde oluşturulan CHP-MSP koalisyonunun güvenoyu aldığı 26 Ocak 1974 tarihinden sonra başlayacak ve 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar siyasi nedenlerle öldürümlerin bir program çerçevesinde arttığı, Kahramanmaraş katliamının kanlı ortamında 13 ilde (19 ilde değil) ilan edilecek olan sıkıyönetime

karşın, ölü sayısında artışı, Evren'in sıkıyönetim ilan edilmeyen illerde devam eden olaylarla açıklaması olgularla bağdaşmıyordu. Şunu da ekleyelim: "Olaylarla darbeye zemin hazırlandığı görüşü", bir iftiraysa, bu iftira, "siyasiler"in değil, kendisinin kendisine iftirasıdır, açıklayan da "darbedaş"ı Akademi Komutanı Bedrettin Demirel'dir. İşte sayılar:

Türkiye genelinde (67 ilde), 26 Ocak 1974'ten 12 Eylül 1980'e kadar, 68 ayda, 5.388 kişi öldürülmüştü. Ayda ortalama ölü sayısı 90 kişiydi.

Türkiye genelinde (67 ilde), 26 Ocak 1974'ten, sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978'e kadar, 48 ayda, 1.142 kişi öldürülmüştü, ayda ortalama 24 kişi öldürülüyordu.

Türkiye genelinde (67 ilde), sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978'den, 12 Eylül 1980'e kadar, 20 ay içinde, 4.246 kişi öldürülmüştü, ayda ortalama 212 kişi ölüyordu.

Sıkıyönetim ilan edilen 13 ilde, 26 Ocak 1974'ten sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978'e kadar, 48 ayda 1.090 kişi öldürülmüştü, ayda ortalama 23 kişi öldürülüyordu.

Sıkıyönetim ilan edilen 13 ilde, sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978'den askeri darbenin gerçekleştirildiği 12 Eylül 1980'e kadar, 20 ayda, 2.026 kişi, ayda ortalama 101 kişi öldürülmüştü.

Siyasal amaçlarla öldürümlerin başladığı Ocak 1974'ten, sokakta kanın durduğu savlanan 12 Eylül 1980'e değin (6 yıl 9 ay, ya da 81 ay içersinde), sıkıyönetim ilan edilen 13 ilde, illere göre öldürülenlerin sayıları şöyleydi:

Adana (444 ölü), Ankara (544 ya da 555 ölü), Elazığ (103 ölü), Bingöl (18 ölü), Erzincan (7 ölü), Erzurum (28 ölü), Gaziantep (268 ölü), İstanbul (1.210 ya da 1.244 ölü), K. Maraş (163 ölü), Kars (81 ölü), Malatya (110 ölü), Sivas (20 ölü), Urfa (278 ölü). 13 ilin toplamı 3.293 (ya da 3.274) ölü.

Aynı dönemde, yani 26 Ocak 1974'ten 12 Eylül 1980'e değin, Türkiye genelinde 5.388 kişi öldürülmüştü. 6 yıl 9 ayda öldürülenlerin %61'i, sıkıyönetim ilan edilen 13 ilde meydana gelmiş.

1974-1980 arasında, aynı 6 yıl 9 aylık süre içersinde, sı-

kıyönetim ilan edilen iller arasında İstanbul, 1.210 (ya da 1.244) ölüyle sayıca ilk sıraya oturmuştu. Bunu, Ankara 544 (ya da 555) ölü sayısıyla izliyor ve Adana 444 ölü sayısıyla üçüncü sırada yer alıyordu.

İstanbul'da, 26 Ocak 1974'ten sıkıyönetimin ilan edildiği 26 Aralık 1978'e kadar 6 yıl 11 ay içersinde öldürülen 1.210 kişinin 352'si (%29'u), sıkıyönetimin ilanından önce 3 yıl 11 ay içinde (ayda 7.5 ölü), 858'i sıkıyönetimin ilanından sonra 2 yıl 10 ay içinde (ayda 42 ölü) öldürülmüştü.

Ankara'da ise, 26 Ocak 1974'ten 12 Eylül 1980'e değin 544 (bir başka sayılama sonucuna göre 555 kişi) öldürülmüştü.

Ankara'da, Ocak 1974'ten sıkıyönetimin ilan edildiği 26 Aralık 1978'e değin yani 3 yıl 11 ay (47 ay) içinde, 219 kişi, sıkıyönetimin ilanından sonra ve 12 Eylüle (1980'e) değin (2 yıl 9 ay, yani 33 ay içinde) 325 kişi öldürülecekti. Sıkıyönetimden önce ayda ortalama 4.7 kişi öldürülürken, sıkıyönetimin ilanından sonra, ayda, ortalama 9.8 kişi öldürülüyordu. Ölü sayısı, sıkıyönetimden sonra iki katı artmıştı ve burası Türkiye Cumhuriyetinin "Başkent"iydi!

Sıkıyönetim ilan edilen ve ölü sayısı yüksek olan illerden biri de Adana'ydı. Adana'da, 26 Ocak 1974'ten 12 Eylül 1980'e değin siyasi nedenlerle öldürülenlerin toplam sayısı 432, bir başka sayılamaya göre 444'tü. Sıkıyönetimin ilan edildiği 26 Aralık 1978'e değin, (3 yıl 11 ay, ya da 47 ay içinde) 110 kişi; sıkıyönetimin ilanından 12 Eylül 1980'e değin (33 ay içinde) 322 kişi öldürülmüştü. Sıkıyönetimden önce ayda ortalama 2,3 kişi öldürülürken, sıkıyönetim ilanından sonra ayda ortalama 9,8 kişi (tam dört katı) öldürülecekti.

Özet olarak yinelemek gerekirse, Türkiye genelinde 67 ilde, CHP-MSP koalisyonun güvenoyu aldığı 26 Ocak 1974'ten, sıkıyönetim ilan edildiği 26 Aralık 1978'e kadar ayda ortalama 24 kişi öldürülürken, sıkıyönetimin ilanından sonra, Türkiye genelinde ayda ortalama ölü sayısı 212'ye yükselecekti.

Sıkıyönetim ilan edilen 13 ilde, sıkıyönetim ilanından ön-

ce, 26 Ocak 1974'ten, sıkıyönetim ilan edildiği, 26 Aralık 1978'e kadar, 48 ay içinde 1.090 kişi (K. Maraş katliamı dahil 1.205 kişi) öldürülmüştü, ayda ortalama 25 kişi öldürülürken, sıkıyönetim ilanından (26 Aralık 1978'den) 12 Eylül 1980'e kadar, 20 ay içinde, 2.026 kişi öldürülmeye başlanmıştı, ölü sayısı ayda ortalama 101 kişiye çıkmıştı.

K. Maraş katliamının ardından ilan edilen sıkıyönetimden sonra, hem Türkiye genelinde, hem sıkıyönetim ilan edilen 13 ilde, olay ve ölü sayısı artmıştı, ikiye, üçe, dörde katlanmıştı.

16. *NATO'nun Darbe Planı*

5 Haziran 1977 genel seçimlerinden önce, Executive İntelligence Review'in raporunda yer alan bilgilere göre, NATO, Türkiye'de bir askeri darbe planlamıştı. New York'lu bir bankere, Yunanlı bir diplomatın üflediği gibi, Demirel, İMF'nin ekonomik buyruklarına uymadığı için NATO, Türkiye'de bir askeri darbeye karar vermişti. (Bkz: M. Emin Değer, *Oltadaki Balık Türkiye*, 7. Baskı, s. 426-427.)

Demirel ise, "Bu tür muamelelere en çok muhatap olmuş kişi olarak" darbelerin başka bir devletin, başka bir gücün işi olduğuna inanmadığını söyleyecekti. Oysa sorun, tek başına Demirel'in iktidar sorunu değildi. Sorun tek başına Türkiye ile de sınırlı değildi.

CIA Ortadoğu Masası eski şefi Graham Fuller'in sözleriyle, özellikle Türkiye'de, sola, sosyalizme karşı islamı güçlendirmek ve sovyetlerin otoritesini çökertmek ve sosyalist sistemi dağıtmak amacıyla, yalnızca ABD değil, tüm Arap dünyası, Avrupalılar, herkes, "silah, para, her şey" olarak özetlenen yardımı yapmıştı ve bugün de yapıyordu, dün yardım yapmamış olanlar ise bugün ülkeleri işgal edilerek ağır bir biçimde cezalandırılıyorlardı.

Türkiye'nin bağımsız ve ulusalcı geçmişinden aldığı kökleri iyileştirme siyaseti, NATO ile korunan sistemden uzaklaşmaya başlaması anlamına geliyordu. Bu, aynı zamanda, NATO'nun ve özellikle ABD'nin Sovyetler Birliğine yönelik

hedef ve amaçlarıyla birlikte düşünüldüğü zaman, Türkiye ile sınırlı bir sorun olmadığı da kolayca anlaşılabilirdi.

Kendisi bir askeri kuruluş olan NATO'nun, ekonomik nedenlerden dolayı NATO üyesi bir ülkede bir askeri darbe planlamış olması, mantığımızı zorlayabilir. Üstelik, darbenin, altında Demirel'in imzası bulunan ve IMF'nin ekonomik dayatmalarını içeren 24 Ocak Kararlarından sonra ve Demirel iktidardayken yapıldığı gözönüne alınırsa, doğruluğuna inanmak daha da zorlaşır.

İnanmamızı kolaylaştıran nedenlere de bakmak gerekir: Demirel'in, ülkede kurulması planlanan ondan fazla sanayi kuruluşunu (İskenderun Demir Çelik Fabrikası, Bandırma Sülfik Asit Fabrikası, Artvin Yonga Fabrikası gibi kuruluşları) Sovyetlerin finanse etmiş olması, *New York Times*'in sahibinin, Demirel'e "Ne o, aks mı değiştiriyorsunuz?" ("Are you chaning the axes") diye sormasına neden olmuş, Demirel de "Aks (makas) filan değiştirmiyoruz, bu kuruluşlar için gerekli finansmanı sizler karşılamadınız, "Türkiye'nin ödeme kabiliyeti yoktur!" deyip para vermediniz, onun üzerine Sovyetlerle anlaştık!" yanıtını vermişti. (*Cumhuriyet*, 4 Şubat 2006.)

CIA analistlerinin anlatımıyla "komünizmin çok güçlü olduğu" bir dönemde, NATO'yla korunan ekonomik sistemin içine devlet kapitalizmini pekiştirecek ve Sovyet ekonomisine kan verecek olan Sovyet ekonomik yapılarının oturtulmuş olmasını, ekonomik nedenler dolayısıyla ya da ekonomik nedenler gerekçe gösterilerek Türkiye'de bir askeri darbe planlanmış olmasının da NATO'nun amacıyla örtüştüğü düşünülebilirdi, düşünmek yanlış olmazdı.

İkincisi 24 Ocak Kararlarıydı. 24 Ocak Kararları, Demirel'in imzasını taşımakla birlikte, Demirel çevresinin basına yansıyan açıklamalarından öğrendiğimiz gibi, "Bu parlamentoyla 24 Ocak Kararları uygulanamaz"dı. Çünkü 24 Ocak Kararlarını uygulamak için parlamentonun feshedilmesi, siyasi partilerin yasaklanması, grev ve toplu sözleşmenin askıya alınması, genel seçimlerin ertelenmesi gerekecekti. Bun-

ların hepsi "ultra-ultra demokrasi" içindi! Yani emeğin ulusal gelirden aldığı payı aşağı çekmek, siyasi söylemiyle emekçiyi ellerinde kelepçe işkence ve zindana yargılamaktı. Yunanistan'da ABD patentli beşli cunta gibi, 12 Martta, Türkiye'de komutanlar darbesi planlanmış, ama bu yarım kalmış, parlamento feshedilememişti. Şimdi, yani 24 Ocak kararlarını uygulayabilmek, emeğin ulusal gelirden aldığı payı aşağı çekebilmek için grev ve toplu sözleşmeyi askıya almak, tarımsal ürünlerin taban fiyatını aşağı çekmek için geneloyu askıya almak gerekiyordu. Bu ise, parlamentoyu dağıtmakla olanaklıydı.

Kenan Evren, 24 Ocak Kararları ile 12 Eylül darbesi arasındaki sıkı bağlantıyı, daha doğrusu 24 Ocak Kararlarının, 12 Eylül darbesinin gerekçesini oluşturduğunu şöyle dile getiriyordu: "Eğer 24 Ocak Kararları denen kararların arkasından 12 Eylül dönemi gelmemiş olsaydı, o tedbirlerin fiyasko ile sonuçlanacağından hiç şüphem yoktu. Böyle bir askeri rejim sayesinde o tedbirler meyvesini vermiştir." (*Milliyet*, 7 Ocak 1991.) Darbeyi haklı çıkarmak için ne büyük kurnazlık bu?

Ya da ne erişilebilemez bir ikiyüzlülük!

17. *Ecevit, Özel Harp Dairesi'ni Öğreniyor!*

İsmet İnönü'nün Kıbrıs'a müdahale kararı deneyiminden yararlanan Bülent Ecevit, MSP (Milli Selamet Partisi) ile oluşturduğu ikili koalisyonun başkanı ve Başbakan olarak, 20 Temmuz 1974'te, güvenoyu aldıktan (26 Ocak 1974'ten) altı ay sonra, Kıbrıs'a havadan ve denizden müdahale edilmiş, de facto savaş başlamıştı.

Bu savaş, her şeyden önce, EOKA lideri Sampson'ın Makarios'u devirerek, Kıbrıs'ta yönetime elkoyması üzerine başlamıştı. Sampson darbesinin amacı Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamaktı, ve bu darbe, Yunanistan'da yönetime elkoymuş olan beşli cuntanın damgasını taşıyordu. Beşli cunta ise ABD patentliydi, dolayısıyla, Sampson, ABD'nin plan ve programına uyarlı bir darbe gerçekleştirmişti. Çünkü, Türkiye'de

Kontrgerillada ağır işkence gören, cezaevlerini dolduran, mahkum olan ve idam edilen ilerici sosyalist gençlerin simgelediği 12 Mart (1971) darbesi, halkın oylarıyla yenilgiye uğratılmıştı. 12 Mart sıkıyönetim komutanlarının emrindeki mahkemeler tarafından tutuklanan, yargılanan, hüküm biçilen gençler (Deniz-Yusuf-Hüseyin'i sevgiyle analım) Genel Af Yasasıyla, olmadı, Anayasa Mahkemesinin kararıyla özgürlüklerine kavuşmuştu. Ecevit, ABD'nin dayatmasıyla, Nihat Erim hükümetinin getirdiği Afyon ekimi yasağı yasasının kaldırıldığını Afyonlulara meydanda duyurduğu saatte, Sampson'ın darbe haberini almıştı. Bir başka deyişle, darbe, sol'un (demokratik sol'un) Türkiye'de iktidar olmasına endeksliydi, ama tarihin ileriye dönen tekerliği daha kırılmamıştı.

O dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar'ın, "acil bir ihtiyaç için Başbakanlık ödeneğinden birkaç milyon dolar" istemesi üzerine, Ecevit, "dehşete düşeceği" bazı bilgilere ulaşmıştı.

Ecevit'in anlatımı şöyle:

"O yıllarda milyon büyük paraydı ve benden istenen miktar da örtülü ödenekteki paranın tümüne yakındı. Genelkurmay'dan bu paranın ne amaçla istendiğini sormak zorunda kaldım. 'Özel Harp Dairesi için istiyoruz!' yanıtı geldi.

"Öyle bir resmi dairenin o zamana kadar adını bile duymamıştım. 'Şimdiye kadar bu dairenin giderleri nereden karşılanıyordu?' diye sordum. O zamana kadar bu dairenin tüm giderlerini bir gizli ödenekle ABD'nin karşıladığı; ancak artık ABD'nin bu parasal katkıyı kestiği, bu nedenle Başbakanlığın örtülü ödeneğinden para istemek zorunda kalındığı bana bildirildi. Özel Harp Dairesinin nerede bulunduğunu sordum, 'Amerikan Askeri Yardım Heyeti (JUSMATT) ile aynı binada' yanıtını aldım."

Evren, kendisine soru yönelten Cumhuriyet Savcısına demiş ki, "Bizim müdahale kararımızdan ABD'nin bilgi ve desteği yoktur". JUSMATT'ın da, sokaktaki tanklar görüldükten sonra haberi oldu. Ama Özel Harp Dairesi, JUSMATT'ın bu-

lunduğu binada, Seferberlik Tetkik Kurulu ya da Özel harp Dairesi olduğu için JUSMATT değil, JUSMATT olduğu için Seferberlik Tetkik Kurulu ya da Özel Harp Dairesi var. Özel Harp Dairesi, operasyon planlıyor, sorgulama yapıyor, uyguluyor. "Uygulama", uygar bir terim. Ama tarih, defteri başka türlü yazmış olmalı. Özel Harp Dairesi ve "uygulama" dendiğinde, İlhan Selçuk'un "Ziverbey Köşkü" geliyor aklıma. Bir yerden gizlice alınarak, bir yerlere gözleri kapalı kapatılıp, eller, kollar, ayaklar zincirli, gözler bağlı, günlerce işkence demektir. Suikast demektir, sabotaj, katliam demektir, Abdi İpekçi, Doğan Öz, Cevat Yurdakul, Tütengil, Hamit Fendoğlu, Gün Sazak, Kemal Türkler, 5.338 kişinin öldürülmesi demektir. Katliam Demektir: 1 Mayıs 1977 Taksim işçi-emekçi katliamı, İstanbul Üniversitesi devrimci-gençlik katliamı, Malatya, Sivas, Bahçelievler, K. Maraş, Çorum alevi-solcu katliamı demektir. Bu sabotaj, suikast ve katliamları, Türk silahlı Kuvvetleri, "Türk Silahlı Kuvvetleri" olarak, ne tasarlayabilir ve ne de uygulayabilirdi. Özellikle de ulusal bütünlüğümüzü korumak sözkonusu olduğu zaman. Ama "Özel" kuvvet olduğunda, ilkin "özel savaş" geliyor akla, ve bugün gündemde birbiri ardına sıralanan özel güvenlikten özel savcısına, özel yargısına, özel cezaevine ve özel sanığından özel siyasal erkine "özel"lerin içrek kimliği sırıtıyor. Orhan Murat Arıburnu'nun dizeleri çarpıyor belleğime:

"Bari trampetler çalınmasa,
"İnsan enayi yerine konmasa"

12 Eylül 2011, Ankara

o

EK-1

Cumhuriyet Rotasından U Dönüş

Truman Doktrinine göre, ulusal bütünlüğümüzü korumak ve özgür ulus olarak varlığını sürdürmek için yapılan ilk değişiklikler şöyle sıralanabilirdi:

(1) 22 Mayıs 1947 günlü Yunanistan ve Türkiye'ye Yardım Yasası, 12 Temmuz 1947 günlü Türkiye'ye yapılacak Yardım Hakkında Andlaşma, 12 Temmuz 1947 günlü Türkiye'ye Yardım Yasası ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün ABD'ye karşı yükümlendiği demokrasiye sağlıklı geçiş sözü içeren 12 Temmuz 1947 günlü beyannamesi odağında, Sovyet modelinden esinlenen kurumlar olduğu savıyla Köy Enstitüleri felç, Halkevleri hastanelik olacak, Çiftçiyi Topraklandırma Yasası kadükleşecek, ülkenin aydınlık geleceği, ulusal bütünlüğünü koruma ve özgür ulus olma adına karartılacaktı.

(2) Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinde Pertev Naili Boratav, Behice Boran ve Niyazi Berkes'in üniversiteden alınması kararı yargıdan döndüğü zaman, bu öğretim üyelerinin kadrolarının kaldırılması için CHP hükümetinin sunduğu yasa tasarısı TBMM'nde, 5 Temmuz 1948'de kabul edilecek, Boratav, Boran, Berkes üniversiteden uzaklaştırılacak, Boratav Fransa'da, Boran ve Berkes Amerika ve Kanada'da çalışmalarını sürdüreceklerdi.

(3) Çiftçiyi Topraklandırma Yasasının savunucularından Şükrü Saraçoğlu, 7 Ağustos 1946'da başbakanlıktan ayrılacak, Saraçoğlu kabinesinde Dışişleri Bakanı olan Hasan Saka 4 Eylül 1947'de başbakan olacak. Saka, Çiftçiyi Topraklandırma Yasasına gönderme yaparak, feodal ve yarı-feodal büyük toprak mülkiyetine son verecek maddenin uygulanmayacağı, topraksız köylülere "devlete ait arazinin ilkönce dağıtılacağı" güvencesini verecekti. Yasanın mimarı ve coşkulu savunuru Tarım Bakanı Şevket Rasit Hatipoğlu'dan bo-

şalacak koltuğa, Çiftçiyi Topraklandırma Yasasının (feodal ilişkileri ve ortakçılık sistemini tasfiye edecek olan) 17. Maddesine karşı çıkan Cavit Oral getirilecekti.

(4) 28 Aralık 1938'de Milli Eğitim Bakanlığına getirilen Hasan Ali Yücel, 5 Ağustos 1946'da Milli Eğitim Bakanlığı görevinden alınacak, yerine Köy Enstitülerine karşı düşmanlığıyla bilinen Reşat Şemsettin Sirer getirilecekti. 31 Ocak 1940'ta İlköğretim Genel Müdürlüğüne asaleten atanan İsmail Hakkı Tonguç, 21 Eylül 1946'da İlköğretim Genel Müdürlüğünden alınacaktı.

(5) 1947-1948 ders yılında, Reşat Şemsettin Sirer'in bakanlığında Yüksek Köy Enstitüsü kapatılacak, Demokrat Parti tek başına iktidar olduğu zaman, CHP zamanında iğdiş edilmeye başlanan Köy Enstitüleri, sıradan, niteliksiz, özsüz, özverisiz, amaçsız, isteksiz, ilkesiz öğretmen okullarına dönüştürülecekti.

(6) Yöneticilerinin, faşist ve ırkçı eğilimleri olması nedeniyle, Türk Ocaklarını kapatan Kemal Atatürk'ün, 1932'de kurduğu ve halkın geleneksel kültüründen ulus-kültüre erişmesini amaçladığı Halkevleri 1951'de kapatılacak, ülkeye yayılan kütüphaneleriyle birlikte yokedilecekti.

(7) Halkevleriyle birlikte, CHP'nin yayın organının basıldığı Ulus Basımevi binasıyla ve makinesiyle birlikte Partinin bütün mal varlığı, Celal Bayar ve Adnan Menderes'in, Mecliste salt çoğunluğa sahip Demokrat Partinin oylarıyla, "hazine malı" olduğu savıyla elinden alınacak, Cumhuriyetin kurucusu CHP yok edilmeye çalışılacaktı.

Bir anımla sürdürmek isterim:

17 Nisan (2011) günü Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümünde Köy Enstitüleri Vakfının düzenlediği bir toplantıda konuşacaktım. Açış konuşması yapan genç bayan arkadaş, Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç adlarını andı, Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'yü anmadı. Bunun, Köy Enstitülerinin kurucu Cumhurbaşkanı İnönü'nün, gene Cumhurbaşkanı olduğu dönemde bu enstitüleri kapattırdığı de-

ğerlendirmesinden kaynaklandığı açıktı.

Tonguç'tan dinlediği bir anısını aktarmıştı Dursun Kut!

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Anadolu gezisinde bazı Köy Enstitülerini gezmiş ve gördükten sonra, Yücel ve Tonguç'a, bu okulların sayısının kısa zamanda 100'e çıkarılmasını istemişti. Yüz okula çıkarmanın zor olduğu yanıtını alan İnönü, sayıyı biraz düşürerek, "Şimdi yapmazsanız, der, daha sonra yaptırmazlar!".

Bu "yaptırmazlar" sözcüğünün altını iki kez çizmek isterim.

Çünkü, Köy Enstitülerinin kurulmasını içtenlikle, coşkuyla istemiş ve desteklemiş "Cumhurbaşkanı"nın, cumhurbaşkanı olduğu dönemde, "Sonra size bu okulları kurdurmazlar" demesi, gene Cumhurbaşkanlığı sırasında Köy Enstitüleri'nin özsel olarak varlığının sona erdirilmiş olması açısından önemliydi. Çiftçiyi Topraklandırma Yasası açısından da aynı şeyi söylemek olanaklıydı.

Tabloya bakalım: Köy Enstitüleri Yasası Meclis'ten çıktığı zaman (17 Nisan 1940) cumhurbaşkanı İnönü'ydü. Çiftçiyi Topraklandırma Yasası Meclisten çıktığı zaman da İnönü cumhurbaşkanıydı. Köy Enstitülerinin içeriği, özü boşaltılırken, Çiftçiyi Topraklandırma Yasasının demokratik maddeleri nedeniyle mülga sayılıp yeniden yasalaşırken gene cumhurbaşkanıdır İnönü.

Ama Köy Enstitülerinin bağlı olduğu Milli Eğitim bakanlığına, Köy Enstitülerine düşmanlığıyla bilinen biri, Çiftçiyi Topraklandırma Yasasını uygulayacağı Tarım Bakanlığına, bu yasaya karşı duruşuyla bilinen birinin getirilmiş olması, herhalde bu kurumların oluşmasında ve yasalaşmasında özgün bir çabası olan İsmet İnönü'nün işi olamazdı.

Bu değişimin açılımını, Rockefeller Grubunun Başkan Eisenhower'e 1956 yılında yazdığı gizli mektubunda okumak olanaklıydı:

"Bizim politikamız hem "global", yani dünyanın bütün kara parçalarını kapsayan, hem de "total" olmalıdır. Yani politik, askeri, ekonomik, psikolojik tedbirleri ve özel metotları bir bütün içinde bir

araya getirmektir. Başka bir deyişle, yapılacak şey atlarımızın hepsini bir tek arabaya koşmaktır.

"Düşüncelerimizin pratikteki en somut örneği, hatırlayacağınız gibi, bizzat meşgul olduğum İran tecrübesidir. Ekonomik yardımı harekete geçirerek İran petrolüne el koymayı başardık ve bu ülkenin ekonomisine yerleştik. İran'da ekonomik pozisyonumuzun kuvvetlenmesi bu ülkenin dış politikasının kontrolümüz altına girmesini ve özellikle Bağdat Paktı'na üye olmasını sağladı. Halihazırda İran Şahı, elçimize danışmadan hükümetinde herhangi bir değişiklik yapmaya bile cesaret edememektedir." (Belge için bkz: *Oltadaki Balık Türkiye,* s. 500.)

1947 Truman Doktrininin ardından Türkiye'de Başbakan ve bazı "özel" ve "önemli" bakanlıkların bakanlarını, ABD'nin değiştirdiğini, bakan değiştirerek ilerici, aydınlık kurumları bu karanlık bakanlar eliyle kapattırdığını, yerine ulusal, laik, çağdaş eğitime karşıt geriye dönüşü simgeleyen eğitim kurumlarının gene ABD tarafından açıldığını, ya da kurumların kadrolarını değiştirerek kurumların kendilerini değiştirdiklerini anlamamız kolaylaşıyor. Acı olan yanı, burada ulusal iradenin, ulusun elinden "ulusun kurtarıcıları" tarafından alınmış olmasıdır. İnönü'nün, "Amerika'nın mesuliyetine inanmıştım, bunun cezasını çekiyorum" sözlerini de, bu çerçeve içersinde değerlendirmek gerekir.

Truman doktrini tarihi: 12 Temmuz 1947.

12 Temmuz 1947 günlü ünlü "Beyannamesi"yle Cumhurbaşkanı İnönü, demokratikleşme süreci üzerine bir bakıma ABD'ye söz verecekti. Ama 1960'lı yıllarda Başbakan olarak İnönü, "Bir görev veriyorum, sonucunu, kendi bakanımdan önce Amerikan sefirinden öğreniyorum!" diyecekti... "Bu işin üstüne gidilmesini, aksi halde, bağımsız dış politika yapılamayacağını, hatta iç politikada bile bağımsız olamayacağımızı" nerdeyse çığlıklanacaktı... Heyhat!.. Ne denli geç kalındığını, gene Truman Doktriniyle özdeş, 12 Temmuz 1947 tarihli, Türkiye'ye Yapılacak Yardım Hakkında Antlaşma'nın 4. maddesini, Başkan Johnson önüne koyduğu zaman anlayacaktı, anladığı an, "Başbakan" da değildi, Başbakanlık koltu-

ğuna Süleyman Demirel oturmuştu.

Türkiye'ye 12 Temmuz 1947'de yapılan yardım, Türkiye'nin ulusal bütünlüğünü korumak ve özgür ulus olarak varlığını sürdürmek için verilmişti. Ne var ki, ertesi gün, ulusal bütünlüğünü korumak adına ulus birbirine düşürülmeye zorlanacak, 12 Martlara, 12 Eylüllere ve günümüze değin, Türkiye, özgür ulus olarak varlığını korumak adına, bileklerde kelepçe, ayaklarda zincir, konuşan ağızlarda New York'u aydınlatan özgürlük meşalesi, kavganın, kargaşanın, suikast, sabotaj ve katliamların ülkesine dönüştürülecekti.

EK- 2

İki Subay: İşkence Yapan, Yapılan

ABD'nin Türkiye ile gerçekleştirdiği yardım anlaşmasının İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde yapıldığı bilinir. 1960'tan sonra, "Başbakanlığı" döneminde İnönü, şunları söyleyecekti:

"Daha bağımsız ve şahsiyetli bir dış politika izlenmesini istiyorsunuz. Herkes aynı şeyden bahsediyor. (...) Bir görev veriyorum. Neticesi bana gelmeden Washington'ın haberi oluyor. Sonucu memurumdan önce, Amerikan sefirinden öğreniyorum. (...) Ancak, bu meselenin üstüne, vakit geçirmeden eğilmek lazımdır. Yoksa bağımsız dış politikadan bahsedilemez. Hatta iç politikada bile bağımsızlık düşünülemez. Yapamazsınız bağımsız politika." (M. Şükrü Koç, *Emperyalizm ve Eğitimde Yabancılaşma,* Ankara 1970, s. 165-166.)

Mart 1959'da Dulles ile Zorlu arasında gerçekleştirilen "Dolaylı Saldırı Andlaşması"nı bir kez daha yineleyelim:

ABD'ye, bir mitingi, protesto gösterisini "yıkıcı faaliyet" olarak ya da yasal bir seçim sonucunu "dolaylı saldırı" olarak niteleyerek Türkiye'ye müdahale hakkı tanınmıştı. O zaman, hemen herkes, bir sabah, Vietnam'da olduğu gibi, Amerika, 20 bin paraşütçüsünü başkente indirmeyi kendi çıkarları açısından gerekli görürse, CIA'nın, yurt içinde ilişkiler kurduğu, güçlendirdiği gerici örgütlere, 6-7 Eylül olaylarında olduğu gibi uydurma bir "yıkıcı faaliyet" düzenletmesi, yapay

bir "dolaylı saldırı" gerçekleştirmesi işten bile değildi.

Tanrıya değil, Beyaz Sarayın "tanrı"sına dua edelim ki, Ankara, böyle bir işgale uğramadı. Ne var ki, Ankara değil, Türkiye işgal edilecekti. Kendi askerimiz, kendi aydınımız, topluca kendi halkımız, kendi askerimizi, kendi aydınımızı, kendi halkımızı bir bakıma tutsak alarak.

Topçu Kurmay Yarbay Talat Turhan'ın anlatımı şöyle:

"İstanbul Erenköy'deki işkence köşkünde MİT sorgu timi şefi emekli subay Eyüp Özalkuş'un işkence timi gözlerime gözbağı taktıktan sonra ellerimi ve kollarımı bağladı. Sonra bana, "Artık ordu üst yönetimi emrinde, anayasa ve yasalardan bağımsız faaliyet gösteren bir kontrgerilla biriminin ellerinde olduğumu" söyledi. Bana beni bir savaş esiri gibi gördüklerini ve ölüme mahkum edildiğimi söylediler." (Ganser, s. 401).

Talat Turhan'ın "Erenköy'deki işkence köşkü dediği yer, ünlü Ziverbey Köşkü"ydü. Emekli Kurmay Yarbay Talat Turhan'a, "Emekli subay Eyüp Özalkuş"un işkence timi, işkence yapıyordu. Birinci Ordu Komutanı Faik Türün'dü. Faik Türün'ün emri komutasında Ziverbey Köşkü, ülkenin ulusal bağımsızlığı yolunda yol açıcı, akıl açıcı, ufuk açıcı olanların, ulusal bağımsızlığın onurlu savunurlarının komünist olarak prangalandığı, işkenceye yatırıldığı yerdi. İşkence yapan da yapılan da, "emekli" de olsalar, Türk Silahlı Kuvvetleri"nin subaylarıydılar. Dün ülkenin esenliği yolunda yanyanaydılar, birliktiler, şimdi ayrışmışlardı, aynı ülkenin çocukları, aynı ordunun subayları, biri işkence yapan ve biri işkence yapılan olarak birbirine düşmanlaştırılmışlardı. Arka planda NATO, arkasında Pentagon, CIA ve hepsini kucaklayan ABD sıralanıyordu.

EK - 3

12 Eylüle Sarkan Portreler: Kırcı

9 Ekim 1978 gecesi, Bahçelievler'de, 7 TİP'li üniversite öğrencisini öldüren ekipte yer alan Haluk Kırcı'nın 17 Kasım 1980 günlü elyazılı ifadesinden aktaralım: "...Dedim ki hep-

sini böyle bayıltıp öldürmek zor olur. Birer ikişer evden alıp götürelim, değişik yerlerde öldürelim. (...) İki kişiyi Mahmut'la birer arabaya götürüp bindirdik. Silahın birini Kürşat'a verip, Çatlı'nın kullandığı mavi "Chavrolet" marka arabayla yola çıktık. Çatlı ana yollardan arabayı Eskişehir yoluna sürdü. Gece karanlıktı. Zaten silah bendeydi. Arabadan ikisini aldım. Yolun kenarına toprak yamaca getirdim. Elleri arkadan bağlıydı. Kafalarına gelecek şekilde silahı tutarak ateşledim. İyice hatırlamıyorum. Galiba üçer kurşun sıktım. Hızla gelerek arabaya bindim. Tamam dedim. Hızla eve geldik. Yerde yatan birini orda duran askıyla boğmaya kalktım. Çok zor oluyordu, beceremedim. Çocuğun boğazından hırıltı geliyordu. Baktım olacak gibi değil. Yerde bulunan havluyu alarak ağzına ve burnuna sıkıca bastırdım. Böylece bir iki dakika geçti. Çocuk ölmüştü. ... Boğmak zor, silah kullanmak mecburiyetindeyiz. ... Sedirin üzerinde oturan "elleri arkadan bağlı" dört kişiye ateş etmeye başladım. Yakın mesafeden kafalarını hedef alıyordum. Silahımda mermi bitince hızla evi terk ederek sokağa çıktım koşarak eve geldim. ... Çatlı'nın kaldığı eve gittim. Silahı Çatlı'ya verdim. ... İnandığım bir uğurda mücadele ettim. VE BUNDAN GURUR DUYUYORUM. (Elyazılı ifadesinde büyük harflerle!) Allah Türk Milletini korusun. (17 Kasım 1980, elyazılı ifadesi.)

Haluk Kırcı, 17 Kasım 1980, Emniyet, elyazılı ifadesi:

"Bunun için "milli devlet güçlü iktidar" istiyorduk. Bölgemizde çok iyi tanıdığımız "komünistler" vardı. "Komünistleri bulup cezalandırabiliriz" dedim."

Haluk Kırcı, 17 Kasım 1980, Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığına verdiği ifade:

"Ben Bahçelievler'de 7 TİP'linin öldürülmesiyle ilgili olayı bütün açıklığıyla kabul ediyorum, bu suçu işledim, ancak pişman değilim. Ülkenin ve milletin bütünlüğüne bölünmezliğine inanan ulusal değerlere ve dinine bağlı bir Türk genci olarak görüşümü paylaşmayan kişilerin durum ve tutumlarını ülkenin yararına görmediğim için bu suçu isimlerini vereceğim kişilerle birlikte işlemiştim."

Haluk Kırcı, 18 Kasım 1980, Askeri Savcıya anlatımı:

"Benim dün verdiğim ifadem doğru değildir. Bu olayı Abdullah Çatlı planlamıştır. Çatlı, yakalanmam halinde, suçu tamamen üstlenmem gerektiğini söylememi bildirmişti. Ben de, o yüzden, dün bütün olayı kendim yapmış gibi size anlattım. Esasında ben, Bahçelievler'de, katliam yapılan evin kapısının önünde durdum. İçeriye girmedim. Asıl eve girenler, Ercüment, Mahmut, Kürşat ve İbrahim Çiftçi idi. İbrahim Çiftçi'nin ismini kesinlikle vermemem hususunda Abdullah Çatlı bana talimat vermişti."

Kırcı'nın, kimliği saptandıktan sonra da aranmadığını, Çatlı'nın Bahçalievler'deki evinde, gene Çatlı'nın cezaevinden "çıkardığı"nı söylediği Ağca ile birlikte bir araya geldiğini, yedi kişilik bir ekiple, bize (İlhan ile bana) evimizin önünde pusu kurduklarını belirtmekle yetinelim. Daha sonra nikah şahitliğini yapacak olan Erzurum valisi Mehmet Ağar'ın koruması altında Erzurum'da, Ankara'da ve İstanbul'da kaldığı sürelerde kendisiyle görüşen Çatlı'nın ve Muhsin Yazıcıoğlu'nun talimatları doğrultusunda Askeri Savcılığa birbiriyle çelişen, gün gün değişen ifadeler verdiğini ve bu ifadelere bir ölçüde de olsa itibar edildiğini ayrıca belirtelim.

*12 Eylüle Sarkan Portreler: **Çiftçi***

Bahçelievler katliamının üst-başları. Doğan Öz'ün üstü örtülmüş mobil katilleri... Cinayetler, suikastlar, katliamlar için eğitilmiş "mobil" ekipler... Bazan bir katliamdan ötekine, K. Maraş'tan Çorum'a taşınıyorlar; bazan biri bir yerde, biri başka yerde suikasttan katliama cinayet üstüne cinayet işliyorlar.

Muhsin Yazıcıoğlu, 3-4 Eylül Sivas faşist saldırısını başlattığında, (5-10 gün gözaltına alınmış, basına yansıtmamışlar), Çatlı, Bahçelievler katliamını tezgahlama görevi üstleniyor. JUSMATT'ın ve MHP Genel Merkezinin binalarının bulunduğu Bahçelievler'in "komünist"lerden "temizlenmesi" emrini vermiş Türkeş. "Komünist" dediklerinin bir kısmı, üniversitede okuyan, üç-beş günlüğüne Ankara'ya gelmiş

TİP (Türkiye İşçi Partisi) üyesi ya da sempatizanı gençler.

Katliam yapılacak ama, nasıl yapılacak. Cumhuriyet Savcısı Doğan Öz'ün bir kentte, bir semtte şemasını çıkardığı örgütlenme ve görevlendirme biçimine uyarlı olarak görevlendirilmiş olan ÜGD Bahçelievler sorumlusu ile gene Bahçelievler'de bulunan Tokat Yurdu müdürü, TİP'lilerin kaldığı evi saptamakla görevlendiriliyorlar. Sokağı, apartman ve daire numaraları saptanıyor. Gelişler-gidişler izleniyor. Baskın günü geliyor.

Haluk Kırcı, Bahçelievler katliamını gerçekleştirmek için. Abdullah Çatlı ile İbrahim Çiftçi'nin toplantı yapılacak eve geldiğini, içerde masada Çatlı ile Çiftçi'nin yanyana oturduğunu Askeri Savcılar Kuruluna verdiği elyazılı ifadesinde anlatıyor.

İkisinin yani Çatlı ile Çiftçi'nin arasında, ayakları altında kocaman (devasa) bir silah olduğunu söylüyor. Katliamda Kırcı'nın kullanacağı silah olmalı. Kendisi, sözde yeni, Çatlı ile Kırcı'nın katıldığı toplantıda çay servisi yapıyor söylediğine göre.

Muhsin Yazıcıoğlu, Sivas olaylarından yakasını üç-beş gün önce sıyırmış. Türkeş'in armağan ettiği araçla Sivas'tan Ankara'ya birkaç gün önce gelmiş. Bahçelievler katliamı deşifre olmaya başlayınca oraya buraya koşuyor. Çünkü Abdullah Çatlı, Bahçelievler katliamında, Türkeş'in armağan ettiği Yazıcıoğlu'nun "makam" arabasını kullanmış.

TİP'li yedi gencin yedisini de, boğarak, kurşuna dizerek kendisinin öldürdüğünü, Askeri Savcılar "kurulu"na ifade eden Haluk Kırcı ile, bir anlatıma göre Ankara'da Çatlı'nın Kırcı'ya kalması için anahtarını verdiği evinde görüşüyor. Yazıcıoğlu zarf içinde para veriyor Kırcı'ya. Bin küsur lira. Ordan buradan denkleştirdiğini söylüyor. Yakalanırsan "işi" Çatlı'ya yükle diyor. İbrahim Çiftçi'yi mutlaka kurtarmamız lazım, diyor. "Çiftçi bizim için çok önemli" diyor. Biri Çiftçi bir başka suçtan gözaltındayken bilinecek, Doğan Öz'ü öldürdüğü... Ötekiler hangisi, bugün de bilemeyeceğiz.

İbrahim Çiftçi, 25 Aralık 1978 günlü Emniyet ifadesinde,

Bahçelievler katliamında kullanılacak "eter"i Numune Hastanesinde çalışan Kadir Temür'den alarak, ertesi gün, (dikkat edilsin) Bahçelievler Cami Durağında, kendisini bekleyen Ercüment Gedikli'ye, saat 16.00'da verdiğini ayrıntılarıyla anlatıyor.

Pazar günü, saat 17.00'de (dikkat edilsin) Abidin Şahiner'in Bahçelievler 3. Cadde 117/A'da bulunan evine gittiğini söylüyor. "Toplantıda, evimizin arka sokağında TİP'çiler kalıyor. Bunların evini basacağız. Saat 21 sıralarında Ercüment (Gedikli) geldiği zaman talimat verecek!" deniyor.

26 Aralık 1978'de Cumhuriyet Savcılığı ifadesinde, "sınıf arkadaşı" Abidin Şahiner'in Bahçelievler 3. Cadde 117/A'daki evine gittiğini söylüyor. Burada, arka sokakta TİP'lilerin oturduklarını, gece baskın yapacakları eve gideceklerinin söylendiğini, Ercüment Gedikli'nin arabasıyla 3. Caddeden aşağıya doğru Pazar yönünden bir sokaktan geçip daha geniş bir sokakta yani kararlaştırılan yerde durduklarını, önlerinde Ercüment Gedikli, olay yeri olan evin kapısına geldiklerini, Ercüment'in kapıya vurduğunu, içerden "Kim o?" denince, "polis" yanıtını aldıklarını, elleri silahlı (birinde büyük bir silah, birinde 14'lü tabanca, Gedikli'de büyük silah, içeri girdiklerini anlatıyor. Çiftçi birkaç kez yineliyor, "Ben de 7.65 Kırıkkale tipi tabanca vardı." diyor. Ateşedilen silahlardan çıkan mermi kovanları karşılaştırıldığı zaman belli ki kullandığı silahı gizliyor.

Çiftçi, Cumhuriyet Savcısına ifadesinde, Ercüment'in içerdekilere eter koklatıp yatırdığını, ellerini arkadan bağladığını, "arkasından odaya giren büyük kafalı, esmer" kendisinden kısa olan ismini bilmediğini söylediği, "arkadaşımız" dediği Haluk Kırcı'nın "bayılanlardan birini sırtüstü yatar vaziyetteyken boğazını sıkarak boğduğunu" söylüyor. Kırcı'yı "İdi Amin" olarak herkes tanıyor, Çiftçi tanımıyor. Çiftçi, "arkadaşlarının odada bayılttıkları öteki iki kişiyi yandaki odaya sürükleyerek götürdüklerini, kendisinin boğulan kişinin yanında kaldığını", ordan gece geç vakit çıktığını, dışardayken iki el silah sesi duyduğunu söylüyor. Ordan arkadaşı

Abidin'in (Bahçelievler'deki 3. Cadde, 117/A'da bulunan evine gittiğini" iki ifadesinde de yineliyor.

Aynı İbrahim Çiftçi, Askeri Savcıya verdiği ifadesinde, "17 Aralık 1978 tarihine kadar Bahçelievler'e hiç gitmemiştim!" diyor. Bahçelievler katliamı 8/9 Ekim 1978. Çiftçi, 17 Aralık 1978'e kadar Bahçelievler'e hiç gitmediğini söylüyor, "bu olay" dediği Bahçelievler katliamını sonradan basından öğrendiğini "bu olayın" olduğu gece Aşağıayrancı'da bir arkadaşının evinde kaldığını söylüyor, böyle yazılıyor tutanağa.

Askeri Savcı, İbrahim Çiftçi'nin, dosyada 184-185 ve 199-200 sıralarında yer alan Emniyet ve Savcılık ifadelerini anımsatıyor. Çiftçi, bu ifadeleri baskı altında işkenceden kurtulmak için verdiğini söylüyor. "Bu ifadeyi işkence altında kollarımdan tutup zorla imzalattılar." diyor.

Çiftçi'nin Bahçelievler katliamı dosyasındaki Emniyet, Savcılık ve askeri savcılık ifadelerini içeren tutanakları karşılaştırdım. İlk iki tutanaktaki imzalar ile Askeri savcılık ifade-tutanağındaki imza birbirine benzemiyor. İlk ikisi çizgi gibi, belli ki imza değil, sonuncusu oldukça işlek bir imza, kendi imzası olmalı. Tertip, Emniyette başlıyor. Birileri yakalıyor, birileri bırakıyor. Birileri katliamı çözüyor. Birileri yeni çözüm üretiyor. Ne yapacağı, nasıl yapacağı, Emniyet'te kulağına üfleniyor, ya da önceden öyle eğitilmiş. Doğan Öz'ü öldürmekten idama iki kez mahkum olan Çiftçi, "yukardan verilen emirle", Doğan Öz'ün davasında olduğu gibi, Bahçelievler katliamında da, "adalet katliamların temelidir" veciz sözüne uyarlı olarak idam edilmeye götürülmeyi beklerken, hücresinden salıveriliyor.

*12 Eylüle Sarkan Portreler: **Çatlı***

Abdullah Çatlı ve Susurluk Dosyası adlı kitaptan okuyoruz:

"Bilgiler şöyledir...

"Kanada'da askeri ateşemiz Attila Altıkol, ASALA tarafından öldürüldükten sonra, devlet "kısasa kısas" kararı aldı. Bu iş için Abdullah Çatlı Avrupa'da bulunarak iş ona ihale

edilir.

"Haluk Kırcı anlatıyor...

"Abdullah Çatlı diyor ki, tamam ben bu mücadeleyi (!) başlatırım, ama birinci şart benim arkadaşlarım cezaevindedir. Bu arkadaşlarımı serbest bırakın. İkinci, Alpaslan Türkeş'i serbest bırakın. Üç, idamları durdurun, çünkü biz de zarar görüyoruz, der.

"Milli Güvenlik Konseyinde bu görüşülür. Konseyin verdiği cevap, yani 5 tane general der ki, Haluk Kırcı'yla falan şahsın serbest bırakılması mümkün değil, ama asılmamalarını garanti ediyoruz. Alpaslan Türkeş zamanı geldiğinde serbest bırakılacak. İdamlar da makul bir süre sonra durdurulacak." (s. 62-63.)

Kitabın yazarı sürdürüyor:

"Gelelim 12 Eylül dönemine...

"Evren Paşa şimdi çıkıp beyanat veriyor: "Çatlı ismini ilk defa duyuyorum. Bu tür işler Cumhurbaşkanı düzeyinde konu olmaz. Gizli servisler istihbarat almak için her türlü olanağı değerlendirirler. İti uğursuzu da kullanırlar. Ben Çatlı ismini ilk kez duydum. Bu işi MİT biliyordur. Açıklaması gerekirse MİT açıklar." (s. 61-62.)

Kitabın yazarı Prof. Dr. Ural, Evren "MİT" deyince, Evren'in kızı ve MİT'in o zaman bir numarası sayılan damadı için Çatlı'nın ayrı ayrı şiir yazdığını, yani Çatlı'nın Evren'in kızı ve damadı için övgülü "şiirler" yazacak kadar onlarla içli-dışlı olduğunu bir başka sayfada anımsatıyor. Duyumlar da var. O zaman Evren demiş ki "Bu gençten yararlanalım!"

Emin Pazarcı'nın anlatımına göre, Abdullah Çatlı, ilk kez Türkiye'ye 1983'te gelmişti. Askeri yönetim döneminde, Yeşilköy'de bir albay tarafından karşılanmış, üst düzeyde bazı görüşmeler yapılmış, Çatlı, elini kolunu sallaya sallaya, pasaportuna giriş-çıkış damgası vurulmadan Türkiye'ye gelmiş ve gitmişti.

Oral Çelik, Susurluk Komisyonu üyeleriyle aralarında geçen konuşmada, "Dört kişi olduklarını, Çatlı'nın liderleri olduğunu" söyleyecek, şunları ekleyecekti:

"Yurtdışında devlet görevlileri bizi buldu, teklif yaptılar. Biz de 12 kişilik bir liste verdik. Bu kişiler serbest bırakılırsa teklifi kabul edeceğimizi bildirdik. Devletimiz için ASALA'ya karşı mücadele ettik. Teklifi çok üst düzeyden insanlar yaptı. Öyle MİT daire başkanları filan değil. Çok daha üst düzey. Almanya, Yugoslavya, Kanada, Lübnan, Avusturya ve Amerika'da toplam 28 eylem yaptık. Her Ermeni başına 10 bin dolar alıyorduk. ASALA'yı biz bitirdik.

Saygı Öztürk'ün *5-6-2 Tamam Reis* kitabından okuyoruz:

Susurluk "kazasından sonra", polis, Kırcı'nın Bostancı'daki evinde arama yapmaya geldiğinde ilginç bir manzara ile karşılaşmış, Kırcı'nın oturduğu dairedeki eşyaların bir kamyona yüklendiğini görmüşlerdi. Polis yüklenecek eşyalara elkoymuş, yapılan aramada 27 milyon değerinde çek ve senet bulmuştu. Kırcı, bu senetlerle ilişkisinin olmadığını, Bostancı'daki evin ise Kumarhaneler kralı Ömer Lütfü Topal'ın ortağı, Susurluk davası sanığı Ali Fevzi Bir'e ait olduğunu söyleyecekti.

Kırcı'nın sorgusu İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Şubesi'nde yapılıyordu. Sorgucunun sorularını yanıtlayan Kırcı, "Çatlı'nın 12 Eylül (1980) sonrası önce İsviçre'ye gidip Mehmet Şener'le buluştuğunu" söyleyecek ve şunları anlatacaktı.

"Şener eski ülkücülerdendir. İsviçre'de Mehmet Şener ile sahte pasaporttan yakalandılar. Ancak Türkiye, iade talebinde gecikince iki gün sonra serbest bırakıldılar. Çatlı daha sonra Almanya ve Fransa'ya geçti. Bu dönemde, Milli Güvenlik Konseyi'nin aldığı karar uyarınca, Ermeni komitecilere karşı yurtdışında operasyon yapılması için Çatlı ile bazı kamu görevlileri irtibata geçti. Çatlı, Oral Çelik ve Ünal Osmanağaoğlu'nun organizatörlüğünde Ermenilere karşı bombalama eylemlerinde bulunmuşlar. Bildiğim kadarıyla 1990 yılında eski ülkücülerin yardımıyla, Çatlı sahte bir kimlikle Türkiye'ye giriş yaptı ve İstanbul'a yerleşti."

Haluk Kırcı'nın anlatımına göre, Emniyet Genel Müdür

Danışmanı Emekli Yarbay Korkut Eken, Ankara'da, Altınel Otelde Çatlı'ya, "Sana bir görev vereceğiz!" demişti, yapılacak işleri anlatmış, Çatlı, "Tamam komutanım" demiş, bir gün sonra, parası, pasaportu verilmişti.

Çatlı'ya eski arkadaşları Ethem Kıskıs (Balgat sanığı), Kürşat Poyraz (Bahçelievler katliamı sanığı), Rıfat Yıldırım (Doç. Dr. Bedrettin Cömert'in katili) yardımcı oldu.

Korkut Eken, Çatlı'ya, yurtdışında kullanılmak üzere sayısını bilmediği miktarda u2 silahı vermişti. 1995'in sonlarında Eken silahları Çatlı'dan istemiş, Çatlı çantasında taşıdığı Mikro u2 silahı vermemişti. Eken, Saygı Öztürk'e anlatacaktı. Emniyet Genel Müdürlüğünden alınan suikast silahları, komşu bir ülkede PKK'lıların bomba eğitimi gördüğü kampı basmak için kullanılacaktı. Kampın basılmasına yalnız Çatlı değil, değişik dönemlerde o ülkeye sızdırılacak 10 kişilik bir tim gerçekleştirecekti. Susurluk "kazası" planları değiştirecek, herkes kendi derdine düşecek, "Büyük Vatanseverlik" boşalan sahnenin bir köşesinde, milyonlarla ifade edilen markların (25 milyon mark), bir gecede el değiştirdiği söylenen tirilyonların (7 tirilyon) gölgesinde kalacaktı. Bahçelievler "operasyonu"nun "ücret"i neydi, soran olmamıştı.

12 Eylüle Sarkan Portreler: ***Ağca***

Sorulmamıştı ama, sorulanlar da olmuştu.

Roma'da, cezaevinde, Askeri Savcı Tevfik Tunç Onat, Hakim Binbaşı Önder Ayhan, Ağca'ya şu soruları sormuşlardı:

-Akbank Beyazıt Şubesindeki hesabınıza 25 Eylül 1978 günü 100 bin lira yatıran kimdir?

-Aksaray'da Türk Ticaret Bankası hesabınıza Yalçın Özbey isimli bir şahıs tarafından 150 bin lira yatırıldı mı?

-Yapı Kredi Bankasının Gebze Şubesinde 29 Aralık 1978'de sizin adınıza kimin hesap açtığını ve hesaba kimin 250 bin lira yatırdığını söyleyin?

- Elimizdeki belgelere göre, 29 Aralık 1978 günü Yapı Kredi Gebze Şubesine yatırmış olduğunuz 200 bin lira 4 Ocak 1978 günü aynı bankanın Malatya Şubesinden çekil-

miş. Açıklayın!

- Anneniz Müzeyyen Ağca'nın 15 Ocak 1979 tarihinde Ziraat Bankası Malatya Şubesine yatırmış olduğu parayı nasıl elde ettiğini söyleyin?

- Bütün ailenin eline 3 ayda bir emekli maaşı olarak 15 bin lira geçmesine rağmen, ailenizin 1978 Eylül ayından başlayarak yüksek meblağlara sahip olmasını nasıl izah edersiniz?

Yanıtlar hiç önemli değil...

Bir de şu: Hepsi yoksul Anadolu çocuğu rolünde. Çatlı'nın, Çiftçi'nin çayını yapıyor Kırcı. Bahçelievler katliamında, kendi anlatımına göre, hangi silahı kapsa, sektirmiyor. Nerden öğrendin[iz] bu silahları kullanmayı diyen çıkmıyor. Silahları nerden, nasıl edindiklerini de... Kim öğretti size bu kadar acımasız olmayı diyen de çıkmıyor. Ve kimin kimi niçin koruduğu da devlet gizi olarak kalıyor. Bu "giz" (sır) devlet, "açık" devleti yönetiyor. Yönetmiyor, köfte yer gibi keyifle yiyor.

Ağca cezaevinden davul-zurna eşliğinde çıkışında kimler olduğu bilinmez bir topluluk tarafından "kahraman" gibi karşılanıyor. Kendisini, Sovyetler Birliğini dağıtan büyük kahraman olarak takdim ettiği zaman, Abdi İpekçi'nin kızı Sibel'in içimi yakan acısını ilk günden beri şuramda taşıyorum. Kemal Türkler'in kızı Nilgün, "Bugün ülkemden nefret ettim!" diyor, adalet olmayan adaletten nefret ettiğini çığlıklıyor. İlhan Erdost'un kızı, otuz yıl sonra, otuz yaşını geride bıraktığında, "vedalaşamadan ayrıldıklarımız"a "canlarına can olamadıklarımıza" kanayan yüreğinden "merhaba" diyor. Bir alevdir içimi saran... Her gün, her saat, her dakika!

12 Eylül 2011

12 EYLÜLÜN UZAYAN KARANLIĞINDA KEMAL TÜRKLER DAVASI VE ZAMANAŞIMI*

BİR
Kemal Türkler Davası
(Özet)

"Bugün ülkemden nefret ettim!.."

Bu, bir çığlıktı, Kemal Türkler'in kızı Nilgün'ün çığlığı.

Tarih: 1 Aralık 2010. Yer, Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi salonu.

Aynı ses, bir kez de, 21 Temmuzda, Kemal Türkler'in öldürüldüğü günden bir gün önce ve otuz yıl sonra aynı salonda çığlıklanacaktı. Nilgün,

"Olayın tanığıyım, diyordu, Ünal Osmanağaoğlu babamın katilidir. Onu babama kurşun sıkarken gördüm!" (*Cumhuriyet*, 22 Temmuz 2010.)

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, "Kemal Türkler'in öldürülmesi

* "Demokrasi ve Adalet Haftası"nda, TİHAK / Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından düzenlenen etkinlikte, gerçekleştirilen konuşma.

eyleminde, Ünal Osmanağaoğlu'nun, eylem yerinin belirlenmesi, keşif yapılması, planlama aşamasında görev alması ve olay sırasında silahla ateş ederek suça asli maddi fail olarak katıldığı" vargısıyla, yerel mahkemenin beraat kararının bozulmasına oybirliğiyle karar vermiş, Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi, "Ünal Osmanağaoğlu'nun atılı suçu işlediğine dair yeterli ve kesin delil bulunmadığı" gerekçesiyle kendi kararında direnmişti. Üçüncü kez direnmiş ve bu kez, yerel mahkemenin beraat kararını, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu, oybirliğiyle bozmuştu.

Yerel mahkeme, duruşma günü olarak, 21 Temmuzu (2010) belirlemişti. Ertesi gün, Kemal Türkler'in öldürülüşünün 30'uncu yılıydı. Yani 22 Temmuzda, Türkler davası, eski yasaya göre zamanaşımına giriyordu. 22 Temmuzda 30 yıl dolacak, dava zamanaşımından fiilen düşmüş sayılacaktı. Duruşma günü olan 21 Temmuzda, Yargılama kurallarına göre, yerel mahkemenin, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu kararına uymak, "hüküm tesis etmek" zorunluluğu vardı. Ne var ki, 21 Temmuzda, yerel mahkeme, Bahçelievler katliamından 7 kez idam almış bulunan Ünal Osmanağaoğlu'nun hükümlü olarak tutulduğu cezaevinden mahkemeye getirilmediğini gerekçe göstererek, karar vermeyecek, duruşmayı, zamanaşımı süresi ötesine, 23 Eylüle erteleyecekti.

23 Eylülde, Mahkeme Başkanı Ali Asker Kazak'ın davadan çekilmek istediği, istemin, Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiği öğrenilecekti. Başkan Kazak, "Bozma kararına katılmam mümkün değildir. Yasa gereği, duruşmaya çıktığımızda bozmaya uymak zorunda kalacağım!" diyecek, duruşmaya katılmayacak, duruşmaya giren nöbetçi yargıç, duruşmayı 21 Ekime erteleyecekti.

21 Ekimde, yargıç Kazak bu kez izne çıktığı için duruşmaya katılmayacak, dava 1 Aralığa ertelenecek, 1 Aralık 2010'da, mahkeme, 765 sayılı TCK'nun 102/1 ve 104/2 maddeleri gereğince ve oy çokluğuyla davanın zamanaşımı nedeniyle kaldırılmasına karar verecekti.

Bu, bir "şahıs" kararıydı; "mahkeme" kararı yerine geçe-

bilir miydi? Böyle bir "karar" mahkeme kararı olabilir miydi? İkincisi "zamanaşımı"ndan Kemal Türkler davası düşürülebilir miydi?

o

İstanbul MHP Davası İddianamesinden (s. 759) okuduğumuza göre, MHP Başkanı Türkeş, Yakacık'taki evinde, Yılma Durak ve Celal Adan'a, DİSK'in komünist hareketin kaynağı olduğunu söylemiş, (elini ot biçer gibi yaparak) yöneticilerinin yok edilmesi emrini vermişti. "Adam vurmaktan aranan" ve daha önce Partiye gelerek iş istemiş olan Ünal Osmanağaoğlu'na Kemal Türkler'i öldürmesi işi verilmiş; Yargıtay 9. Daire kararında belirtildiği gibi, Ünal Osmanağaoğlu, Abdülsamet Karakuş, Aydın Eryılmaz ve İsmet Koçak'la birlikte, önce Kemal Türkler'in evinin önünde keşif yapmışlar, ertesi gün, Aydın Eryılmaz'ın kullandığı çalıntı otoyla olay yerine gelmişler, saat 9.30'da evden çıkan ve arabasına binen Kemal Türkler'e, Ünal Osmanağaoğlu, Abdülsamet Karakuş ve İsmet Koçak birlikte ateş ederek Kemal Türkler'i öldürmüşlerdi.

1981'de, Kemal Türkler'in öldürülmesiyle ilgili açılan davada, (öldürme emrini veren MHP yöneticileri 12 Eylülün "adalet" yöntemine uyarlanmış olarak beraat edecek), Abdulsamet Karakuş ve Aydın Eryılmaz, Türkler'i öldürmekten 12'şer yıl, olayda kullanılan aracı gaspetmekten 20'şer yıl ağır hapis cezasıyla cezalandırılacaklardı: 7 Nisan 1987.

Bahçelievler katliamından 21 yıl sonra, Kemal Türkler'i öldürmekten 19 yıl sonra, 11 Nisan 1999'da, Türkiye'nin en büyük ihracat ve naylon fatura yolsuzluğunun, yani "Örümcek Ağı" soruşturmasının bir numara sanığı Erol Max Kohen ile ilgili olarak Kuşadasında yakalandığı zaman, üzerinden, kardeşi Tamer Osmanağaoğlu'nun kimliği çıkmış bulunan Ünal Osmanağaoğlu, Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde, yedi TİP'li gencin öldürüldüğü Bahçelievler katliamının asli maddi faili olarak yedi idam cezası alacak, ama, aynı süreçte, Kemal Türkler'i öldürmekten Bakırköy 2. Ağır

Ceza Mahkemesinde açılan dava, 11 yıl sonra zamanaşımından düşürülecekti.

o

Burada, tek bir olay ve tek bir katliam sanığı üzerinden dile getireceğimiz sorun, aslında, öncesiyle ve sonrasıyla, 12 Eylülü "12 Eylül" yapan, ulusu çağdaş ulus düzeyine taşıyan simgesel adlardan devrimci demokratikleşmenin dinamikleri olan işçi sınıfını ve üniversite gençliğini, temeldeki kaynağı emekçi halkı, tek tek ya da toplu olarak öldüren, ülkeyi yer yer yakıp yıkan bir "gücün", "kökü dışarıda" bir organizasyonun sultasını kırma, ülkeyi içersine çekildiği karanlıktan ve kaostan kurtarma sorunudur.

Sorun, yetkisini ve gücünü Anayasadan ve yasalardan almayan, devlet içinde, "devlet"i tutsak almış bir organizasyonun, bugün de varlığını ve gücünü koruduğunu, geçen otuz yıllık süreçte, güvenlik güçlerinden yargıya, "özel" kişilerin "özel" olarak korunduğunu, onların cezalarının yıkandığını, özel amaçlı af ve benzeri yasalarla idam cezalarını bakkaldan yumurta çalan çocuk hırsızlar derekesine indirgeyen gizli ve gizil gücü açığa çıkarma sorunudur. Bu, aynı zamanda, Ağca'ları, Kırcı'ları, Çatlı'ları, Çiftçi'leri, insanla ve insanlıkla alay edercesine, (doğal ki içeri alındılar ve içerde kaldılarsa) davul-zurnayla cezaevi kapısından beş yıldızlı otellere taşıyarak, yurtseverleri vahşice öldürenleri "büyük vatanseverler" (Nazlı Ilıcak) olarak, "derin devleti derin millet sevgisiyle (Mehmet Ağar) özleştirerek ulusa ve insanlığa dayatılmış olmasının ardındaki gerçeği açığa çıkarma sorunudur.

Nilgün'ün, babası Kemal Türkler'in katili olduğunu üzerine basa basa yinelediği Ünal Osmanağaoğlu'nu yargı "makası"nda kurtarma çabaları, açıktır ki, 7 TİP'li üniversite öğrencisini hunharca katledenleri şu ya da bu biçimde, türlütevir yollarla yıkama oyunlarının bir devamıdır, ve bir de bu nedenle bizim için ayrı bir önemi vardır.

Çünkü, Ünal Osmanağaoğlu, Kemal Türkler'i öldüren ekipte görevlendirilmiştir. Yani "mobil" bir ekip elemanıdır.

Olası faili meçhullerin meçhul kalması ve yeni faaliyetlerde kullanılması sözkonusudur. Bahçelievler katliamından aranırken, Kemal Türkler'i öldürmek için belirlenen ekipte, ekip-başı olarak görevlendirilmiştir. Kemal Türkler'i öldürmekten aranırken, devlet içinden yurtdışında görevlendirilmiş ekip içinde yer almış, daha sonra yurt içinde ve kamu kuruluşunda, Kuşadası'nda bir otelde görev (!) verilmiştir, yani korumanın damarları o gün olduğu gibi, bugün de devletin içindedir. Osmanağaoğlu, güvenlik güçlerinin özel bir çabasıyla değil, bir raslantı sonucu yakalandığı, Bahçelievler katliamından 7 idam cezası aldığı zaman, idamlar, müebbetler silinmiş, yıllar küçülmüş, cezalar ödüle dönüşmüş bulunuyordu. Yetmemişti. Kemal Türkler'e sıktığı kurşunların kurşunlarından "zamanaşımı"yla temize çıkartılmak istenirken, TİP'li 7 genci öldürmekten aldığı 7 idam cezasını silmek için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden yeniden yargılanma kararı alıyordu. Türkler cinayetinden "zamanaşımı"ndan davayı düşürmek, Bahçelievler toplu kıyınından aldığı ve kesinleşmiş olan 7 idam cezasından kalan bakiyeyi, yeniden yargılanarak kağıttan silmek – bu eski gücün bugün kendini yenilemesi denemesidir, ulusu olduğu kadar, insanlığı ilgilendiren bir sorundur.

Ve yarın, tutukluluk sürecinin sınırlanarak vahşetin şampiyonları Hizbullah'ın topluca salıverilmesi gibi, cinayet şampiyonlarının hükümlülük süresinin kısaltılarak Bahçelievler katilinin salıverilmesi de olasıdır.

o

Cumhuriyet'ten okuduğumuza göre, Türkler'in avukatları, "Mahkemenin yargı yetkisinden kaçınarak sanık hakkında tasarruf sağlayan yetkililer hakkında suç duyurusunda bulunulmasını" istemiş ve insanlık suçlarında zamanaşımı uygulanamayacağını savlamışlar. Prof. Dr. Ersan Şen, bu görüşe katılmamış "Sanık aleyhine geçmişe yönelik etkide bulunamazsınız. O dönemde böyle bir uygulama yoktu!" yanıtını vermiş.

Klasik ve statik hukuk normlarına bağlı kalarak böyle düşünmek yanlış olmayabilir. Türkler'in öldürülmesine, 12 Eylül öncesi cinayet, suikast ve katliamlar manzumesinin bir öğesi olarak değil de, hukukçuların deyişiyle "adli" bir suç olarak davaya bakılırsa, biz de ağlayabiliriz. Ama ağlayacak mıyız?

Çünkü bu dönemde işlenen cinayetler, yaşanan katliamlar hepsi bir bütün olarak siyasal ve ideolojik niteliklerinden soyutlanarak değerlendirildiği zaman, doğal ki, biz de iç hukuk normlarına göre düşünmek ve "kader"e boyun eğmek durumunda kalacağız. Özellikle de 12 Eylül döneminde ve 12 Eylülden sonra, ölümle, öldürümlerle sonuçlanan olayların, kriminal açıdan birbirine bağlı ve bağımlı olaylar olduğunu, insanlığa karşı işlenmiş suçlar olduğunu sağ elimizle kapatır, olayların arkasındaki amaçlar ve suçun niteliği açısından değerlendirmeden bir sonuca varmaya kalkışırsak, hem zamanaşımı açısından, hem de insanlığa karşı işlenmiş suçları adli suçlar olarak değerlendirmek açısından bir büyük yanlışa düşeriz. Hem iç hukuk açısından – çünkü zamanaşımı, Ceza Yasasında yapılan değişiklikle, 2005'te, 30 yıldan 45 yıla çıkartılmıştı. Hem uluslararası hukuk açısından – çünkü Birleşmiş Milletler ve Avrupa sözleşmelerinde, savaş suçlarına, ağır insanlaık suçlarına, soykırım suçlarına zamanaşımı uygulanamazlığı koşulu vardır.

Zamanaşımıyla ilgili Avrupa sözleşmesinde, (1) Sözleşme tarihinden (1974) sonra işlenen suçlara ve (2) sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte (1974) zamanaşımına uğramamış suçlara zamanaşımı uygulanamayacağı hükmü yer alır. Kemal Türkler, 1974'ten sonra, 1980'de öldürüldü. Kemal Türkler'in öldürülmesi, bir "savaş suçu"ysa, ya da "ağır insanlık suçu"ysa, ya da "soykırım suçu"ysa, 1980'de işlenmiş suçlara zamanaşımı uygulanamaz. İkincisi: Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte (1974), zamanaşımına uğramamış suçlara zamanaşımı uygulanamayacağı hükmü açısından Kemal Türkler davasına bakıldığında, suçun işlendiği tarihte zamanaşımı-tanımazlığı koşulu olmasa bile, bu, sanık için muktesep

hak sayılabilir mi? Sözleşme, 1974'ten önce işlenmiş, bu tarihte zamanaşımına uğramamış insanlık-dışı suçlar için zamanaşımı tanınmayacağı hükmünü içeriyor. Yani suçun işlendiği tarihte, bu suç, insanlık suçları kapsamındaysa, işlendiği zaman zamanaşımı-tanımazlığına ilişkin bir sözleşme, hüküm bulunmamış olması, suçlunun, zamanaşımından yararlanmasına olanak sağlamaz; uluslararası hukuka göre, zamanaşımı-tanımazlığı geriye doğru işler. Türkiye, savaş suçları (Cenevre) sözleşmesini, ağır insanlık suçları sözleşmelerini, soykırım sözleşmesini kabul etmişse, bu suçlarla sınırlı olarak ve bu suçlara, uluslararası hukuka göre, zamanaşımı tanınmaması gerekir.

Savaş suçu, insanlık suçu, soykırım suçu gibi ağır insanlık suçları açısından değerlendirdiğimizde, olay sırasında (1980) iç hukukta yer alan zamanaşımı süresi değil, karar sırasında yürürlükte olan zamanaşımı süresi uygulanmak gerekir. 2005 yılında, zamanaşımı süresi 30 yıldan 45 yıla çıkartılmıştır. Bu zamanaşımı süresi, yalnızca yasanın çıktığı 2005 yılından sonra işlenen suçlara değil, 2005 yılında, zamanaşımına uğramamış suçlara, zamanaşımı süresi 45 yıl olarak belirlenmek gerekir. Zamanaşımı koşulu, bir ceza normu ve dolayısıyla bir "af" türü değil, cezanın, cezadan beklenen amaçlar açısından ceza olmaktan çıkmış olmasıyla sınırlıdır. Zamanaşımının, suçlu açısından, geriye doğru işleyeceği, zamanaşımıyla ilgili Birleşmiş Milletler ve Avrupa sözleşmelerinde yer alır. Birleşmiş Milletler sözleşmesinde bir başlangıç belirlenmez, Avrupa sözleşmesinde, sözleşme tarihine göre zamanaşımı süresi geriye doğru işler. (Sözleşme ve yasa maddeleri için, son bölüme bakılabilir.)

Bahçelievler Katliamından Türkler'in Öldürülmesine

İkinci olarak üzerinde durmak gereken, Kemal Türkler'i öldürmekten yargılanan Ünal Osmanağaoğlu'nun 12 Eylül öncesi ve 12 Eylül sonrası süreçte, cinayet, suikast ya da katliamlar içindeki yeridir.

Bu süreçte, öldürümlerin niceliği ve niteliği kadar önemli olan öldürenlerin niteliği de olayımız açısından önem taşıyor. Bir siyasi partiye bağlı ve bu partinin siyasi amaçları doğrultusunda, partinin emrini yerine getirme anlamında öldürme edimine katılmış olanlar, adi / adli bir suç işlemiş sayılamazlar, uluslararası hukuka göre zamanaşımı tanınmayan bir savaş suçu, ağır insanlık suçu ya da soykırım suçu işlemiş sayılırlar.

Bu nedenle de, yargılandıkları davanın niteliği açısından olduğu kadar, aynı nitelikte öldürme olaylarına katılmış, bir tim, bir ekip oluşturup oluşturmadıkları açısından da, bilgi sahibi olmak gerekir.

o

Ünal Osmanağaoğlu, 8/9 Ekim 1978'de Bahçelievler'de 7 TİP'li gencin boğularak, kurşuna dizilerek öldürülmesi olayında 7 insanın öldürülmesinde, asli fail olarak, ceza almış, Kemal Türkler'i öldürmekten yargılanırken, Bahçelievler katliamından aldığı ceza dolayısıyla, AİHM'den yargılamanın yenilenmesini istemişti.

AİHM'ye yapılan başvuruda, (1) Ünal Osmanağaoğlu'nun adının Duran Demirkıran'ın ifadelerinde geçtiği, ama Duran Demirkıran'ın ifadesini işkence ve baskı altında imzaladığı bu nedenle geçersiz sayılması gerektiği, (2) Osmanağaoğlu'nun adının Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadesinde geçtiği, Yazıcıoğlu'nun ifadesini işkence altında verdiğini açıkladığı, dolayısıyla, başvuranın (Ünal Osmanağaoğlu'nun) Bahçelievler katliamına katılmadığını değil, hakkındaki delillerin, işkence altında alınan ifadelerden oluştuğu, yani delil sayılamayacağı, (3) İbrahim Çiftçi'nin katliam olayına katıldığını itiraf ettiği, ama ifadesini işkence ve baskı altında verdiğini söylediği için, (ifadesinin geçersiz sayılması anlamında) beraat ettiğini, ve bunun lehlerine bir örnek oluşturduğunu, (4) dosyada Ünal Osmanağaoğlu hakkında başka delil bulunmadığını, Ünal Osmanağaoğlu'nun adının başka yerde geçmediğini, (5) mahkumiyet kararına delil oluşturan ifadelerinin esas haki-

minden önce askeri hakimler tarafından değerlendirildiğini ve esas hakiminin bu değerlendirmeleri izlediğini savlayarak, yargılamanın yinelenmesini istemişlerdi. Biz de ekleyelem: (6) Ünal Osmanağaoğlu'nun adı, Haluk Kırcı'nın ifadesinde de geçmektedir. Kırcı, Askeri Savcılardan oluşan bir kurula ifadesinde, sorulması üzerine, "Ünal Osmanarslanoğlu'nu (Osmanağaoğlu'nu) hiç tanmadığını" söyleyecektir. Katliamın işlendiği yerde Ünal Osmanağaoğlu ve İbrahim Çiftçi ile 5 saat birlikte kalan Kırcı, onların gözleri önünde Osman Nuri Uzunlar'ı boğarak öldürür, Çiftçi adını vermeksizin, gözleri önünde Uzunlar'ın boğuluşunu ifadelerinde anlatır. Ama Çiftçi, Kırcı'yı tanımaz. Kırcı ise İbrahim Çiftçi'yi tanımaz. Orada dört kişiyi kurşuna dizdiğini söyleyen Kırcı, aynı yerde birlikte olduğu İbrahim Çiftçi'yi tanımadığı gibi, Kırcı da, Çiftçi de, Ünal Osmanağaoğlu'nu özenle saklarlar. Askeri Savcılara ifadesinde, Ünal Aslanoğlu'nu (!) hiç tanımadığını söyler. Ama katliamdan sonra, yakalanmadan önce Ünal Osmanağaoğlu ile birlikte üç ay Erzurum'da saklanmıştır. Yani Ünal Osmanağaoğlu, planlı ve programlı bir biçimde saklanır.

AİHM / Hükümetin Yanıtı

AİHM'nin "Osmanağaoğlu-Türkiye Davası" ile ilgili kararın özet çevirisinde,

Hükümetin:

1) İlk olarak, ön soruşturma da dahil mevcut davayı oluşturan olayların 1978 yılına uzandığı anımsatılarak, Hükümetin, Türkiye'nin bireysel itiraz hakkını yalnızca 28 Ocak 1987 tarihinden sonra "meydana gelen olaylar ve bu olaylara dayalı kararları kapsayan olgular" için tanıdığını ve bu nedenle AİHM'nin *ratione temporis* yetkisiz olduğunu,

2) Esasla ilgili olarak, Hükümet, başvuranın (Ünal Osmanağaoğlu'nun) yalnızca Duran Demirkıran ve / veya Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadelerine bakılarak değil, kesinlikle dava dosyasındaki tüm unsurlar gözönüne alınarak mahkum edildiğini,

3) Duran Demirkıran'ın kötü muameleye maruz kaldığı iddialarının tıbbi delillerle ve polis memurlarının ifadesiyle çürütüldüğünü, işkence iddialarının, savunmanın bir manevrası olduğunu, Muhsin Yazıcıoğlu'nun da bir savunma manevrası yaptığını, ihbar ettiği kişinin intikam almasından korktuğu için ifadesini geri çektiğini,

4) Askeri Mahkemenin, Duran Demirkıran'ın 19 Aralık 1978 günlü ifadesini daha ağırlıklı olarak dikkate almış olmakla birlikte, Ağır Ceza Mahkemesinin bu seçime bağlı kalmadığını, dava dosyasının bütününü değerlendirerek karar verdiğini, doğal olarak, ilk davada Ünal Osmanağaoğlu aleyhine olarak ortaya çıkan unsurları da gözönüne aldığını,

5) Tanıkları sorgulayamamasının tek nedeninin davanın soruşturma aşaması boyunca ve suç ortaklarının askeri mahkeme önünde yargılanmaları süresince Ünal Osmanağaoğlu'nun firarda olmasına bağlı olduğunu, ilgili şahsın avukatı eşliğinde bu delillere, hem esas hakimleri önünde, hem de Yargıtay nezdinde itiraz hakkı bulunduğunu, AİHM'ye yanıt olarak vermişti.

"Ağır Ceza Mahkemesi"nde

Olaydan 22 yıl sonra yakalanan Ünal Osmanağaoğlu, Bünyamin Adanalı ile birlikte, Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmıştı. Ünal Osmanağaoğlu hakkında, "yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğuna" karar veren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararının, Askeri Mahkemenin değil, Ağır Ceza Mahkemesinin kararı üzerine "kurgulandığını", burada, bir kez daha belirtelim. Bahçelievler katliamında hunharca öldürülen yedi masum gencin aile üyeleri olarak davaya katılan Serhat Alten, Abdullah Gevenci, Namık Kemal Ersan, Şükriye Ezgin, İbrahim Uzunlar ve İhsan Can'ın vekilleri Erşen Sansal ve Nezahat Gündoğmuş, Ünal Osmanağaoğlu'nun Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanması sürecinde, mahkemeye sundukları (6.10.2000 günlü) Esas Hakkındaki dilekçelerinde, şu görüşlere yer vermişlerdi:

1978 yılının 8 Ekim gecesi Türkiye'nin yakın geçmişinin

en kanlı olaylarından biri yaşandı. 9 Ekim sabahı, tüm Türkiye kamuoyu, İnsanlık dışı hunhar bir katliamın haberleriyle çalkalandı..

Türkiye İşçi Partisi üyesi 7 genç, bu katliamın hedefi oldular. Kamuoyunda "Bahçelievler Katliamı" diye bilinen bu olayda, Faruk Ersan, Serdar Alten, Latif Can, Efraim Ezgin, Salih Gevenci, Osman Nuri Uzunlar, Hürcan Gürses acımasız bir biçimde katledildiler. Bu katliamı planlayarak gerçekleştiren kişiler, hayatlarında yüzlerini bile görmedikleri bu yedi genci, sokakta takip ederek, adreslerini evlerini araştırıp saptayarak, nihayet bir gece yanlarına aldıkları eteri, silahı, arabalarıyla, çeşitli cinayet araç ve malzemeleriyle düzenledikleri kanlı olayda, saatler süren insanlık dışı işkencelerle katlettiler.

1978 yılının 9 Ekim sabahında, elleri tellerle bağlanmış, ağızlarında tıkaçlar, beyinlerine sıkılmış kurşunlarla ya da boğularak öldürülmüş olarak bulundular.

Sanık Ünal Osmanağaoğlu, bu vahşi katliamın en önemli faillerinden biridir.

Duran Demirkıran, Ünal Osmanağaoğlu'nun, olay yerine Çatlı, Çiftçi, Kırcı vb. ile birlikte geldiğini, 56/2 nolu eve girdiğini, kendileri ordan ayrılırken, silah seslerini duyana değin içerde kaldığını, 21.12.1978 günlü, C. Savcı Yardımcısına ifadesinde şöyle anlatmıştı:

"Olay gecesi ikinci Reno arabadan inen daha önce tanıdığım Ünal'ın yanındaki iki kişiyi daha evvelce görmemiştim. Bu arabadan inenlerden eskiden beri tanıdığım Ünal'ın indiğini ben de görmüştüm. Ünal boylu boslu olduğundan derhal tanınacak bir tiptir. Diğer insanlardan birisi Ünal tipinde, uzun ve yapılı bir kişi idi. Sanığa Ünal dediği kimsenin soyadı sorulduğunda bilmediğini bildirmekle Ünal'ın fotoğrafı gösterildi. "Evet Ünal budur, gecede gördüğüm, burada tanıdım" demekle Ünal denen kişinin Ünal Osmanağaoğlu olduğu, sanık tarafından kesinlikle belirlendi.

"Biz bu şekilde konuşurken 56/2 no'lu evden daha evvelce tanıdığım Haluk Kırcı ile Bünyamin Adanalı da ortalarında kollarından tuttukları bir kişiyi çıkarıp büyük arabaya götürdüler ve kesin ola-

rak binerken de gördüm. Büyük reis dediğimiz Abdullah Çatlı, yine bu sırada arabada oturuyordu. Biz ayrılıp gittiğimiz ana kadar, sonradan reno ile gelip 56/2 no'lu eve giren Ünal Osmanağaoğlu ve yanındaki iki kişi, ayrıldığımız ana kadar bu evden çıkmadılar."

Muhsin Yazıcıoğlu'nun 13 Şubat 1981 günlü Askeri Savcılık ifadesinden okuyalım:

"2'inci başkanım olan Abdullah Çatlı'ya sorduğumda haberinin olmadığını söyledi. Ancak soruşturmayı sürdürdüm. Site Yurdunda başkan olup olmadığını hatırlayamadığım Ünal Osmanağaoğlu'na sorduğumda önce bu konuda bir bilgisi olmadığını söyledi. Tekrar konuştuğum Ünal Osmanağaoğlu bana bu olayı Abdullah Çatlı'nın emri ve organizasyonu ile kendisi dahil olmak üzere Haluk Kırcı, Mahmut Korkmaz, Bünyamin Adanalı ile birlikte işlendiğini söylemişti."

Bir kişinin boğulduğunun, iki kişinin kurşuna dizilmek üzere dışarı çıkarıldığının, dört kişinin aynı mekanda kurşuna dizildiğinin tanığı olan İbrahim Çiftçi, ne bir kişiyi boğduğunu ve dört kişiyi orada kurşuna dizdiğini söyleyen Haluk Kırcı'yı tanıyor, ne de birlikte bir araçla olay yerine geldiği, birlikte katliamın gerçekleştirileceği binaya girdiği, saatlerce birlikte olduğu Ünal Osmanoğlu'nu tanıyor. Kurşuna dizilmek üzere odadan alınan arabaya götürülen, ama polis otosu gelmesi nedeniyle geri getirilen Serdar Alten'i götürüp getiren Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımıyor. Sorulmamış da.

İbrahim Çiftçi aynı zamanda Doğan Öz'ün katili olarak sorgulanacak Emniyette. Ev aramasında, yastık kılıfı içersine sakladığı, eter lekeli siyah kot pantolonu bulunuyor. Bahçelievler katliamında, kendisinin Nümune Hastanesinden sağladığı eterle, odadaki yedi kişiyi bayıltanlardan biri olan Çiftçi, eteri kendisinin değil, ekipten başka birinin kullandığını, yedi kişiyi bayılttığını söylüyor, ama eter lekeli pantolonu evinde, yastık kılıfı içinde saklı bulunuyor. Çünkü Doğan Öz'ün öldürülmesi için emri veren "yer", Doğan Öz'ün öldürülmesinin katilinin bulunmasını istemiyor. Bu nedenle Bahçelievler katliamı dolayısıyla verdiği ifadede, her şey önceden planlandığı biçimde alınıyor.

Duran Demirkıran, Ünal Osmanoğlu ile İbrahim Çiftçi'nin birlikte geldiğini, katliamın işleneceği binaya birlikte girdiklerini söylüyor. Duran Demirkıran, Emniyette, savcılıkta, tutuklanma istemiyle çıkarıldığı mahkemede alınan ifadelerinde, "işkencenin i'si" yok, üç ifade de tutarlı, maddi olaylarla doğruluğu pekişiyor, başka ifadelerle örtüşüyor, ama katliamın her sanığı "işkence" savıyla savunuyorlar kendilerini. İbrahim Çiftçi, olayın içinde, Bahçelievler katliamını planlama toplantısında yer alıyor, olay yerinde, boğulan öğrencinin nasıl boğulduğunu anlatıyor, küçük masanın üzerine eterle uyutulan birinin gözlüğünü koyduğunu söylüyor, yer saptanmasında, sehpanın üstündeki gözlük tutanağa geçiyor, duvarda gördüğü TİP afişini, yer saptanmasında da gösteriyor.

Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları demek istiyorlar ki, "İbrahim Çiftçi, olaya katıldığını itiraf etti, ama ifadesini işkence altında verdiğini söyledi, ifadesini reddetti ve beraat etti; Ünal Osmanağaoğlu için de geçerli delil yok, beraat etmesi gerekirdi, bu nedenle yeniden yargılama yolu açılmalı!" Kısacası, Ünal Osmanağaoğlu'nun Bahçelievler katliamına katılmadığını söylemiyorlar, "Kanıt olan tutanaklar hukuksal değerden yoksun" diyorlar. Tıpkı, Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı gibi. O da, Ünal Osmanağaoğlu'nun Kemal Türkler'i öldürmediğini değil, dosyada öldürdüğüne ilişkin yeterli delil olmadığını söylüyor, ve zamanaşımı süresi dışına çıkmak, davayı, sanık lehine düşürmek için "özel" çaba harcıyor. Dosyayı tam bilmiyoruz. Ama Kemal Türkler'i, Ünal Osmanağaoğlu'nun belirlediği ekiple birlikte öldüren öteki kişilerin kesinleşen mahkumiyetleri için yeterli olan deliller, niçin Ünal Osmanağaoğlu için yeterli delil sayılmıyor! Öyle anlaşılıyor ki, burada da deliller, "işkence" savıyla karartılmış bulunuyor. Ama Merter Sitesinde, Kemal Türkler'in evinin önünde, bugün de, DİSK kadar, Türkiye kadar büyük bir ölü yatıyor.

Şimdi de, AİHM'den, benzer bir şekilde davanın düşürülmesi isteminde bulunuyorlar. Ama katliamdan sonra, Erzu-

rum'da uzun zamandır kullanılmayan bir evde, Bahçelievler katliamının üç büyük "aktör"ü, Haluk Kırcı, Bünyamin Adanalı ve Ünal Osmanağaoğlu birlikte, üç ay bir evde saklanıyorlar. Saklandıklarının dışardan görülmemesi için pencereleri battaniye ile kapatıyorlar, dışarıya ışık sızmaması için aydınlatıcı lambanın etrafına kırmızı kağıt doluyorlar, dışarıdan duman görülmemesi için soba değil, gaz sobası kullanıyorlar; gazı da Ünal Osmanağaoğlu, amcasının petrol ofisinden sağlıyor. Kendi aralarında, "idam edilmektense, ömürleri sonuna kadar burada kalmayı yeğledikleri" de konuşuluyor. İşkence altında alınan ifadeler değil bunlar, gazeteciye anlatımları. Kitap olarak yayınlanıyor bunlar.

Kırcı İstanbul'da yakalandığında, Ünal Osmanağaoğlu kaçak. Savcılar kuruluna verdiği ifadesinde, sorulması üzerine, "Ünal Osmanarslanoğlu"nu (!) hiç tanımadığını söylüyor. Susurluk "kaza"sından sonra, Kırcı'nın cep telefonunda Ünal Osmanağaoğlu ile konuştuğu anlaşılıyor. Ama bu bilgiler, kaçakçılık suçları için kullanılıyor. Bahçelievler katliamından arandığı bilindiği halde, yakalanmıyor.

Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, dosyada, suçu işlediğine ilişkin yeterli delil olmadığını söylüyor. Yargıtay, yeterli delile sahip, çünkü Osmanağaoğlu'nun Kemal Türkler'i birlikte öldürdükleri suç ortakları, Ünal Osmanağaoğlu yakalanmadan önce yakalanıp, yargılanıyorlar. Ünal Osmanağaoğlu'na gelince, yeterli delil yok deniyor. Şimdi de Bahçelievler katliamından dolayı aldığı yedi idamlık cezasını sildirmek için, dosyada yeterli ya da geçerli delil olmadığı savlanarak, AİHM'den yeniden yargılama kararı çıkartmış bulunuyor.

Sorun, "12 Eylül" dönemini kapsayan, uzun süren bir "dolaylı savaş" ile çatıştırılan "özel savaş"ın kundağında bugün de korunuyor. Bu nedenle "12 Eylül"ü özüyle kavramak için Kemal Türkler'in öldürülmesi kadar, öldürülenlerin niçin öldürüldüklerini ve öldürenlerin niçin öldürdüklerini bilmemiz gerekiyor. Bunun için de ilkin zamanaşımı açısından 12 Eylül süreciyle örtüşen savaş suçlarını, soykırımı, suikast, kat-

liam ve işkenceyi kapsayan insanlığa karşı suçları gözden geçirmek gerekiyor.

İKİ
İnsanlık Suçları ve Zamanaşımı

12 Eylül öncesinden 12 Eylüle, 12 Eylülde ve 12 Eylül sonrasına değin, işlenen binlerle cinayet ve katliam, siyasal, ideolojik, mezhepsel ve etnik nedenlerle işlenmiştir, her biri bir bütünün bölümleri, bu bölümlerin parçalarıdır. Hepsi, dolayısıyla her biri, insanlığa karşı işlenmiş suçlardır. İnsanlığa karşı işlenmiş suçlar, uluslararası hukuka göre ağır insanlık suçlarıdır. Bu dönemde işlenen bireysel suçlar gibi toplu öldürümler de, nitelikleri, nicelikleri ve amaçları bakımından, genel adlandırılmasıyla insanlığa karşı işlenmiş suçlardır, ve bunlar, Türkiye'nin uymakla yükümlü olduğu zamanaşımı tanınmayan suçlardır.

Birincisi, bir iç savaş, NATO'nun diliyle "dolaylı savaş" ve dolaylı savaşa karşı bir "özel savaş" yaşandı (ve yaşanıyor). Bu, bizatihi savaş suçudur; yani bu savaşın kendisi savaş suçudur.

İkincisi, bu savaş, etnik, dinsel nitelikler gözetilerek, kimi yerde siyasal duruşu nedeniyle seçilmiş kişileri, kimi zaman ve çoğunlukla ideolojik konumları dolayısıyla toplulukları hedef alan insanlığa karşı işlenmiş suçlardır.

Üçüncüsü, mezhep ve etnik niteliklerine göre işlenmiş cinayet ve katliamlardır.

Bunlar, kısaca, (1) savaş suçu, (2) insanlığa karşı işlenmiş suçlar, (3) soykırım suçudur. Uluslararası hukuka göre en ağır suçlardır, ve zamanaşımı uygulanamaz suçlar kategorisindedir.

(1) *Savaş suçu*: Savaşta, savaş-dışı unsurlara savaşan unsurlar gibi davranmak, savaş suçudur. 12 Ağustos 1949 günlü Cenevre Sözleşmesi, savaş zamanında sivillerin korunmasını amaçlamaktadır.

1949 Cenevre Sözleşmesinin 3. maddesi 1. fıkrasında savaş suçlarının konumuz ile sınırlı dökümü şöyle: Silahlarını

teslim eden silahlı kuvvetler mensuplarıyla (yani savaş tutsaklarıyla), hastalık, yaralanma, tutukluluk dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle savaş-dışı olan kimselere, silahlı çatışmaya doğrudan katılmayan şahıslara, her durumda, ırk, renk, din ve inanç, cinsiyet, doğum, servet vb. farkı gözetmeksizin insani davranışta bulunulmaması, savaş suçudur.

Yukarda belirtilen şahıslara karşı her zaman, her nerede olursa olsun, (a) Yaşama (hayata) ya da beden bütünlüğüne kastetmek, özellikle her şekilde katil, tatili uzuv (organ koparma, kesme), zulüm, azap ve işkenceler; (b) rehine alma, (ç) kişilerin haysiyet ve onuruna tecavüz, ve aşağılama; (d) usulüne uygun olarak kurulmuş bir mahkeme tarafından ve uygar uluslarca zorunlu olan adli teminat altında verilmiş kararlara dayanmayan mahkumiyet ve idamlar yasaktır.

Bunlar, savaş suçu, ağır insanlık suçudur.

(2) *İnsanlığa karşı suçlar*: Sivil halka karşı işlenen öldürme, yok etme, köleleştirme, sürgün etme ve benzeri insanlıkdışı eylemler ile siyasal, ırksal ya da dinsel gerekçelerle zulüm yapmak insanlık suçlarındandır, insanlığa karşı işlenmiş suçlardır. (Bkz: Muzaffer Sencer, *Belgelerle İnsan Hakları*, s. 145 vd.)

(3) *Soykırım suçu*: Etnik, ırksal ya da dinsel bir grubun tümüyle ya da bir bölümüyle yok edilmek amacıyla: (a) üyelerinin öldürülmesi, (b) üyelerinin bedensel ya da zihinsel olarak ciddi zarara uğratılması; (c) grubun tümüyle ya da bir bölümüyle bedensel yıkıma uğratılması amacıyla tasarlanmış yaşam koşullarına bilerek sokulması; (d) grup içinde doğumları önlemeyi amaçlayan önlemlerin alınması; (e) çocuklarının zorla bir başka gruba aktarılması edimlerinden herhangi biri anlamına gelir. Soykırım, ister barış, ister savaş zamanında işlensin, uluslararası hukuka göre savaş suçudur ve bu sözleşmeci taraflar, suçu önlemeyi ve cezalandırmayı üstlenir.

Savaş suçları, soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, uluslararası hukuk suçlarıdır. "Uluslararası hukuka göre suç

oluşturan herhangi bir eylemde bulunan bir kimse, bundan sorumlu olup cezaya çarptırılır. – Uluslararası hukuka göre suç oluşturan bir eylem için iç hukukun ceza öngörmemesi, bu eylemde bulunan kimseyi uluslararası hukuka göre sorumluluktan kurtarmaz. – Uluslararası hukuka göre suç oluşturan bir eylemde bulunan kimsenin, devlet başkanı ya da sorumlu hükümet görevlisi olması, bu kimseyi, uluslararası hukuka göre sorumluluktan kurtarmaz. – Uluslararası hukuk uyarınca, cezalandırılması gereken suçlar, barışa karşı işlenen suçlar ve savaş suçlarıyla insanlığa karşı suçları da kapsar." (Savaş Suçları ve İnsanlığa Karşı Suçların Önlenmesi, "Giriş", s. 145.)

İşlendikleri tarih ne olursa olsun – savaş suçlarıyla özellikle savaş kurbanlarının korunmasını amaçlayan Cenevre Sözleşmelerinde sayılan "ağır suçlar"a (madde 1/a), ister savaş ister barış zamanında işlensin insanlığa karşı suçlar ile silahlı saldırı yoluyla ele geçirme ve işgal, kurumlaşmış ırk ayrımcılığı politikasından doğan insanlık dışı eylemler ve soykırım suçuna" (madde 1/b) zamanaşımı uygulanmaz.

"Adli Suç" ve "İnsanlık Suçu"

12 Eylül öncesinde ve 12 Eylül döneminde, bireysel ve toplumsal, tek tek ve kitlesel, öldürüm ve kitlesel öldürüm, yaralama, yıkma, yakma gibi eylemleri, savaş suçu, insanlığa karşı suç ve soykırım açısından değerlendirebilmek için, bir iç savaşı çağrıştıran olaylar kümesini, niteliğine, yaygınlığına, derinliğine ve yoğunluğuna göre dökümünü yapmanın gereği vardır.

Birincisi: 12 Eylül öncesi öldürümler, tek tek, birbirinden ayrı, birbirinden bağımsız öldürümler miydi? Tüysüz'ün o zaman Hürriyet'e manşet olan sözlerine uyarlı, "canı sıkılan" sokak çocuklarının, "keyfe gelip" işledikleri bireysel cinayetler miydi, yoksa örgüt ve örgütler tarafından yürütülen planlı, programlı öldürümler miydi? Bunlardan da önemli olan, nitel ile nicelik, yaygınlık ve yoğunluk bakımından ülkeyi bir iç savaş ortamına çeken ve bir askeri darbeye ortam oluştur-

mak amacıyla işlenmiş cinayetler değil miydi?

İkincisi: Öldürümü temel ilke edinen saldırıların niteliği, şiddetin yaygınlığı ve yoğunluğu açısından bu suçlar bir bütünün parçaları mıydı, parçalardan bir bütün mü oluşturulmak istenmişti?

Üçüncüsü: Siyasal ve ideolojik amaçla işlenen suçlar, insanlığa karşı işlenen ve uluslararası hukuka göre zamanaşımı tanımayan suçlar mıydı, yoksa siyasal ve ideolojik amaçla gerçekleştirilen bu cinayet ve katliamlar iç hukuka uyarlı (babasını öldüreni öldüren kişi misali) kişiler ya da aileler arası adi/adli suçlar olarak nitelenebilir, bu suçlara zamanaşımı uygulanabilir miydi?

o

Kemal Türkler, 22 Temmuz 1980 günü öldürüldü.

CHP (Ecevit) ile MSP'nin (Erbakan'ın) ortaklığında kurulan koalisyon hükümetinin güvenoyu aldığı 28 Ocak 1974'ten, AP (Demirel) azınlık hükümetinin silah zoruyla düşürüleceği 12 Eylül 1980'e kadar, 2042 gün içinde, siyasi nedenlerle öldürülen 5.383 kişiden biriydi Kemal Türkler. Bir kişiydi, bu doğru. 1 Mayıs 1977'de, Taksim'de yürüyen yüzbinlerden biri, öldürülen ve öldürülmek istenen binlerden biri ve her biri gibi yüzbinlerin ve binlerin kendisiydi.

1 Mayıs (1977) Taksim baskınını, 12 Eylülün bir miladı olarak düşünmek, sanırız yanlış olur. Ama bir milattır da 1 Mayıs 1977. Emekçilerin ve emeğin büyük direnişi için bir milad olarak alınabilir.

Taksim meydanında gerçekleştirilen işçinin/emekçinin bayramının ardından, dağılmakta olan yığınların üzerine, açılan ateş sonucu, emekçi halktan 38 kişinin cansız kalan bedenlerinde sorgulanan "gizli savaş"ın da miladıdır 1 Mayıs 1977.

NATO'nun Gizli Orduları kitabında Ganser, Kemal Türkler'in başkanı olduğu DİSK'in önderliğinde gerçekleştirilen, katliamla noktalanan 1 Mayıs 1977'yi şu sözlerle özetliyor:

"1977 yılında Türkiye'de büyük bir katliam yaşandı. 1970'lerin terör yılları boyunca Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonları uluslararası işçi günü 1 Mayısta Taksim Meydanında büyük eylemler gerçekleştirmişlerdi. 1976'da süregelen ve artan terör olaylarına karşın eyleme 100 bin kişi katılmış ve barışçıl bir gösteri yapılmıştı. 1977'de ise meydanı 500 bini aşkın eylemci doldurmuştu. Dehşet saatleri günbatımında, konuşmacıların bulunduğu platforma, meydana hakim konumda bulunan Sular İdaresi'nin duvarları üzerinde ve İntercontinental Otel'in çatısında mevzilenmiş meçhul kişiler tarafından kalabalığa ateş açılmasıyla başladı. Kalabalık panikledi ve yaşanan olaylarda otuz sekiz kişi öldü, yüzlerce insan yaralandı. Silah atışı 20 dakika boyunca devam etmiş, ancak alanda bulunan birkaç bin polisten hiçbiri müdahale etmemişti.

"CIA istasyon şefi Clarridge'le "kardeşten öte" bir ilişkisi bulunan Türk CIA ajanı Hiram Abbas 1 Mayıs katliamında bizzat yer almıştı. İntercontinental Otel, Şili'de 1973'te Allende hükümetine karşı girişilen darbenin de finansörlerinden olan ITT grubuna aitti. 1 Mayıstan üç gün önce otelin tüm müşterileri boşaltılmış ve yeni rezervasyonlar kabul edilmemişti. 1 Mayıs günü otele yabancı bir grup geldi. Katliamdan sonra otel başka bir şirket tarafından satın alınarak ismi "The Marmara" olarak değiştirildi. Soruşturma sırasında, video ve ses kayıtları birdenbire ortadan kayboldu.

"O sırada Başbakanlık koltuğunu Süleyman Demirel'e devretmiş olan ve ana muhalefet partisi lideri olarak mecliste bulunan Bülent Ecevit katliamın hemen ardından Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ü ziyaret ederek kendisine Özel Harp Dairesi'yle ilgili bilgileri aktarmış ve terör eyleminde kontrgerillanın parmağı olduğundan şüphelendiğini bildirmişti. Korutürk meseleyi Başbakan Süleyman Demirel'e açmış, ancak Demirel iddiayı ciddiye almadığı gibi "büyük bir tepki de göstermişti". (s.413-414.)

Bütün öldürümlerin kanlı karanlığında, öldürten iradenin sultası altında, yani "büyük kudret" dışarıdan, tetik çeken el içerden, içinden işgal edilmiş bir Türkiye. Ulus olarak bizi bize kırdırmış bir Türkiye, öldürten iradenin, öldüren iradeyi güttüğü, kendini öldürür gibi annesini, kardeşini öldürdüğü bir Türkiye. Kana bulayanların, kana bulananları

sorguladığı, yargıladığı bir Türkiye.

o

Etkinlik Uğur Mumcu'nun önsözünde somutlaşıyor:

"Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunmaz!"

12 Eylülü bilmeden 12 Eylül hakkında fikir sahibi olamayız doğal ki... 12 Eylül hakkında bilgi sahibi olmadan, sokakta dökülen kandan, işkencede gerilen bedenden, darağacından tabuta, Doğan Öz'den Abdi İpekçi'ye, Tütengil'den Türkler'e, öldürülen onlardan öldürülen yüzlere, öldürülen yüzlerden öldürülen binlere fikir sahibi de olamayız.

Bir kez daha yineleyelim: Kemal Türkler bir kişiydi. Ama Kemal Türkler'in öldürülmesi "bir kişilik" cinayet miydi! Yoksa binlerce kişilik cinayetlerin, onlarca katliamın içinde bir karelik fotoğraf mıydı?

Çünkü, vurulan, öldürülen, işkencelerden süzülen, tabuta konan, yakılan, başı kesilen, kolları koparılan, boğulan binlerden biriydi ve her biri gibi, binlerin her biriydi. Onlar bu ülkenin aydınlık yüzü, geleceğimizin gönenciydiler. Uluslaşan ulusun, insanlaşan insanlığın bireylerden oluşan yığınsal iradesiydiler.

Onlar öldürüldüler! Soru şu: Niçin öldürüldüler? Bakkala borcu olduğu için, su parasını ödemediği için, kızına entari alamadığı için öldürülmediler.

Yani onlar bireyler olarak, bireysel nedenlerle öldürülmediler. Tek tek bir kişiydiler, hepsi ise tek bir kişiydi, binlerce kişiydi.

Yargılamanın niteliği kadar, zamanaşımı oyununun, hüner mi hile mi olduğunun kalın çerçevesini çizmek, 12 Martların, 12 Eylüllerin ince dokusunu çözmek gerekiyor ilkin.

ÜÇ
12 Eylüle Doğru

2 Mart yarı-askeri darbesiyle amaçlanan Parlamentonun feshi gerçekleştirilememiş, siyasi partiler feshedilememiş,

seçimler askıya alınamamış, özellikle devrimci sendikalar kapatılamamış, grev ve toplu sözleşme hakları sınırlı da olsa korunmuştu.

27 Ekim 1973 Genel Seçimlerinin ardından, CHP-MSP koalisyonu kurulacak, 26 Ocak 1974'te güvenoyu alacak, 12 Mart öncesi dönemde ve 12 Mart yarı-askeri darbesi altında gözaltında işkence gören, tutuklanan, hüküm giyen ve yalnızca ilerici ve devrimcilerin oluşturduğu partiler, sendika yöneticileri, işçiler, üniversite gençliği, Af Yasasıyla kademeli de olsa cezaevlerinden salıverilecekti. (12 Mart sürecinde Pentagon'un baskısıyla idam edilen Deniz Gezmiş-Hüseyin İnan-Yusuf Arslan'ı özellikle analım!)

Ecevit'in Başbakan olduğu ve CHP-MSP koalisyonunun güvenoyu aldığı 26 Ocak 1974'ten 12 Eylül 1980'e değin 7 kez hükümet el değiştirecekti. Siyasal erkin soldan sağa, sağdan sola geçtiği bu altı yıllık süreçte, siyasal nedenlerle öldürülenler ve toplu öldürümler sürekli olarak ve sayıca artacak, genişliğine, derinliğine ve yoğunluğuna tam bir savaş yaşanacaktı. Öldürümlerin ve toplu öldürümlerin (katliamların) savaş suçu, insanlığa karşı suçlar ve soykırım suçu açısından ve buna bağlı olarak bu suçlara zamanaşımı uygulanıp uygulanamayacağı bakımından, iktidarların sağ ve sol niteliğine göre, ölümlerin / öldürümlerin sayıları şöyleydi:

1974-1980 yılları arasında, faşistler, 946 tek yanlı saldırı; 218 çatışma; 129 kitle kurşunlama, bombalama, 13 toplu katliam, 12 işgal, 139 baskın, 55 gerici ayaklanma, 81 adam kaçırma, toplam 1.712 silahlı-bombalı saldırı gerçekleştirmişlerdi.

129 kahve tarama, okula giden öğrenciler üzerine bomba atma, silahla tarama, belediye otobüslerini kurşunlama olaylarında 177 kişiyi; kahve tarama, pasaj baskını gibi 13 toplu katliamda 77 kişiyi, Malatya, Sivas, K. Maraş, Çorum gibi 55 gerici ayaklanmada 229 kişiyi, 79 adam kaçırma olayında çoğunluğu işkenceyle olmak üzere 92 kişiyi öldürmüşler, davadan döndüğü için de 16 kişi vurularak öldürülmüştü.

Siyasi nedenlerle öldürülenlerin sayısı her yıl katlanarak

artmıştı:

1974 yılında 4 ölü, 1975'te 42 ölü, 1976'da 119 ölü, 1977'de 238 ölü, 1978'de 1.049 ölü, 1979'da 1.369 ölü, 1980'de (12 Eylüle kadar) 2.499 ölü.

Ayda ortalama:

1974'te 0,4 kişi, 1975'te 3,5 kişi, 1976'da 8,2 kişi, 1977'de 28.6 kişi, 1978'de 87,4 kişi, 1979'da 114,2 kişi, 1980'de 208,3 kişi öldürülmüştü.

Ekim 1977 genel seçimlerinde, CHP'nin oylarını arttırarak, 188 milletvekili sayısını 214'e çıkarması üzerine, cinayet ve suikastlernitelik değiştirerek artacak, yığınsal katliamlar dönemi başlayacak, Türkiye,genel bir içsavaşın sahnesi olacaktı.

1977'den 1978 yılına geçildiğinde, ölü ve olay sayısında ikiye, üçe, dörde katlanan bir artış görülür. 1977'de 238 ölü varken, 1978'de ölü sayısı 1.049'a çıkıyor. 1979'da artış sürüyor. 1980'de, 11 Eylül akşamına kadar 2.499 kişi öldürülüyor.

Aylık ortalamaya göre, 1977'de, ayda 28-29 kişi öldürülürken, 1978'de öldürülenlerin sayısı 87-88 kişiye çıkıyor. 1980'de öldürülenlerin aylık ortalama sayısı: 208.

Genser, 1978 yılında 3.919 faşist saldırının gerçekleştirildiğini, bu saldırılarda 833 kişinin öldürüldüğünü, 3.121 kişinin yaralandığını yazıyordu.

Devrimci Yol Savunması'nda, 1978 yılı içinde solcular tarafından gerçekleştirilmiş tek bir eylem bulunmadığı, faşistlerin tertipledikleri 23 gerici ayaklanmada 106 kişinin öldürüldüğü, 23 kişinin de silah zoruyla kaçırıldıktan sonra işkence edilerek öldürüldükleri açıklanıyordu.

Öldürümler yıl yıl artacak, ikinci aşamada simgesel adları içine alacak, son aşamada kitlesel katliamlara yönelinecekti:

1978:

Prof. Dr. Server Tanilli (7 Nisan 1978); Prof. Dr. Bedrettin Cömert (11 Temmuz); Prof. Dr. Bedri karafakioğlu (20 Ekim), Doç. Dr. Necdet Bulut (26 Kasım), Adana Köy Koop Başkanı Akın Özdemir

(18 Aralık 1978), 8 sol öğrencinin bombalı saldırıda öldürüldüğü İstanbul Üniversitesi katliamı (16 Mart); Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu'na bombalı paket (17 Nisan), Tepecik Otobüsü katliamı (8 Ağustos); Balgat katliamı (10 Ağustos1978); Sivas katliamı (3-4 Eylül 1978); Bahçelievler katliamı (9 Ekim 1978); Kahramanmaraş katliamı (12-16 Aralık 1978) ve 13 ilde sıkıyönetim. (Bunu unutmayalım)

1979:

Abdi İpekçi (1 Şubat 1979); TEP Başkanı Mihri Belli (7 Nisan 1979); Adana Öğretmen Lojmanına baskın (18 Eylül 1979); Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul (28 Eylül 1979); Bayrampaşa'da kahve tarama (27 Ekim 1979); Töb-Der İstanbul Şube Başkanı Talip Öztürk (16 Kasım 1974); Prof. Dr. Ümit Doğanay (20 Kasım 1979); Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil (17 Aralık 1979); Kahramanmaraş katliamını protesto eylemi: 4 kişinin öldürülmesi, 4 bin kişinin gözaltına alınması, 1.711 öğretmenin görevden alınması (24 Aralık 1979).

1980:

Ümit Kaftancıoğlu (11 Nisan 19809), Dr. Sevinç Özgüner (23 Mayıs 1980); MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak (28 Mayıs 1980); Çorum'da 2'si polis, 4 kişinin öldürülmesi (29 Mayıs 19809); 55 kişinin öldürüleceği Çorum katliamı (2 Temmuz 1980) ve Maden-İş Genel Başkanı, DİSK başkanlarından Kemal Türkler'in öldürülmesi (22 Temmuz 1980).

1 Eylül 1980: Çeşitli kentlerde 19 kişi öldürüldü.

2 Eylül 1980: Çeşitli kentlerde 23 kişi öldürüldü.

6 Eylül 1980: MSP Konya'da "Kudüs Mitingi"nde yeşil bayrak açtı, şeriat isteyen sloganlar atıldı.

11 Eylül 1980: İstanbul'da, Trakya'daki NATO manevralarını protesto eden Dev-Sol imzalı yüz'e yakın bombalı pankart.

12 Eylül 1980: Darbe.

DÖRT
Uluslararası Hukuk Açısından Zamanaşımı

Bir bakıma bilinenleri burada yinelememizin nedeni, bi-

linenleri bilmeyenlere anımsatmak değil, yukarda istatistiksel dökümü verilen, nicelikleri ve nitelikleri açıklanan ölümlerin ve öldürümlerin, tam tanımıyla bir savaşın, resmi ama gizli bir savaşın sonuçları olduklarını, burada savaş suçu işlendiğini, savaş suçu kapsamında insanlığa karşı suçlar ve insanlık suçu işlendiğini, ideolojik / siyasal anlamda olduğu kadar, mezhepsel anlamda soykırım suçu işlendiğini açıklığa kavuşturmaktır. — Bu suçlar, Birleşmiş Milletler tarafından uluslararası hukuk kapsamına alınmış suçlardır. Uluslararası hukuk kapsamına alınan insanlığa karşı işlenmiş suçlara zamanaşımı uygulanamayacağı, Savaş ve İnsanlık Suçlarına Zamanaşımı Uygulanamayacağı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir.

Türkiye, 1974-1980 arası, açık, kanlı bir iç savaş yaşadı. ABD'nin dayattığı, resmi savaş stratejisi olarak, Türkiye'nin kabul ettiği gayri-nizami savaştır. 12 Eylülün önü ve yolu bu iç savaşta dökülen kanla açıldı. Kanın yaygınlığı ve yoğunluğunu, tırmanışını ve sıçrayışını, sayılar ile, sayıların günlere oranıyla oldukça kapsamlı bir dökümünü yukarda sergiledik.

İki nedeni vardı:

1974'ten 12 Eylül 1980'e uzanan kanlı dönem bir savaş dönemi olduğu için, ve bu dönemde işlenen suçlar savaş suçu olduğu için. Bu savaş, insanlığa karşı işlenmiş bir savaş olduğu için. Bu savaş siyasal açıdan ideolojik ve mezhepsel açıdan "soykırım" savaşı olduğu için. Bu savaş işkencelerle sürdürülmüş bir savaş olduğu için. Bir işkence savaşıdır. Sivil halka karşı suikastı, sabotajı, katliamı yöntem olarak benimsemiş ve uygulamış bir savaş olduğu için.Tümü birlikte, bu savaşta, en ağır insanlık suçları işlenmiştir. Bu açıdan uluslararası hukuk alanındadır, ulusal mahkemeler, adi / adli suçlar olarak değil, insanlığa karşı işlenmiş suçlar olarak davalara bakmak, kararlarını uluslararası hukuk normlarına göre belirlemek durumundadırlar.

İkincisi, insanlığa karşı işlenmiş olan bu suçlara zamanaşımı uygulanamaz.

Bir başka şey, zamanaşımı uygulanamayan suçlarda,

uluslararası hukuka aykırı olarak, cezalar, af gibi, pişmanlık gibi yasa ve uygulamalarla, ceza olmaktan çıkarılarak, "vefa"ya ve "sefa"ya dönüştürülebilir mi? Zamanaşımı uygulanamamasının nedeni, insanlığa karşı suçlarda, cezanın zamanla düşmeyeceği anlamını içerir, özellikle kaçarak zamanaşımından yararlanılmasına, ya da bu süreç içersinde af ve benzeri uygulamalarla ve af ve benzeri indirimlerle cezanın silinemeyeceği anlamını içerir.

Savaş ve İnsanlık Suçlarına Zamanaşımı Uygulanamazlığına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde (11 Aralık 1946):

Madde 1: İşlendikleri tarih ne olursa olsun, (a) savaş suçları; (b) ister savaş ister barış zamanında işlensin — insanlığa karşı suçlar ile kurumlaşmış ırk ayrımcılığı politikasından doğan insanlık-dışı eylemlere; (c) soykırım suçuna zamanaşımı uygulanmaz.

Madde 2: (Savaş suçları insanlığa karşı suçlar, insanlık-dışı suçlar ile soykırım suçuna), herhangi birinin işlenmesi durumunda, bu suçların işlenmesine elebaşı ya da suç ortağı olarak katılan ya da başkalarını doğrudan kışkırtan ya da sonucu ne olursa olsun bu suçların işlenmesi için gizli anlaşmaya girişen Devlet makamlarının temsilcilerine ve özel kişilere ve bu suçların işlenmesine gözyuman Devlet yetkililerine bu sözleşmenin hükümleri uygulanır.

Savaş ve insanlık suçları ile soykırım suçlarına ilişkin bu maddeler, 8 Ağustos 1945 günlü Nurnberg Uluslararası Askeri Mahkemesi Antlaşmasında tanımlanan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 13 Şubat 1946 / 11 Aralık 1946 günlü kararıyla onaylanan maddelerdir.

Savaş suçlarıyla insanlığa karşı suçlar, uluslararası hukuka göre en ağır suçlardır; işlendikleri ülkede, "iç hukuk"un kapsamı alanına girmese de, bu suçlara, uluslararası hukukun hükümleri uygulanır.

Bu fiillerin işlendiği ülkede, işlendiği zaman iç hukuka göre suç sayılmamış olması durumunda, iç hukuk, uluslararası hukukun uygulanmasına engel oluşturamaz. Bir başka

deyişle, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, insanlık suçları (işkence dahil) ve soykırım suçuna, iç hukukta zamanaşımı tanınmamış olsa da, işlendiği zaman uygar uluslarca benimsenmiş genel hukuk kurallarının uygulanmasına iç hukuk engel oluşturamaz. Savaş suçlarıyla insanlığa karşı suçlara, adi suçların zamanaşımına ilişkin iç hukuk kuralları değil, uluslararası hukuk hükümleri uygulanır.

İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Avrupa Sözleşmesinin 2. Maddesinde yer aldığı gibi, "(1) Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal ve uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan bir eylem ya da kusurdan ötürü herhangi bir biçimde suçlanamaz. Yine hiç kimseye suçun işlendiği zaman uygulanan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. (2) Bu madde, işlendiği zaman uygar uluslarca benimsenmiş genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan herhangi bir eylem ya da kusurdan bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir."

Savaş Suçlarına ve İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlara Zamanaşımı Uygulanamazlığı Avrupa Sözleşmesi"nde (Strasbourg, 25 Ocak 1974), Sözleşmeci Devletlerin, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9 Aralık 1948 tarihli "Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi"nde tanımlanan "suçların soruşturulmasında ya da bu suçlar için verilen cezaların uygulanmasında zamanaşımı uygulanmamasını güvenceye alacak gerekli önlemleri almakla yükümlü" oldukları (madde: 1) koşulu konmuş, ve "zamanaşımı uygulanmamasının",

"(1) Sözleşmeci devletlerde, bu sözleşme[nin], yürürlüğe girdiği tarihten sonra işlenen suçlara uygulana[cağı]; (2) Bu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce işlenen suçlara, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte zamanaşımına uğramamış olması durumunda uygulana[cağı]" (madde: 2) hükmü getirilmiş, bir başka deyişle cezanın "geriye doğru yürümesi"ne, Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde belirlenmeyen başlangıç için bir sınır ya da bir milat belirlenmiştir.

1950 yılında Uluslararası Hukuk Komisyonu, Nürnberg

Mahkemesi Antlaşmasında tanınan ve Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunulan uluslararası hukuk ilkelerine göre;

(1) Uluslararası hukuka göre suç oluşturan herhangi bir eylemde bulunan bir kimse, bundan sorumludur, cezaya çarptırılır.

(2) Uluslararası hukuka göre suç oluşturan bir eylem için iç hukukun ceza öngörmemesi, bu eylemde bulunan kimseyi uluslararası hukuka göre sorumluluktan kurtarmaz;

(3) Uluslararası hukuka göre suç oluşturan bir eylemde bulunan kimsenin devlet başkanı, ya da sorumlu hükümet görevlisi olması, bu kimseyi uluslararası hukuka göre sorumluluktan kurtarmaz.

(4) Bir kimsenin, hükümetinin ya da üstlerin emri uyarınca eylemde bulunması, (...) bu kimseyi uluslararası hukuka göre sorumluluktan kurtarmaz.

(5) Uluslararası hukuka göre kendisine suç yüklenen bir kimsenin adil bir yargılanma hakkı vardır. (Muzaffer Sencer, *Belgelerle İnsan Hakları*, 1988, s. 145.)

"Savaş Suçlarına ve İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlara Zamanaşımı Uygulanamazlığı Avrupa Sözleşmesi"nin (Strasbourg, 25 Ocak 1974) yürürlüğe girdiği tarihten sonra işlenen suçlara ve bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte zamanaşımına uğramamış suçlara zamanaşımı uygulanamaz.

Birleşmiş Milletler Soykırımı Önleme Sözleşmesinde tanımlanan suçlar, "ulusal yasaya göre cezalandırılır".

Savaş Suçlarıyla İnsanlığa Karşı Suç İşleyenlerin Cezalandırılması ilkeleri 2. Maddesine göre "Her devlet, savaş suçlarıyla insanlığa karşı suçlar için kendi uyruklarını yargılama hakkına sahiptir."

Genel Kurulun 26 Kasım 1968 günlü (2391 / XXIII sayılı) kararıyla, "Savaş Suçlarına ve İnsanlığa Karşı Suçlara Zamanaşımının Uygulanamazlığı Sözleşmesi"ni benimsemiş, bu sözleşmeyle, sıradan suçlar için zaman sınırlaması koyan iç hukuk kurallarından değişik olarak savaş suçlarına ve insanlığa karşı suçlara zamanaşımının uygulanmaması kuralı konmuştur.

Birleşmiş Milletler, Sözleşme'yle sınırlı kalmamış, Genel Kurul, 1973'te, savaş suçluları ve insanlığa karşı suç işleyenlerin kovuşturulması ve cezalandırılmasını sağlama gereksinimiyle dokuz ilkeden oluşan "Uluslararası İşbirliği İlkeleri"ni benimsemiş ve ilan etmiştir.

"Savaş Suçlarına ve İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlara Zamanaşımı Uygulanamazlığı Avrupa Sözleşmesi 1. madde 2. fıkrası, "bu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce işlenen suçlara, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte zamanaşımına uğramamış olması durumunda uygulanacağı" hükmü konmuştur.

Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih olan 25 Ocak 1974'te zamanaşımına uğramamış olan suçların başlangıç tarihi, bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte, Türk Ceza Yasasının 765 sayılı yasasında belirtilen (20 yıl + ? =) 30 yıl olan süreye göre, 25 Ocak 1944'ten sonra işlenmiş insanlığa karşı suçlara, savaş suçlarına ve soykırım suçlarına zamanaşımı uygulanamayacağını öngörür. Bu iç hukukta olmasa bile, uluslararası hukuk normlarının uygulanması, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi üyesi ülkeler için koşuldur. Bahçelievler toplu kırımı 9 Ekim 1978, Kemal Türkler'in öldürülmesi 22 Temmuz 1980'dir. Her iki olayda da suç işlemiş olanlar zamanaşımından kesinlikle yararlanamazlar. Çünkü bu suçlar insanlığa karşı işlenmiş suçlardır ve savaş suçlarıdır.

Burada, sözkonusu olan bir cezanın geriye işlemesi değildir. İşlendiği zaman suç sayılmayan bir fiil sözkonusu değildir. İşlendiği zaman yasayla belirlenmiş cezadan daha büyük bir ceza verilmesi sözkonusu değildir. Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde (1956), suç ne zaman işlenmiş olursa olsun zamanaşımı uygulanamazlığı, cezanın değil, zamanaşımının geriye doğru uygulanamayacağı yani insanlığa karşı bir suç ne zaman işlenirse işlensin zamanaşımı uygulanamayacağı vargısı, nasıl ki, cezanın geriye doğru işletilemeyeceği anlamında değerlendirilemezse, insanlık suçlarına zamanaşımı uygulanamayacağına ilişkin iç hukukta bir maddenin henüz yer almamış olması da, suçu işleyene,zamanaşımı açısından

"muktesep hak" tanımaz. Çünkü "zamanaşımı" bir ceza normu değildir, suçun işlendiği tarihte, uluslararası hukuka göre zamanaşımına uğramamışsa ve işlenen suç insanlık suçuysa, zamanaşımına uğramayacağı, uluslararası hukuka göre belirlenir.

BEŞ

İç Hukuk Açısından Zamanaşımı

İç hukuk açısından ise, zamanaşımı süresi, suçun işlendiği tarihe göre belirlenebilir, ama suçun işlendiği tarihte iç hukukta yer alan zamanaşımı süresine göre değil, zamanaşımına uğradığının karara geçeceği tarihte yürürlükte olan zamanaşımı süresine göre karar verilmesi gerekir.

765 Sayılı Ceza Kanunun 102. ve 104. maddelerinde düzenlenmiş olan dava zamanaşımı süreleri, 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 66. ve 67. maddelerinde yeniden düzenlenmiş, müebbet hapis cezaları için (idamdan çevrilmiş, ağırlaştırılmış veya ağırlaştırılmamış tüm cezalar için) zamanaşımı süresi, (765 sayılı kanunda yer alan 20 yıl + ? = 30 yıl olan süre), 30+ ? = 45 yıla çıkarılmıştır.

22 Temmuz 1980'de Kemal Türkler'i öldürmekten yargılanan Ünal Osmanağaoğlu, 1 Aralık 2010'da, beş yıldır yürürlükte olan 5237 sayılı yasanın 66. ve 67. maddelerine göre davanın yürütülmesi gerekirken, beş yıl önce yürürlükten kalkmış olan 765 sayılı yasanın 102/1 ve 104/2 maddelerine göre, zamanaşımından davanın kaldırılmasına karar verilmiştir. Zamanaşımı için suçun işlendiği tarihteki zamanaşımıyla ilgili maddeler esas alınmış; beş yıl önce kaldırılmış bulunan yasa maddeleri uygulanmıştı.

1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 66. ve 67. maddelerine göre, 22 Temmuz 1980'de Türkler'i öldürmekten yargılananlar için iç hukuk normlarına ve Haziran 2005'te yürürlüğe giren yasaya göre zamanaşımı uygulanması durumunda, bu tarih, 22 Temmuz 2025'ti.

Bu, bir gizli ve özel savaş suçudur. Resmen kabul edilmiş

olan "gayri-nizami" savaş suçudur. Üniversitesinde öğrencilerine ders veren profesörünü, katili saptayan cumhuriyet savcısını, cinayeti işleyeni yakalayan emniyet müdürünü, köylünün taleplerini karşılamaya koşan kooperatif başkanını, saygın basının saygın yazarını, ülkeyi işgal etmiş komünistler olarak katledilmesini resmen tatbik eden, özel ve gizli savaş suçlarıdır bunlar. Bu nedenle zamanaşımı tanınmayan suçlardandır. Suçun niteliği mahkeme tarafından değiştirilmese bile, adli suçtan yargılanması halinde de zamanaşımının, karar verildiği tarihte yürürlükte olan ceza yasasında yer alan zamanaşımı maddesine göre hesaplanması gerekir.

İnsanlığa karşı işlenen suçlar için Birleşmiş Milletler ve Avrupa sözleşmelerinde kesin hüküm niteliğinde yer alan zamanaşımı tanınmayacağına ilişkin sözleşmelerin Türkiye tarafından onaylanmamış olmasının hukuk açısından değeri yoktur. Ağır insanlık suçları olan savaş suçları, insanlık-karşıtı suçlar ve soykırım suçu ile ilgili sözleşmeler Türkiye tarafından onaylanmış sözleşmelerdir. Türkiye tarafından onaylanan, yani savaş suçlarının, soykırım suçlarının, işkence ve kötü muamele gibi insanlık suçlarının ağır insanlık suçları olduğunu kabul etmek, ama bu suçların zamanaşımına uğramayacağına ilişkin sözleşmeleri onaylamamış olmak, yani iç hukukta hala bu suçlar için zamanaşımı tanınmayacağına ilişkin sözleşmenin imzalanmamış olması, sonucu değiştirmez, iç hukukta yer almıyorsa, gene aynı sözleşmelere göre, uluslararası hükümlerin uygulanacağı, uygulanması gerektiği, sözleşmelerde kuşkuya yer bırakmayacak şekilde yer alır. İç hukukta yer almıyorsa, uluslararası hukuk normları uygulanır.

1982 Anayasası 90. maddesi, "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanun ile uygun bulmasına bağlı" olduğunu; 90. madde son fıkrada da, "usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletler arası andlaşmaların kanun hükmünde" olduğu vargısı yer alır.

Zamanaşımıyla ilgili uluslararası hukuk normları açısından, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyelik başvurusundan (14 Nisan 1987) bu yana 20 yılı aşkın bir zaman geçmiştir. İnsanlığa karşı işlenen suçlar için zamanaşımı tanınmaması, iç hukukta, "kanun hükmünde" uygulanmak gereken normlardır. Suçlunun ve suçluların ulusal hukuka göre yargılanması, burada siyasi ya da ideolojik nedenlerle işlenen soykırım gibi, savaş suçu gibi, işkence gibi ağır insanlık suçlarına, uluslararası hukuk ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmelerine göre zamanaşımı uygulanmaması koşulu vardır.

Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi Başkanı Avukat Erşen Sansal, "Türkiye'de İnsan Hakları Alanında Yapılan Reformların Uygulanmasının Desteklenmesi Projesi Sempozyumu"na sunduğu (31 Mayıs 2007 günlü) bildiride, 1982 Anayasasının geçici 15. maddesinin son fıkralarının yürürlükten kaldırılmasına değinerek, "Anayasa Mahkemesinin, konuların Anayasaya uygunluğu denetimini yaparken, yalnızca Anayasa normlarını değil, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerini de gözönünde bulundurduğunu, Sözleşme hükümlerinin üstün hukuk kuralları olduğunu, "buyurucu" ve "bağlayıcı" nitelik taşıdığını ve bu nedenle Anayasa'nın geçici 15. maddesinin son fıkralarını yürürlükten kaldırdığını" açıklığa kavuşturmuştu.

Kemal Türkler'in öldürülmesinin, adi/adli bir cinayet değil, siyasi ve ideolojik amaçlı, planlı ve programlı bir cinayet olduğu açıktır. Bütün özellikleriyle insanlığa karşı bir suç işlenmiş, ağır insanlık suçu işlenmiştir. Birleşmiş Milletler ve Avrupa İnsan Hakları sözleşmelerine göre de, zamanaşımı uygulanmayan suçlardandır. Bu davada zamanaşımı uygulanması, uluslararası hukuk normlarına aykırıdır. İç hukuka göre, ceza yasasında varolan "30 yıl" değil, karar verildiği tarihte yürürlükte olan 45 yıl alınmak gerekir. Ve bu, 12 Eylül öncesi ve 12 Eylül sonrası insanlığa karşı işlenmiş bütün suçlar için geçerlidir. Mahkeme başkanının özel çabasıyla zamanaşımından davayı düşürmek hilesi, özel ve ayrı bir değerlendirme konusudur. Hukukun cinayet işleyenler lehine kir-

letilmesidir.

o

Şöyle başlamıştım:

"Bugün ülkemden nefret ettim!.."

Bu, bir çığlıktı, Kemal Türkler'in kızı Nilgün'ün çığlığı.

Tarih: 1 Aralık 2010. Yer, Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi salonu.

Aynı ses, bir kez de, 21 Temmuzda, Kemal Türkler'in öldürüldüğü günden bir gün önce ve otuz yıl sonra aynı salonda çığlıklanacaktı. Nilgün,

"Olayın tanığıyım, diyordu, Ünal Osmanağaoğlu babamın katilidir. Onu babama kurşun sıkarken gördüm!" (Cumhuriyet, 22 Temmuz 2010.)

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, "Kemal Türkler'in öldürülmesi eyleminde, Ünal Osmanağaoğlu'nun, eylem yerinin belirlenmesi, keşif yapılması, planlama aşamasında görev alması ve olay sırasında silahla ateş ederek suça asli maddi fail olarak katıldığı" vargısıyla, yerel mahkemenin beraat kararının bozulmasına oybirliğiyle karar vermiş, Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi, "Ünal Osmanağaoğlu'nun atılı suçu işlediğine dair yeterli ve kesin delil bulunmadığı" gerekçesiyle kendi kararında direnmişti. Üçüncü kez direniyordu ve bu kez, yerel mahkemenin beraat kararını, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu, oybirliğiyle bozmuştu.

Yerel mahkeme, duruşma günü olarak, 21 Temmuzu (2010) belirlemişti. Ertesi gün, Kemal Türkler'in öldürülüşünün 30'uncu yılıydı. Yani 22 Temmuzda, Türkler davası, eski yasaya göre zamanaşımına giriyordu. 22 Temmuzda 30 yıl dolacak, dava zamanaşımından fiilen düşmüş sayılacaktı. Duruşma günü olan 21 Temmuzda, Yargılama kurallarına göre, yerel mahkemenin, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu kararına uymak, "hüküm tesis etmek" zorunluluğu vardı. Ne var ki, 21 Temmuzda, yerel mahkeme, Bahçelievler katliamından 7 kez idam almış bulunan Ünal Osmanağaoğlu'nun hükümlü olarak tutulduğu cezaevinden mahkemeye

getirilmediğini gerekçe göstererek, karar vermeyecek, duruşmayı, zamanaşımı süresi ötesine, 23 Eylüle erteleyecekti.

23 Eylülde, Mahkeme Başkanı Ali Asker Kazak'ın davadan çekilmek istediği, istemin, Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiği öğrenilecekti. Başkan Kazak, "Bozma kararına katılmam mümkün değildir. Yasa gereği, duruşmaya çıktığımızda bozmaya uymak zorunda kalacağım!" diyecek, duruşmaya katılmayacak, duruşmaya giren nöbetçi yargıç, duruşmayı 21 Ekime erteleyecekti.

21 Ekimde, yargıç Kazak bu kez izne çıktığı için duruşmaya katılmayacak, dava 1 Aralığa ertelenecek, 1 Aralık 2010'da, mahkeme, 765 sayılı TCK'nun 102/1 ve 104/2 maddeleri gereğince ve oy çokluğuyla davanın zamanaşımı nedeniyle kaldırılmasına karar verecekti.

Bu, bir "şahıs" kararıydı; "mahkeme" kararı yerine geçebilir miydi? Böyle bir "karar" mahkeme kararı olabilir miydi? İkincisi "zamanaşımı"ndan Kemal Türkler davası düşürülebilir miydi?

Şöyle de yazmıştım:

Kemal Türkler, 22 Temmuz 1980 günü öldürüldü.

CHP (Ecevit) ile MSP'nin (Erbakan'ın) ortaklığında kurulan koalisyon hükümetinin güvenoyu aldığı 28 Ocak 1974'ten, AP (Demirel) azınlık hükümetinin silah zoruyla düşürüleceği 12 Eylül 1980'e kadar, 2042 gün içinde, siyasi nedenlerle öldürülen 5.388 kişiden biriydi Kemal Türkler. Bir kişiydi, bu doğru. 1 Mayıs 1977'de, Taksim'de yürüyen yüzbinlerden biri, öldürülen ve öldürülmek istenen binlerden, onbinlerden biri ve her biri gibi binlerin, onbinlerin kendisiydi.

Yani biraz da bendim öldürülen, biraz sen, biraz o. Biraz biz, biraz siz, biraz onlardı öldürülen.

Kendimizi kucaklarken, ölülerimizi kucakladığımızı bilelim, onları yalnız bırakmayalım.

20 Ocak 2011, Ankara.

12 EYLÜL SONRASI
BİR GÖZALTI ANISI

SELAMLAŞMA
VE
SUNUM

Bir akşam yol için hazırlanırken, evin telefonu çalmış, Uğur Mumcu, *abece*'de yayınlanan yazısından dolayı Halit Çelenk'in gözaltına alındığını, benim de aynı dergideki yazımdan - derken Uğur'un sözlerini kapının zili kesecekti. Gelenler polisti. Halit Çelenk ağbeyle birlikte bizi Emniyete almışlardı. Ertesi gün, öğle geçkini kirli gazete sayfası arasına sarılmış ekmek arası bol soğanlı tükrük köfte yemeye. İkimiz de *abece*'de yayınlanan ve 12 Eylülü eleştiren yazılarımızdan dolayı alınmıştık. Adı ise "Komünist partisi kurmak" ve "komünizm propagandası yapmak"tı. Dedeoğlu, bize kağıt kalem vererek idam kararımızın gerekçesini yazmamızı istemişti.

Benim *abece*'de yayınlanan yazımın adı, *Demokrasi ve "Demokrasi"*ydi, daha sonra kitabımın adı olacaktı. Özet olarak belirtmek gerekirse: iki demokrasi vardı: biri tırnaklı

demokrasi, öteki tırnaksız demokrasi.

İkinci ve **tırnak içindeki** "demokrasi", sermayenin genişleyen ve yoğunlaşan özgürlüğüydü, emeği ve emekçileri ezen demokrasiydi bu. Bu baskının toplumsal, siyasal, ideolojik göstergesinin özneleri olmuştuk. DAL'da, cezaevinde, hücrede ve darağacında...

Birinci **tırnaksız** demokrasi ise, emekçi halkın demokrasisiydi, emekçilerin demokrasisi (özgürlüğü) yaygınlaştıkça, demokrasi yaygınlaşır ve yaygınlaştığı ölçüde egemen sınıfların demokrasisinde (yani faşizmde) bir daralma başlar, yani baskı nitelik değiştirmeye başlar. Emeğin ve sermayenin özgürlüğü dengelendiği zaman, sosyal demokrasinin de aşı pişmiş sayılır. Yani yazımda sosyalizm falan yok. Külliyen. Ama komünizm propagandasından, komünist parti kurma girişiminden alınıyoruz içeri. Beni götüren araba Emniyete yaklaşırken, kırma kürt-şiveli komser, garajın kapılarının açılması buyruğunu vermişti elindeki telsizle. Bir de gözlerimi bağlamak için siyah bant çıkarmıştı aracın çekmecesinden. O arada, telsizden, komser arandı. Kim ne dediyse, siyah bant geri çekmeceye kondu, garajın kapılarının bu kez kapatılması istendi.

Birinci Şubeye götürüldüğümde Halit Çelenk'i Birinci Şube Müdürü İbrahim Dedeoğlu'nun masasının karşısında oturur buldum. Polis memurları, bizi, hemen her gün ziyaret eden memurlardı. Bana çay verecekleri zaman "İçer misin?" diye sordular. "E... fena olmaz!" dedim. Halit ağabey de "Öyleyse ben de bir çay içeyim!" dedi. Polis memurları gülüştüler. Meğer ben gelmeden önce, Halit Ağbey, evden yapılan uyarıya uymuş, "çay içmem" demiş.

Biz ne konuşulduğunu bilemedik ama, Dedeoğlu'na telefonlar yağıyor, kapalı bir şeyler söylüyor, kapatıyordu. Birinde de dayanamadı, Halit Ağbeye dönerek, "Şekibe hanım Ankara'yı ayağa kaldırdı!" dedi. Ertesi gün Devlet Güvenlik Mahkemesine götürülürken öğrenecektik ne demek istediğini. SHP'li milletvekilleriyle, yazarı, çizeri, aydını, İnsan Hakları Derneği kurucu ve savunucularıyla,

yığınla insan, Çevre Sokakta DGM'nin içini dışını doldurmuşlardı. Doğal ki, ilgi Halit Çelenk'in üzerinde odaklanıyordu...

İbrahim Dedeoğlu'nun odasında yaşanan süreci tamamlamak için şunlar da eklenmeli:

Birinci Şube Müdürü odasından bir süre için ayrılmıştı. Dedeoğlu, bizim yanımızda, memurlara, bir-iki saat gideceğini söylemiş ve gitmişti.

Halit Ağbeyle odada bir bakıma yalnızdık. Arada sırada memurlardan biri odaya giriyor, bir şey yapar gibi oyalanıyor, çıkarken, kapının hemen yanındaki masanın üzerine konmuş olan broşürü alıyor, şöyle bir karıştırıyor, yeniden masanın üzerine koyuyor, çıkıyor.

Bir ara Halit Ağbey, bana, "Masanın üzerindekini gördün mü?" diye sordu. Gördüm, dedim. İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesinin Genel Kurul Çalışma Raporuydu. Halit Ağbey düşünceli, dudak büküverdi. 12 Eylülün yıldönümünde, *abece* dergisi özel bir 12 Eylül sayısı hazırlamıştı. Burada yayınlanan yazılarımızdan dolayı alınmıştık gözetim altına, ama *Çalışma Raporu*'nun buraya konmasının ardındaki amacı açıklamakta zorlanmıştık.

o

Dedeoğlu'nun odasında, masanın üzerinde teşhir edilen "*İnsan hakları Derneği Ankara Şubesi Çalışma Raporu*", 24 Eylül 1988 tarihliydi. Biz, bir ay sonra gözetim altına alınmıştık.

Raporun girişinde yeralan Genel Kurulu Açış Konuşmasını ise, şube başkanı olarak ben yazmıştım. "İnsan, insan oldu mu?" diye başlıyordu konuşma:

"İnsan, insan oldu mu?

"İnsan, kolay insan olmadı.

"Yararlı, değerli, güzel şeyler üreterek insan oldu.

"Nice kötü ve kötücül şeyler de üretti insan. Değerli güzel şeyleri yoketmek için.

"İnsan, insanın etini yemedi ama, insanın kendisini ye-

di.

"Eğer insanın olumlu yönünü yadsımak anlamında algılanmazsa, şu da eklenebilir: insan, daha çok insanı yemeyi düşündü, insanı yemenin ince yöntemlerini düşündü.

"Ama insan, insanın kötülüklerini altede altede, bugünkü insan oldu.

"Acaba insan oldu mu?"

Sorunun yanıtı, aynı konuşmanın bir başka bölümündeydi ve şöyleydi:

İşkence, 12 Eylülden sonra da, yaygın olarak uygulandı. Gözaltına alınan 650 bin insan, az ya da çok işkence gördü. Bu dönem, ülkemizin karşılaştığı, sayıca en geniş, uygulanan işkence yöntemleri açısından en ağır, süresi bakımından en uzun, işkencede öldürüenlerin sayısı bakımından, daha önceki baskı dönemleriyle oranlanamayacak kadar fazla oldu.

DAL'da, tüm Türkiye ölçeğinde 12 Eylülün işkence merkezlerinin tümünün simgesel adı olarak ifade edilen DAL'da, yani Derin Araştırma Laboratuvarı'nda, derin uygulama yani ağır işkence yapıldı.

DAL'da, araştırmanın tek yöntemi, işkence, araştırma laboratuvarının öznesi: insan; araştırma malzeme ve araçları: işkence aygıtlarıdır.

DAL'a getirilen insan, nerede olduğunu, DAL'a getirildiğini bilemez.

DAL'a getirilen insanın yakınları, onun DAL'da olduğunu öğrenemez.

DAL'da bulunan insana avukatı ulaşamaz.

DAL'a getirilen insan bir hafta, iki hafta değil, iki ay, üç ay alıkonabilir, alıkondu da.

DAL'da insanın ölüp ölmediği bilinemez, arayanı soranı yoksa ve ölürse, bilinemeyebilir de.

İşkence, 12 Eylül döneminde, bir sorgulama yöntemi olarak uygulandı.

İkiyüze yakın insan öldü işkencede, sayısız insan sakat kaldı. Yani işkence, inançlarında direnen insanı, bedenen yo-

ketmek amacıyla da uygulandı.

Sonuçlarını ve sayılarını, aynı Çalışma Raporunda okuyabiliyorduk;

Şubat 1988 sayılarına göre, Sıkıyönetim Mahkemelerinde 5.309 sanıkla ilgili 185 dava dosyası, Askeri Yargıtay'da ise 1.254 sanıkla ilgili 49 dava dosyası bulunuyordu.

Sıkıyönetim Mahkemelerinde, 202.501 sanıkla ilgili 61.220 dava dosyasının karara bağlandığı, Askeri Yargıtay'da 69.401 sanıkla ilgili 12.320 dava dosyasının incelendiği ve şu anda Metris, Mamak, Erzincan, Erzurum ve Diyarbakır Askeri Cezaevlerinde, 216'sı sağ siyasal, 1.099'u sol siyasal görüşlü olmak üzere, toplam 1.392 tutuklu bulunduğu açıklanmıştı.

Raporda, 639 sivil cezaevinde, 29.301 adli, 389 sağ siyasal, 1.820 sol siyasal hükümlü olmak üzere, toplam 31.510 hükümlü; 17.591 adli, 39 sağ siyasal, ve 709 sol-siyasal olmak üzere 18.339 tutuklu vardı; tüm cezaevlerinde toplam 644 sağ siyasal tutuklu ve hükümlü, 3.628 sol siyasal tutuklu ve hükümlü olmak üzere, toplam 51.251 tutuklu ve hükümlü bulunduğu yazılıydı.

o

Dedeoğlu, bize, akşamdan, kalem ve kağıt vermişti. *abece*'nin "Eylül" sayısında yayınlanan ve 12 Eylülü eleştiren yazılarımız dolayısıyla savunmamızı istemişti. Sabahleyin gelecek, ifademizi, tutanağa yazdıracaktı.

Biraz yazarak, biraz sandalye üstünde uyuklayarak, arada bir konuşarak sabahı bulmuştuk.

Sabah erkenden geldi Dedeoğlu. İkimizi ayrı odalara aldılar. Ben ifademi okuyarak yazdırdım. Halit Ağbeyin ifadesi başka bir odada alındı.

Öğle aralığında para verdik, döner varmış, döner aldırdık. Kirli bir gazete sayfasına sarılmış ekmek arası soğanı bol eti az döneri acıkmıştık yedik. Öğle geçkini, Devlet Güvenlik Mahkemesine götürüldük. İfademiz alındı. Tutuklan-

mamız istendi. Nöbetçi hakim tutuklanma istemini reddetti. Serbest bırakıldık. Daha sonra da beraat edecektik.

Şimdi Halit Çelenk evde, binbir sağlık sorunuyla, genellikle yatakta. Yüzüm tutmuyor nasılsın demeye. Son konuşması, 12 Eylülle ilgili. Kısa mesajını, 7 kasım günü İlhan'ın mezarına taşımıştım. Bu yıl *7 Kasım İlhan Kitap Kataloğu*'na aldık.

Halit Çelenk'e, 12 Martların, 12 Eylüllerin, işkencelerin, darağaçlarının burgacında, bağımsızlık ve sosyalizm için verdiği yürekli, onurlu savaşımın anılarıyla içiçe bin selamla.

o

Bahçelievler katliamı davasında, yaşamlarını yitirenleri, avukatlar Nezahat Gündoğmuş ve Erşen Sansal özveriyle kucakladı, özveriyle, özenle ve sabırla bir dizi cinayetin, cinayet sözcüğü az gelir, vahşetin karanlık yüzünü aydınlığa çıkarmak için olağanüstü çaba harcadılar ve bugün de çabalarını sürdürüyorlar.

Bu duygu ve düşüncelerle, sözü sevgili dost Erşen Sansal'a bırakıyorum.

Erşen Sansal, bize, Bahçelievler Katliamını ve yargı süreçlerini anlatacak.

24 Ekim 2010, İlhanilhan Kitabevi

10 Aralık 2010 İnsan Hakları Gününde,
ikinci-yarı sunuş konuşması

GÜVERCİNLER VE SIRTLANLAR
(Bahçelievler Toplu Kıyını)

Serdar Alten

(1)

9 Ekim 1978, Serdar Alten'in Cumhuriyet Savcısı Mehmet Bağış'a anlatımı: "5 kişi oturuyorduk. Faruk'la Hürcan sonradan geldiler. 4 kişi aniden içeri girdi. "Böyle devrimcilik mi olur, silah bile almamışlar!" diyerek küfrettiler. İçeri giren silahlı böyle dedi. Evvela kollarımızı bağlayıp eter koklatarak bayılttılar, sonra silahla bizi vurdular."

(2)

Serdar Alten'in, polis memurları Mehmet Tulut ve Sedat Açıkgöz'e, Dr. Bülent Çoşkun gözetiminde anlatımı:

"Eve girenlerin dört kişi olduğu,

1. şahsın, sarışın, uzun boylu kot pantolon ve postal giydiği,
2. şahsın, esmer, geniş kafalı, orta boylu, kısa saçlı olduğu,
3. şahsın, genç, kıvırcık saçlı 16 veya 18 yaşlarında olduğu,
4. şahıs hakkında bir şey söyleyemeyeceği.

Kendilerinin evde televizyonda Vakıf dizisini seyreder-

ken içeriye 1. şahıs, sarışın olan girdi, bilahare diğerleri girdi dedi.

Hemen ameliyata aldıkları için başka bir şey öğrenemedik.

(3)

Serdar Alten'in, 10.10.1978 günlü, C. Savcı Yardımcısı Mehmet Bağış, 2. Şube Müdürü Tahsin Gürdal'a, Doktor Bülent Erdoğan gözetiminde anlatımı:

"... mutfaktan çevrilmiş ilk odada ben, Gürcan oturuyorduk. Sonradan Salih ile ismini bilmediğim Hacettepeli geldiler. Bu Hacettepeli ile Salih ders çalışıyorlardı. Saatin 20.00 olduğunu tahmin ediyorum. Kısa bir süre sonra Latif ve Efrahim geldiler. Yatacak yer olmadığından Gürcan gitti.

"... televizyonda gösterilen Vakıf serisinin başladığı bir sırada oturduğum odanın kapısı çalındı. İçimizden hangisinin kapıyı açtığını hatırlamıyorum. Kapı açılır açılmaz içeriye ellerinde otomatik makineli uzun silah bulunan 4 kişi girdiler.

"... bunlar bize kıpırdamayın, ellerinizi yukarı kaldırın ve yere yatın dediler, odada yere yattık. İçeri giren dört kişiden birinde uzun makineli diğer üçünde markalarını bilmediğim normal büyüklükte tabanca vardı.

"... getirdikleri madde ile hepimizin kollarını arkadan bağladılar. Eter koklatarak bizi bayılttılar. Yalnız ben bayılmadım.

"... bu odanın yanındaki ikinci odada sorguya çekildik. Bize sorgularında silahımızın olup olmadığını ve paramızın olup olmadığını sordular. Silahımız yoktu. Ama bütün paramızı aldılar.

"... Sorgudan sonra beni dışarı çıkardılar. Sokakta bekleyen 34 PD, numarasını bilmediğim, ancak 34 PD harf ve rakamlarını katiyetle gördüğüm mavi renkli NOVA markalı arabanın bagajına bindirmek istediler ise de arabanın arkasındaki konuşmalardan kendisine Reis tabir edilen oturan kişi sonradan işaretle geri götürmelerini hatta kelimeleri de kullanarak geri götürül-

memi isteyince beni tekrar eve getirdiler.

"... dışarıya arabanın yanına beni yalnız olarak götürdüler. Arabada reis denen esmer orta boylu kıvırcık saçlı 23-24 yaşlarında bıyıksız atletik yapılı kişi ile yanında bir kişi daha vardı. Beni arabaya birinci odaya silahla girenlerden biri götürdü.

"... Götürenin *uzun saçlı, sarışın, rahat 1.80 boyunda çukur yanaklı, aşağıya doğru sarkık bıyıklı, sarı düz saçlı, mavi montlu, siyah pantolonlu ve konuştuğu birkaç kelimeden doğu veya güneydoğulu olduğunu tahmin ettiğim* bir kişiydi.

"... beni de içeri geri götürdükten sonra, bizi silahla basanlar gülerek geçmiş olsun kurtuldunuz demeye başladılar. Böylece ikinci odada ben, Latif, Efraim ve Hürcan olarak dört kişi kaldık.

"... bizi burada, silahla, bir kanepeye kollarımız arkadan bağlı olarak yanyana oturtarak vurdular. Bizi vuranlar iki kişiydi. Bunlardan birisi *16-17 yaşlarında kıvırcık saçlı, tüysüz, gözkapakları şişkin, tam esmer renkli ve uzunca boylu* idi. Bizi tek başına bu çocuk tipindeki kişi vurdu.

"... İkinci oda, yani soldan girişte mutfaktan çevrilen odadaki vurma işini de *düz kısa saçlı kafa kemikleri kafasının yanından açıkça ve rahatlıkla görüldüğü gibi kemikleri çıkık*, 20-21 yaşlarında silahlının işi yaptığını tahmin ediyorum. Zira o odaya girerken kendisini görmüştüm.

"... İki oda arasındaki irtibatı da beni arabaya bindirmek için götürüp geri getiren sarışın, uzun boylu, çukur yanaklı, aşağıya sarkık bıyıklı, sarı düz saçlı, mavi montlu, siyah pantolonlu silahlı kişi temin ediyordu.

"... mağdurdan tekrar soruldu: Beni arabaya götürmekten vazgeçerek geri getirdiklerinde Salih evde idi. Ancak bir ara kargaşalık oldu, işte o sırada Salih'i görmedim. O sırada götürmüş olabilirler.

"... bu zabıt Hacettepe Hastanesi Genel Cerrahi Devamlı Bakım Servisinde 10.10.1978 Salı günü saat 10.30'da birlikte tanzim ve imza edildi. 10.10.1978 (C. Savcı Yardımcısı Mehmet Bağış, 2. Şube Müdürü Tahsin Gürdal, Mağdur Ser-

dar Alten, Doktor Bülent Erdoğan).

(4)

11.10.1978. Yaralanan Serdar Alten'in ifadesini yeniden almak için Cumhuriyet Savcı Yardımcılarından Mehmet Bağış, A. Tuncer Sönmez, Ziyaaddin Özkanlı 16.55'te Hacettepe Hastanesine geldi:

"... Yaralı henüz ifadeye getirilmeden önce bugün yorgun olduğunu az soru sorulmasını ister olduğunu söyledi.

"... kendisine dün alınan ifadesi okundu. Aynen tekrar ederim, doğrudur, bana aittir dedi. Bundan evvel alınan ifadeleri de okundu, ifadelerin kendisine ait olduğunu ve doğru olduğunu bildirdi.

"... soruldu: "İfademde bahsettiğim 4 silahlı şahısların eşkallerine ilave edecek bir husus yoktur" dedi.

"... 7 kişi olarak olayda tespit edilen maktüllerden (kendisi de dahil) hangilerinin evde olduğu sorulduğunda, Faruk Ersan hariç diğerleri evdeydi. Bir ara daha evvelki ifademde belirttiğim gibi Hürcan Gürses dışarı çıktıysa da yine dönüp bizimle birlikte oldu.

"... eski alınan ifadesinde arkadaşları arasında ismini bilmediği Hacettepe Üniversitesinde okuyan birisinin de evde olduğunu söylemekle bu kişinin bugün ismini hatırlayıp hatırlamadığı soruldu. İsmini bilmem demesi üzerine, öğrenilen isimler tek tek okundu. Osman Nuri Uzunlar olması gerekir, Hacettepeli dediğim şahıs bu olabilir. Osman Nuri Uzunlar olarak bildirdiğiniz ismi şahsen bir kere gördüm ve olay gecesi Salih Gevenci ile Efraim'in arkadaşıdır.

"... dünkü ifadesinin dışında bir şey hatırlayıp hatırlamadığını sorduğumuzda, ... "Şimdi ilk defa hatırlıyorum. Bizi vurmadan önce sanıklar birbirleri ile "*Bunların hepsini mi temizleyeceğiz!*" şeklinde bir söz sarfettiler.

"... ayrıca bize silahınız yok mu, paranız var mı? Silahımız olmadığını bildirince, "Böyle devrimcilik mi olur, silah bile almamışlar!" diyerek küfür ettiklerini tekrar etti.

"... 9.10.1978 günü Komiser Alpoğuz imzalı tutanak gösterildi, gülerek evet doğrudur, dedi. 11.10.1978.

(C. Savcı Yardımcısı Mehmet Bağış, C. Savcı Yardımcısı Ziyaeddin Özkanlı, C. Savcı Yardımcısı A. Tuncer Sönmez, Mağdur Serdar Alten birlikte imza altına alındı.)

Robot Resimler

Polis Memuru Naim Tatar'ın Işık Kansu'ya anlatımı:

"O olayda yaralı olarak kurtulan TİP üyesi Serdar Alten, Hacettepe'de yatıyordu. Ona, bizde kayıtları bulunan eski sabıkalı şahısların fotoğraflarını gösterdik. Yüzlerce fotoğraf gösterdik. "Kesinlikle hiçbiri değil" dedi. En sonunda robot resim çizmeye karar verdik. Ekibizimde yer alan bir arkadaşımızın resim yapma yeteneği vardı. Serdar Alten o ağır yaralı haliyle tarif ettikçe, belki 10-15 tane robot resim çizildi. En sonunda tam benzerlik sağlanınca, Serdar, "İşte bu!" dedi. Kendisini vuran şahıs olarak "İki kişi ateş etti. Bir tanesi de buydu!" dedi. Robot resmi çizdirdikten 5-6 saat sonra da rahmetli oldu. Robot resimdeki şahsın Haluk Kırcı olduğunu, teşkilat içersinde de "İdi Amin" olarak çağrıldığını belirledik." (*Cumhuriyet*, 5 Ekim 2010)

Bahçelievler toplu kıyınından yedi kez idam cezası alan Bünyamin Adanalı, gazeteci Saygı Öztürk'e yazdığı mektupta, "Ertesi gün gazeteleri gördüğümde şok olmuştum!" diye yazmıştı. "Çünkü olayda yaralı kurtulan birinin verdiği ifadeler ve eşkaller (...) Ercüment ve Haluk'un eşkallerini çok açık sermişti. Robot resimler aynıydı. Tanıyan insanlar kesinlikle yanılmazdı. ... Artık hayat Haluk ve Ercüment için kolay değildi. (Saygı Öztürk, *5-6-2 Tamam Reis*, s. 165.)

5-6-2 Reis, Tamam mı?

Bahçelievler toplu kıyını davasını otuzüç yıldır toplu ve tek tek yargılama aşamalarında özveriyle kovuşturan onurlu iki savunman Nezahat Gündoğmuş ve Erşen Sansal'dı.

Erşen Sansal'ın anlatımı:

Yüzünü yanlardan kapatacak büyüklükte yakaları olan yadırgatıcı bir manto. Kabarık saçlı bir peruk. Başında yüzünü gizleyen büyükçe bir şapka.

Biz yandan görüyoruz. Sırtı, arkasında duran "sanıklara" dönük.

Bahçelievler toplu kıyınını çözecek iki maddi anahtar var. Biri, Serdar Alten'in anlatımında yer alan, "34 PD harf ve rakamlarını katiyetle gördüğü mavi renkli NOVA marka araba". İkincisi: Gene Bahçelievler'de, bir ev kadınının pazardan dönerken dinlenmek için oturduğu alçak duvarda, iki kişinin birbirleriyle "5-6-2 Reis! Tamam mı?" söylenmesi.

Orta yaşın üstünde "insanlık timsali" bu ev kadını, vahşetin duruşma salonuna çöktüğü cangılda, "5-6-2 Reis! Tamam mı?" sesinden, sesin "portresi"ni teşhis edecek.

Duruşma hakimi, "Görseniz tanır mısınız?" diye soruyor, "Tanırım!" yanıtı üzerine, arkada sanık sandalyesinde oturanları imleyerek, "Bakın bakalım" diyor yargıç; hanım tanık öyle duruyor, yüzünü sanık sandalyelerinde oturanlara çevirmiyor. Duruşma yargıcı yineliyor, Hanım tanık, heyecanla "Bakamam!" diyor. Israr üzerine, "Bakamam efendim!" diyor. Bir deste fotoğraf getiriyorlar, fotoğrafların içinden "teşhis" ediyor. Duraksamasız "bu ve bu" diyor.

Tanıklık bitiyor. "Buyurun gidebilirsiniz!" diyor başkan. Ama öyle duruyor Semiha Üstündağ hanım. Yinelenince, "Gidemem efendim!" diyor. Muhafız çağrılıyor salona, muhafızlarla çıkıyor salondan. Erşen Sansal, "teşhis" ve tanıklık için mahkemeye gelen hanımın, garnizon içinde, mahkeme salonundan dış nizamiyeye kadar gitmek için muhafız istediğini ekliyor sözlerine.

Naim Tatar'ın anlatımı:

"Bahçelievler katliamı ile ilgili bir kadın tanık vardı. Yakınlarda rahmetli oldu. O tanık, Pazar dönüşü sokağın köşesine alçak bir bahçe duvarının üzerine oturuyor. Dinlenirken, iki gencin bir başka şahsa "5-6-2 tamam, teşhis ettik, buradalar" dediğini duyuyor. Şahısları da birebir görüyor. Daha sonra katliamın bu sokağın 56/2 Nolu dairesinde ger-

çekleştiğini öğreniyor. Bu sokakta cinayet oldu ve bu şahıslar "5-6-2" demişti diyerek kafasında bağlantı kuruyor. Bir yakını Polis Kolejinde görevli. Onun aracılığıyla bize bilgi geldi. Kadın tanık olarak ifade vermeye korkuyor tabii. Biz kadınla konuştuk. "Tutanakta isim ve adresini yazmayacağız" dedik. Şahıslar yakalandı. Bir tanesi Duran Demirkıran'dı. (*Cumhuriyet*, 5 Ekim 2010)

"Olay Tespit Tutanağı"

Elyazılı ve tarihsiz, dosyada 136. sırada bulunan Dürüst Oktay (Komser, Şube 2 Kısım 1) ve Naim Tatar (aynı yerde) imzalı, "Olay Tespit Tutanağı"ndan okuyalım:

9.10.1978 günü gecesi Bahçelievler 15. Sok. 56/2 sayılı TİP'sine mensup yedi kişinin ikamet ettikleri evde silahla vurularak öldürülme olayının tetkiki sırasında olaydan iki gün önce öğleden sonra, Bahçelievler 3. Cadde ile 16. sok. kesiştiği noktada, orta boylu kestane renkli aşağı sarkık bıyıklı, diğeri zayıf uzunca boylu sarışın saçı arkaya taranmış, açık çıkık alınlı kimlikleri belirsiz iki kişiden birinin elinde tesbih veya zincire benzer bir şeyin bulunduğu, bu arada esmer benizli ve elinde tesbih bulunan kişinin diğerine tamam [mı] şeklinde bir soru sorduğu muhatabının ise tam[am] Reis, 5-6-2 diye cevap verdiği bu defa aynı şahsın bir yanlışlık olmasın şeklinde sözüne karşılık tekrar tamam diye karşılık verdiği, bu şahıslardan birinin adının Duran olduğu, diğerinin ise kimliğinin belirlenemediği, isim ve hüviyeti Emniyet Müdürlüğünde mahfuz bir kadının beyanından anlaşılması üzerine bu iki şahsın Bahçelievler'de meydana gelen öldürme olayının failleri olabileceği gözönünde bulundurularak araştırılmaya başlanmış ve araştırma sonucunda bu şahıslardan birinin AİTİA Mali Bilimler Yüksek Okulu muhasebe bölümünde öğrenci, Bahçelievler 24. Sok. 2 sayılı evde oturan Dursun oğlu 1956 doğ. Duran Demirkıran olduğu anlaşılmıştır. 18.12.1978 günü gecesi yakalanan bu şahıs gözaltına alınmıştır.

Yapılan soruşturmada olaydan önce elinde tesbih veya

zincir bulunduran şahsın bu şahıs olduğu, yanında bulunan şahsın da ADMMA'si Elektrik bölümü son sınıf öğrencisi Hakan, Ankara Doğumevi Hastanesinde teknisyen olarak görev yapan Ömer Özcan olduğu anlaşılmıştır. Olaydan önce sanıkları pazara gitmekte olan hüviyeti Emniyet Müdürlüğünde mahfuz bayanın sanıklara ait daha önce temin edilen fotoğrafları gösterildi. Başka fotoğraflar arasına konulan Duran Demirkıran'a ait vesikalık fotoğrafı görür görmez tereddüt etmeden bana gösterdiğiniz fotoğraf Duran Demirkıran'a aittir, diğer Ömer Özcan'ın resmini tam olarak teşhis edemedim, Duran Demirkıran'ın yanında bulunan şahsın önden çekilmiş fotoğrafı gösterilirse belki tanıyabilirim, Duran Demirkıran Tokat Öğrenci Yurdunun Reisi diye tanınır. Bunlar devamlı surette gruplar halinde bu bölgelerde dolaşırlar, dedi.

"Olay ve Yakalama Tutanağı"

"18.12.1978" günlü, aynı elyazısıyla yazılı, "Olay ve Yakalama Tutanağı" dosyada 137. sırada. Şöyle:

"9.10.1978 günü gecesi Bahçelievler 15. Sokak 56/2 sayılı yerde ikamet eden TİP'sine mensup bulundukları tespit edilen 7 kişinin ölüm olayının soruşturulması sırasında bir kadının duyumları neticesi olayla ilgisi bulunduğu saptanan Dursun oğlu 1956 doğumlu Tokat Nüfusuna kayıtlı AİTİA'si Mali Bilimler Yüksek Okulu öğrencisi Duran Demirkıran, Bahçelievler 24. Sokak karşısında bulunan Serap Kıraathanesinde yakalanmıştır.

"Yapılan üst aramasında bir adet siyah tespih bulunmuş ve zaptedilmiştir. Anında ev araması yapılmış, evinde hiçbir suç aletine rastlanmamıştır.

"Bu tutanak birlikte tanzim edilerek imza altına alınmıştır. 18.12.1978 saat 22.00 sıraları."

İmzalar: Dürüst Oktay (Komser, Şube 2 Kısım 1); Saadet Celmin (?) (Polis Memuru, aynı yerde); Hidayet Ağababa (Polis Memuru, aynı yerde); Namık Şensoy (Polis Memuru, aynı yerde); İrfan Kaçar (Polis Memuru, aynı yerde); Duran De-

mirkıran (Sanık).

o

Şu da var ki, Duran Demirkıran ile Ömer Özcan'ın yakalanışını ve sorgusunu, Bahçelievler katliamından hüküm giyecek olanlar, "hukuk skandalı" olarak niteleyecek, işkence savı, AİHM'nin kararına yansıyacaktı.

"Yedi kez idam cezası verilen Bünyamin Adanalı", Saygı Öztürk'e yazdığı ve Öztürk'ün kitabına aktardığı değerlendirmeye göre, Duran Demirkıran ile Ömer Özcan'ın yakalanmaları bir hukuk skandalıydı ve tertipti.

Bünyamin Adanalı'nın "senaryo" dediği "senaryosu" ise şöyleydi:

"Şu anda milletvekili olan ve yakınları PKK'nın dağ kadrosunda bulunan bir ülkücüyü, polis gözaltına almış, bu ülkücü de kendi dosyalarının kapatılmasına karşılık basından edindiği bilgiler ve hayal dünyasını kullanarak bir senaryo yazmış, polis, senaryoyu sahnelemek için, olay günü babasının cenazesi nedeniyle Tokat'ta bulunan (Bahçelievler'deki) Tokat Yurdu Müdürü Duran Demirkıran ile Ömer Özcan'ı almış, elindeki senaryoya göre onlara "gözcü" gibi küçük bir rol vermiş, dosyalarda sabit işkence raporlarıyla (bu işkence raporlarını unutmayalım) rollerini kabul ve imza ettirmiştir. (Öztürk, s. 166.) Bu "senaryo" senaryosunu, Kırcı da Öztürk'e mektubunda yazıyor: "Polis olayı çözemeyince o bölgede tanınan bir arkadaşımızı almış ve bir senaryo ile dosyaya şekil vermiştir."

Duran Demirkıran

Duran Demirkıran: 24. Aralık 1978 günlü C. Savcısına verdiği ifadesinde:

"Olaydan 15 gün kadar evvel, Ülkü Ocaklarının malı olan ve onlar tarafından işletilen Bahçelievler 7. Caddede bulunan, Pilatin Bilardo Salonunda Ömer Özcan'la otururken, aynı mahallede bulunan, yine genellikle sağcıların olduğu Dadaş Kıraathanesine sağcı arkadaşımız ve Ülkü Ocakları

ikinci başkanı olan Mahmut Korkmaz haber gönderdiğinden, Ömer Özcan'la Dadaş Kıraathanesine gittik. Orada Reis dediğimiz Ercüment Gedikli, Mahmut Korkmaz ve muhitimizde İdi Amin diye anılan Haluk Kırcı ile oturduk. Sonradan buradan kalkıp, 27. sokak 10/1 de Mahmut Korkmaz'ın evine gittik. Biz eve gittiğimizde Bünyamin Adanalı evde idi. Bu evde Bünyamin Adanalı ile Mahmut Korkmaz birlikte otururlardı. İdi Amin diye anılan Haluk Kırcı da aynı evde devamlı olarak otururdu. Bu suretle, akşama yakın bu evde buluştuk. Burada sözü Mahmut Korkmaz alarak, ben ve Ömer Özcan'a hitaben, İdi Amin size iki kişi gösterecek bunları takip ederek, nerede oturduklarını, ne zaman gidip geldiklerini öğrenmemizi, vakit de geçtiğinden ertesi gününden başlayarak işe koyulmamızı istedi. Buradan ayrıldık. Bu toplantıda reis Ercüment hiç konuşmadı. Ertesi gün Pilatin Bilardo Salonunda buluşmak üzere anlaştık. Kararlaştırdığımız gibi, ertesi gün, sabah saat 8.00'de Pilatin Salonuna Ömer Özcan'la geldiğimizde Haluk Kırcı bizi bekliyordu. Buradan kalktık, bana 16 nolu sokağın başında tek başıma durmamı bildirerek, Ömer Özcan'la ikisi yanımdan ayrılıp, 17. sokakla 3. caddenin kesiştiği yere gittiler. O gün bir iki saat bekledik, kimseyi göremedik. 4-5 gün bu şekilde geçti. Bir haftanın sonunda, Ömer Özcan bana takip ettiklerimizden bir kişinin girip çıktığı apartmanı öğrendiğini söyledi. Yalnız apartman numarasını söylemedi. Birkaç gün sonra arkadaşım Ömer Özcan bana uzaktan öğrendiği kişiyi gösterince ben de tanıdım. İsmini öğrenemedim demekle, Bahçelievler olayında ölenlerin fotoğrafları sanığa gösterildiğinde, bunlardan O. Nuri Uzunlar'ı göstererek, bu kişinin takiple tanındığını bildirdi. Kesinlikle Ömer Özcan'la 15. Sokak 56/2 nolu yeri tesbit ettiğimizi, olay gecesi, olaydan birkaç saat evvel geldiğimiz Dadaş kahvesinde, reis dediğimiz Ercüment Gedikli soru esnasında, bir kişiyi tanıdığımızı ve evini de tesbit ettiğimizi söyledik. Kahvede otururken aynı gece saat 21.00'e doğru Mahmut Korkmaz da geldi. Biz kahvede otururken yanımıza gelen reis Ercüment'e "tamam öğrendik" dediğimizde,

"siz burada oturun, bekleyin, ben sonra gelirim" diyerek ayrıldı. Esasen Ömer Özcan tarafından olay yeri bir gün evvelden kesin olarak öğrenilmişti. Ömer Özcan bana evin 56/2 olduğunu bildirdi. Yanımızdan ayrılan reis Ercüment, bir gün evvel "bana da öğrendiğiniz yeri gösterin" dediğinde, olay gününden birkaç saat evvel, öğleden sonra 13 sıralarında buluştuğumuz Dadaş Kahvesinde ben oturdum. Ömer'le Ercüment gittiler, 56/2 nolu evi görüp geldiler. İşte bundan sonra reis Ercüment bize, yani Ömer'le bana "kahvede oturun, bekleyin" dedi ve bizden ayrıldı."... (24.12.1978 günlü C. Savcısına ifadesi.)

Haluk Kırcı

18 Kasım 1980 günlü sorgusunda daha önce savcılığımıza vermiş olduğu ve hakkındaki gıyabi tutuklama kararının vicahiye çevrilmesi aşamasında hakim huzurunda da doğruladığı ifadesinden dönmüş bulunduğundan görülen lüzum üzerine yeniden sorgusuna geçildi.

Cevaben: Ben Bahçelievlerde 7 kişinin öldürülmesi ile sonuçlanan olayın hazırlığı döneminde herhangi bir bilgi ve görgü sahibi değilim, ancak ben Ülkücü görüşü benimsediğimi ve Mahmut Korkmaz'ı hemşerim olduğu için yakınen tanıdığımdan Mahmut Korkmaz'ın Bahçelievler'deki 27. sokak üzerinde bulunan Evren apartmanındaki dairesinde kalmaktayım. 8 Ekim 1978 günü yaklaşık saat 18.00 sıralarında eve geldiğimde evde Yusuf hoca dediğim kişi yalnız başına idi. Ben eve girdikten sonra yemek yapmaya başladım, kısa bir süre geçtikten sonra Mahmut yalnız olarak eve geldi. Daha sonra Duran Demirkıran'la Ercüment Gedikli eve geldiler, oturup havadan sudan konuşmaya başladılar, daha sonra ise Abdullah Çatlı, yanında o zamana kadar tanımadığım adını o gün öğrendiğim İbrahim Çiftçi ve önceden bir iki defa gördüğüm Kürşat Poyraz geldiler, Abdullah Çatlı içeri odaya geçelim dedi, ve yan odaya Çatlı, Mahmut Korkmaz, İbrahim Çiftçi, Duran Demirkıran ve Kürşat Poyraz girdiler. Hoca ile ben salonda kaldık, içerde ne konuştuklarını bilmiyorum,

aradan yarım saat kadar bir süre geçtikten sonra Mahmut bana çay yapmamı söyledi ben çay yapıp yanlarına girdiğimde Çatlı, Mahmut Korkmaz'a bunu gönderelim mi diye sordu, bu sırada ben içeride Çatlı'nın ayaklarının arasında yerde büyükçe bir tabanca gördüm, Mahmut Korkmaz bana dönerek tamam gitsin dedi, Çatlı koparılmış bir zarf kapağını uzatarak üzerinde yazılı adrese gidip bakmamı söyledi, bana verdikleri talimata göre verilen adresteki yere gidip kapıyı çalmadan içeride kim olup olmadığını, ışıkların yanıp yanmadığını öğrenmekti. Dışarıya çıkarak bu adresi arayıp buldum, beni niye yolladıklarını bilmiyordum ancak düzen itibariyle niye yollandığımı da sormaya cesaret edememiştim. Belirtilen adrese gittim içerde ışık yanıyordu kapı kilidinin yanında kapı tahtalarında küçük bir kırık vardı oradan içeriye baktığımda karşıda iki kişinin daha doğrusu sol karşıya isabet eden yerde iki kişinin bir masada oturduklarını gördüm, birinin elinde iskambil kağıdı vardı. Daha sonra dönerek eve geldim, gördüklerimi naklettim, bardakları toplayıp dışarıya çıktım. Bu sırada saat yaklaşık 20.30 olmuştu, bir süre daha içerde oturdular, daha sonra ikişer ikişer dışarıya çıkıp gittiler, ben içeriye girerken kapının önünde karşı tarafta önceden tanıdığım partinin önünde de sık sık gördüğüm mavi mekanik araba vardı, başkaca araba fark edemedim.

Duran Demirkıran: Aynı gün akşam saat 19.00 sıralarında Ercüment yanımıza geldi, biraz konuştuk. Saat 21.00 sıralarında, oturduğumuz Dadaş kahvesine, yanımıza Mahmut Korkmaz geldi. Hiçbir şey konuşmadan, Mahmut Korkmaz "haydi, gidiyoruz" deyince kalktık. 27. sokak başında bekleyen büyük, temiz, gri veya mavi renkli, karanlık olduğundan markasını ve rengini iyi göremediğim, tahminen yerli olmayan bu büyük arabaya Ercüment'le Mahmut Korkmaz binerek bizden ayrıldılar. Ben ve Ömer Özcan 17. sokağın başına geldiğimizde, Ercüment'in bizi beklediğini gördük. Beni bu sokağın 15. sokakla kesiştiği trafo yanında bir evin bahçesine yerleştirdiler. Arkadaşım Ömer Özcan'ı olay yeri olan 56/2 nolu evin arka tarafındaki 3. cadde ile 17. sokağın kesiş-

tiği yere bıraktılar. Saat 24.00 sıralarında Ercüment yine yanımıza geldiğinde, gelen gideni sorduğunda, bir şey görmediğimi söyleyince, "56/2 nolu eve iki kişi girdi" dedi; "neden dikkat etmiyorsun" diye beni azarladı... (24.12.1978 günlü C Savcısına ifadesi.)

Eter

İbrahim Çiftçi: Emniyette alınan 25 Aralık 1978 günlü ifadesinde:

"... Ben okulda bulunduğum sırada Ekim ayının başlarında Kadir Temir yanıma gelerek "yarın bana uğra" dedi. Ben de nedenini sormadım ve ertesi günü Kadir'in çalıştığı hastaneye gittim. Kendisi bana 7-8 cm. uzunluğunda, yuvarlak, gazete kağıdına sarılı normal boyda bir şişe verdi. Ve içinde eter var diyerek bu eteri yarın saat 16.00 sıralarında, Bahçelievler Cami Durağında Ercüment Gedikli bekleyecek, ona vereceksin dedi. Ben de ertesi günü bu şişeyi Bahçelievler Cami Durağına saatinde götürdüm. Ercüment durağın tabelasının asılı bulunduğu direğin altında bekliyordu. Kendisine içinde eter olan şişeyi verdim. Eter şişesini verdikten sonra okula gittim. Şişeyi verirken kendisiyle herhangi bir şey konuşmadım. Bu eter olayından iki üç gün sonra okulda Abidin Şahiner, Ömer Yavuz ile karşılaştım. Bana Pazar günü akşam üzeri Abidin Şahiner'in evine gel dediler.

(Komiser *Dürüst Oktay*, Polis Memuru Şahin Ağan, Sanık *İbrahim Çiftçi* imzalı.)

İbrahim Çiftçi: Emniyette alınan 20 Aralık 1978 günlü ifadesinde:

"... diğer otodan hatırladığıma göre kısa boylu ve görsem tanıyabileceğim bir kişi daha arkamızdan geliyordu. Apartmana girdik. Ercüment kapıyı gösterdi. Kapı tahta idi. Kapıya elle vurduk. Birisi kim o dedi. ... bakınca ben Polis dedim, kapıdan içeri dört kişi birden girdik. Benle Ercüment televizyon bulunan oda gibi yere girdik, odada üç kişi vardı, ortada küçük bir masa vardı. Silahı çektik, kendilerine kıpırdamamalarını söyledik. O sırada Ercüment eteri çıkarttı, tekrar tekrar ağızlarına burunlarına koklattı, bayıldılar. Aynı işlem diğer ikinci bir odada yapıldı. Daha sonra Ercüment hepsinin

ellerini odada bulunan tel, kordon, televizyon kablosu ile şahısların ellerini arkadan bağladı."

(Komiser *Dürüst Oktay*, Polis Memuru *Naim Tatar*, Sanık *İbrahim Çiftçi* imzalı.)

o

Numune Hastanesi Başhekimi Dr. Turhan Temuçin, olayda kullanılan eterin ülkücü İbrahim Çiftçi'nin talimatıyla hastanede çalışan bir sempatizan tarafından çalındığını açıklayacaktı.

Naim Tatar'ın anlatımına göre de, Bahçelievler katliamında kullanılan "eter"in, Ankara Nümune Hastanesinden sağlandığı saptanmış, hastanenin depo görevlisi Kadir Temur, "eter"i, İbrahim Çiftçi'ye verdiğini söylemişti. Çiftçi okulda yakalanacak, gözaltına alınacaktı.

Sezen Öz'ün, Doğan Öz dava dosyasında yer alan bilgilerden bize aktardığına göre, İbrahim Çiftçi'nin evinde yapılan aramada, bir yastık kılıfı içersine saklanmış siyah kot pantolon bulunacaktı. Pantolon eter lekeleriyle doluydu, bu, Çiftçi'nin Bahçelievler katliamı sırasında giydiği pantolondu.

Emniyet'te, Duran Demirkıran'la bir araya konan ve gözetlenen İbrahim Çiftçi'nin, birbirlerini daha önceden tanıdığı saptanarak, aynı zamanda Doğan Öz'ün katiline çok benzediği için, olayın tanıklarına teşhis ettirilecekti.

Naim Tatar, Doğan Öz'ün dairesinin bulunduğu apartmanın kapıcısı Hayati'nin, sekiz-on kişinin arasına konan İbrahim Çiftçi'yi görür görmez, atılarak yakasına yapıştığını, heyecanla, "İşte bu, işte buydu!" diye öfkeyle konuştuğunu, İbrahim Çiftçi'nin sapsarı kesildiğini anlatıyordu. Tanıklardan biri de öğretim üyesiydi. Çiftçi'yi tanıyacak, ama iki çocuğunun olduğunu masanın üstüne koyacaktı.

"İki" Plaka, "Bir" Araç

Serdar Alten'in, Cumhuriyet Savcı Yardımcısı ve 2. Şube Müdürüne (10 Ekim 1978 günlü) anlatımında, "... silahımız yoktu, olan bütün paramızı aldılar. Sorgudan sonra beni dı-

şarı çıkardılar. Sokakta bekleyen 34 PD, numarasını bilmediğim, ancak 34 PD harf ve rakamlarını katiyetle gördüğüm metalik mavi renkli NOVA markalı arabanın bagajına bindirmek istediler ise de arabanın arkasında konuşmalarından kendisine "Reis" tabir edilen oturan kişi sonradan işaretle geri götürmelerini hatta kelimeleri de kullanarak geri götür[ül]memi isteyince beni tekrar eve getirdiler." anlatımında yer alan "34 PD" plakalı mavi metalik NOVA'ya çok benzeyen "Chavrolet" araba, olayın bir başka yönünün çözülmesinde anahtar rolü oynayacaktı.

Ülkü Ocakları başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun Bahçelievler olayında adının geçtiğini anımsatan gazeteciye, yaşamdan koparılan 7 TİP'linin savunmanı Erşen Sansal, "Muhsin Yazıcıoğlu'nun, katliam sırasında Çatlı'nın kullandığı ve kendi sorumluluğunda olan 06 PD 137 plaka nolu araç dolayısıyla ifadesinin alınmış olduğunu, davada da gelip ifade verdiğini" belirtmişti. Erşen Sansal'ı izleyelim:

"Katliamda kullanılan arabanın yakalanmasının ilginç bir öyküsü var. Ve o araba ülkücü gençler tarafından sanırım 1977 seçimleri sırasında kullanılmak üzere Türkeş'e hediye edilmiş. Türkeş de daha sonra Ülkücü Gençlik Derneğine vermiş arabayı. Yani o arabanın kullanılmasında Muhsin Yazıcıoğlu'nun iradesi var. Yazıcıoğlu "Basından öğrendim haberi" diyor, "İlgim yok" diyor. Abdullah Çatlı'nın katliamdan hemen sonra gözaltına alınıp sorgulanıp serbest bırakıldığı basında da çıktı hatırlarsanız. Kasım ayında, ayın 8'inde, katliamdan bir ay sonra, "Bu arabayı sen kullanıyormuşsun" diye gözaltına almışlar. O sırada, Muhsin Yazıcıoğlu'nun Emniyete telefon ettiğini, "Çatlı'yı bırakmazsanız Ankara'nın 150 yerinde bomba patlatırız." dediğini, daha sonra bir ülkücünün itiraflarıyla ortaya çıktığını söylemişti.

NOVA marka araç ile Chevrolet aracın birbirine benzerliği biliniyor. 34 PD rakam ve harfleri, mavi rengi ve markası, aracı bulmaya yetmiyor.

Nevşehir-Avanos yolunda bulunan Kozaklı petrol istasyonunda mavi renkli bir Amerikan aracının 34 PD 137 pla-

kası, konuya duyarlı bir politikacının dikkatini çekiyor. "34" rakamlarının, bir karton üzerine yazılmış olduğu gözünden kaçmıyor. Bantla tutturulmuş kartonu kaldırdığında, altında, hakiki plaka nosu olan "06" rakamlarını görüyor, polise iletiyor. "06 PD 137 plaka" mavi Chavrolet aracın, Ankara'da Sivas Öğrenci Yurdunda kalan Mustafa Mit adına kayıtlı olduğu saptanıyor.

Mustafa Mit:

Soruldu: Bahse konu 06.PD.137 plaka sayılı Şavrole malitu marka oto bana aittir. Otomu ekseriya Abdullah Çatlı isimli arkadaşa veririm, bu arkadaş otoyu ÜGD ile ilgili hizmetlerde kullanır. Ekseriye Anadolu'ya bu oto ile gidilir. Hatırladığıma göre Sivas'ta tutuklanan ÜGD Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun tahliye tarihi 7.10.1978 günü otom Sivas'a gitti ve geldi, daha sonra ben otoyu Abdullah Çatlı'ya emanet ettiğim için ne yaptıklarını bilmiyorum, otom son zamanlarda çalınmadı, benim malumatım yoktur. Ben yakın zamanda Ankara'dan ayrılmadım. Bu otonun herhangi bir olaya karıştığını bilmiyorum. Bir ara otomun tamirde olduğunu duymuştum, dedi. (10 Aralık 1978)

(İmzalar: Komiser Dürüst Oktay, Polis Memuru Orhan Ergün, İfade Sahibi Mustafa Mit.)

34 PD ve Abdullah Çatlı

Haluk Kırcı:

"... daha sonra ise Abdullah Çatlı, yanında o zamana kadar tanımadığım adını o gün öğrendiğim İbrahim Çiftçi ve önceden 1-2 defa gördüğüm Kürşat Poyraz geldiler. ... Saat yaklaşık 20.30 olmuştu, bir süre daha içerde oturdular, daha sonra ikişer ikişer dışarıya çıkıp gittiler. Ben içeriye girerken kapının önünde karşı tarafta önceden tanıdığım partinin önünde de sık sık gördüğüm mavi mekanik araba vardı. (19.11.1980 günlü Askeri Savcılık ifadesi.)

Duran Demirkıran:

"... Saat 21.00 sıralarında, oturduğumuz Dadaş kahvesine, yanımıza Mahmut Korkmaz geldi. "Haydi gidiyoruz" de-

yince kalktık. 27. Sokak başında bekleyen büyük, temiz, gri veya mavi renkli, karanlık olduğundan markasını ve rengini iyi göremediğim, tahminen yerli olmayan bu arabayı Ercüment'le Mahmut Korkmaz binerek bizden ayrıldılar. ... Reis Ercüment, yanıma geldiğinde, daha evvelce 15. sokağın biraz aşağı kısmında durup bekleyen yukarda bildirdiğim büyük arabanın yanına bir Renault geldi. ... Bu sırada büyük dediğim arabanın içinde birisinin sigara içtiğini gördüğümden beni devamlı kontrole gelen Ercüment'e bu kişiyi sordum. Bana "O büyük reistir!", Abdullah Çatlı olduğunu söyledi. Yalnız ben Büyük Reis Abdullah Çatlı'nın yüzünü görmedim. ... Büyük reis denen Abdullah Çatlı'nın, ben arabadan indiğini görmedim. Hep arabada otururken gördüm. ... Haluk Kırcı ile Bünyamin Adanalı da ortalarında kollarından tuttukları kişiyi çıkarıp büyük arabaya götürdüler ve kesin olarak binerken de gördüm. Büyük reis dediğimiz Abdullah Çatlı, yine bu sırada arabada oturuyordu. ... Ömer'le ben verilen talimat üzerine ayrıldık. 3. Cadde ile 17. Sokağın kesiştiği yere geldiğimizde 56/2 nolu evin yakınındaki büyük araba önümüzden geçti. Hemen arkasından beklediğimiz evin istikametinden iki silah sesi duydum." (24,12,1978 günlü C. Savcısına ifadesinden.)

Haluk Kırcı:

"... Saat 8'de Abdullah Çatlı ve eskiden yurttan tanıdığımız Kürşat Poyraz isimli arkadaşlar geldiler. ...

"... Mahmut ve Kürşat, Abdullah Çatlı'ya gidin sorun, bu böyle olmaz dedim. ...

"... bir saate yakın bir zaman geçti, kapıda bir araba sesi duyuldu. Mahmut elinde bir şişe ve pamuk olmak üzere eve döndüler. Eter vermiş Abdullah onu getirmiş. ...

"... Dışarı çıkarak Abdullah'ın yanına geldim. Arabada oturuyordu. Dedim ki hepsini böyle bayıltıp öldürmek zor olur. Birer ikişer evden alıp götürelim, değişik yerlerde öldürelim. ...

"... iki kişiyi Mahmut'la birer birer arabaya götürüp bindirdik. Çatlı'nın kullandığı mavi "Chevrolet" marka arabayla yola çıktık. Çatlı ana yollardan Eskişehir yoluna sürdü. ...

"... Arabadan ikisini aldım. Yolun kenarına, toprak yamaca getirdim. Elleri arkadan bağlıydı. Kafalarına gelecek şekilde silahı tutarak ateşledim.

"... Hızla gelerek arabaya bindim. Tamam dedim. Hızla eve geldik..."

"... "Mahmut yarı-baygın olan Serdar'ı yanlarına alarak arabaya götürdüler, biraz sonra geri getirdiler. Biraz evvel ekip otosu buradan geçmiş. Çatlı geri götürmelerini söylemiş. ..." (17.11.1980 günlü, Askeri Savcılar Kurulu için elyazılı ifadesinden.)

Serdar Alten:

"...Sorgudan sonra beni dışarı çıkardılar. Sokakta bekleyen 34 PD numarasını bilmediğim, ancak 34 PD harf ve rakamlarını katiyetle gördüğüm mavi renkli NOVA markalı arabaya bagajına bindirmek istediler ise de arabanın arkasındaki konuşmalardan kendisine Reis tabir edilen oturan kişi sonradan işaretle geri götürmelerini hatta kelimeleri de kullanarak geri götür[ül]memi isteyince beni tekrar eve getirdiler. (10.10.1978 günlü anlatımı.)

Muhsin Yazıcıoğlu:

Ben 1978 senesi sonlarına doğru ÜGD Genel Başkanı seçildiğimde teşkilatın emrinde metalik mavi renkte plakası 06 PD ile başlayan ancak numarasını hatırlayamadığım Chevrolet marka bir araba vardı. Bu arabanın hangi tarihte alındığını kesinlikle bilemem. Ancak trafikte Mustafa Mit adına kayıtlı görülüyordu. Araba derneğin emrinde kullanılırdı. Bu arabayı dernek görevlilerinden işi olan genel başkan olarak benden ve o tarihlerde 2. başkan olan Hasan Çağlayan'dan izin almak suretiyle kullanırlardı. 1978 yılı başında Abdullah Çatlı 2. başkan seçilince bu arabayı Abdullah Çatlı, başka bir amaçla kullanılması gerektiğinde de şoförlüğünü Sait Solmaz ve İbrahim Sarı yapardı. Bahçelievler'de 7 kişinin öldürüldüğü gün arabanın Abdullah Çatlı'da olduğunu tahmin etmekteyim, Çünkü araba Genel Başkan olarak bende değil-

di, benim yardımcım olan Abdullah Çatlı'da olması kuvvetle muhtemeldi. (13.2.1981 günlü Askeri Savcılığa ifadesi.)

Haluk Kırcı: "Bu olaydan yaklaşık 2 gün kadar sonra yine eve gelen Çatlı, bana sen buralarda görünme hemen köyüne git dedi. Ben Ankara'dan ayrılarak memleketim olan Erzurum'a gittim, daha sonra bu olaydan arandığımı öğrenince kaçıp saklandım." (19.11.1980 günlü Askeri Savcılığa ifadesi.)

Haluk Kırcı: "Benim Erzurum'a gelişimden 10-12 gün sonra Mahmut Korkmaz da Erzurum'a geldi. Bana önceleri olayı anlatmadı. Daha sonraki buluşmalarımızda Bahçelievler'deki olayı kastederek bu işten bir şey çıkmaz artık yırttık dedi. Daha sonra olayı anlattı, bana nakledişine göre beraberce birlikte kaldığımız evden çıktıktan sonra Bahçelievler'de komünistlerin kalmakta oldukları eve kapıyı çalarak Mahmut, Ercüment, İbrahim ve Kürşat'la birlikte silah zoruyla girdiklerini, iki kişiyi dışarıya çıkartarak Eskişehir yolunda öldürdüklerini, ancak kimin öldürdüğünü söylememişti, benim tahminime göre ve Mahmut Korkmaz'ın anlatmasına göre Abdullah Çatlı'nın bulunduğu arabayla birlikte Ercüment'de olduğu halde götürdüklerini söylemişti. Ancak İbrahim'in arabayla gelip gelmediği yolunda bir şey söyleyip söylemediğini şimdi hatırlıyamıyorum, daha sonra tekrar eve dönerek içeriye girdiklerini, içerde bulunan 5 kişiyi eterle bayılttıklarını ve kendisinin birisini askıyla boğmaya çalıştığını ancak beceremediğini sonradan havlu ile boğduğunu, daha sonra tabancayla öldürmeyi kararlaştırarak bir odada hepsini divana oturttuklarını ve İbrahim'i evde yalnız bırakarak evden ayrıldıklarını diğer kişileri de İbrahim'in öldürdüğünü bana nakletmişti."

Haluk Kırcı: Erzurum'da arandığımı duyunca İstanbul'a gittim. İstanbul'da çeşitli yerlerde saklandım. Abdullah Çatlı ile İstanbul'da hiç görüşmedim evinde kaldığım doğru değildir, bu aralarda Ankara'ya geldim. Ankara'da Yaşar Yıldırım'la buluşup bana sağladığı sahte kimliği aldım ve tekrar

Erzurum'a gittim. Bu sırada 12 Eylül harekatı gerçekleşmişti bundan yaklaşık 1 ay kadar geçtikten sonra bir gün Erzurum'da Aslan Gözütok diye bir arkadaş Ankara'dan gelen Muhsin Yazıcıoğlu'nun benimle görüşmek istediğini söyledi. Bana bildirilen Cumhuriyet caddesindeki Hemşin Pastanesine gittim önceden bir defa gördüğüm ancak konuşmadığım Muhsin Yazıcıoğlu yanında tanımadığım bir kişi ile oturuyordu, bir süre konuştuktan sonra tanımadığım o bir kişiden ayrılarak baş başa konuşmaya başladık, bana ne yaptığımı sordu, bunaldığımı teslim olacağımı söyleyince "Sizin dosyayı en iyi bilen benim, senin teslim olmana gerek yok, kaçabildiğin kadar kaç" dedi, ilaveten şayet yakalanırsan olayı elinden geldiği kadar saptırarak anlat, diye talimat verdi. Bu arada Turan (Demirkıran) ile İbrahim (Çiftçi) bizim teşkilatın en güvenilir kişileri, onları kurtarmamız lazım, sen suçu tamamen üstlen dedi ve olayla ilgili benim de bir kısmını bildiğim ayrıntıları bana tekrar tekrar anlattı, bu arada telkinlerde de bulunuyordu, biz davamızda başarıya ulaşacağımızı biliyoruz, bu arada birkaç kişinin asılması o kişiyi ölümsüz yapar şeklinde konuşuyordu. Yine ilaveten Abdullah Çatlı'nın teşkilata ters düştüğünü teşkilattan koptuğunu bu nedenle yakalanırsam hiç acımadan Abdullah Çatlı'yı suçlamamı söyledi, ve bana Abdullah Çatlı'nın İstanbul'daki evinin yerini ve içini tarif etti, orada saklandığımı söylememi de istedi. İstanbul'da iken 8 Kasım 1980 günü Kadıköy vapur iskelesinde kimlik kontrolü yapıldıktan sonra vapura binmek üzere iken tanımadığım sivil kıyafetli birisi askerlerle gelerek beni işaret etti, ve yakalanmamı sağlattıktan sonra ayrıldı. Bu kişiyi tanımam, ancak sonradan askerler bana sivil polis olduğunu söylediler.

Benim yakalanmam sırasında bir ihbar olduğunu sanıyorum, ancak kimin ihbar ettiğini bilemiyorum. Ancak Muhsin Yazıcıoğlu, Abdullah Çatlı'yı yakalatmayı düşünerek benim yakalanmamı teşkilatın planlayıp planlamadığını bilemem, ancak ben Kadıköy Emniyet Müdürlüğündeki sorgulanmamda kimliği bana Abdullah Çatlı'nın verdiğini söylemiştim, ya-

kalanacağımdan benim haberim yoktu, bu nedenle bana yakalandığımda yardımcı olunacağı yolunda herhangi bir güvence verilmedi, yine Muhsin Yazıcıoğlu sen olayı üstlen İbrahim ve Turan bizim için çok önemli onlar çıktıktan sonra senin olay sırasında Malatya'da veya bir başka ilde hastanede yattığına dair rapor vereceğini böylece kendimi çok fazla riske etmeden salıverilmemi sağlayacağına beni inandırmıştı.

Olaylar kesinlikle bu şekilde oldu, Muhsin Yazıcıoğlu'nun halen nerede olduğunu bilmiyorum ancak çeşitli illerde dolaşarak Askeri yönetimin partimizin aleyhindeki tutumuna karşı kamuoyu oluşturmaya çalıştığını Genelkurmay Başkanlığına çeşitli illerden mektuplar yazdığını söylemişti, şimdilik başka bir diyeceği olmadığını anlattıklarının tümünün doğru ve gerçeği yansıttığını söyledi.

Sorgusu şimdilik yeterli görüldü birlikte okunup imzalandı. (19.11.1980 günlü Yardımcı Askeri Savcıya ifadesi.)

İbrahim Çiftçi: Bende 7.65 çapında yerli yapı, Ömer Yavuz'da büyük bir silah, Ömer Özcan'da 14'lü bir tabanca, Ercüment Gedikli'de ise büyük bir tabanca vardı. Bizim bulunduğumuz odaya birkaç dakika sonra, evin önünde arkamızda duran ikinci arabadan inen büyük kafalı, kısa boylu, esmer, daha doğrusu çok kısa olmayıp benden kısa birisi de ismini bilmediğim bu arkadaş da bulunduğumuz odaya girdi. Ercüment cebinden bir eter şişesi çıkartarak içerdeki üç kişiye koklatıp bayıltınca yere düştüler. Ercüment kordonla her üçünün de kollarını arkadan bağladı. Arkamızdaki odaya giren büyük kafalı esmer benden kısa olan ismini bilmediğim arkadaşımız bayılanlardan birisinin sırtüstü yatar vaziyetteyken boğazını sıkarak boğdu, arkadaşlarım odada bayılttıkları iki kişiyi yandaki iki odaya sürükleyip götürdüler. Ben boğulan kişinin yanında kaldım." (26 Aralık 1978, Cumhuriyet Savcılığı ifade tutanağı.)

Haluk Kırcı: "... Dedim ki hepsini böyle bayıltıp öldürmek çor olur. Birer ikişer evden alıp götürelim, değişik yerlerde öldürelim. İki kişiyi Mahmut'la birer birer arabaya gö-

türüp bindirdik. Çatlı'nın kullandığı mavi "Chevrolet" marka arabayla yola çıktık. Çatlı ana yollardan arabayı Eskişehir yoluna sürdü. Gece karanlıktı. Arabadan ikisini aldım. Yolun kenarına toprak yamaca getirdim. Elleri arkadan bağlıydı. Kafalarına gelecek şekilde silahı tutarak ateşledim. İyice hatırlamıyorum. Galiba üçer kurşun sıktım. Hızla gelerek arabaya bindim. Tamam dedim. Hızla eve geldik. İki kişi daha alacaktık. Eterle Kürşat'ın hepsini bayıttığını gördüm. Mahmut yarı baygın olan Serdar'ı yanlarına alarak arabaya götürdüler, biraz sonra geri getirdiler. Dedim ki bunları tek tek baygınken boğalım. Yerde yatan birini orda duran askıyla boğmaya kalktım. Çok zor oluyordu, beceremedim. Çocuğun boğazından hırıltı geliyordu. Baktım olacak gibi değil. Yerde bulunan havluyu alarak ağzına ve burnuna sıkıca bastırdım. Böylece bir iki dakika geçti. Çocuk ölmüştü. Boğmak zor, silah kullanmak mecburiyetindeyiz. Sedirin üzerinde oturan dört kişiye ateş etmeye başladım. Yakın mesafeden kafalarını hedef alıyordum. Silahımda mermi bitince hızla evi terk ederek sokağa çıktım koşarak eve geldim. ... Çatlı'nın kaldığı eve gittim. Silahı Çatlı'ya verdim. ... İnandığım bir uğurda mücadele ettim. VE BUNDAN GURUR DUYUYORUM. Allah Türk Milletini korusun. (17 Kasım 1980, elyazılı ifadesi. Büyük harfler ifade sahibinindir.)

(1) *Haluk Kırcı*: "Ben kesinlikle bu 7 kişinin öldürülme olayına karışmadım." (8.11.1980 günlü ifadesi.)

(2) *Haluk Kırcı*: "Bunun için "milli devlet güçlü iktidar" istiyorduk. Bölgemizde çok iyi tanıdığımız "komünistler" vardı. Birkaçının adresini biliyorduk. "Komünistleri bulup cezalandırabiliriz" dedim." (17 Kasım 1980 günlü elyazılı ifadesi.)

(3) *Haluk Kırcı*: "Ben Bahçelievler'de 7 TİP'linin öldürülmesiyle ilgili olayı bütün açıklığıyla kabul ediyorum, bu suçu işledim, ancak pişman değilim. Ülkenin ve milletin bütünlüğüne bölünmezliğine inanan ulusal değerlere ve dinine bağlı bir Türk genci olarak görüşümü paylaşmayan kişilerin durum ve tutumlarını ülkenin yararına görmediğim için bu suçu planlayıp daha sonra isimlerini vereceğim kişilerle birlik-

te işlemiştim. (17 Kasım 1980 günlü Askeri Savcılık ifadesi.)

(4) *Haluk Kırcı*: "Ben Bahçelievler'de 7 kişinin öldürülmesi ile sonuçlanan olayın hazırlığı döneminde herhangi bir bilgi ve görgü sahibi değilim. 8 Ekim 1978 günü yaklaşık 18.00 sıralarında eve geldim. Ben eve girdikten sonra Mahmut yalnız olarak eve geldi, daha sonra Duran Demirkıran'la Ercüment Gedikli geldiler. Daha sonra Abdullah Çatlı, yanında o zamana kadar tanımadığım adını o gün öğrendiğim İbrahim Çiftçi ve önceden 1-2 defa gördüğüm Kürşat Poyraz geldiler. Hoca ile ben dışarıda kaldık, içerde ne konuştuklarını bilmiyorum. Mahmut bana çay yapmamı söyledi, ben çay yapıp yanlarına girdiğimde, Çatlı, Mahmut Korkmaz'a bunu gönderelim mi diye sordu. Bu sırada ben içerde Çatlı'nın ayaklarının arasında yerde büyükçe bir tabanca gördüm. Çatlı, koparılmış bir zarf kapağının üzerinde yazılı adrese bakmamı söyledi, ... evde planlanan olayı ben önceden bilmiyordum. Ancak olaydan sonra haberlerden öğrendim. Olaydan yaklaşık 2 gün kadar sonra yine eve gelen Çatlı, bana sen buralarda görünme hemen köyüne git dedi. Daha sonra bu olaydan arandığımı öğrenince kaçıp saklandım. (19.11.1980 günlü Askeri Savcılık ifadesi.)

(5) Haluk Kırcı: "Eve, Ercüment, Mahmut, Kürşat ve ben birlikte girdik. Eve girdiğimizde sadece iki kişide silah vardı. Evde yaklaşık 5 saat kaldık. İçerde, ellerini, ayaklarını bağladığımız ve sorgulamaya başladığımız 7 kişiden Osman Nuri Uzunlar ölünce her şey değişti ve panikledik. ... İki kişiyi Çatlı'nın kullandığı otomobile gönderdik. Gecenin o saatinde bir polis ekip otomobili görülünce diğerlerinin otomobille götürülmesinden vazgeçildi. Kişilerin evde öldürülmesini kararlaştırdık. Ne yalan söyleyeyim dört kişiyi orada ben öldürdüm. Bir kişi de sorgu sırasında havasızlıktan ölmüştü." (Haluk Kırcı anlatımı, Öztürk, s. 155.)

"Ağır Ceza Mahkemesi"nde

Olaydan 22 yıl sonra yakalanan Ünal Osmanağaoğlu,

Bünyamin Adanalı ile birlikte, Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmıştı. Ünal Osmanağaoğlu hakkında, "yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğuna" karar veren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararının, Askeri Mahkemenin değil, Ağır Ceza Mahkemesinin kararı üzerine "kurgulandığını", burada, bir kez daha belirtelim. Bahçelievler katliamında hunharca öldürülen yedi masum gencin aile üyeleri olarak davaya katılan Serhat Alten, Abdullah Gevenci, Namık Kemal Ersan, Şükriye Ezgin, İbrahim Uzunlar ve İhsan Can'ın vekilleri Erşen Sansal ve Nezahat Gündoğmuş'un, Ünal Osmanağaoğlu'nun Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanması sürecinde, mahkemeye sundukları (6..10.2000 günlü) Esas Hakkındaki dilekçelerinde, şu görüşlere yer vermişlerdi:

1978 yılının 8 Ekim gecesi Türkiye'nin yakın geçmişinin en kanlı olaylarından biri yaşandı. 9 Ekim sabahı, tüm Türkiye kamuoyu, insanlık dışı hunhar bir katliamın haberleriyle çalkalandı.

Türkiye İşçi Partisi üyesi 7 genç, bu katliamın hedefi oldular. Kamuoyunda "Bahçelievler Katliamı" diye bilinen bu olayda, Faruk Ersan, Serdar Alten, Latif Can, Efraim Ezgin, Salih Gevenci, Osman Nuri Uzunlar, Hürcan Gürses acımasız bir biçimde katledildiler. Olay, yalnız Türkiye'de değil, bütün Dünyada nefret yarattı. Dünya basını, dünya televizyonları, radyoları, geniş çevreler olayı büyük tepkilerle karşıladılar. Bu katliamı planlayarak gerçekleştiren kişiler, hayatlarında yüzlerini bile görmedikleri bu yedi genci, sokakta takip ederek, adreslerini evlerini araştırıp saptayarak, nihayet bir gece yanlarına aldıkları eteri, silahı, arabalarıyla, çeşitli cinayet araç ve malzemeleriyle düzenledikleri kanlı olayda, saatler süren insanlık dışı işkencelerle katlettiler.

1978 yılının 9 Ekim sabahında, elleri tellerle bağlanmış, ağızlarında tıkaçlar, beyinlerine sıkılmış kurşunlarla ya da boğularak öldürülmüş cesetleri bulunan maktullerin katledildiği ve vahşet örneği zulümlerle işlenen bu katliam, aradan 21 yılı bulan bir süre geçmiş olmasına karşın, bugün hala Türki-

ye'de yargının, basının ve kamuoyunun, hükümetlerin, yasama organının gündeminde önemli bir yer işgal etmektedir.

Sanık Ünal Osmanağaoğlu, bu vahşi katliamın en önemli faillerinden biridir.

Bahçelievler Katliamı, olayın ardından soruşturma aşamasında elde edilen kanıtlarla tamamıyla aydınlığa çıkmış, olayın nasıl planlanıp ne suretle yapılmış olduğu açıklığa kavuşmuş, olayın sanıklarının büyük bir bölümü, daha soruşturmanın başlarında teker teker yakalanmış, tüm saptırma, örtbas etme çabalarına karşın, bu menfur katliam kanıtlanmıştır. Olayın ne suretle cereyan ettiği ve kimler tarafından icra edildiği üst yargı organının, Yargıtayın da onayından geçerek kesinlik boyutuna ulaşmıştır.

Duran Demirkıran, Ünal Osmanoğlu'nun, olay yerine Çatlı, Çiftçi, Kırcı vb. ile birlikte geldiğini, 56/2 nolu eve girdiğini, kendileri ordan ayrılırken, silah seslerini duyana değin içerde kaldığını 21.12.1978 günlü, C. Savcı Yardımcısına ifadesinde şöyle anlatmıştı:

"Olay gecesi ikinci Reno arabadan inen daha önce tanıdığım Ünal'ın yanındaki iki kişiyi **daha evvelce görmemiştim. Birisi uzun boylu, yapılı, Ünal'ın tipinde idi ve bunun saçları da kabarıktı. Diğeri kısa boylu idi ve karanlık olduğundan giysilerini ve yüzlerini fark edemedim. Ancak şimdi emniyette bulunan, bana gösterdiğiniz adının İbrahim Çiftçi olduğunu söylediğiniz yukarda bildirdiğim büyük arabanın yanına bir Reno'nun geldiğini, ancak karanlıkta rengini tam olarak bilemediğim ve içinde üç kişinin inerek arabanın yanında beklediklerini, Ercüment'e söyleyince, o da** bizim Ünal'gil geldiler **karşılığını verdi. Bu arabadan inenlerden** *eskiden beri tanıdığım Ünal'ın indiğini ben de görmüştüm. Ünal boylu boslu olduğundan derhal tanınacak bir tiptir.* ***Diğer insanlardan birisi*** *Ünal tipinde, uzun ve yapılı bir kişi idi.* ***Üçüncü kişi kısa boylu idi.*** *Ünal'ın dışındakileri karanlık olduğu için ve* ***tahminen 100 metre kadar ilerde durduklarından*** *simalarını, renklerini tayin edemedim.* ***Yalnız*** *Ünal'ın tipine benzeyenin* ***kabarık saçlı olduğunu gördüm. Sanığa*** *Ünal dediği kimsenin soyadı sorulduğunda bilmediğini bildirmekle Ünal'ın*

fotoğrafı gösterildi. "Evet Ünal budur, gecede gördüğüm, burada tanıdım" demekle Ünal denen kişinin Ünal Osmanağaoğlu olduğu, sanık tarafından kesinlikle belirlendi. Tanıdığım Ünal'la beraber inen ***iki kişinin yanına Ercüment gelince, gözetlediğimiz 56/2 nolu eve beraberce gittiler. Bu sırada büyük dediğim arabanın içinde birisinin sigara içtiğini gördüğümden, beni devamlı kontrola gelen Ercüment'e bu kişiyi sordum. Bana "o büyük reistir" Abdullah Çatlı olduğunu söyledi. Yalnız ben büyük reis Abdullah Çatlı'nın yüzünü görmedim. Abdullah Çatlı'yı daha önceden tanırım; kendisi Mali Bilimler ve Muhasebe Yüksek Okulunda öğrencidir. Ülkücü Gençlik Derneği 2. başkanlığı yaptığını biliyorum. 56/2 no'lu eve benim görmediğim, Ercüment'in bildirdiği iki kişi ve sonradan*** *Reno araba ile gelen Ünal Osmanağaoğlu* ***ve beraberindeki iki kişi ile Ercüment'in eve girdiklerini gördüm. Büyük reis denen Abdullah Çatlı'nın, ben arabadan indiğini görmedim. Hep arabada otururken gördüm. Yukarıda anlattığım şekilde*** *Ünal Osmanağaoğlu ve yanındaki iki kişi eve girdiler.* ***Ercüment'le Mahmut Korkmaz'ı memleketinize gidin, para ve diğer ihtiyaçlarınızı temin edelim"*** dedi. *Biz bu şekilde konuşurken 56/2 no'lu evden daha evvelce tanıdığım Haluk Kırcı ile Bünyamin Adanalı da ortalarında kollarından tuttukları bir kişiyi çıkarıp büyük arabaya götürdüler ve kesin olarak binerken de gördüm. Büyük reis dediğimiz Abdullah Çatlı, yine bu sırada arabada oturuyordu.* ***Ömer'le ben verilen talimat üzere ayrıldık. 3. cadde ile 17. sokağın kesiştiği yere geldiğimizde 56/2 no'lu evin yakınındaki büyük araba önümüzden geçti; hemen arkasından beklediğimiz evin istikametinden iki silah sesi duydum. Ayrılmadan evvel silah sesi duymadım. Biz Ayrılıp gittiğimiz ana kadar, sonradan Reno ile gelip 56/2 no'lu eve giren Ünal Osmanağaoğlu ve yanındaki iki kişi, ayrıldığımız ana kadar*** *bu evden çıkmadılar. ...* ***Öldürme olayına karışan Bünyamin Adanalı, Haluk Kırcı ve Ünal Osmanağaoğlu'nu (olaydan sonra) hiç görmedim."***

Ağır Cezadan AİHM'ye

Yineleyelim:

Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları, AİHM'ye başvurularında, "Ünal Osmanağaoğlu"nun adı geçen iki ifadenin, (1) Duran Demirkıran'ın ifadesinin, (2) Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadesinin, baskı ve işkence altında alınan ifadeler olduğunu, bu nedenle tanıklıklarının geçersiz sayılması gerektiğini savlayacaklardı.

Ünal Osmanağaoğlu'nun olaydan 22 yıl sonra yargılanacağı Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesine, savunmanlar Nezahat Gündoğmuş ile Erşan Sansal'ın sundukları Esas Hakkındaki Dilekçelerinde yer verdikleri ve Ünal Osmanağaoğlu'nun birçok kez adının geçtiği Duran Demirkıran'ın ifadesinin baskı ve işkence altında verildiği savlanarak, bu olaydan tam da 31 yıl sonra, bu ifadenin geçersiz sayılmasını AİHM'den talep etmişlerdi.

Ankara İkinci Sulh Ceza Mahkemesine, tutuklanması istemiyle çıkacak olan Duran Demirkıran, Ülkü Ocakları Sorumlusu Ercüment Gedikli'nin isteği üzerine Ömer Özcan'la birlikte, TİP'lilerin oturduğu evi tespit ettiklerini, olay gecesi olayın yaşandığı sokağa "gözcü" olarak konduklarını söylemiş, diğer kişiler yanında, eskiden tanıdığı Ünal'ın (Ünal Osmanağaoğlu'nun) 56/2 nolu eve girdiğini gördüğünü ifadelerinde yinelemiş, ayrıca "Karakolda alınan ifadesinin doğru olduğunu" belirterek, "okunan ifadem doğrudur." dediği Mahkeme tutanağına geçmişti.

AİHM'sine, Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları, D[uran] D[emirkıran]'ın 30 Haziran 1979 tarihinde, askeri savcılık önünde verdiği ifadede, "işkence altında sorgulandığını ve tamamı polis tarafından kaleme alınan tutanağı zorla imzaladığını söylediğini" ileri sürmüşlerdi. Kanıt ise, Duran'ın penis civarında kaynağı açıklanmayan bir lezyon teşhisi konmuş olmasıydı.

Elimizdeki Duran Demirkıran'ın ilk ifadesi kendi elyazısıyladır ve dört sayfadır. Emniyette, Cumhuriyet Savcılığında ve Mahkemede verdiği dört ifadesinin dördünün de birbiriyle tutarlı olduğu, Ünal Osmanağaoğlu ile Bünyamin Adanalı'nın birlikte yargılandığı duruşmada, Ankara 3. Ağır Ce-

za Mahkemesi Başkanı tarafından ifade edilmişti.

Duran Demirkıran'ın ifadesini alan ve Bahçelievler duruşmasını yürüten Başkomser Dürüst Oktay"a, mahkemede, yargıç, "iddialar için ne diyorsun?" diye sormuş, Oktay, "sanıklara herhangi bir şekilde baskı ve işkence yapmadık!" demişti. (Öztürk, s. 111.)

Duran Demirkıran'ın zor okunan çok yeri silik elyazılı ifadesi dışında Emniyet (19.12.1978) ve Savcılık (21.12.1978) ifadeleri ve tutuklanma kararı (25 Aralık 1978) var. Osmanağaoğlu'nun avukatlarının AİHM'ye başvurularında, Duran Demirkıran'a, 20 Haziran 1979'da, askeri savcılık önünde verdiği ifadede, işkence altında sorgulandığını söylemiş olması olasıdır. Bu ifade, Bahçelievler toplu kıyını sanığı olarak verilmiş ise, gözetim altına alındığı, emniyet ve savcılıkta verdiği ifadelerden 6 ay sonra, penisinde saptanan kaynağı belirsiz bir lezyonun, bir işkence kalıntısı değil, bir mizah konusu olacağı anlaşılır bir şeydir.

Bir mizah konusu da, Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadesini işkence ve baskı altında verdiği iddiasıdır. Yazıcıoğlu, çırılçıplak askıdayken Haluk Kırcı'yla yüzleştirildiğini söylemiş, ifadesini işkence altında verdiğini savlamış. Bu, Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatlarını, çok heyecanlandırmışa benziyor.

Anlatımlarda çelişkiler var:

Birincisi: Haluk Kırcı 8 Kasım 1980'de İstanbul'da yakalanmış, 11 Kasımda Ankara'ya getirecek ekibe teslim edilmişti. 17 Kasımda Askeri Savcılık (savcılardan oluşan bir kurul) tarafından ifadesi alınmış, aynı gün, "İddianame"deki söylemle, "gerek bedenen, gerek ruhen tam sağlam" olduğuna ilişkin 7 imzalı rapor düzenlenmişti. Bunun, Kırcı'nın işkence görmediğinin kanıtı olması bir yana, ifadesinin Askeri Savcılıkta alınmış olmasının anlamı, Emniyette alınmadığının kanıtıydı. Muhsin Yazıcıoğlu'nun "Ünal Osmanağaoğlu'nun adının olayda yer aldığının pekiştirmeli olarak geçtiği ifadesi ise, 13 Şubat 1981'de ve Askeri Savcı tarafından alınmış ifadesidir. İki tarih arasında iki aydan fazla bir süre vardır.

İkincisi: Bahçelievler katliamından bir ay sonra, 8 Kasımda (1978) olay sırasında kullanılan Nova/Chevrolet marka araba ile ilgili olarak, Askeri Savcılık, Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadesini almıştı. Çünkü bu araç, Ülkü Ocakları başkanının emrine tahsil edilmişti ve Ülkü Ocaklarının etkinliklerinde kullanılıyordu. Yazıcıoğlu, burada, "Başkan" olarak kendisine tahsis edildiğini, Bahçelievler katliamında kullanılmış olması dolayısıyla, arabayı kullanan kişiyi bulmak anlamında olayı kimin planlayıp gerçekleştirdiğini öğrenmek istemiş, kendi anlatımına göre, önce ülkücülerin karargahı olarak bilinen Site Yurdu Müdürü olması olası Ünal Osmanoğlu'na sormuş, sağlıklı bir yanıt alamamış, İkinci Başkan Abdullah Çatlı'yı sormuş, bilgisi olmadığı yanıtını almış.

Muhsin Yazıcıoğlu'nun 13 Şubat 1981 günlü Askeri Savcılık ifadesinden okuyalım:

"2'inci başkanım olan Abdullah Çatlı'ya sorduğumda haberinin olmadığını söyledi. Ancak soruşturmayı sürdürdüm. Site yurdunda başkan olup olmadığını hatırlayamadığım Ünal Osmanağaoğlu'na sorduğumda önce bu konuda bir bilgisi olmadığını söyledi. Tekrar konuştuğum Ünal Osmanağaoğlu bana bu olayı Abdullah Çatlı'nın emri ve organizasyonu ile kendisi dahil olmak üzere Haluk Kırcı, Mahmut Korkmaz, Bünyamin Adanalı ile birlikte işlendiğini söylemişti. Ancak burada Ercüment Gedikli'nin adından da bahsettiğini hatırlar gibiyim, ancak kesin emin değilim."

Başlangıçta da, 06 PD 137 plaka nolu araçla ilgili olarak açıklamalarda bulunmuştu Yazıcıoğlu. Üstelik Yazıcıoğlu'nun ifadesi, "ifade sahibi" olarak alınmıştı, "sanık" olarak değil.

Bu ifade ile ilgili bir işkence iddiası sözkonusu edilemeyeceği gibi, yadsınılmasını gerektirecek bir şey olmadığı da açıktı.

Ama şimdi, AİHM'ye, işkence savıyla, Ünal Osmanağaoğlu'nun adının geçtiği ifadenin hukukça geçersiz sayılması talep edilecekti.

Üçüncüsü: Bahçelievler Katliamından bir ay sonra, 8 Ka-

sımda (1978), Abdullah Çatlı, olayda kullandığı mavi renkli Chevrolet arabanın Serdar Alten'in ilk numarasını ve harflerini verdiği arabanın aynı araba olması dolayısıyla gözaltına alındığı zaman, Muhsin Yazıcıoğlu, Emniyete telefon ederek, Çatlı'nın hemen serbest bırakılmasını buyurmuş, bırakılmaması durumunda, Ankara'nın 150 yerinde bomba patlatacağını söylemişti. Emniyeti tehdit etmiş ve baskısı altına almış (1978) bulunan Yazıcıoğlu'na, aynı günlerde, aynı makamlarda işkence yapıldığını savlamak doğru olabilir miydi!

Dördüncüsü: Emniyet 2. Şube 1. Kısım polis memuru Naim Tatar'ın anlatımı: "MHP'liler 12 Eylül darbesini darbeden önce öğrenmiş olacaklar ki, o gece MHP Genel Merkezinden bazı bavullar kaçırılmış, Ankara Sıkıyönetim Savcılığı, bavulların kaçırıldığını öğrenmiş, ama nereye kaçırıldığını belirleyememişti.

"Yakalanan bir kişi, soruşturma sırasında, bu bavulları Anıtkabir'in Bahçelievler'e bakan yönüne gömdüklerini söylemiş, ama yerini tam göstermemişti. Bavulların kimlerle götürüldüğü sorulduğunda, "Başımızda Muhsin başkan vardı!" demişti. Diğer şahsı bulmak için girdikleri büroda, Muhsin Yazıcıoğlu ile karşı karşıya gelmişler. "Aldık, getirdik. Arkadaşlar hemen gözünü bağlamışlar. "Konuşalım da ondan sonra bağlayın" dedim. Odama getirdiler, gözlerini açtılar. "Beni tanıyor musun?" dedim, "Tanıyorum" dedi. "Burada böyle konuşalım mı, içeri mi göndereyim?" "Burada konuşalım" dedi. "12 Eylül gecesi Genel Merkezden çıkarılan valizleri nereye gömdünüz?" dedim. Kağıda çizdi. "Yer olarak burası, ama oraya gidersem daha rahat gösteririm" dedi. Alana gittik. Anıtkabir'in hemen arkasında yaklaşık olarak 100 metrekarelik bir alan gösterdi. Devlet Su İşlerinden dozer çağırdık. Valizlere ulaştık. Valizlerin içersinde ilk kez gördük C-4 patlayıcıyı. Hiç kullanılmamıştı o zamanlar. Çeşitli silah parçaları, silah iğneleri vardı. Değiştirilmiş silah namluları vardı. Bunların kullandığı silahların namlularını Kırıkkale'de Makine Kimya'dan emekli olmuş bir şahıs değiştiriyordu."

Naim Tatar şunları ekleyecekti: "Yazıcıoğlu, yıllar sonra

işkence gördüğünü anlattı televizyonlarda, ama doğru değildi, işkence filan yapılmadı." (Işık Kansu, "Kan Denizindeki Mercek", *Cumhuriyet*, 7 Ekim 2010.)

Buradan çıkarılabilecek maddi sonuçlar şunlar olabilirdi: (1) Muhsin Yazıcıoğlu, Askeri Savcılıkta, 13 Şubat 1981'de, "ifade sahibi" olarak ifade vermişti. Nedenini Ülkü Ocakları Derneği başkanının emrinde bulunan Nova'ya benzeyen Chevrolet aracın Bahçelievler katliamında kullanılmış olmasıydı. İşkence savı ise, MHP'de saklanan cinayet, suikast ve katliamda kullanılan ve kullanılacak olan silah ve mühimmatın 12 Eylüle öngelen gece, MHP genel merkezinden alınarak Anıtkabrin eteğinde bir yere gömülmesiyle ilgiliydi. Naim Tatar, çekinmiyor, "Burada böyle konuşalım mı, içeri mi göndereyim!" diyor. "Burada konuşalım" yanıtını alıyor.

Emniyete alındığında, konu, MHP Genel Merkezinden bavullarla taşınan silah ve cephaneyle ilgiliydi. Bahçelievler katliamıyla ilgili değildi. Katliamda kullanılan Chevrolet araç dolayısıyla ifadesi alınmıştı. Bu ifadesini askeri savcılığa vermişti, işkence savı ise, Emniyette, sakladığı MHP silahlarıyla ilgiliydi. Yazıcıoğlu'na burada da işkence yapılmadığı açıktı.

AİHM / Hükümetin Yanıtı

AİHM'nin "Osmanağaoğlu-Türkiye Davası" ile ilgili kararın özet çevirisinde,

Hükümetin:

1) İlk olarak, ön soruşturma da dahil mevcut davayı oluşturan olayların 1978 yılına uzandığını anımsatarak, Hükümetin, Türkiye'nin bireysel itiraz hakkını yalnızca 28 Ocak 1987 tarihinden sonra "meydana gelen olaylar ve bu olaylara dayalı kararları kapsayan olgular" için tanıdığını ve bu nedenle AİHM'nin ratione temporis yetkisiz olduğunu,

2) Esasla ilgili olarak, Hükümet, başvuranan (Ünal Osmanağaoğlu'nun) yalnızca Duran Demirkıran ve/veya Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadelerine bakılarak değil, kesinlikle dava dosyasındaki tüm unsurlar gözönüne alınarak mahkum

edildiğini,

3) Duran Demirkıran'ın kötü muameleye maruz kaldığı iddialarının tıbbi delillerle ve polis memurlarının ifadesiyle çürütüldüğünü, işkence iddialarının savunmanın bir manevrası olduğunu, Muhsin Yazıcıoğlu'nun da bir savunma manevrası gördüğünü ileri sürdüğünü, ihbar ettiği kişinin intikam almasından korktuğu için ifadesini geri çektiğini,

4) Askeri Mahkemenin, Duran Demirkıran'ın 19 Aralık 1978 günlü ifadesini daha ağırlıklı olarak dikkate almış olmakla birlikte, Ağır Ceza Mahkemesinin bu seçime bağlı kalmadığını, dava dosyasının bütününü değerlendirerek karar verdiğini, doğal olarak, ilk davada Ünal Osmanağaoğlu aleyhine olarak ortaya çıkan unsurları da gözönüne aldığını,

5) Tanıkları sorgulayamamasının tek nedeninin davanın soruşturma aşaması boyunca ve suç ortaklarının askeri mahkeme önünde yargılanmaları süresince Ünal Osmanağaoğlu'nun firarda olmasına bağlı olduğunu, ilgili şahsın avukatı eşliğinde bu delillere, hem esas hakimleri önünde, hem de Yargıtay nezdinde itiraz hakkı bulunduğunu, AİHM'ye yanıt olarak vermişti.

AİHM / Bir Yargı Vak'ası

AİHM'ye yapılan başvuruda, (1) Ünal Osmanağaoğlu'nun adının Duran Demirkıran'ın ifadesinde geçtiği, ama Duran Demirkan'ın ifadesini işkence ve baskı altında imzaladığını, bu nedenle geçersiz sayılması gerektiğini, (2) Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadesinde Ünal Osmanağaoğlu'nun adının geçtiğini, Yazıcıoğlu'nun bu ifadesini işkence altında verdiğini açıkladığını, (3) İbrahim Çiftçi'nin katliam olayına katıldığını itiraf ettiğini, ifadesinde de, Ünal Osmanağaoğlu'nun adının geçmediğini, ama ifadesini işkence ve baskı altında verdiğini söylediği için, (ifadesinin geçersiz sayılması anlamında) beraat ettiğini, ve bunun lehlerine bir örnek oluşturduğunu, (4) dosyada Ünal Osmanağaoğlu adının başka yerde geçmediğini, (5) mahkumiyet kararına delil oluşturan ifadelerinin esas hakiminden önce askeri hakimler tarafından değerlendirildi-

ğini ve esas hakimin bu değerlendirmeleri izlediğini savlayarak yargılamanın yinelenmesini istemişlerdi. Biz de ekleyelim: (6) Ünal Osmanağaoğlu'nun adı, Haluk Kırcı'nın ifadesinde de geçmektedir, Kırcı, askeri savcılardan oluşan bir kurula ifadesinde, sorulması üzerine, "Ünal Osmanağaoğlu'nu hiç tanımadığını" söyleyecektir. Aynı yerde 5 saat birlikte kaldığı ve Osman Nuri Uzunlar'ı yanında boğduğu İbrahim Çiftçi'yi tanımadığı gibi, 5 saat birlikte olduğu Ünal Osmanağaoğlu'nu da tanımadığını söyleyecekti Kırcı.

AİHM'ye başvuruda, Haluk Kırcı'nın "Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımadığını" söylediği ifadesine yer verilmiş olsaydı, herhalde, orada, Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının Haluk Kırcı adına düzenlenen "İddianame"de (20.2.1981), Kırcı'nın, "İlk sorgusu sırasında gerek bedenen, gerek ruhen tam sağlam olduğunun saptanmasına karşın, gerçeği yansıtmadığı kanaatine varılmakla", (1) "18.11.19809 günü yeniden sorgulandığında, 17.11.1980 tarihli kararından dönerek, bu itirafı teşkilat yönünden önemli sayılan İbrahim Çiftçi ve Duran Demirkıran'ı kurtarmak amacıyla, olayın planlayıcı uygulayıcılarından gıyabi tutuklu Abdullah Çatlı'nın emir ve direktifleri doğrultusunda yaptığını", (2) " 19.11.1980 günlü ifadesinde ise, her iki ifadesinden vazgeçerek, bu olaya (Bahçelievler toplu kıyınına) hiçbir şekilde karışmadığını, kendisine ve teşkilata karşı çıkması nedeniyle Muhsin Yazıcıoğlu'nun telkinleriyle Abdullah Çatlı'yı suçlama ve İbrahim Çiftçi ile Duran Demirkıran'ı yasal takipten kurtarmak için söylediğini; (3) "aşamalı olarak yapılan sorgulardan 5.2.1981 günlü sorgusunda olayı tümüyle reddettiğini", (4) "5 Şubat 1981 günlü ifadesinde bu olaya karıştığını, gerçeği söylediğini beyanla olayı Abdullah Çatlı, Mahmut Korkmaz, Ercüment Gedikli ve Kürşat Poyraz'la birlikte gerçekleştirdiklerini" anlattığı görüşüne yer verilmişti. Ünal Osmanağaoğlu, İbrahim Çiftçi, Bünyamin Adanalı ve Duran Demirkıran'ın özellikle "saklandığı" konuyla ilgilenenlerin gözünden kaçmayacaktı. (5) İddianame'de, Haluk Kırcı'nın "gerek bedenen, gerek ruhen tam sağlam olduğunun saptan-

dığı"nı, buna karşın ilk sorgusunda, askeri savcılar ve yargıçlardan oluşan kurul, gerçeği söylemediği sonucuna varmıştı.

Saygı Öztürk'e, "Eylemi (!!!) gerçekleştirdikten sonra Ankara'dan ayrıldığını, Erzurum ve İstanbul'da kaldığını ifade ettiğini" söyleyen Haluk Kırcı, "Kadıköy İskeselesinde yakalandığım zaman onlara 50 tane hikaye uydurdum. Çünkü üzerimdeki kimlikteki fotoğraf bana ait, ancak kimlik bilgisi başkasına aitti. Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından aranan-lar kitabında yer alan fotoğrafı gösterdiklerinde yelkenlerim suya indi" diyor, ardından da büyük işkenceler gördüğünü öne sürüyor ve "Tutuklandıktan üç ay sonra doktora gönderildiğini" söylüyor. (Öztürk, s. 155.)

Burada önce şu belirtilmeli:

"Toplu kıyım" suçundan, Haluk Kırcı adına, askeri savcılık tarafından düzenlenen İddianame'de, "Yakalanması sırasında Haluk Kırcı'nın üzerinde ele geçen kendi fotoğrafı yapışık Ahmet Balta adına düzenlenen sahte kimlikle ilgili olarak yürütülen soruşturmada", "şu aşamada açıklanması sakıncalı bazı bilgiler elde edilerek, durumun yasal yönden kovuşturma yapmaya yetkili mercilere intikal ettirildiği" belirtilmiş, bugüne değin de "açıklanması sakıncalı bilgiler" açıklanmamıştı.

Kırcı'nın sekiz ifadesi var, sekizi de birbirini tutmuyor. 8 Kasımda (1980) yakalanıyor, 11 Kasımda Ankara'dan gelen ekibe teslim ediliyor.

"Büyük işkenceler gördüğünün", "yakalandıktan üç ay sonra doktora gönderildiğinin" kanıtlarını, 17.11.19809 günlü "tutanak"tan okuyalım:

17 Kasım 1980 Pazartesi günü İstanbul'da yakalanarak adamlı olarak Savcılığımıza getirilen Haluk Kırcı gerek huzurdaki sözlü anlatımından ve gerekse kendi el yazısıyla verdiği ifadesinde 7 kişinin ölümüyle sonuçlanan olayı bütün açıklık ve çıplaklığıyla itiraf etmiş bulunduğundan bu ifadesinin zora bağlı olup olmadığının saptanması amacıyla Gülhane As. Tıp Akademisi Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümünden çağrılan Tabip Ön Yzb. Teoman Söhmen (ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı) ile Mamak Özel Askeri Ceza ve Tu-

tukevi Müdürlüğü Baştabibi Tabib Yzb. Hikmet Dodan huzurda birlikte sanık Haluk Kırcı'yı kontrol ve muayene ettiler. Sanığın öncelikle fiziki muayenesinin yapılmasının gerektiği tabiplerce öne sürülmesi üzerine lüzumlu muayenelerin yapılması için sanık tabiplere teslim edilerek sorgu odasında yalnız bırakıldılar.

Yaklaşık yarım saat süren muayene ve konuşma sonucu:

Sanığın harici muayenesinde vücudunun herhangi bir yerinde yara bere, cebir ve şiddet asarı ile darptan oluşan ekimoz, lezyon gibi klinik ve patolojik herhangi bir bulguya rastlanmadığı, ayrıca gerek kollarında gerekse vücudun diğer yerlerinde iğne izinin bulunmadığı sanığın fiziki muayenesini yapan Tabip Kd. Yzb. Hikmet Dodan'ın beyanından anlaşıldı.

Sanığı muayene eden tabipler Söylemezoğlu ve Söhmen ise;

Sanığın ruhsal ve mental fonksiyonlarının muayenesinde herhangi bir patoloji saptanmadı, sanığın olayları yer ve zaman göstererek kronolojik bir sırayla ruhsal semptom bozukluğu olmaksızın anlatmasından, tahsiline devam etmesinden, daha önce herhangi bir ruhsal hastalık tarif etmemesinden, hali hazır durumuyla kendisini akıl kuramlarına ve mantık yöntemlerine uygun olarak savunmasından, hali hazır durumuyla şuur ve hareket serbestisini tamamen ya da ehemmiyetli derecede seyredecek herhangi bir ruhsal ya da mental bir hastalığa düçar olmadığı kanısındayız. dediler.

Düzenlenen tutanak birlikte okunup imza altına alındı. 17.11.1980.

Nurettin Soyer (Hv. Hakim Alb. As. Savcı), **Enis Tunga** (Dz. Hak. Yb. Yrd. As Savcı), **Nihat Demirel** (Dz. Hak. Üstğm Yrd. Askeri Savcı), **Hikmet Dodan** (Tbp. Kd. Yzb.), **Ünsal Söylemezoğlu** (Tbp. Ön Yzb.), **Teoman Söhmen** (Tbp. Ön Yzb.), Ömer Gözüyaşlı (T.K.)

o

Haluk Kırcı'nın gördüğünü savladığı büyük işkencelerin başka "büyük" bir şey olduğunu okuyoruz burada. Üç ay sonra doktora götürüldüğü ne kadar doğruysa, büyük işkenceler gördüğü de o kadar doğru!

Gülünç yanı, "aşamalı yapılan sorguların" tümünde birbirine karşıt, birbiriyle çelişen ifadelerin yer almış olmasıdır. Bunlar, tam bir serbestlik içersinde ifade verdiğinin kanıtı da olmak gerekir. Kuşku yok ki, ifadelerinin hiçbiri tam ola-

rak doğru değildir. Özellikle isimlerin saklanmasında.

Kırcı'nın ifadesinde, bir yerde, o da "tanımadığı" anlamında Ünal Osmanağaoğlu'nun adı geçmektedir. AİHM'ye başvurularında, Kırcı'nın, sorulması üzerine, "Ünal Osmanağaoğlu'nu hiç tanımam" dediği 17 Kasım 1980 günlü ifade tutanağının, bu tutanakta yer alan çok "zengin" bilgilerin AİHM'ye aktarılmamış olması tam bir eksikliktir. Çünkü orada Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımadığını söylemektedir. Bu ifade, bu bakımdan da, Osmanağaoğlu'nun avukatlarının savlarını pekiştirici olurdu. Ama Bahçelievler katliamının sıradan bir "adam öldürme" olayı olmadığını, insanlığın vicdanını ürpertecek bir vahşet belgesi olduğunu, her gözeneğinden hile, tertip, düzen, aldatma, oyun sızdığını, AİHM yargıçlarının görmeleri de olanaklı olurdu.

Vahşeti, itirafı ve inkarı özetleyen "boğma" olayını ve anlatımını, bir kez de burada yineleyelim:

Haluk Kırcı: ... Yerde yatan birini orda duran askıyla boğmaya kalktım. Çok zor oluyordu; beceremedim. Çocuğun boğazından hırıltı geliyordu. Baktım olacak gibi değil, yerde bulunan havluyu alarak ağzına ve burnuna sıkıca bastırdım. Böylece bir iki dakika geçti. Çocuk ölmüştü. (17 Aralık 1980, elyazılı ifadesi.)

Haluk Kırcı: "Bu sırada ben adını bilmediğim birisini askıyla (tel üzerine naylon kaplı) boğmaya çalıştım, çok zor oluyordu, beceremedim. Bunun üzerine bir yastık alarak ağız ve burnuna bastırdım ve kişiyi boğarak öldürdüm." (17 Aralık 1980, Askeri Savcılara anlatımı.)

(Haluk Kırcı'nın adını bilmediğini söyleyerek, sıradan birini, olanca kiniyle boğarak öldürdüğü gencin, oraya ders çalışmaya gelen Osman Nuri Uzunlar olduğunu bildiğini, bilerek boğduğunu, Duran Demirkıran'ın (19.12.1978) Emniyet ifadesinden saptamak olanaklı:

"... akşama yakın bu evde buluştuk. Mahmut Korkmaz, ben ve Ömer Özcan'a hitaben, İdi Amin size iki kişi gösterecek, bunları takip ederek, nerede oturduklarını, ne zaman gidip geldiklerini öğrenmemizi istedi. ... O gün iki saat bekle-

dik, kimseyi göremedik. 4-5 gün bu şekilde geçti. Bir hafta sonunda, Ömer Özcan, bana takip ettiklerimizden bir kişinin girip çıktığı apartmanı öğrendiğini söyledi. Yalnız apartman numarasını söylemedi. Birkaç gün sonra arkadaşım Ömer Özcan bana uzaktan öğrendiği kişiyi gösterince, ben de tanıdım. İsmini öğrenemedim demekle, Bahçelievler olayında ölenlerin fotoğrafları sanığa gösterildiğinde, bunlardan O. Nuri Uzunlar'ı göstererek, bu kişinin takiple tanındığını bildirdi." diyecekti.)

Haluk Kırcı: "Bu arada bir hususu açıklamam lazım. Daha eter alınmaya gidilmesinden önce evde bulunurken, Mahmut Korkmaz evdekilerden birisini askıyla boğmaya çalışmıştı. Ancak başaramayınca ben ve Kürşat havluyla bu kişiyi boğduk." (5 Şubat 1981, Hazırlık Soruşturması Sorgu Tutanağı.)

İbrahim Çiftçi: "Bu sırada Ercüment cebinden bir eter şişesi çıkartarak ihtimalle pamuk olabilecek beyaz bir şeye eteri dökerek içerdeki üç kişiye koklatıp bayıltınca yere düştüler. Ercüment kordonla her üçünün de kollarını arkadan bağladı. Bundan sonra arkamızdaki odaya giren büyük kafalı esmer benden kısa olan ismini bilmediğim arkadaşımız bayılanlardan birisinin sırt üstü yatar vaziyetteyken boğazını sıkarak boğdu. Arkadaşlarım odada bayılttıkları iki kişiyi yandaki odaya sürükleyip götürdüler. Ben boğulan kişinin yanında kaldım. Öbür odaya hiç gitmedim." (26 Aralık 1978, Cumhuriyet Savcılığı ifade tutanağı.)

Haluk Kırcı: İçerde ellerini ayaklarını bağladığımız 7 kişiden Osman Nuri Uzunlar ölünce her şey değişti ve panikledik. İki kişiyi Çatlı'nın kullandığı otomobille gönderdik. Ne yalan söyleyeyim, dört kişiyi orda ben öldürdüm. Bir kişi de sorgu sırasında havasızlıktan ölmüştü. (Öztürk'e Kırcı'nın anlatımı, s. 154.)

Bir Tatil "Keyfi"

Öteki isimler bir yana, Uzunlar'ı, boğarak öldüreceği eve,

Ünal Osmanağaoğlu ve İbrahim Çiftçi ile birlikte giren Haluk Kırcı, Ünal Osmanağaoğlu'nu ve İbrahim Çiftçi'yi tanımıyor; İbrahim Çiftçi, Kırcı'nın Uzunlar'ı gözleri önünde boğduğunu söylüyor, ama Kırcı'nın adını bilmiyor ve Kırcı'yı tanımıyor. Duran Demirkıran'ın, eve Çiftçi ile birlikte girdiğini ve gece 01'de olay yerinden ayrılırken evden çıkmadığını söylediği Ünal Osmanağaoğlu'nu, Çiftçi de, Kırcı da görmüyor, görüyor da tanımıyor, tanısa da birbirlerinin adlarını bilmiyorlar. Serdar Alten, iki oda arasındaki irtibatı sağlayan şahsın eşkalini veriyor, Çiftçi, Kırcı'nın eşkalini veriyor, ama Ünal Osmanağaoğlu'nun eşkalini vermiyor.

AİHM'ye başvuruda, biri doğrudan görgüye dayalı, öteki anlatıma dayalı (Duran Demirkıran ile Muhsin Yazıcıoğlu'nun) tutanaklarının, işkenceye dayalı ifadeler olduğu savlanıyor, ve dosyada Ünal Osmanağaoğlu hakkında başka delil yok diyor, ama olayda Ünal Osmanağaoğlu'nun olup-olmadığı tartışılmıyor. Ucuz hukukçu oyunu...

Erzurum'da, Kırcı, Ünal Osmanağaoğlu ile birlikte saklanıyor, birlikte yiyip içiyor, birlikte yatıp kalkıyorlar, sonra yadsıyor Kırcı, Askeri Savcı soruyor, Kırcı, ben, diyor, Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımıyorum.

Saygı Öztürk'ün *5-6-2 Tamam Reis* kitabında, iki Ünal var. Biri "Ünal", öteki "Ünal Osmanağaoğlu". Biri ötekinin dublörü sanki.

Kırcı, Bahçelievler "eylemine" Ünal Osmanağaoğlu'nun katılmadığını söylüyor ısrarla. Askeri Savcıların sorusunu yanıtlarken de "Ünal Osmanağaoğlu'nu (Aslanoğlu diye yazıyor) hiç tanımadığını" gürleyen sesiyle söylüyor. Kırcı ve Adanalı, Öztürk'e yazdıkları mektuplarda, Ünal Osmanağaoğlu'nu ele vermemeye özen gösteriyorlar. "Ünal" diye yazıyorlar.

7 kez idam cezası alan Bünyamin Adanalı'nın Saygı Öztürk'e anlatımından izleyelim:

"Haluk da Erzurum'a gelmişti. Haber gönderdim görüştük. Mahmut ve Ünal'ın da geldiğini öğrendik. Ben ve Haluk, Ünal ile ilk olarak o gün karşılaştık. Olaydan sonra hepimiz

bir araya gelmiştik. (Bu iki tümceciği, "Ünal'ın da geldiğini", "olaydan sonra hepimiz"i unutmayalım.) Olanları ve bundan sonra olacakları tartıştık. Hiç birimiz neler olduğunu tam bilmiyorduk. O gün mutabakat sağladığımız tek şey asılmak yerine böyle bir odada ölünceye kadar yaşayabileceğimizdi. (Okur "asılmak yerine"yi unutmamalı!) Ortalık netleşinceye kadar Erzurum'da kalmaya kararlıydım. Ünal ve Haluk da bana katıldılar.

"Kalacak bir yer ayarladık. Bu, eski kullanılmayan iki katlı bir konaktı. Gece karanlığında eve eşyaları taşıdık. Pencerelere battaniyeleri çiviledik. Ampullerin etrafını kağıtla kapadık. Bir türlü ısınamıyorduk. O yıl Erzurum'da hava eksi 40'lara ulaşıyordu. Tek alternatifimiz gaz sobasıydı. Gaz işimizi Ünal çözdü. Amcasının Erzurum'da akaryakıt istasyonu vardı. (s.167-168.)

"Bu evde ancak üç ay dayanabildik. Artık dayanma gücümüz kalmamıştı. Öte yandan çevrenin de dikkatini çekmeye başladık. Haluk ve Ünal İstanbul'a gitmeye karar verdiler. Ben de Bayburt'a gitmeye karar verdim. "Ünal'larla devamlı haberleşiyorduk. (168.) Davanın seyrini öğrenmek için Ankara'ya gittim. Mahmut'larda kaldıktan sonra İstanbul'a gittim. Haluk'la buluştuk. Taksim'de bir derginin bürosunda kalıyordu. Birlikte kalmaya başladık. Mahmut ve Haluk yurtdışına çıkmayı düşünüyorlardı. Ünal da, aynı fikirdeydi."

Pendik'te bir ev. Haluk'la çoğu kez birlikteler. Hafta sonrası Mahmut ve Ünal da geliyor, birlikte kalıyorlar. Ne var ki "12 Eylül gerçekleşmiş, ortalık bir anda karmakarışık olmuştu". Haluk yakalandıktan sonra Mahmut ve Ünal yurtdışına çıkacaklardı. (s.169)

Bir "Tarih" Hilesi

Haluk Kırcı'nın İstanbul'da araba vapurunda ihbar üzerine yakalanışı 8 Kasım 1980. Yani Bahçelievler katliamından iki yıl bir ay sonra. İstanbul'da yakalandıktan dokuz gün sonra, 17 kasım 1980 günü Askeri Savcılık odasında Kırcı.

Tutanağı izliyoruz:

"Yüklenen suç anlatılıp soruldu:

"İfadesinde: Ben, bana yüklenen suçla ilgili olarak ifademi yazılı olarak vermek istiyorum dedi.

"Savcılık sorgu odasında sanığa saat 11.00'de yeteri kadar kağıt ve kalem verilerek isteği yerine getirildi, sanık yazılı ifadesini 14 sahife olarak kendi elyazısıyla yazıp saat 14.15'te bitirdi.

"Sanık Haluk Kırcı'ya Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcısı Nurettin Soyer, Savcı Yardımcısı Deniz Hakim Yüzbaşı Enis Tunga, Deniz Hakim Üsteğmen Nihat Demirel'den oluşan heyet huzurunda yazılı olarak verdiği ifadesinin tekrarı olmakla birlikte olayı yeniden anlatması söylendi. Sanık:

"Cevaben: Ben Bahçelievler'de 7 TİP'linin öldürülmesiyle ilgili olayı bütün açıklığıyla kabul ediyorum, bu suçu işledim, ancak pişman değilim. Ülkenin ve milletin bütünlüğüne ve bölünmezliğine inanan ulusal değerlere ve dinine bağlı bir Türk genci olarak görüşümü paylaşmayan kişilerin durum ve tutumlarını ülkenin yararına görmediğim için bu suçu planlayıp daha sonra isimlerini vereceğim kişilerle birlikte işlemiştim."

Aynı ifadeden sorulan bazı isimlere ise yanıtı şöyleydi:

"Bu olayın sanıkları olarak şimdi bana saydığınız isimlerden İbrahim Çiftçi, Abidin Şahiner, Kadir Temir isimli kişileri hiç tanımam. İbrahim Çiftçi'yi gazetedeki resimlerinden tanırım. Ayrıca Ünal Aslanağaoğlu'nu da [Osmanağaoğlu'nu da] hiç tanımam."

5-6-2 Tamam Reis... adlı kitaptan:

"Kırcı, Bahçelievler katliamını anlatırken zaman zaman "yemin ederim" diyor ve kendisi gibi 7'şer kez idam cezası verilen Bünyamin Adanalı ve Ünal Osmanağaoğlu'nun Bahçelievler olayı ile ilgilerinin bulunmadığını söylüyor." (s. 153.)

8/9 Ekim 1978, Bahçelievler katliamı,

8 Kasım 1980'de İstanbul'da yakalanıyor.

12 Nisan 1988'de 7 kez idama mahkum.

1989'da, "şartlı tahliye"den yanlışlıkla tahliye.

1 Ağustos 1992'de Erzurum'da (Erzurum valisi Mehmet Ağar nikah şahidi) evlendi.

25 Ocak 1996'da Küçükçekmece'de yakalandı.

1 Şubat 1996'da Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildi. Savcılık, Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinin ilamı gelene değin nezarette tutulmasını istedi. Kırcı aynı gün nezaretten kaçtı.

3 Kasım 1996'da Susurluk. Üç ölü, biri Abdullah Çatlı. Bahçelievler katliamından aranıyordu, "Kumarhaneler Kralı" olarak adlandırılan Ömer Lütfi Topal cinayetinden gıyabi tutuklu olarak aranan Kırcı, 9 Ocak 1998 günü akşamı, İstanbul'da Kurtköy'de Bahçelievler katliamı sanığı Bünyamin Adanalı'nın evinde telefon numarasından iz süren polis tarafından yakalanacaktı. Polis, Kırcı'nın Bostancı'daki evinde arama yapmaya geldiği zaman, evin eşyalarının bir kamyona yüklenmekte olduğunu görecek, eşyalara elkonacak, yapılan aramada eşyalar arasında 27 milyon dolar değerinde çek ve senet bulunacaktı. Kırcı, bunların, kumarhaneler kralı Ömer Lütfi Topal'ın ortağı, Susurluk davası sanığı Ali Fevzi Bir'e ait olduğunu söyleyecekti.

Ömer Lütfi Topal cinayetinden gıyabi tutuklu olarak aranan Haluk Kırcı'nın elektronik telefon fihristindeki isimleri tarayan polis, "Susurluk bağlantılı" isimler arasında, Bünyamin Adanalı, Duran Demirkıran, Ercüment Gedikli, Mahmut Korkmaz gibi Bahçelievler katliamında görev alanların içinde bir ad daha saptayacaktı: Ünal Osmanağaoğlu. (Saygı Öztürk, s. 145-146.)

Susurluk "Kazası", adını, Susurluk ilçesinden alıyordu, Susurluk'la hiç ilgisi yoktu. Milletvekili Sedat Bucak, İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Hüseyin Kocadağ ve Abdullah Çatlı, Kuşadası'nda bir otelden geliyor, ve Susurluk'tan geçiyorlardı. Ünal Osmanağaoğlu ise Kuşadası'nda devlete ait bir otelin işletmecisiydi.

Yineleyelim:

AİHM'ye başvurularında, Ünal Osmanağaoğlu'nun avu-

katları, *esas hakimleri önünde* yaptıkları savunmada:

(1) *Askeri Mahkemenin*, Duran Demirkıran'ın işkence altında alınan Ünal Osmanağaoğlu'nun adının yer aldığı ifadesine itibar ettiğini;

(2) Muhsin Yazıcıoğlu'nun, Ünal Osmanağaoğlu'nun adını olaya karıştırdığı ifadesini daha sonra işkence altında verdiğini savlayarak geri çektiğini;

(3) İddia makamının (Cumhuriyet Savcılığının), Ünal Osmanağaoğlu aleyhine sunduğu deliller arasında, askeri mahkemenin incelediği dosyadan alınan Duran Demirkıran'ın ifadesi ile Muhsin Yazıcıoğlu'nun tanıklığının yer aldığını;

(4) İbrahim Çiftçi'nin hem polise, hem de Cumhuriyet Savcılığına verdiği ifadelerde, katliam olayına katılarak suçunu itiraf ettiğini, Askeri Savcılığa verdiği ifadesinde baskı altında ifadesini imzaladığını, Ünal Osmanağaoğlu'nun adını ise hiçbir zaman zikretmediğini;

(5) (Dosyada) Ünal Osmanağaoğlu hakkında başka bir delil bulunmadığını savlamışlardı.

Olayın oluşumunun AİHM'ye sunuluşu ise şöyle:

"3 Ekim 1978 günlü (*le 3 octobre 1978*) tarihinde, Türkiye çeşitli terörist grupların silahlı eylemleriyle mücadele ederken, bir sağ partinin ilçe başkanı ile oğlu İstanbul'da öldürülmüştür. Cinayetleri aşırı sol militanların işlediğinden şüphelenilmiştir. Yasadışı milliyetçi bir grubun ölenlerin intikamını almaya karar verdiği söylentileri ortalıkta dolaşmaya başlamıştır.

"9 Ekim 1978 günü saat 1.30 sıralarında, Bahçelievler (Ankara) 15. sokakta bulunan 56/2 nolu apartmanda silah sesleri duyulmuştur. "Bahçelievler katliamı" diye bilinen bu olayda yedi genç solcu hayatını kaybetmiştir. Ölenlerin beşi vurularak, biri boğularak öldürülmüştür. Ağır yaralanan yedinci mağdur Serdar Alten, hastaneye kaldırılmadan önce polis tarafından sorgulanmış, ertesi gün ve ondan sonraki gün ise Ankara Olağanüstü Hal Komutanlığının askeri savcısı ("askeri savcılık") tarafından hastanede dinlenmiştir. Serdar Alten ifadelerinde, apartmana giren saldırganların

dört kişi olduklarını tekrarlamıştır.

"Serdar Alten, birkaç gün sonra aldığı yaralara yenik düşerek hayatını kaybetmiştir.

"Askeri savcılık, soruşturma çerçevesinde katliama karıştığından şüphelenilen ve içlerinde başvuranın da (Ünal Osmanağaoğlu'nun da) bulunduğu ondört kişinin kimliklerini tespit etmiştir.

"Olaya karışanlar üç ceza yargılamasına konu olmuşlardır."

(Bu satırlar, "Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi, Üçüncü Daire, Osmanağaoğlu-Türkiye Davası" (Başvuru no: 12769/02) Kararın özet çevirisi'nden alındı.)

Birincisi: Bahçelievler katliamının bir "intikam alma" amacıyla gerçekleştirildiği söylemi, aslıyla, esasıyla, özüyle doğru değildir. Bu, olay açığa çıktıktan sonra uydurulmuştur.

Türkçe metinde "3 Ekim 1978" ve Fransızca metinde "le 3 Octobre 1978" tarihi hilelidir. Çünkü, sözü edilen "bir sağ partinin ilçe başkanı ile oğlunun öldürülmesi" olayı, 3 Ekimde değil, 8/9 Ekimde gerçekleştirilmiştir. Aradaki tarih farkı, birincisi, Bahçelievler katliamının bir intikam alma amacıyla yapıldığı yalanına inandırıcılık kazandırmaktır, ikincisi, "ölenlerin intikamını almaya karar verdiği söylentilerinin ortada dolaşmaya başladığının", katliamdan sonra savunma amacıyla uydurulmuştur, cinayeti kendi iradeleriyle işlediklerini söyleyenler de, daha sonra bu "yalan"a sarılmak istemişlerdir.

İlk ağızda, yani haber duyulur duyulmaz , aynı "milliyetçi grup", olayın soldaki grupların iç hesaplaşması olduğu yalanını yaymış, ama ağır yaralı olarak birkaç gün yaşayabilecek olan Serdar Alten'in 9.10.1978 tarihli ifadesinde Cumhuriyet Savcısına, "4 kişi bir anda içeri girerek "Böyle devrimcilik mi olur, silah bile almamışlar" diyerek küfrettiler. (Konuşmalarından) faşist olduklarını anladım. Failleri görsem tanırım. Evvela kollarımızı bağlayıp, eter koklatarak bayılttılar, sonra silahla bizi vurdular ve gittiler." anlatımıyla öl-

meden önce yalanlamıştı.

Hacettepe Hastanesinde, Dr. Bülent Coşkun'un kontrolü altında, polis memurları Mehmet Tulut ve Sedad Açıkgöz'e anlatımında, Serdar Alten, eve giren dört kişinin eşkalini verdikten sonra, "bizi faşistler vurdu" diyecek, çok acı çektiğini ekleyecek, tutanaktaki söylemiyle, "hemen ameliyata aldıkları için başka bir şey öğrenemedik"lerini kayda geçeceklerdi.

C. Savcı Yardımcısı Mehmet Bağış, 2. Şube Müdürü Tahsin Gürdal, Dr. Bülent Erdoğan, Mağdur Serdar Alten imzalarını taşıyan 10 Ekim 1978 günlü saat 11.30'da tanzim ve imza edilmiş olan ifade tutanağında, Serdar Alten, "İçeri giren 4 kişiden birisinde uzun makineli diğer üçünde markalarını bilmediğim normal büyüklükte tabanca vardı. Bize sorgularında silahımızın olup olmadığını ve paramızın da olup olmadığını sordular. Silahımız yoktu. Olan bütün paramızı aldılar." diyecekti.

C. Savcı Yardımcısı Mehmet Bağış, C. Savcı Yardımcısı Ziyaeddin Özkanlı, C. Savcı Yardımcısı A. Tuncer Sönmez'in aldığı 11.10.1978 günü (17.00'den sonra alınması olası) ifadesinde Serdar Alten, "Bizi vuranların sol gruba mensup olduğunu tahmin etmiyorum, çünkü konuşmaları tamamiyle sağ gruba mensup olan kişilerin konuşmalarına benziyordu" diyordu.

MHP ve Ülkü Ocakları yöneticilerinin kendilerinin tertipledikleri suikast, cinayet ve toplu katliamları, sol grupların eylemi olarak halka duyurmaya çalıştıkları biliniyor. Burada da, olayın sol içinde bir çatışma olarak duyurulmak istendiği, tutmayınca, İstanbul'da bir sağ partinin ilçe başkanı ile oğlunun öldürülmesinin intikamını almak için Bahçelievler katliamının planlandığı ve uygulandığı yayılmak istenmişti. O kadar ki, kaçak durumundayken, Haluk Kırcı da bu yalanı benimseyecek ve kendisini kandan yıkamaya çalışacaktı. Muhsin Yazıcıoğlu ise Hamamönü'nde üç ülkücünün solcular tarafından öldürülmesi üzerine intikam amacıyla Bahçelievler cinayetinin işlendiğini söyleyecektir. (Şu ağır iş-

kence altında alındığı söylenen ifadesinde.)

Bahçelievler katliamının basında yer aldığı 10 Ekim 1978 günlü gazetelerde, 7 TİP'linin öldürülmesinin yanında "Bir ülkücü, MHP İlçe Başkanının oğlunu öldürdü" haberi yer alacaktı. Cumhuriyet'in birinci sayfasında, ayrıca, "2 öğrenciyi kurşuna dizen ülkücünün adı saptandı" haberi yer alıyordu.

"MHP İlçe Başkanı ve oğlu" değil, "MHP ilçe başkanının oğlu" öldürülmüştü, 10 Ekim 1978 günlü *Cumhuriyet*'te yer alan başlıca üç başlık şöyleydi: (1) Altı TİP'li hunharca öldürüldü, (2) Bir ülkücü, MHP ilçe başkanının oğlunu öldürdü, (3) 2 öğrenciyi kurşuna dizen ülkücünün adı saptandı.

10 Ekim 1978 günlü *Milliyet* gazetesi, 1'inci sayfası: "Ankara'da hunharca cinayet / TİP'li 6 genç öldürüldü"; "Zeytinburnu MHP Başkanının oğlunu MHP'li bir şoför öldürdü ve yakalandı."

10 Ekim 1978 günlü Hürriyet: VAHŞET! 7 kişi birden kurşuna dizildi.

Duran Demirkıran'ın Bahçelievler'de, "komünist" kişileri ve evlerini belirlemek için kendilerine 10-15 gün önceden görev verildiğine ilişkin yukarıya aldığımız ifadesini, burada da anımsatalım.

Yinelersek:

Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları, AİHM'ye başvurularında, Bahçelievler vahşetini "meşruluk" sorusuyla şöyle tatlandırmışlardı: "3 Ekim 1978 tarihinde, Türkiye çeşitli terörist grupların silahlı eylemleriyle mücadele ederken, bir sağ partinin ilçe başkanı ile oğlu İstanbul'da öldürülmüştür. Cinayetleri aşırı sol militanların işlediğinden şüphelenmiştir. Yasadışı milliyetçi bir grubun ölenlerin intikamını almaya karar verdiği söylentileri ortalıkta dolaşmaya başlamıştır."

Yanıtlar şöyle:

(1) 3 Ekimde değil, 8 ya da 9 ekimde. Haber 10 Ekim günlü gazetelerde. (2) Bir sağ partinin değil "MHP Zeytinburnu ilçe başkanı"nın; öldürülen ilçe başkanı ve oğlu değil, ilçe

başkanının oğlu; (3) cinayeti aşırı sol militanların işlediği doğru değil, MHP'li şoför öldürüyor; (4) yasadışı milliyetçi bir grup değil, her türlü cinayeti işlemekte özgür baştan ayağa yasal ÜGD yönetici ve üyeleri. Katliam, her ne kadar kişiler üzerinden yürütüldüyse de, "yasal" bir örgütün ülkeyi kana bulayan genel ve yöresel kadrosu ve uygulaması sözkonusu, Halkın söylediği adla: *Ülkü Ocakları*.

AİHM kararının özet çevirisinde, "Davanın Oluşumu"na ilişkin ikinci paragrafta, Serdar Alten'in hastaneye kaldırılmadan önce polis tarafından sorgulandığını, ertesi gün ve ondan sonraki gün ise "Ankara Olağanüstü Hal Komutanlığının askeri savcısı ("askeri savcı") tarafından hastanede dinlendiğini" okuyoruz. Soruşturma çerçevesinde katliama karıştığından şüphelenilen ve içlerinde Ünal Osmanağaoğlu'nun da bulunduğu dört kişinin kimliklerinin Askeri Savcılık tarafından tespit edildiği belirtilmekte.

Birincisi:

Serdar Alten'in hastaneye kaldırılmadan önce polis tarafından dinlendiği doğru değil. İşlek, elyazılı ve iri harflerle bir sayfanın üstten üçte-ikisine yakın alanını kaplayan, "İfade Tutanağı" altında "9.10.1978" tarihi, ve "C. Savcısı" imzası ile "Mağdur Serdar Alten" yazısı ve imzası vardır. "C. Savcısı"nın, daha sonraki tutanaklardaki imza özdeşliğinden, bu imzanın "C. Savcı Yardımcısı" "Mehmet Bağış"a ait olduğu açıkça görülür. Yani, Serdar Alten hastaneye götürülmeden önce alınan ilk ifadesi polise ait değil, Cumhuriyet Savcı Yardımcısına aittir. Polise ait ifade de vardır, ama bu neyi değiştirir.

İkincisi:

"Ertesi gün ve ondan sonraki gün ise Ankara Olağanüstü Hal Komutanlığının askeri savcısı ("askeri savcı") tarafından hastanede dinlendiği" ise büsbütün uydurmadır. Kötü kasta dayalıdır. Soruşturmanın "esas savcısı" tarafından değil, "askeri savcı" tarafından yürütüldüğünü. AİHM'ye "yutturma" amacını gütmektedir. Ve AİHM, —lütfen bağışlasınlar— bu zokayı yutacaktır.

Olay 8/9 Ekim gecesi, saat 1.30, yani 9 Ekim 1978 günü gecesi yaşanmıştır. Üzerinde tarih olmamakla birlikte, Serdar Alten'in iki polis memuru tarafından "getirildiği Hacettepe Hastanesinde" ifadesinin alındığı tutanakta belirtilmiştir. Bu tutanakta polis memurları Mehmet Tulut ve Sedat Açıkgöz ile Dr. Bülent Göksu'nun imzaları bulunmaktadır.

Üçüncü ifade tutanağı, 10.10.1978 günlüdür, 11.30'da tanzim ve imza edildiği yazılıdır, "C. Savcı yardımcısı Mehmet Bağış", "2. Şube Müdürü Tahsin Gürdal" ile "Serdar Alten" ve "Dr. Bülent Coşkun" imzalarını taşır.

Burada, AİHM'ye iletildiği gibi, "Ankara Olağanüstü Hal Komutanlığının askeri savcısı ("askeri savcı") tarafından Serdar Alten'in dinlendiği" gülünç bir yakıştırmadır. Çünkü Ankara, hiçbir zaman, "Olağanüstü Hal Komutanlığı" gibi bir komutanlık tanımadı. Bununla "Sıkıyönetim Komutanlığı" ifade ediliyorsa, Ankara'yı da içersine alacak olan sıkıyönetim, bazı ifadelere göre CIA görevlisi Paul Henze'nin, bazı ifadelere göre Amerika Büyükelçiliği birinci ya da ikinci sekreterliğinin yönetiminde, Muhsin Yazıcıoğlu'nun başkanı olduğu Ülkü Ocaklarının lider kadrosunun gerçekleştirdiği K. Maraş olayları üzerine, 26 Aralık 1978'de ilan edilecektir. Oysa Bahçelievler kıyınının tarihi 8/9 Ekim 1978'dir, yani sıkıyönetimin ilanından iki ay öncedir. Soruşturmanın bu aşamasında "askeri savcı" yoktur. Burada ve başka yerde de, "askeri savcı" ifadeleri AİHM'yi yanıtlamaya yönelik vurgulamalardır. Sonuç da alınmıştır.

Çünkü, AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan "yasayla kurulmuş bağımsız ve yansız bir mahkeme" ölçütüne bağlı olarak, özellikle "askeri savcı" ve "askeri mahkeme"yi, esas hakimi saymıyor, bu kıstasa uyarlı olarak karar veriyor. Başvuruda "asker" hilesine başvurulduğu açık. Olaydan sonra birkaç gün yaşayabilen Serdar Alten'in, hastaneye kaldırılmadan polis tarafından, hastanede "*Ankara Olağanüstü Hal Komutanlığının askeri savcısı* ("*askeri savcı*") tarafından dinlendiği" biçiminde AİHM'ye "bilgi" aktarılmasıyla, yargılamanın önayağını oluşturan hazırlık ya da ilk

soruşturmanın, "yasayla kurulmuş bağımsız ve yansız mahkeme" ölçütleriyle örtüşmediğini ileri sürerek AİHM'nin yanıltmak istenmiş olmasıdır..

o

Olayın tarihi, olayla ilgili davanın açılış ve kapanışı ile Ünal Osmanağaoğlu'nun yargılanmaya başlandığı ve yargılandığı tarih ve yer açısından konuya yaklaştırılırsa:

AİHM'ye başvuruda, katliamda yer alan Duran Demirkıran'ın "18 ile 24 Aralık 1978 tarihleri arasında gözaltında tutulduğu", "polise 19 ve 22 Aralık 1978 tarihlerinde olmak üzere iki defa ifade verdiği", "gözaltı süresinin sona ermesinden sonra 24 Aralık günü savcı tarafından ve ertesi gün de sorgu hakimi tarafından dinlendiği" belirtilmiş; "29 Haziran 1979 tarihinde Duran Demirkıran, *askeri savcılık önünde verdiği ifadede*, işkence altında sorgulandığını ve (elyazılı ifadesi yok sayılarak) *tamamı polis tarafından* kaleme alınan tutanağı zorla imzaladığını iddia ettiği" görüşleri aktarılmıştır

"Askeri Mahkeme, 17 Mayıs 1983 tarihli kararında Duran Demirkıran'ın 22, 24 ve 25 Aralık 1978 tarihleri arasında, sırasıyla polise, savcıya ve hakime verdiği ifadelerinin bütün olarak uyumlu olduğunu tespit etmiştir."

"Ünal Osmanağaoğlu, 11 Nisan 1999'da, yakalanarak tutuklanmış, 14 Nisanda cezaevine konmuş, 26 Haziran 1986 tarihli iddianame gereğince ağır ceza mahkemesi önüne çıkarılmıştır.

"Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları, *esas hakimleri önünde* yaptıkları savunmada, *askeri mahkemenin Duran Demirkıran'ın işkence altında verdiği ifadelerine* itibar ettiğini",

"Ünal Osmanağaoğlu'nun adını olaya karıştırmış bulunan Muhsin Yazıcıoğlu'nun daha sonra ifadesini geri çektiğini ve bunu yapmaya zorlandığını iddia ettiğini,

"İbrahim Çiftçi'nin hem polise, hem de savcılığa verdiği ifadelerde katliam olayına katıldığını itiraf etmiş olmakla

birlikte, Ünal Osmanağaoğlu'nun adını hiç zikretmediğini belirtmişler, ya askeri savcı tarafından ifadesi alındığı için, ya Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadesi alınmış olsa da, işkence altında verilmiş ifadeler olduğu için, askeri yargının dikkate alınmaması gerektiğini, AİHM'nin önüne koymuşlar, üstüne üstlük, avukatları, Ünal Osmanağaoğlu hakkında dosyada hiçbir delil bulunmadığını ileri sürmüşlerdi.

"Ünal Osmanağaoğlu bu olayın içinde yoktu" denmiyor, olayın içinde olduğunun somut delilleri yadsınarak, görgü tanıklarının tanıklık ifadelerinin işkence ya da fiziksel baskı altında alındığı ileri sürülerek delil bulunmadığı savlanıyor.

Hemen belirtelim ki, İbrahim Çiftçi, (1) Ünal Osmanağaoğlu evde yoktu demiyor. Olay yaşanan eve önce dört kişi olmak üzere, yedi kişi giriyor, çıkıyor. Bu yedi kişi, yedisi de birbirini çok iyi tanıyor, İbrahim Çiftçi ise hiç birini tanımadığını söylüyor. Ama birlikte olduğu, adlarını vermediği bu insanlardan birinin Ünal Osmanağaoğlu olduğu, Duran Demirkıran'ın ifadesinde açıklanmış bulunuyor.

20.12.1978 günlü ifade tutanağı:

"... daha sonra iki kişiyi öbür odaya götürdüler. İçerde kalan bir kişiyi, içimizden birisi bez ve havlu ile sıkarak boğdu. Bu boğma işlemini yapan *iri kafalı kısa boylu olan kişi* idi...

23.12.1978 / yer gösterme tutanağı:

"... mutfak olarak kullanılan odayı göstermiş, kendisinin burada bulunduğunu, bir kişinin, *büyük kafalı orta boylu esmer şahıs* tarafından bu odada boğulduğunu yer göstererek beyan etmiş, ..."

25.12.1978 günlü ifade tutanağı:

"... İçerde bulunan üç kişiden ikisini öbür odaya götürdüler. İçerde kalan ben ve *kısa boylu, büyük kafalı, esmer olan şahıs* sebebini anlamadan havlu ve orda bulunan paçavra ile şahsın birisinin ağzını kapattı. Şahıs cansız yere yıkıldı. Ben bayıldı zannettim."

26.12.1978 günlü ifade tutanağı:

"... Arkamızdan odaya giren büyük kafalı, esmer, benden

kısa olan, ismini bilmediğim arkadaşımız bayılanlardan birisinin sırtüstü yatar vaziyette iken boğazını sıkarak boğdu, ... ben boğulan kişinin yanında kaldım."

Dört ayrı ifade de, "boğma", "boğarak öldürme" aynıdır. Ama dört ayrı ifade de, boğan kişinin adını, İbrahim Çiftçi vermiyor, eşkalini tarif ediyor. 20.12.1978: "*İri kafalı kısa boylu olan kişi sıkarak boğdu.*" 23.12.1978: *Büyük kafalı, orta boylu esmer şahıs* tarafından bu odada boğuldu." 25.12.1978: "*Kısa boylu, büyük kafalı, esmer olan şahıs* ağzını kapattı. Şahıs cansız yere yıkıldı." 26.12.1978: "*Büyük kafalı, esmer, benden kısa olan*, ismini bilmediğim arkadaşımız boğazını sıkarak boğdu."

20.12.1978 günlü ifade tutanağı:

İbrahim Çiftçi: "... diğer otodan hatırladığıma göre *kısa boylu ve görsem tanıyabileceğim bir kişi* daha arkamızdan geliyordu. Apartmana girdik. Ercüment kapıyı gösterdi. Kapı tahta idi. Kapıya elle vurduk. Birisi kim o dedi. ... bakınca ben *polis* dedim, *kapıdan içeri dört kişi birden girdik.* Benle Ercüment televizyon bulunan oda gibi bir yere girdik, odada üç kişi vardı, ortada küçük bir masa vardı. Silahı çektik, kendilerine kıpırdamamalarını söyledik. O sırada Ercüment eteri çıkarttı, tekrar tekrar ağızlarına burunlarına koklattı, bayıldılar. Aynı işlem diğer ikinci bir odada yapıldı. Daha sonra Ercüment hepsinin ellerini, odada bulunan tel, kordon, televizyon kablosu ile şahısların ellerini arkadan bağladı. O sırada televizyonda dizi film oynuyordu, tahminime göre Vakıf'tı. ... daha sonra iki kişiyi öbür odaya götürdüler. İçeride kalan bir kişi(yi), içimizden birisi bez ve havlu ile sıkarak boğdu. *Bu boğma işlemini yapan iri kafalı kısa boylu olan kişiydi.* İkinci odaya ben pek girmedim. Bir ara sarışın olan arkadaşlardan birisi dışarı çıkıp geldi hangisi olduğunu iyi göremedim. Yalnız tahminime göre arabaya bir kişi götürmüş olabilirler. ... içlerinde birinin gözünde gözlük vardı. Gözlüğü çıkardık. Gözlük numaralı gözlüktü."

20 Aralık 1978 günlü bu ifade tutanağı, **Dürüst Oktay** (Komiser, 2. Şube, 1. Kısım), **Naim Tatar** (Polis Memuru, Aynı yerde), İbrahim Çiftçi (sanık)

imzalarını taşıyor.

23.12.1978 günlü yer gösterme tutanağı:

"... Bahçelievler 15. sokağa gelindi. Sanık İbrahim Çiftçi, Ercüment Gedikli, Ömer Özcan, Ömer Yavuz ve ismini bilmediği, görse tanıyabileceği şahısla birlikte 56/2 numaralı dairenin tahta kapısından içeri girdiklerinde, sol tarafta televizyonlu ortada bir masa bulunan ayrıca mutfak olarak kullanılan odayı göstermiş, kendisinin burada bulunduğunu, *bir kişinin, büyük kafalı orta boylu esmer şahıs* tarafından bu odada boğulduğunu yer göstererek beyan etmiş, ayrıca ifadesinde bahsettiği *gözlük ise ufak masanın üzerinde görülmüş*, diğer odaya girildiğinde, kendisinin bu odaya girmediğini, ... duvara baktığında İşçi Partisinin amblemi bulunan kartonu gösterip bunu hatırladığını" söylemiştir.

Tutanak, **Dürüst Oktay** (komiser), **Naim Tatar** (polis memuru), **Saadet Celesun** (polis memuru), **İbrahim Çiftçi** (sanık) imzalıdır.

İbrahim Çiftçi'nin Askeri Savcılık ifadesi:

"Sanığın dosya 184-185 sıralarda yeralan sorgusu okundu, ben bu ifadeyi işkence altında kollarımdan tutup zorla imzalatılmak suretiyle kabullenmiş görünmek zorunda kaldım. Bu ifadem doğru değil, zor altında alınmıştır.

"184-185 sıralarda yer alan" sorgusu ise, 25.12.1978 günlü sorgudur. Komser **Dürüst Oktay**, polis memuru **Şahin Ağan**, sanık **İbrahim Çiftçi**'nin imzalarını taşımaktadır.

Muhsin Yazıcıoğlu

Çünkü, Muhsin Yazıcıoğlu, 13 Şubat 1981'de, Askeri Savcılık odasında, Bahçelievler toplu kıyımında kullanılan "metalik mavi renkte plakası 06 PD ile başlayan ancak numarasını hatırlayamadığı Chevrolet marka araba" ile ilgili olarak, denebilirse, bilgisine başvurulmuştu. Tutanakta da "sanık" değil "ifade sahibi"ydi.

Kendisi Ülkü Ocakları Başkanıdır, 1977 yılı sonlarına doğru Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı seçildiği zaman "teşkilatın emrinde metalik mavi renkte plakası 06 PD ile

başlayan ancak numarasını hatırlayamadığı Chevrolet araba" dolayısıyla ifadesine başvurulmuştu. Çünkü aynı araba Bahçelievler toplu kıyınında kullanılmıştır. Kullanan, kıyını programlayan, planlayan, uygulayan Ülkü Ocaklarının ikinci başkanı, "Reis" olarak çağrılan Abdullah Çatlı'ydı. Araç Mustafa Mit üzerine kayıtlı olmakla birlikte, Yazıcıoğlu'nun başkanı olduğu "teşkilat"ın faaliyetlerinde kullanılmaktaydı. Gözcüsünden sözcüsüne, boğanından vuranına, hepsi Ülkü Ocaklarının ya bölge temsilcisidir, ya fakülte, ya öğrenci yurdu ve benzeri yerlerden sorumlu, silahlı kişilerdir. Chevrolet, ama Nova olarak da algılanan Çatlı'nın kullandığı, Bahçelievler 15. sokak 56/2 nolu evden alınan iki kişi Faruk Ersan ve Salih Gevenci, Polatlı yoluna Çatlı'nın kullandığı bu araba ile götürülmüş, elleri arkadan bağlı olan gençler Polatlı yolunda yol kıyısından biraz içerde kurşuna dizilmişti.

Yazıcıoğlu, Sivas olayları dolayısıyla 12-13 gün tutuklu kaldığını, serbest bırakılınca bu araba ile Ankara'ya geldiğini, tam gününü belirleyememekle birlikte gazetelerde, Bahçelievler'de 7 kişinin öldürüldüğünü okuduğunu —ne hikmetse, Yazıcıoğlu'da, Kırcı'da, Çiftçi'de gazetelerden öğreniyor haberi— ölüm olayının ülkücüler tarafından yapıldığı söylentileri üzerine araştırmalarını sürdürdüğünü söyleyecek ve sorduğum, tekrar konuştuğum Ünal Osmanağaoğlu bana bu olayı Abdullah Çatlı'nın emri ve organizasyonu ile kendisi dahil olmak üzere Haluk Kırcı, Mahmut Korkmaz, Bünyamin Adanalı ile birlikte işlendiğini söylediğini söyleyecekti. Ancak kişisel olarak yaptığım soruşturmada Bahçelievler'de 7 kişinin öldürüldüğü gün arabanın Abdullah Çatlı'da olduğunu tahmin etmekteyim, çünkü araba Genel Başkan olarak bende değildi, benim yardımcım olan Abdullah Çatlı'da olması kuvvetle muhtemeldi." (13 Şubat 1981 / Askeri Savcılık Odası.)

Ünal Ağaoğlu'nun avukatları, AİHM'nin kararında yer aldığı biçimiyle, "askeri yargıçların aksine ağır ceza mahkemesi daha ziyade Duran Demirkıran'ın 22 ve 24 Aralık 1978 tarihlerinde verdiği ifadeleri dikkate almıştır, Muhsin Yazı-

cıoğlu'nun tanıklığı ise bu karardaki ifadesiyle aynı olmakla beraber fazladan bir tek "kendisi" kelimesini içermektedir." "Resmi belgelere göre, Muhsin Yazıcıoğlu'nun asıl tanıklığına uyan da bu versiyondur. Bir gerçek daha var ki, 1980/1205 sayılı dava sırasında Muhsin Yazıcıoğlu bu tanıklığı, askeri mahkeme önünde görülen 1981/176 sayılı davanın sanığı olarak Mamak Askeri Cezaevinde tutukluyken işkence altında söylediğini ileri sürerek inkar etmiştir."

Birincisi: Yazıcıoğlu'nun Ünal Osmanağaoğlu'ndan naklen söylediği, "bu olayı Abdullah Çatlı'nın organizasyonu ve emri ile kendisi dahil olmak üzere birlikte işlendiği" söylemi, Duran Demirkıran'ın sözlerinin bir versiyonu olmaktan uzaktır. İkincisi: Muhsin Yazıcıoğlu, bu ifadeyi, askeri mahkeme önünde değil, askeri savcılıkta görülen bir davanın sanığı olarak" değil, "sanık" olarak değil, "ifade sahibi" olarak vermişti.

AİHM karar özetinde, Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları hakkında dosyada, Duran Demirkıran ile Muhsin Yazıcıoğlu'nun ifadelerinde Osmanağaoğlu'nun adının geçtiğini, bunların ifadelerinin de baskı ve işkence altında alınmış ifadeler olduğunu savladıklarını okuyoruz. Mademki bunlar ifadelerini işkence altında vermiştir, bu ifadeler geçersizdir. Ünal Osmanağaoğlu hakkında dosyada başka delil de yoktur. Yeniden yargılanmalı ve mahkumiyet kararı kaldırılmalıdır.

Osmanağaoğlu avukatlarının, AİHM'den iki şeyi sakladıkları gözden kaçmıyor. Birisi, Haluk Kırcı'nın, birlikte olay-evine girdiği, beş saat bir arada kaldığı Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımadığını söylemiş olması, İkincisi aynı şekilde eve birlikte girdikleri halde, İbrahim Çiftçi'yi, sorulduğunda gazete fotoğraflarından tanıdığını söylemisidir. Adına düzenlenen İddianame'de özellikle vurgulandığı gibi Haluk Kırcı, külliyen inkardan külliyen üstlenmeye değin sürekli ifade değiştirmiş, ifade değişikliklerinde esas olarak "isimlendirme" belirleyici olmuştur. Duran Demirkıran'ın çok iyi tanıdığını söylediği, boyunu bosunu tarif ettiği, ikinci araç olan Re-

no'dan inen ve 56/2 nolu eve giren Ünal Osmanağaoğlu'yla birlikte eve girmiş olması gereken Haluk Kırcı, Çatlı ve Yazıcıoğlu'ndan aldığı talimat gereği, Osmanağaoğlu'nu, Osmanağaoğlu ile birlikte İbrahim Çiftçi'yi sürekli saklamış, sorulduğunda da, Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımadığını söylemişti. İbrahim Çiftçi'yi de nerdeyse isim olarak tanıyordu.

Kırcı'nın, "Susurluk" sorgulamasında cep telefonunda kayıtlı adlar arasında Ünal Osmanağaoğlu'nun da adı vardı. Bu, sonradan edinilmiş bir tanışıklık olarak savunulabilirse, o zaman Susurluk "kaza"sında (sonradan inkar etse de) arkadaki araçta bulunduğunu söyleyen Kırcı'nın herhalde bu arkadaki araçta yanındakileri de sayması gerekecekti.

Ama konumuzla sınırlı olarak söylemek gerekirse, Duran Demirkıran'ın 56/2 nolu eve girerken gördüğünü söylediği ve Kırcı'nın, eve girenler arasında özenle saymaktan kaçındığı Ünal Osmanağaoğlu'nu, Ünal Osmanağaoğlu'yla birlikte Haluk Kırcı'yı "eşkal" olarak Serdar Alten'in belirlediği ve dava dosyasının ilk sıralarında yer alan ifade tutanağının AİHM'den gizlendiği gözden kaçmıyor. Hatta öyle ki, Kırcı, "külliyen inkarını" içeren ilk ifadelerini, Serdar Alten'in anlatımını öğrendiği ölçüde değiştirmiş ve hatta öyle ki, Askeri Savcılığa, Kırcı'nın yeniden ve "doğru" ifadesini verip, cezaevine geri götürüleceği sırada, vicdanının sesini dinleyip, yeniden ifade vermek ve bu kez "doğru ifade vermek" istemişti. "Vicdan"ını savcılık odasına serip, yeniden "doğru" ifade verdiği, yani saptananlar, yakalananlar, kaçanlar, yurtdışına çıkanlara göre ifade değiştirdiği gözönüne alınırsa, Serdar Alten'in ifadesinin (adlandırma olmadığı için olsa gerek) AİHM'den saklandığı da kendiliğinden anlaşılacaktı.

Serdar Alten, ağır yaralı olarak getirildiği Hacettepe Hastanesinde, doktor gözetiminde iki polis memuruna anlatımında, eve ilk giren dört kişi arasında, saydığı şahıslardan, kendisini de vuran "genç, kıvırcık saçlı, 16 ya da 18 yaşlarında" olan ile "Haluk Kırcı"nın eşkalini vermişti. Serdar Alten, 10 Ekim 1978 günü alınan ifadesinde, "*Beni, arabaya, birinci odaya silahla getirenlerden biri götürdü. Götüren uzun*

saçlı, sarışın, rahat 1.80 boyunda, çukur yanaklı, aşağıya doğru sarkık bıyıklı, sarı düz saçlı, mavi montlu, siyah pantolonlu ve konuştuğu birkaç kelimeden doğu ve Güneydoğulu tahmin ettiğim bir kişiydi" ile Ağrı kökenli Ünal Osmanağaoğlu'nu tarif etmişti, ve aynı anlatımında, "İki oda arasındaki irtibatı, beni arabaya bindirmek için götürüp geri getiren sarışın uzun boylu, çukur yanaklı aşağıya sarkık bıyıklı, sarı düz saçlı, mavi montlu, siyah pantolonlu silahlı kişi temin ediyordu." anlatımıyla, gene Ünal Osmanağaoğlu'nun eşkalini veriyor, ve "silahlı" olduğunu belirtiyordu.

İbrahim Çiftçi'nin, 20.12.1978 günlü ifade tutanağında, Serdar Alten'in dışarıya götürülüşünü anlatımında, Ünal Osmanağaoğlu'nu gizlediğini "gizlemek" olanaklı mı? Şöyle: "İkinci odaya ben pek girmedim. Bir ara sarışın olan arkadaşlardan birisi dışarı çıkıp geldi, hangisi olduğunu iyi göremedim. Yalnız tahminime göre arabaya bir kişi götürmüş olabilirler."

Hem "sarışın arkadaşlardan birisi götürüp getirdi" diyor, "sarışın" olduğunu görüyor, ama hangisi olduğunu bilmiyor. Serdar Alten'in beş saate yakın bir süre, iki oda arasındaki irtibatı, bu "sarışın" arkadaşı sağlıyor ve bu iki odadan birinde beş saate yakın bulunan Çiftçi, iki oda arasındaki irtibatı sağlayan Ünal Osmanağaoğlu'nu tanımıyor. Kertenkeleler güler...

o

Serdar Alten yaşamda değil. Ama aynı anlatımında (10 Ekim 1978), "Bizi, burada, silahla bir kanepeye kollarımız arkadan bağlı olarak yanyana oturtarak vurdular. Bizi vuranlar iki kişiydi. Bunlardan birisi 16-17 yaşlarında kıvırcık saçlı, gözkapakları şişkin tam esmer renkli ve uzunca boyluydu. Bizi odada tek başına bu çocuk tipindeki kişi vurdu." anlatımıyla da Haluk Kırcı'yı tanımlamıştı.

Öteki adı "İdi Amin" olan Kırcı'nın iki adını herkes biliyor, ama Çiftçi bilmiyor. Sürekli eşkalini veriyor. Kurbağalar güler...

Bir de utanmadan, bu ifadeleri Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadesi dahil, işkence ve baskı altında imzaladım diyor. Kolumdan tuttular, zorla imza attırdılar diyor Askeri Savcıya.

Ben olay yerine hiç gitmedim dediği olay yerine silahlı gittiğini, gerekli gereksiz, kaç kez yineliyor ifadesinde. Ama silahının yerli yapı, laz işi, 7.65 silah olduğunu ayrıca yineliyor. Atılan silahlar, mermi ve kovanlar incelendiği zaman, böyle yerli yapı bir silahtan atılmış mermi ya da kovan bulunamayacağını bildiği için... Kargalar hala gülüyor...

Haluk Kırcı, başlangıçta, Bahçelievler katliamıyla hiçbir ilişkisi olmadığını söylemiş, daha sonra, tüm olayı üstlenmiş, sonra bir kısmını "tenzil etmiş", eve ilk giren dört kişiden biri olan Kırcı, bu dört kişiden birinin Ünal Osmanağaoğlu ve ötekinin İbrahim Çiftçi olduğunu özenle gizlemişti. Duran Demirkıran ise Ünal'ın da, İbrahim Çiftçi'nin de eve girdiğini ve geç vakit bulundukları yerden ayrılırken evden çıkmadıklarını söyleyecekti. Silah seslerini duyduğu zaman ikisi de evdeydi. Bu nedenle de Duran Demirkıran'ın ifadesi yadsınmıştı sürekli.

o

AİHM'ye gönderilen dosyada bu belgelerin olmadığı ve sıradan bir "cinayet" olayı irdeler gibi, AİHM'nin karar verdiği anlaşılıyor. Ama bir başka şey de var:

Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının "Toplu Kıyım" suçundan, "Haluk Kırcı" adına düzenlenen 20.2.1981 günlü iddianamede, "Yapılan hazırlık soruşturması sonunda ele geçen sanıklardan İbrahim Çiftçi" (ve 7 kişi), "ele geçmeyen Abdullah Çatlı, Haluk Kırcı, Mahmut Korkmaz, Bünyamin Adanalı ve Ünal Osmanağaoğlu hakkında ise soruşturma"nın sürdürüldüğü, ve bu arada Haluk Kırcı'nın 8.10.1980 günü İstanbul'da yakalandığı, bu nedenle, soruşturmanın bu noktada derinleştirildiği" belirtiliyordu.

Ünal Osmanağaoğlu'nun avukatları, AİHM'ye başvurularında, kendi istemlerine destek sağlamak amacıyla, İddi-

aname'de, "ele geçen sanıklardan İbrahim Çiftçi"nin, açık ve ayrıntılı olarak yüklendiği fiilleri, baskı ve işkence altında verdiğini söyleyerek beraat ettiğini, kendi istemleri için "örnek olay" olarak sunmuşlardı. AİHM kararında yer aldığı biçimiyle İbrahim Çiftçi'nin, "hem polise ve hem de savcılığa verdiği ifadelerde, katliam olayına katıldığını", "daha sonra ifadesini işkence altında verdiğini iddia etmiş", raporlarla işkence iddiaları doğrulanmış, Askeri Mahkeme, başka dört sanık yanında İbrahim Çiftçi'nin de beraatine karar vermiş, Askeri Yargıtay ve Askeri Mahkeme arasında bozma ve uyma biçiminde gidip gelen dosya dışında dört kişinin mahkumiyeti onaylanmış. İbrahim Çiftçi, Doğan Öz davasında olduğu gibi burada da, gizemli bir biçimde beraat ettirilmişti. Acaba "işkence ve baskı" savlaması her zaman ve her şekilde, her derde deva mıydı? Özellikle de işkence ederek, boğarak, sıra sıra kurşuna dizerek öldürmeleri dezenfekte etmenin aracı mıydı işkence!

Haluk Kırcı, Askeri Savcıya 18 Kasım 1980 günlü anlatımında, İbrahim Çiftçi'yle ilgili olarak şunları söyleyecekti:

Kırcı'nın, Askeri Savcıya, "Benim dün verdiğim ifadem doğrudur" dediği "anlatımının gerçek olmadığı yolunda savcılıkta uyanan haklı kuşkular anlatılarak gerçeği söylemesi" istendiğinde, Kırcı, bunun üzerine ifadesini şöyle değiştirmişti:

"Benim dün verdiğim ifadem doğru değildir. Bu olayı Abdullah Çatlı planlamıştır. Çatlı, yakalanmam halinde, bana tutarsız ifade vermemi, suçu tamamen üstlenmem gerektiğini söylememi bildirmişti." "Ben de o yüzden dün bütün olayı kendim yapmış gibi size anlattım. Esasında ben eve, yani Bahçelievler'deki katliam yapılan evin kapısının önünde durdum, içeriye girmedim. Ben dışarda dururken Ercüment ve Mahmut bir kişiyi getirdiler, Çatlı'nın kullandığı arabayla çıkıp gittiler. Demin yukarda söylememiştim, asıl eve girenler Ercüment, Mahmut, Kürşat ve İbrahim Çiftçi'ydi. İbrahim Çiftçi'nin kesinlikle ismini vermemem hususunda Abdullah Çatlı bana talimat vermişti."

"Niye Abdullah Çatlı'yı sürekli suçlayıp İbrahim Çiftçi ve Duran Demirkıran'ı kurtarmaya çalıştığı sorulduğunda, cevaben, tereddütlü bir şekilde, Abdullah Çatlı'nın olayla ilişkisi zaten biliniyordu, (...) Çiftçi ve Demirkıran'ın olay içinde olduğu hatırlatıldığında "Vallahi bir ard niyetim yoktu" diyecekti.

Bir gün sonra, 19.11.1980 günlü anlatımında ise, Haluk Kırcı, bu kez Muhsin Yazıcıoğlu'nun önerdiği doğrultuda ifade vermeyi denemişti:

"Erzurum'da arandığımı duyunca İstanbul'a gittim. İstanbul'da çeşitli yerlerde saklandım. Abdullah Çatlı ile İstanbul'da hiç görüşmedim. Evinde kaldığım doğru değildir. Bu aralarda Ankara'ya geldim. Ankara'da Yaşar Yıldırım'la buluşup bana sağladığı sahte kimliği aldım ve tekrar Erzurum'a gittim. Bu sırada 12 Eylül harekatı gerçekleşmişti.

Devam ediyor Kırcı:

"Bundan yaklaşık bir ay geçtikten sonra, bir gün Erzurum'da bir arkadaş Ankara'dan gelen Muhsin Yazıcıoğlu'nun benimle görüşmek istediğini söyledi. Cumhuriyet Caddesindeki Hemşin Pastanesinde (...) yanyana konuşmaya başladık. (...) "Sizin dosyayı en iyi bilen benim. Senin teslim olmana gerek yok. Kaçabildiğin kadar kaç dedi. İlaveten, şayet yakalanırsan olayı elinden geldiği kadar saptırarak anlat, diye talimat verdi. Bu arada, Turan (Duran Demirkıran) ile İbrahim (Çiftçi) bizim teşkilattaki en güvenilir kişiler, onları kurtarmamız lazım, sen suçu tamamen üstlen dedi ve olayla ilgili benim de bir kısmını bildiğim ayrıntıları bana tekrar tekrar anlattı (...) Abdullah Çatlı'nın teşkilata ters düştüğünü, teşkilattan koptuğunu, bu nedenle yakalanırsam hiç acımadan Abdullah Çatlı'yı suçlamamı söyledi ve bana Abdullah Çatlı'nın İstanbul'daki evinin yerini ve içini tarif etti, orada saklandığımı söylememi de istedi.

İbrahim Çiftçi'nin işkence ve baskı altında verildiği savlanan Emniyet ve Askeri Savcılık anlatımlarını tarihe belge olması amacıyla bitirmeden bir kez de burada yineleyelim:

(25 Aralık 1978):

"... Ben okulda bulunduğum sırada Ekim ayının başlarında Kadir Temir yanıma gelerek "yarın bana uğra" dedi. Ben de nedenini sormadım ve ertesi günü Kadir'in çalıştığı hastaneye gittim. Kendisi bana 7-8 cm uzunluğunda, yuvarlak, gazete kağıdına sarılı normal boyda bir şişe verdi. Ve içinde eter var diyerek bu eteri yarın saat 16.00 sıralarında, Bahçelievler Cami Durağında Ercüment Gedikli bekleyecek, ona vereceksin dedi. Ben de ertesi günü bu şişeyi Bahçelievler Cami Durağına saatinde götürdüm. Ercüment durağın tabelasının asılı bulunduğu direğin altında bekliyordu. Kendisine içinde eter olan şişeyi verdim. Eter şişesini verdikten sonra okula gittim. Şişeyi verirken kendisiyle herhangi bir şey konuşmadım. Bu eter olayından iki üç gün sonra okulda Abidin Şahiner, Ömer Yavuz ile karşılaştım. Bana Pazar günü akşam üzeri Abidin Şahiner'in evine gel dediler. Ben de Pazar günü saat 17.00 sıralarında Abidin Şahiner'in Bahçelievler 3. Cadde 117/A'da bulunan evine gittim. Eve gittiğimde evde Ömer Özcan, Ömer Yavuz, Abidin Şahiner ve Mehmet Kundakçı vardı. Toplantıda, "Evimizin arka sokağında bulunan sokakta TİP'çiler kalıyor. Bunların evini basacağız. Ercüment geldiği zaman talimatı verecek!" dedi. Saat 21 sıralarında Ercüment Gedikli gri renkli büyükçe hususi bir araba ile geldi, korna çalarak bizi dışarı çağırdı. Evden dördümüz birden dışarı çıktık ve Ercüment Gedikli'nin bulunduğu arabaya bindim."

Cumhuriyet Savcılığına 26 Aralık 1978 günlü verdiği ifadesinde İbrahim Çiftçi, olay içinde yer aldığını, ama öldürme olayıyla ilgili olmadığını yineleyecektir:

"Bahçelievler olay gecesinden önceki aynı gün, aynı okul ve sınıf arkadaşım Abidin Şahiner Bahçelievler 3. Cadde 117/A'daki evini tarif ederek gündüz 17-18 arasında gelmemi bildirince o saatte Abidin'in evine gittim, içeride Yükseliş'te okuyan Ömer Özcan ile bizim okulda okuyan Ömer Yavuz ve Mehmet Kundakçı vardı. Bir müddet konuştuk. Ömer Özcan arka sokakta TİP'lilerin oturduklarını söyledi, gece o eve gideceğimizi bildirdikten bir müddet sonra tahminen olay ge-

cesi saat 21.00 veya 22.00 sıralarında Ercüment Gedikli oturduğumuz evin kapısına araba ile geldi, içeriye girmedi. Ercüment'in bindiği araba karanlıkta koyu renkli gri renginde de olabilir bir büyük yabancı araba idi, Ercüment inmeden biz çıktık, ben, Ömer Yavuz ve Ömer Özcan arka tarafa oturduk, Abidin ile Mehmet Kundakçı yürüyerek gitti. Araba ile 3. Caddeden aşağıya doğru Pazar yönünden bir sokaktan daha geçip bir sokakta yani kararlaştırılan yerde durdu, biz sokakta durduğumuz sırada arkamızdan hatırladığıma göre koyu renkli bir reno araba gelerek biraz gerimizde durdu, bizi getiren büyük arabanın ön tarafında Ercüment Gedikli oturuyordu, arabayı da kalın bıyıklı, esmer, arabadan inmediği için boyunu görmediğim birisi kullanıyordu, bindikten sonra da arabadan inmedi. Biz arabadan indikten sonra önümüzde Ercüment Gedikli olduğu halde olay yeri olan evin kapısına geldik. Ercüment kapıyı vurdu, içerden "kim o" deyince biz "polis" cevabını vererek kapı açıldı. Ben, Ömer Yavuz, Ömer Özcan ve Ercüment Gedikli ellerimiz silahla içeriye daldık, bizim girdiğimiz odada üç kişi vardı, birisi gözlüklü, diğer ikisi bıyıklı, genç, zayıf, boylu boslu olup bıyıkların tipi kalın ve aşağıya taralı sarkık idi, ancak uçları uzunca olmayıp küt halinde idi, ben bu üç kişiyi daha önce görmemiştim, o gece gördüm. Kendisini tanımam. Bende 7.65 çapında yerli yapı, Ömer Yavuz'da büyük bir silah, Ömer Özcan'da 14'lü bir tabanca, Ercüment Gedikli'de ise büyük manala (sözcük okunamıyor) bir tabanca vardı, bizim bulunduğumuz odaya birkaç dakika sonra evin önünde arkamızda duran ikinci arabadan inen büyük kafalı, kısa boylu, esmer, daha doğrusu çok kısa olmayıp benden kısa birisi de ve ismini bilmediğim bir arkadaş da bulunduğu odaya girdi. O ana kadar oradakilerle bir şey yapmamıştık. Bu sırada Ercüment cebinden bir eter şişesi çıkartarak ihtimalle pamuk olabilecek beyaz bir şeye eteri dökerek içerdeki üç kişiye koklatıp bayıltınca yere düştüler. Ercüment kordonla her üçününde kollarını arkadan bağladı. Bundan sonra arkamızdaki odaya giren büyük kafalı, esmer, benden kısa olan ismini bilmediğim arka-

daşımız bayılanlardan birisinin sırt üstü yatar vaziyette iken boğazını sıkarak boğdu, arkadaşlarım odada bayılttıkları iki kişiyi yandaki odaya sürükleyip götürdüler. Ben boğulan kişinin yanında kaldım, öbür odaya hiç gitmedim. Şahıs boğulduktan sonra yalnız kaldığım odada şaşırıp telaşlandım. Diğer odadaki sesleri bu haleti ruhiye ile hiç duymadım. Bir müddet sonra Ercüment bulunduğum odaya gelerek bana çık sen deyince çıktım. Dışarıda bulunduğumuz evin tahminen 100 metre kadar ileri sokakta beni bekleyen Abidin ile birlikte Abidin'in evine gittik. Esasen olaydan heyecanlandım, şaşırdım bana bu şekilde adam vurulacağını baştan söylememişlerdi girdikten sonra da artık dönemezdim esasen ben silahda kullanmadım. (Doğan Öz'ü anımsıyor insan, ister istemez!)Beni şaşırmış görünce Ercüment odadan çıkartıp gönderdi, ben tahminen evde bir saatten fazla kaldım, beni gönderdikten sonra arkadaşlarım ne kadar kaldılar ve yanlarına kim geldi ne yaptıklarını bilemem. Ben çıkıp Abidin'in evine giderken çıktığımız evden uzaklaşmadan aynı evden silah sesi duydum ancak telaşımdan kaç el duyduğumu bilemiyorum. Abidin ile geldiğimiz Abidin'in evinde birbirimize bir şey sormadık dedi. (Eve saat 10.00'da geldiklerini, 1.30'da evde silahlar atıldığını, yani "bir saatin" doğru olmadığını belirtelim.)

"Soruldu: İkinci arabada Abdullah Çatlı'ya benzeyen birisinin oturduğunu gördüm, yalnız kesin olarak bunun Abdullah Çatlı olup olmadığını söyleyemem ... kişi Abdullah Çatlı'ya benziyordu, yalnız kesin değildir. (Abdullah Çatlı'nın oturduğunu değil, Çatlı'nın arabayı kullandığını söylemesi gerekirdi.) Bu olayda bizi Ercüment Gedikli idare etti ve o emir veriyordu. Ercüment silahları da ben arabanın içinde iken verdi. Ercüment Gedikli sabaha karşı bulunduğum Abidin Şahiner'in evine gelerek bana verdiği silahı geri aldı, olaydan sonra Ömer Yavuz ile Ömer Özcan'ı gördüm, ertesi gün olayı da gazetelerden okudum, daha doğrusu olayın sabah olmayıp ertesi günkü gazetelerden olayı öğrendim.

"Soruldu: 25.12.1978 tarih ve altında imzam olan Emni-

yet Müdürlüğünde alınan okunan ifademi dinledim bu ifade de bana aittir. İfade tutanağındaki her iki sahife altındaki imza da benimdir, kabul ediyorum dedi."

Tekrar soruldu: Olaydan birkaç gün önce aynı okulda okuduğum arkadaşımız Kadir Temir, bana çalıştığı Numune Hastanesi döner sermayeye ertesi gün gelmemi söylediğinden gittim, bana kağıda sarılı bir şişe vererek bunun eter olduğunu ve Ercüment Gedikli'ye Bahçelievler Cami Durağında hatırımda kaldığına göre gündüz saat 16.00 sıralarında vermemi söylemekle Ercüment'i bulup verdim, ancak ertesi gün verdim. İğfal edilerek bilmeden katılıp pişmanlık duyduğum bu olaya ait bildiklerimi saklamadan samimi olarak bir tesir altında bırakmadan serbest irademle beyan ettim dedi, ifadesini imzası ile tasdik etti."

Hani derler ya, "Buyurun Cenaze namazına!..."

İbrahim Çiftçi, Askeri Savcıya 17 Aralık 1978 tarihine kadar Bahçelievler'e hiç gitmediğini, olayı sonradan basından öğrendiğini söyleyecekti.

Çiftçi'nin "Askeri Savcı"ya ifadesi şöyle:

"Kendisine yüklenen suç anlatılıp soruldu:

"Cevaben: Ben sonradan basından öğrendiğim bu olaya karışmadım, ancak bu olay nedeniyle zanlı olarak götürüldüğüm yanlış oldu bir başka olay nedeniyle götürüldüğüm emniyet genel müdürlüğünde uzun süre işkence altında tutuldum. Bunların baskısı ve etkisi altında işkenceden kurtulmak amacıyla istediklerini söylemek mecburiyetinde kaldım. Ben 17 Aralık 1978 tarihine kadar Bahçelievler'e hiç gitmemiştim. Bu tarihte Abidin Şahiner'in evinde kendisiyle birlikte Mehmet Kundakçı da olduğu halde 3 sınıf arkadaşı bir gün sonraki sınavlara hazırlanmıştık. Bu suçu kabul etmiyorum. Sonradan basından öğrendiğim bu olay sırasında Aşağıayrancı'da bir arkadaşımın evinde idim, gecede orda kaldım. Bu sırada Hatice Koç isimli arkadaşımın annesi de evde idi dedi.

"Sanığın dosya 184-185 sıralarda yer alan sorgusu okundu, ben bu ifadeyi işkence altında kollarımdan tutup zorla

imzalatılmak suretiyle kabullenmiş görünmek zorunda kaldım. Bu ifadem doğru değildir zor altında alınmıştır. dedi.

"Sanığın dosya 199-200 sıralarında yer alan C. Savcısınca alınan ve emniyettekine benzer içerikli tutanak okundu, bu ifade de aynı gün şubede alınmıştı. Ben bu kişilerin de yine polis olduğunu sanarak bu ifadeyi de imzalamak zorunda kalmıştım. Ben hiçbir şekilde bu olaya karışmadım. Zor altında gerçeğe aykırı olarak ifadem alındı, dedi.

"Ben sanıklardan sınıf arkadaşlarım olan Abidin Şahiner, Kadir Temir ve Mehmet Kundakçı'yı tanırım diğerlerini tanımam. Abdullah Çatlı'yı ise ismen tanırım. Abdullah Çatlı'nın ismi Ülkü Ocakları Başkanlığı yaptığı için ismen tanırım. Ben bugüne kadar hiçbir eyleme katılmadım düşünce itibariyle milliyetçiyim dedi."

Çiftçi, kendisinin polise ve cumhuriyet savcısına (yani esas görevlisine) verdiği ifadeleri, bu kez "askeri savcı"ya ifadesiyle kaldırıyor. Ve bu kez, Osmanoğlu'nun avukatları, "esas hakim" kavramını ters yüz ediyorlar, Çiftçi'nin Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadesini (ki polise verdiği ifadeyle bire-bir örtüşür bu ifade), bu kez askeri savcıya verdiği ifadesiyle "ortadan kaldırıyor"lar.

Kırcı'nın ifadesi anımsanabilir: Çiftçi, Çatlı'nın yanında ve Kırcı, Çatlı'nın ayakları altında kocaman bir silah görüyor... Buradan Çatlı ile birlikte, Çatlı'nın sürdüğü arabayla olayın yaşanacağı yere gidecekler. ... Çiftçi, Ünal Osmanağaoğlu ile birlikte eve girecek... Girdikleri evde, Ercüment, kendisinin daha önce getirdiği eterle, içerdekileri bayıltacak... Kırcı, bir genci boğarak öldürecek... Masanın üstüne konan gözlüğü yer tesbit tutanağında gösterecek... Ercüment'le birlikte kullandıkları eteri pantolonuna dökecek, bunun için pantolonunu evde, yastık kılıfı içinde saklayacak.

Bütün bunları, eter dökülen pantolonu da olay yerine gitmeden hayalinden yapmış olacak. Nasıl ki, Bahçelievler'de "görev başında"ki Ünal Osmanağaoğlu'nu, Erzurum'da, "Ünal" olarak ve saklanarak görüyorsak, burada da Doğan Öz'ü vuran, Bahçelievler'e fiilen katılan İbrahim Çiftçi'yi, As-

keri Savcılık odasında kaybediyoruz.

Burada yalnızca ikinci bir İbrahim Çiftçi'yi, ikinci bir Ünal Osmanağaoğlu'nu değil, İkinci bir Çatlı'yı, ikinci bir Kırcı'yı değil, ikinci bir "devlet"i görüyoruz. Katliamcı, işkenceci, suikastçı, tertipçi, hilelerle yüklü, kirli, üstelik her yönüyle iğrençleşmiş bir devleti. Devleti çürüten devleti.

Son Notlar

5-6-2 Tamam Reis'ten okuyoruz:

Haluk Kırcı: Gündüzleri atölyede çalışıyordum. Artık iyi bir mobilyacı olmaya başlamıştım. İşimiz erken bittiğinde akşam yemeklerimi bazen lokantada, bazen de kuzenimin evinde yiyordum. İşte böyle erken çıktığım bir akşam yemekten atölyeye dönüyordum. Kuzenim dükkanı üzerime kapatmak için beni bekliyordu. Devriye gezen askerler kimlik kontrolü yapıyordu. Üzerimde *Ahmet Yıldırım – Konya* adına düzenlenmiş bir kimlik vardı. Saat 23.00 civarıydı ve 24.00'te sokağa çıkma yasağı başlıyordu. Asker şüphelenmiş olacak ki, arananlar listesine bakma gereği duydu. Listede birden fazla Ahmet Yıldırım ismi vardı. Ne kadar ikna etmeye çalışsam da başarılı olamadım. Kaçmayı da gözüm kesmiyordu, elleri tetikteydi, boşu boşuna ölmemeliydim. Alaya gidinceye kadar dua ettim.

İçerde 30-40 kişi daha vardı. Hepsi değişik sol fraksiyonlara mensup insanlardı. Bir yüzbaşı, gözaltına alınanları gruplar halinde nezarethaneye yerleştiriyordu. Sıra bana gelince hangi fraksiyondan olduğumu sordu. Ben de Türk milliyetçisi olduğumu ve mobilyacı esnafı olduğumu ve hata sonucu buraya getirildiğimi söyledim. Yüzbaşı bir an durakladı ve benim kenarda durmamı söyledi. İşini bitirdikten sonra yüzbaşı masasına oturarak beni yanına çağırdı.

Oturacak yer gösterdi ve sohbete başladık. Bir müddet sonra iyiden iyiye masum olduğuma inanmaya başlamıştı. Şimdi sıra benim prosedüre uygun bir şekilde salıverilmeme kalmıştı. Hemen Selimiye Kışlasındaki bir üstünü aradı. Ne kadar iknaya çalışsa da karşısındakinin ikna olmaya niyeti

yoktu. Çünkü Türkiye genelinde tam 46 Ahmet Yıldırım aranmaktaydı. Ve soruşturma bitmeden salıverilmemin mümkün olmadığını söylüyordu. Yüzbaşı telefonu kapattı. Yetki ve prosedürü anlatmaya çalışıyor, beni teselli etmeye uğraşyordu.

Tam o esnada kapı açıldı. Ve bir albay içeri girdi. Albay gecenin o saatinde brifing almaya gelmişti. (Belki de beni kurtarmaya). Yüzbaşıyı yanına çağırmış bir şeyler konuşuyordu. Yüzbaşı eliyle beni göstererek bir şeyler anlatıyordu. Albay yanıma gelince mutad soruları sormaya, bense daha öne anlattığım şeyleri anlatmaya başladım. Ayrıca hanımımın hamile ve evde yalnız olduğunu söyleyerek duygularına hitap etmeye çalışıyordum. Hemen şoförünü çağırarak beni evime bırakmasını söyledi.

Daha sonraları başıma birkaç yakalanma olayı gelse de en ciddi olanı buydu. Suçsuz olduğum için Allah yardım ediyordu. O gece albayı da Allah göndermişti. (Öztürk, s. 174.)

o

Abdullah Çatlı ve Susurluk Dosyası'ndan okuyoruz:

"Bilgiler şöyledir...

"Kanada'da askeri ateşemiz Attila Altıkol, ASALA tarafından öldürüldükten sonra, devlet "kısasa kısas" kararı aldı. Bu iş için Abdullah Çatlı Avrupa'da bulunarak iş ona ihale edilir.

Haluk Kırcı anlatıyor...

"Abdullah Çatlı diyor ki, tamam ben bu mücadeleyi başlatırım, ama birinci şart benim arkadaşlarım cezaevindedir. Bir, benim ismimi verir. Bir arkadaşım daha var onun ismini verir. Bu arkadaşlarımı serbest bırakın. İkinci, Alpaslan Türkeş'i serbest bırakın. Üç, idamları durdurun, çünkü biz de zarar görüyoruz, der.

Milli Güvenlik Konseyinde bu görüşülür. Konseyin verdiği cevap, yani 5 tane general der ki, Haluk Kırcı'yla falan şahsın serbest bırakılması mümkün değil, ama asılmamalarını garanti ediyoruz. Alpaslan Türkeş zamanı geldiğinde

serbest bırakılacak. İdamlar da makul bir süre sonra durdurulacak." (s. 62-63.)

Kitabın yazarı sürdürüyor:

"Gelelim 12 Eylül dönemine...

"Evren Paşa şimdi çıkıp beyanat veriyor: "Çatlı ismini ilk defa duyuyorum. Bu tür işler Cumhurbaşkanı düzeyinde konu olmaz. Gizli servisler istihbarat almak için her türlü olanağı değerlendirirler. İti uğursuzu da kullanırlar. Ben Çatlı ismini ilk kez duydum. Bu işi MİT biliyordur. Açıklaması gerekirse MİT açıklar." (s. 61-62.)

Kitabın yazarı Prof. Dr. Ural, Evren "MİT" deyince, Evren'in kızı ve MİT'in o zaman bir numarası sayılan damadı için Çatlı'nın ayrı ayrı şiir yazdığını bir başka sayfada anımsatıyor.

Emin Pazarcı'nın anlatımına göre, Abdullah Çatlı, ilk kez Türkiye'ye 1983'te gelmişti. Askeri Yönetim döneminde, Yeşilköy'de bir albay tarafından karşılanmış, üst düzeyde bazı görüşmeler yapılmış, Çatlı, elini kolunu sallaya sallaya, pasaportuna giriş-çıkış damgası vurulmadan Türkiye'ye gelmiş ve gitmişti.

Oral Çelik, Susurluk Komisyonu üyeleriyle aralarında geçen konuşmada, "Dört kişi olduklarını, Çatlı'nın liderleri olduğunu" söyleyecek, şunları ekleyecekti:

"Yurtdışında devlet görevlileri bizi buldu, teklif yaptılar. Biz de 12 kişilik bir liste verdik. Bu kişiler serbest bırakırlarsa teklifi kabul edeceğimizi bildirdik. Devletimiz için ASALA'ya karşı mücadele ettik. Teklifi çok üst düzeyden insanlar yaptı. Öyle MİT daire başkanları filan değil. Çok daha üst düzey. Almanya, Yugoslavya, Kanada, Lübnan, Avusturya ve Amerika'da toplam 28 eylem yaptık. Her Ermeni başına 10 bin dolar alıyorduk. ASALA'yı biz bitirdik.

"Abdullah Çatlı'yı Türkiye'den tanıyordum. İsviçre'de de aynı hapishanede yattık. 100 gram eroin ile yakalandım. Bu da komploydu. Cezaevinden de 1984'te İsviçre'ye gelen bir Devlet Bakanı sayesinde kurtarıldım. O dönem Turgut Özal başbakandı.

5-6-2 Tamam Reis'ten:

Susurluk "kazasından sonra", polis, Kırcı'nın Bostancı'daki evinde arama yapmaya geldiğinde ilginç bir manzara ile karşılaşmış, Kırcı'nın oturduğu dairedeki eşyaların bir kamyona yüklendiğini görmüşlerdi. Polis yüklenecek eşyalara elkoymuş, yapılan aramada 27 milyon değerinde çek ve senet bulmuştu. Kırcı, bu senetlerle ilişkisinin olmadığını, Bostancı'daki evin ise Kumarhaneler kralı Ömer Lütfü Topal'ın ortağı, Susurluk davası sanığı Ali Fevzi Bir'e ait olduğunu söyleyecekti.

Kırcı'nın sorgusu İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Şubesi'nde yapılıyordu. Sorgucunun sorularını yanıtlayan Kırcı, "Çatlı'nın 12 Eylül (1980) sonrası önce İsviçre'ye gidip Mehmet Şener'le buluştuğunu" söyleyecek ve şunları anlatacaktı:

"Şener eski ülkücülerdendir. İsviçre'de Mehmet Şener ile birlikte sahte pasaporttan yakalandılar. Ancak Türkiye, iade talebinde gecikince iki gün sonra serbest bırakıldılar. Çatlı daha sonra Almanya ve Fransa'ya geçti. Bu dönemde, Milli Güvenlik Konseyi'nin aldığı karar uyarınca, Ermeni komitecilere karşı yurtdışında operasyon yapılması için Çatlı ile bazı kamu görevlileri irtibata geçti. Çatlı, Oral Çelik ve Ünal Osmanağaoğlu'nun organizatörlüğünde Ermenilere karşı bombalama eylemlerinde bulunmuşlar. Fransız polisi, bunlardan şüphelenmiş. Ancak somut delil bulamayınca, Çatlı'nın bana anlattığına göre bir mizansenle eroin kaçakçılığı suçlamasıyla Abdullah Çatlı gözaltına alınmış. 5 yıl cezaevinde kalmış. Cezaevinden çıkınca İsviçre'ye iade edilmiş. Bildiğim kadarıyla 1990 yılında eski ülkücülerin yardımıyla, Çatlı sahte bir kimlikle Türkiye'ye giriş yaptı ve İstanbul'a yerleşti."

Haluk Kırcı'nın anlatımına göre, Emniyet Genel Müdür Danışmanı Emekli Yarbay Korkut Eken, Ankara'da, Altınel Otelde Çatlı'ya, "Sana bir görev vereceğiz!" demişti, yapılacak işleri anlatmış, Çatlı, "Tamam komutanım" demiş, bir gün sonra, parası, pasaportu verilmişti.

Çatlı, Kırcı'nın, Saygı Öztürk'e anlatımına göre kimliği ile Almanya, Fransa, Belçika, Macaristan, Hollanda ve Yu-

nanistan'a gitti. PKK'nın Avrupa üst düzey yöneticilerinden Ali Sapan ve Kani Yılmaz ile DHKP-C'li Dursun Karataş ile ilgili istihbarat faaliyetlerinde bulundu. Kendisine eski arkadaşları Ethem Kıskıs (Balgat sanığı), Kürşat Poyraz (Bahçelievler katliamı sanığı), Rıfat Yıldırım (Doç . Dr. Bedrettin Cömert'in katili) yardımcı oldu.

Korkut Eken, Çatlı'ya, yurtdışında kullanılmak üzere sayısını bilmediği miktarda U2 silahı vermişti. 1995'in sonlarında Eken silahları Çatlı'dan istemiş, Çatlı çantasında taşıdığı Mikro U2 silahı vermemişti. Eken, Saygı Öztürk'e anlatacaktı. Emniyet Genel Müdürlüğünden alınan suikast silahları, komşu bir ülkede PKK'lıların bomba eğitimi gördüğü kampı basmak için kullanılacaktı. Kampın basılmasına yalnız Çatlı değil, değişik dönemlerde o ülkeye sızdırılacak 10 kişilik bir tim gerçekleştirecekti. Susurluk "kazası" planları değiştirecek, herkes kendi derdine düşecek, "Büyük Vatanseverlik" boşalan sahnenin bir köşesinde, milyonlarla ifade edilen markların (25 milyon mark), bir gecede el değiştirdiği söylenen tirilyonların (7 trilyon) gölgesinde kalacaktı. Bahçelievler "operasyonu"nun "ücret"i neydi, soran olmamıştı.

Sorulmamıştı ama, sorulanlar da olmuştu.

Roma'da, cezaevinde, Askeri Savcı Tevfik Tunç Onat, Hakim Binbaşı Önder Ayhan, Ağca'ya şu soruları sormuşlardı:

— Akbank Beyazıt Şubesindeki hesabınıza 25 Eylül 1978 günü 100 bin lira yatıran kimdir?

— Aksaray'da Türk Ticaret Bankası hesabınıza Yalçın Özbey isimli bir şahıs tarafından 150 bin lira yatırıldı mı?

— Yapı Kredi Bankasının Gebze Şubesinde 29 Aralık 1978'de sizin adınıza kimin hesap açtığını ve hesaba kimin 250 bin lira yatırdığını söyleyin?

— Elimizdeki belgelere göre, 29 Aralık 1978 günü Yapı Kredi Gebze Şubesine yatırmış olduğunuz 200 bin lira 4 Ocak 1978 günü aynı bankanın Malatya Şubesinden çekilmiş. Açıklayın!

— Anneniz Müzeyyen Ağca'nın 15 Ocak 1979 tarihinde Ziraat Bankası Malatya Şubesine yatırmış olduğu parayı na-

sıl elde ettiğini söyleyin?

— Bütün ailenin eline 3 ayda bir emekli maaşı olarak 15 bin lira geçmesine rağmen, ailenizin 1978 Eylül ayından başlayarak yüksek meblağlara sahip olmasını nasıl izah edersiniz?

Yanıtlar hiç önemli değil...

Bir de şu: Hepsi yoksul Anadolu çocuğu rolünde... Çatlı'nın, Çiftçi'nin çayını yapıyor Kırcı. Ama hangi silahı kapsa, sektirmiyor. Nerden öğrendin[iz] bu silahları kullanmayı diyen çıkmıyor. Silahları nerden, nasıl edindiklerini de.... Kim öğretti size bu kadar, acımasız olmayı diyen de çıkmıyor. Ve kim kimi niçin koruduğu da devlet gizi olarak kalıyor. Bu "giz" (sır) devlet, "açık" devleti yönetiyor. Yönetmiyor, köfte yer gibi keyifle yiyor.

Soru şu: Bizi kim yönetiyor?

12 Eylül 2010, Ankara

"BİR PLAN YAPILMIŞ TUZAĞA DÜŞÜRÜLMÜŞTÜK"

MUZAFFER İLHAN ERDOST / SULTAN ÖZER SÖYLEŞİSİ

Sol ve Onur Yayınlarının sahipleri Muzaffer ve İlhan Erdost kardeşlerin gözaltına alınıp, öldürme kastı ile dövülmelerinin ve İlhan Erdost'un öldürülmesinin üzerinden 30 yıl geçti. İlhan Erdost öldürüldüğü her 7 Kasımda mezarı başında ve İlhanilhan Kitabevinde düzenlenen etkinliklerle anılıyor. Ağabey Erdost, kardeşi ile gözaltına alınıp, öldürme kastı ile dövüldüklerinin altını çizerek, "Öldürmek kastı ve emriyle dövülmüştük. Bir plan yapılmış, tuzağa düşürülmüştük" dedi.

Yayıncı İlhan Erdost, 7 Kasım 1980'de, faşist askeri darbenin hemen ardından birlikte gözaltına alındığı ağabeyi Muzaffer Erdost ile Mamak Askeri Cezaevinde, özel hazırlanan reo marka otomobilde, "Analarını ağlatmazsanız ben sizin ananızı ağlatırım" emrini alan dört er tarafından dövülerek öldürüldü. Öldürülmesinin üzerinden 30 yıl geçti. Anayasanın darbecileri koruyan geçici 15. maddesi referandumun ardından kaldırıldı. "Darbecilere yargı yolu açıldı mı, kardeşinin öldürülmesini yeniden yargıya taşıyacak mı? Geçici 15. maddeye ilişkin ne düşünüyor?" sorularımızı yanıtlayan ağabey Muzaffer İlhan Erdost, iki İlhan'dan söz ederek, "Biri toprağın altında sonsuzluğu soluyan İlhan. Biri de toprağın üstünde, her gün bizlerle birlikte büyüyen İlhan" dedi.

"Geçici 15. Madde Bir Tuzaktı"

1982 Anayasasının geçici 15. maddesinin değiştirilmesin-

de asıl amacın, "AKP'nin teokratik devlet misyonu; özellikle yüksek yargı kurumlarının kuruluş ve yapılanmasını, siyasal denetimi altına almak" olduğunu belirten Muzaffer Erdost, "Halk oylamasından sonuç almak için de 12 Eylül mağdurlarının önüne 'yem' olarak konmuştu geçici 15. madde" dedi.

Son Ecevit iktidarı döneminde 1982 anayasasının otuzdan fazla maddesinde değişiklik yapıldığını, darbe döneminde dipçik zoruyla Anayasaya konan ve Kürtçeyi anadil olarak konuşma, yazı ve yayın dili olarak yasaklayan maddeler ya da fıkraların değiştirildiğini hatırlatan Erdost, "Bunlar, '82 Anayasasının baskıcı, faşist kimliğinde, demokratikleşme doğrultusunda yapılan değişikliklerdi" dedi.

AKP'nin yapmak istediği değişikliğin ise tam tersine olduğunun altını çizen Erdost, "Bu, sosyal hukuk devleti'nden, 'teokratik' hukuk devletine, yani yönü geriye dönük bir değişiklikti. Laik cumhuriyeti, 'laik' kimlik adı altında, Anayasa zırhı içinde 'İslam cumhuriyeti'ne dönüştürebilmek amacıyla yapılmak istenen bir değişiklikti. Geçici 15. madde, 12 Eylül (1980) öncesi ve sonrası mağdurlarının oyunu almak için eklenmişti, 'sol' için bir tuzaktı" diye konuştu.

"Dövdükleri Biri Öldü Denecekti"

İlhan Erdost davası başlamadan önce, davanın Avukatı Halit Çelenk'in kendisine, "Kendin için davacı olmayı istiyor musun?" diye sorduğunu ve müdahil olmak istemediğini hatırlatan Erdost, "Hem cezaevinde, hem çıktıktan sonra (Op. Dr. Mustafa Şerif Onaran'ın verdiği) raporlar vardı. Halit Ağbeye, 'İlhan'ın öldürülmesi üzerine gölge olmak istemem' dedim, İkimiz de öldürülmek istenmiştik, sonradan anlıyorum bunu. Ama ben yaşıyorum. Kendim için davacı olursam, 'Dövdükleri biri öldü' denecekti. Oysa öldürmek kastı ve emriyle dövülmüştük. Bir plan yapılmış, tuzağa düşürülmüştük" dedi.

"Tanıklığı Zayıflatmamak İçin müdahil Olmadım"

Kardeşinin öldürüldüğü, kendisinin de öldürülmek kastıy-

12 EYLÜL'DE ÖLDÜRÜLEN YAYINCI İLHAN ERDOST: YARIN AYDINLIYOR, AĞABEYİ ANLATIYOR:

'Bir plan yapılmış tuzağa düşürülmüştük'

Sultan Özer
Hilal Yağız

12 Eylül darbecileri tarafından 7 Kasım 1980'de birlikte gözaltına alınarak dövüldükleri ağabeyi Muzaffer Erdost'un gözleri önünde dövülerek öldürülen İlhan Erdost 30. yılında da dostları, sevenleri, yakınları tarafından unutulmadı. Öldürülmesinin ardından adına adını ekleyen Muzaffer İlhan Erdost, kardeşinin öldürülmesini, "Bir plan yapılmış, tuzağa düşürülmüştük" diye değerlendirdi.

Sol ve Onur Yayınlarının sahipleri Muzaffer ve İlhan Erdost kardeşlerin gözaltına alınıp, öldürülme kanlı ile dövülmeleleri ve İlhan Erdost'un öldürülmesinin üzerinden 30 yıl geçti. İlhan Erdost ölümsüzlüğü her 7 Kasımda mezarı başında ve kitaplarında düzenlenen etkinliklerle anılıyor. Ağabeyi Erdost, kardeşi ile gözaltına alınıp, öldürülme kanlı ile dövüldüklerinin altını çizerek, "Öldürmek kanlı ve emriyle diyebilirdik. Bir plan yapılmış, tuzağa düşürülmüştük" dedi.

Yayıncı İlhan Erdost, 7 Kasım 1980'de, faşist askeri darbenin hemen ardından birlikte gözaltına alındığı ağabeyi Muzaffer Erdost ile Mamak Askeri Cezaevinde ünü hazırlanan ve marka otomobilde, "Analarını ağlatmazsanız ben sizin anaları ağlatırım" emrini alan dört er tarafından dövülerek öldürüldü. Öldürülmesinin üzerinden 30 yıl geçti. Anayasanın darbecilere koruyan geçici 15. maddesi tekrarlanırken ardından kaldırılıp "Darbecilere yargı yolu açıldı mı, kardeşimin öldürülmesini yeniden yargıya taşıyacak mı?" geçici 15 maddeye ilişkin ne düşünüyor?" sorularımızı yanıtlayan ağabey Muzaffer İlhan Erdost, ilk İlhan'dan söz ederek, "Biri toprağın altında sonsuzluğu soluyan İlhan. Biri de toprağın üstünde, her gün bizlerle birlikte büyüyen İlhan" dedi.

'GEÇİCİ 15. MADDE BİR TUZAKTI'

1982 Anayasasının geçici 15. maddesinin değiştirilmesinde asıl amacın, "AKP'nin teokratik devlet müsvimi; özellikle yüksek yargı kurumlarının kuruluş ve yapılarınızın, siyasal denetimi altına almak" olduğunu belirten Muzaffer Erdost, "Halk oylamasından sonra; almak için de 12 Eylül mağdurlarının önüne 'yurt' olarak konmuştu geçici 15. madde" dedi.

Son Ecevit iktidarı döneminde 1982 anayasasının otuzüm fazla maddesinde değişiklik yapıldığını, darbe döneminde dipçik zoruyla Anayasaya konan ve Kürteyi anadili olarak konuşma, yazı ve yayın dili olarak yasaklayan maddeler ya da ifadelerin değiştirildiğini hatırlatan Erdost, "Burkut, '82 Anayasasının bozkırı, faşist kimliğinde, demokratikleşme doğrultusunda yapılan değişiklikleri" dedi.

AKP'nin yapmak istediği değişiklğin ise tam tersine olduğunun altını çizen Erdost, "sosyal hukuk devletini'nden, 'teokratik' hukuk devletine, yani yönü geriye dönük bir değişiklik. Laik cumhuriyeti, 'laik' kimlik adı altında, Anayasa zırhı içindeki 'İslam cumhuriyeti'ne dönüştürebilmek amacıyla yapılmak istenen bir değişiklik. Geçici 15. madde, 12 Eylül (1980) öncesi ve sonrası mağdurlarının oyunu almak için eklenmişti, 'sol' için bir tuzaktı" diye konuştu.

'DÖVDÜKLERİ BİRİ ÖLDÜ' DENECEKTİ

İlhan Erdost davası başlamadan önce, Davanın Avukatı Halit Çelenk'in kendisine, "Kendin için davacı olmayı istiyor musun?" diye sorduğunu ve müdahil olduğunu hatırlatan Erdost, "Hem cezaevinde, hem çıktıktan sonra (Op. Dr. Mustafa Şerif Onaran'ın verdiği) raporlar vardı. Halit Ağabey'e, 'İlhan'ın öldürülmesi üzerine gülge olmak istiyorum' dedim, 'Bizim de öldürülmek istemediğimiz sonucu'dan ardıyorum bunu. Ama ben yapıyorum. Kendim için davacı olunum, 'Dövdükleri biri öldü' denecekti. Oysa İlhan'ı kasıtlı ve emriyle öldürülmüştür. Bir plan yapılmış, tuzağa düşürülmüştük" dedi.

'TANIKLIĞI ZAYIFLATMAMAK İÇİN MÜDAHİL OLMADIM'

Kardeşinin öldürüldüğü, kendisinin de öldürmek kastıyla ağır öldüğünü ama kendisinin dövüşçü davacı olmadığını kaydeden Erdost, davada müdahil olmamasının da şöyle anlattı:

"Halit Çelenk Ağabeyim, benim İlhan Erdost davasına müdahil olarak girip girmeyeceğimi sordu. Kendi dilgüncesi olarak, 'Olayın tek görgü tanığıyım, müdahil olarak orada yer almak tanıklığımı zayıflatabilir, kullanabilirler' dedi. Müdahil olarak, kendisi ve çocukları adına İlhan'ın eşi Gül girdi."

Sükyönetim komutanlığının emriyle 'yakalandıklar'ın'ın altını çizen Erdost, "Ama neden yakalanchğımız, emri imzalayan komutanın kanıtları da bilinyordu. Meğer evrensel, kendi yapısı olan ve hakkında kanıtlık bulunmayan fingeb'in bir kitabı varmış da onun için yakalanmamız tatemmiş" diye konuştu.

'ÖZEL MUAMELE İSTENDİ'

Yakalanma emrinde, "Dehil bulunmadığı takdirde derin uygulama yapılması"nın yasıldığına, bunun da "Ağır işkence yapılarak delil üretilmesinin istenmesi" olduğunu kaydeden Erdost şunları söyledi: "İşkence yapılmadığı, yani emniyetçe öldürülmediğimiz için, Sükyönetim Askeri Savcılığı mizanseyinde beklerdik, geçe emniyete geri gönderildik. Yani üç gün sivil üste sükyönetim komutanı, tezarla geri gönderilmemiz, derin uygulama yapılmasını ve bizi tutuklatacak delil üretilmemizi bayarmuştu. Bir başka deyişle, kendi elimizde değil, emniyetçe öldürülmemizin seyiydik."

Dava sürecinde bu yakalama belgesinin mahkeme dosyasına konmasını istediklerini, mahkeme başkanının ise "İlhan'ın cezaevinde dövülerek öldürülmesiyle bu belgenin ilgisi olmadığı" söyleyerek, mahkemeye getirilmesine izin vermediğini belirten Erdost, durugunu hakiminin de bu emri uyduğuna dikkat çekti.

RAÇİ TETİK İÇİN SUÇ DUYURUSU

Davaya ilişkin diğer bir olgunun da Cezaevi Müdürü Raci Tetik'in mahkemede, "Ben belirtilenden aşağı bir kaç cop vurun dedim, benlar emrin aynısı" sözleri olduğunu kaydeden Erdost, "Halit Çelenk Ağabey, Cezaevi Müdürü hakkında Konseye suç duyurusunda bulundu. Bunu dükkeğnin aktetesi, Sükyönetim Savcılığından, Nurettin Soyer'den soruyor, çıkmıcmıcını çıkıyor Soyer, 'Bunda...' diye gösteriyor. Belğiğinde yanlış kalmadığı, 'İnan, Raci Tetik için bu değildir, bundan bin beteri arada bekliyor...' diyor" diye konuştu.

Erdost şöyle devam etti: "Şimdi benden İlhan Erdost ile ilgili suç duyurusunda bulunup bulunmayacağımı sorıyorsunuz. Evren'e nice zaman önce bir televizyon programında sordular İlhan'ı, 'Ben de sonradan öğrendim' dedi. 'Tabii ki, çok üzüldük' dedi. Bir daha olmamalı için şu ve bu emri verdim' dedi. Şimdi de ayrı şeyleri söyleyecek."

'TEK DELİL OTOPSİ RAPORU'

Elindeki tek delilin, kardeşinin otopsi raporu olduğunu belirten Erdost yeni bir delil bulunmadığı ve otopsi raporu da yeterisi bir delil olduğu için, Anayasanın geçici 15. maddesi yürürlükten kaldırılmasına rağmen, 'Milli Güvenlik Konseyi' hakkında suç duyurusunda bulunmayacağını söylüyor. Çünkü Erdost'lar için değişen hiç bir şey yok.

Kardeşini 30 yıldır mezarı başında andıklarını, onun anısına 30 yıldır Sol ve Onur Yayınlarını 7 Kasımda yürede 90 indirimli vardıklerini hatırlatan Erdost kardeşine ilişkin şunları söyledi:

'İKİ İLHAN VAR'

"İki İlhan var. Biri, pazar günü mezarı başında ziyaretçimiz, yani toprağın altında sonsuzluğu soluyan İlhan. Biri de toprağın üstünde, her gün bizlerle birlikte büyüyen İlhan. Taşlarne karşı, özgürlük ve bağımsızlık bilincimizi ve direncimizi her gün yeniden güçlendiren İlhan. Bu yaşayan ve büyüyen İlhan'ı Evren'in ellerine kelepçe takarak öldürmek, savaşım direncimizi pörsütmek istemiyorum. Evren'in burada bir 'alet' olduğunu biliyorum, başka 'alet'leriyle alet etmak istemiyorum."

(Ankara/EVRENSEL)

AİLELER YENİDEN ANKARA'YA GİDİYOR

Faili meçhul cinayetler, siyasi cinayetlerde yakınlarını kaybeden ailelerin oluşturduğu Toplumsal Barış Platformu 5 Kasımda, Manisa Askeri Cezaevi önünde olacak. Platform, Manisa Cezaevinde idam edilerek öldürülen yayıncı İlhan Erdost'a mezarı başında ve gün boyu düzenlenecek bulunacak.

Selahattin Ali, Abdi İpekçi, Ümit Kaftancıoğlu, İlhan Erdost, Çetin Emeç, Musa Anter, Uğur Mumcu, Onat Kutlar, Metin Göktepe, Hrant Dink'in yakınlarının aralarında bulunduğu aileler İstanbul'da "Devletin İktidarı Bir Kahramanda" etkinliğinin bir sonra gününe ve Toplumsal Barış Platformunu duyurmuştu. Platform Meclisi de üyeleri adına, "Aydınlarına Komisyonu" kurulmasını üstüne istemiş, sorunlarla araştırma komisyonunun, "Kararında kadar gerçeklerin aydınlatılmasını" istemiş platform üyeleri, "Evrensel hukukta kabul görmüş diğer tüm örnekler gibi karşı işlenen suçlar için zaman aşımı kabul edilemez" maddesinden Türkiye'de de uygulanmasını istemişlerdi. Ancak, bir türlü ikna edemediği AKP tarafından kabul görmemiş, bu yönde verilen önergeler de AKP'nin milletvekili oylarıyla reddedilmişti.

Platformun üyeleri ikinci kez Ankara'ya gidiyorlar ancak bu kez suç duyurusunda bulunmak için. 8 Kasım günü Mamak Askeri Cezaevi önünde saat 11.00'de İlhan Erdost'un öldürülmesini protesto edecek olan platform üyeleri, 12.30'da ise suç duyurusunda bulunacak.

Platformun yapılan açıklamada, "Gerçeklerin üzerine püsürülen karanlıkların aydınlatılması ancak yapacağımız açıklama ve suç duyurusuna, demokratik kitle örgütlerini, sendikaların, meslek örgütlerini, 'O gün orada olmalıyım' diyen herkesi davet ediyoruz" denildi.

(EVRENSEL)

30. YILINDA MEZAR BAŞINDA

İlhan Erdost, öldürülmesinin 30. yılı olan yarın da Karşıyaka Mezarlığındaki mezarı başında eşi, kızları, ağabeyi, yakınları ve dostları tarafından anılacak. Anma için Karşıyaka Mezarlığı 2 nolu kapıda buluşacak olan dostları, mezarı başına gidip, İlhan için şiirler okuyacak, onu anlatan öyküler kurtulup, İlhan Erdost'un bugüne ışık olduğunu söyleyecekler. Aynı gün İlhanlıhan Kitapevinde ve İstanbul'da Saatdı Sol ve Onur Yayınları yüzde 50 indirimli satılacak, 30 yıldır olduğu gibi...

la dövüldüğünü ama kendinden dolayı davacı olmadığını kaydeden Erdost, davada müdahil olmamasını da şöyle anlattı:

"Halit Çelenk Ağabey, benim İlhan Erdost davasına müdahil olarak girip girmeyeceğimi sordu. Kendi düşüncesi olarak, 'Olayın tek görgü tanığısın, müdahil olarak orada yer almak tanıklığını zayıflatabilir, kullanabilirler' dedi. Müdahil olarak, kendisi ve çocukları adına İlhan'ın eşi Gül girdi."

Sıkıyönetim komutanlığının emriyle 'yakalandıkları'nın altını çizen Erdost, "Ama neden yakalandığımızı, emri imzalayan komutanın kendisi de bilmiyordu. Meğer evimizde, kendi yayınımız olan ve hakkında kısıtlılık bulunmayan Engels'in bir kitabı varmış da onun için yakalanmamız istenmiş!" diye konuştu.

"Özel Muamele İstendi"

Yakalanma emrinde, "Delil bulunmadığı takdirde derin uygulama yapılması"nın yazıldığını, bunun da "Ağır işkence yapılarak delil üretilmesinin istenmesi" olduğunu kaydeden Erdost şunları söyledi: "İşkence yapılmadığı, yani Emniyette dövülüp öldürülmediğimiz için, Sıkıyönetim Askeri Savcılığı nizamiyesinde bekletildik, gece Emniyete geri götürüldük. Yani üç gün üst üste Sıkıyönetim Komutanı, ısrarla geri götürülmemizi, derin uygulama yapılmasını ve bizi tutuklatacak delil üretilmesini buyurmuştu. Bir başka deyişle, kendi alanında değil, Emniyette öldürülmemizi istiyordu."

Dava sürecinde bu yakalama belgesinin mahkeme dosyasına konmasını istediklerini, asker olan mahkeme başkanının ise "İlhan'ın cezaevinde dövülerek öldürülmesiyle bu belgenin ilgisi olmadığını" söyleyerek, mahkemeye getirilmesine karşı çıktığını belirten Erdost, duruşma hakiminin de bu emre uyduğuna dikkat çekti.

Raci Tetik İçin Suç Duyurusu

Davaya ilişkin diğer bir olgunun da Cezaevi Müdürü Raci Tetik'in mahkemede, "Ben bellerinden aşağı birkaç cop vurun dedim, bunlar sınırı aşmış" sözleri olduğunu kaydeden Erdost, "Halit Çelenk, Cezaevi Müdürü hakkında Konseye

suç duyurusunda bulunduğumuz dilekçenin akıbetini, Sıkıyönetim Savcılığından, Nurettin Soyer'den soruyor; çekmecesini çekiyor Soyer, Nurettin Soyer, Çelenk'e, 'Burada...' diye gösteriyor. Belleğimde yanlış kalmadıysa, 'İnan, Raci Tetik için, bu giderse, bundan bin beteri sırada bekliyor...' diyor" diye konuştu.

Erdost şöyle devam etti: "Şimdi benden İlhan Erdost ile ilgili suç duyurusunda bulunup bulunmayacağımı soruyorsunuz. Evren'e nice zaman önce bir televizyon programında sordular İlhan'ı, 'Ben de sonradan öğrendim' dedi. 'Tabii ki, çok üzüldük' dedi. 'Bir daha olmaması için şu ve bu emri verdim' dedi. Şimdi de aynı şeyleri söyleyecek."

"Tek Delil Otopsi Raporu"

Elindeki tek delilin, kardeşinin otopsi raporu olduğunu belirten Erdost yeni bir delil bulunmadığı ve otopsi raporu da yetersiz bir delil olduğu için, Anayasanın geçici 15. maddesi yürürlükten kalkmasına rağmen, 'Milli Güvenlik Konseyi' hakkında suç duyurusunda bulunmayacağını söylüyor. Çünkü Erdost'lar için değişen hiç bir şey yok.

Kardeşini 30 yıldır mezarı başında andıklarını, onun anısına 30 yıldır Sol ve Onur Yayınlarını, okura, her 7 Kasımda yüzde 50 indirimli verdiklerini hatırlatan Erdost kardeşine ilişkin şunları söyledi:

"İki İlhan Var"

"İki İlhan var. Biri, pazar günü mezarı başında anacağımız, yani toprağın altında sonsuzluğu soluyan İlhan. Biri de toprağın üstünde, her gün bizlerle birlikte büyüyen İlhan. Faşizme karşı, özgürlük ve bağımsızlık bilincimizi ve direncimizi her gün yeniden güçlendiren İlhan. Bu yaşayan ve büyüyen İlhan'ı, Evren'in ellerine kelepçe takarak öldürmek, savaşım direncimizi pörsütmek istemiyorum. Evren'in burada bir 'alet' olduğunu bilerek, başka 'alet'lere alet olmak istemiyorum."

Evrensel, 6 Kasım 2010

"O TOPRAĞIN ÜZERİNDE BÜYÜYOR"

MUZAFFER İLHAN ERDOST / SELDA GÜNEYSU SÖYLEŞİSİ

Yıllarca İlhan'ı anlattık, anlatacağız da... Bugün toprağın altında, sonsuzluğu soluyan bir İlhan var, bir de toprağın üstünde yaşayan bir İlhan var. Bu toprağın üstünde yaşayan İlhan, her gün, her saat yeniden büyüyen bir İlhan. *Uğur mumcu, Turhan selçuk, İlhan Selçuk, Vahap Erdoğdu, Hasan cemal, Vecihi timuroğlu, Atila Aşut, Talip Apaydın, Can yücel, Cemal süreya, Atal Behramoğlu, Nihat Behram* ve pek çok insan yazdı, yazıyor İlhan'ı. Bunlarla büyüyor işte İlhan.

- Peki bugün sol yayınlara olan ilgi nasıl?

Yeni bir gençlik var. Sol ve sol literatürü okumaya başlayan... Üniversitelerde bazı öğretim üyeleri de özellikle Marx'ın felsefi ve ekonomi kitaplarını okumalarını öğütlüyor. Onlar aynı zamanda bu yayınların sağlıklı biçimde yaşamda kalmasını da sağlıyor. Farklı bir gelişme izliyoruz. Zaten yayınlarımızı daima bilimsellik ilkesine uygun olarak yayımladık. Anayasanın bilimle ilgili maddesine uygun olarak... Sunuşundan düzenlenişine hep bilimsel ölçüler içinde tutarlı kaldık. Ancak korsan yayınlarla büyük bir savaşım veriyoruz.

Yayımcı ve yazar Muzaffer İlhan Erdost, her yıl 7 Kasım'da, Mamak Cezaevi'nde dövülerek öldürülen kardeşini anıyor. Gömütü başında... Sol ve Onur Yayınları da o güne özel, okura yüzde 50 indirimle satışa sunuluyor. Bu da İlhan Erdost'un olduğu kadar, yayımların da yaşamasını sağlıyor ona göre. Kardeşini, "Bugün toprağın altında, sonsuzluğu soluyan bir İlhan var, bir de toprağın üstünde yaşayan bir İlhan... Bu toprağın üstünde yaşayan İlhan, her gün, her saat yeniden büyüyen bir İlhan..." sözleriyle anlatıyor. Erdost, 12 Eylül'ün sorumluları hakkında suç duyurusunda bulunmak

Yayıncı-yazar Erdost, 12 Eylül döneminde kardeşinin öldürülüşünü ve 'sol yayıncılığı' anlattı:

O, toprağın üzerinde büyüyor

SELDA GÜNEYSU

ANKARA - Yayıncı ve yazar Muzaffer İlhan Erdost, her yıl 7 Kasım'da, Mamak Cezaevi'nde dövülerek öldürülen kardeşini anıyor. Cömütü başında... Sol ve Onur Yayınları da o güne özel, okura yüzde 50 indirimle satışa sunuyor. Bu da İlhan Erdost'un olduğu kadar, yayınlarını da yaşatmasını sağlıyor ona göre. Kardeşini, "Bugün toprağın altında, sonunduğu soluyan bir İlhan var, bir de toprağın üstünde yaşayan bir İlhan... Bu toprağın üstünde yaşayan İlhan, her gün, her saat yeniden büyüyen bir İlhan. Uğur Mumcu, Turhan Selçuk, İlhan Selçuk, Vahap Erdoğdu, Hasan Cemal, Vecihi Timuroğlu, Atilla Aşut, Talip Apaydın, Can Yücel, Cemal Süreya, Ataol Behramoğlu, Nihat Behram ve pek çok insan yazdı, yazıyor İlhan'ı. Bunlar da büyüyor işte İlhan.

- Peki bugün sol yayınlara olan ilgi nasıl?

Yeni bir gençlik var. Sol ve sol literatürü okumaya başlayan... Üniversitelerde bazı öğretim üyeleri de özellikle Marx'ın felsefi ve ekonomi kitaplarını okumalarını öğütlüyor. Onlar aynı zamanda bu yayınların sağlıklı biçimde yapımda kalmasını da sağlıyor. Farklı bir gelişme izliyoruz. Zaten yayınlarımızı daima bilimsellik ilkesinde yayımlarlık. Arayışımızın maddesine uygun olarak... Sonuçundan, düzenlemişlerden hep bilimsel ilgiler içinde istarlı kaldık. Ancak korsan yayınlarda büyük bir savaşım veriyoruz.

'YILLARCA İLHAN'I ANLATTIK ANLATACAĞIZ DA'

Yıllarca İlhan'ı anlattık, anlatacağız da... Bugün toprağın altında, sonunduğu soluyan bir İlhan var, bir de toprağın üstünde yaşayan bir İlhan var. Bu toprağın üstünde yaşayan İlhan, her gün, her saat yeniden büyüyen bir İlhan. Uğur Mumcu, Turhan Selçuk, İlhan Selçuk, Vahap Erdoğdu, Hasan Cemal, Vecihi Timuroğlu, Atilla Aşut, Talip Apaydın, Can Yücel, Cemal Süreya, Ataol Behramoğlu, Nihat Behram ve pek çok insan yazdı, yazıyor İlhan'ı. Bunlar da büyüyor işte İlhan.

- Peki bugün sol yayınlara olan ilgi nasıl?

Yeni bir gençlik var. Sol ve sol literatürü okumaya başlayan... Üniversitelerde bazı öğretim üyeleri de özellikle Marx'ın felsefi ve ekonomi kitaplarını okumalarını öğütlüyor. Onlar aynı zamanda bu yayınların sağlıklı biçimde yapımda kalmasını da sağlıyor. Farklı bir gelişme izliyoruz. Zaten yayınlarımızı daima bilimsellik ilkesinde yayımlarlık. Arayışımızın maddesine uygun olarak... Sonuçundan, düzenlemişlerden hep bilimsel ilgiler içinde istarlı kaldık. Ancak korsan yayınlarda büyük bir savaşım veriyoruz.

yakalanmamız için bir emir yazıyor ama emirde neden yakalandığımızla dair bir delil yok. Delil olmadan içkince yapıdacak; deliller örtülecek ve biz yakalanacağız... Biz ilk olarak 5 Mayıs'ta Askeri Nizamiyesi'ne gitirdiler, bir polis nezaretinde. Eşim **Rana**'yı, kardeşimiz, arkadaşımız **Vahap**'ı, amcamı ve beni. Sabah saat 09.00'da. Akşama kadar da orada tuttular. O süre zarfında birçok insan geldi, gözaltına alındı ya da cezaevine gönderildi. Ama biz bekliyoruz. Gece saat 23.00'e dek bekledik. 23.00'te de emniyete getirildik. Aynı süreci ertesi gün de yaşadık. Ertesi gün mesai bitmişti, saat 17.00'de, iki kardeşe, benim ve İlhan'ın gözaltına alındığına dair komutanın yazısı çıktı. Bizi götürmelerinin nedeni neydi? Delillerden biri yasaklanmış bir kitabın bulunduğu yöntinde... Gerisi uydurulmuş şeyler. Yasaklanmış kitap da kendi yayınımız, **Engels**'in Doğanın Diyalektiği.

'Bebeleri zehirlediniz diyorlardı'

- İlhan Erdost'un öldürüldüğü 7 Kasım günü neler yaşandı?

O akşam, cezaevinin kapısının önüne 40 Reo marka araç çekilmişti. Aracın sağ köşesindeki iki er benim cayalarımı, sol köşedeki iki er de İlhan'ın ayakkabılarını arıyordu. Bu süreç yaşamırken, biz hiç ağzımızı açmıyordık. Buna karşın astsubay bize, **"10 yaşındaki bebeleri zehirlediniz, içerisi sizin zehirlilikleriniz doluydu"** dedi. Ama sonradan öğrendik ki, aslında onlar bizi bilmiyorlardı. Yüzbaşı onlara, **"Bunlar birer yılandır, analarını ağlatmazsanız ben sizin ananızı ağlatırım"** demiş. Yargı sürecindeki ifadeleri bu yönde. Ancak buna karşın Askeri Yargıtay 5. Dairesi, daha sonra, bu sözleri **"savunma sırasında söylenmiş sözler"** olarak kabul etmiştir. Reo Reo marka araca döverek bindiniler. Araç içinde karşı karşıyaydık İlhan'la. Az sonra erler geldi. Dört er, bir astsubay. 20-25 dakika kadar araç içinde dövüldük. O sırada İlhan aracın içinde yüzüköyun düştü.

Sonra 6-7 dakikalık yürüme mesafesinde bulunan cezaevinin A Blok'ından, koğuşların bulunduğu C Blok'a götürdüler bizi. Bir koğuşun önüne geldik. Bizi indirdiler. Gece epey ilerlemişti. Bize, **"Yürüyün"** dediler. Yürümeye başlamıştık ki, astsubay ve erler tekrar bağırdı: **"Gelin."**

İlhan düştü. Ben İlhan'ın belinden öteri düştüğünü sandım önce, çünkü İlhan belinden zayıflıyabilir gibiydi ama almadığında. O, o anda bir beyin kanaması geçirdiğini bilmemiş olacak ki, **"Küçük kanına uyandırmadan geldim. Komutan bizi öldürüme"** dedi. Komutan da İlhan'a, **"Ben de sizin yüzünüzden küçük kızımı hastaya bırakıp geldim"** karşılığını verdi. Ve aracın arkasına doğru yürüyüp ağzını içmeye başladı. Biz bu arada birbirimize yaramadınmıştık. Bizi o sıra öldürdüler. Sonra birden, **"Yeter Ahmet, yeter"** dedi. Bizi tekrar yürüttü. O sırada İlhan yeniden yüzüköyun yere kaplandı. Hemen İlhan'ın yanına gittim, **"Kendini ayağa kaldırsak"** dedim. İlhan zorlukla doğruldu. Sonra bizi koğuşun onda, hazır el vazıyetine koydular. Arkamız koğuşa, yüzümüz ise astsubaya dönük. Arkamızda erler, **"Ellerinizi yapıştırın"** diyordu. Biz ellerimizi yapıştıramıyordık, çünkü saadece ellerimiz açık dövülmüştük. O sırada astsubay, **"Bir paftatılmadık hayalarınız kaldı, şimdi oun da paftatırız"** dedi. Erler bize yeniden girişti.

'İlhan'ı battanlıyeye sarıp, çıkardılar'

Sonra, bizi içeriye getirdiler. Biz içeriye girince, su istedik. Su getirmediler. İlhan pencereye doğru yönelidi. Ben de İlhan'a doğru gidercen, İlhan ölü yüz yüze geldi. İlhan'ın yüzü, paltosu kan içindeydi. **"Midem bozuldu, kusacağım"** dedi. Yere yığıldı. Yere yığılınca çocukluktan birkaç koşuştanda. Birini tıp fakültesi 5. sınıf öğrencisiymiş. Adı **Vahap**. **"Çabuk, şöferli su getirin"** dedi. Sonra beni içeriye aldılar, İlhan'ı ne yaptılar bilmiyorum. Bir süre sonra İlhan'ı benim bulunduğum yere getirdiler, kollarının arasına girmişlerdi, üstü soyulmuştu. İki nasırının arasına getirdiler. İlhan onda sadece çömeldi, başı öne doğru düştü. İlhan, İlhan diye seslendim, yanıt vermedi. Yatağa uzattılar. Birisi dedi ki: **"Nabız durmuş."** Sonra sunî teneffüs yaptılar. Daha sonra da bir tekneyen geldi, baktılar, battanlıye İlhan'ı alıp götürdüler. İlhan, beyin kanamasından yaşamını yitirmişti. Beni sonra tek kişilik ayrı bir yere götürdüler. Bu bir firtasydı. 10 Kasım günü Sıkıyönetim Komutanı'nın bir yazısı yayınlandı. Bir erin ilveri hareketi sonucu, dipçikle vurması sonucu öldürüldüğünü dair.

- Sonrasında Muzaffer İlhan Erdost ne yaptı?

Muzaffer İlhan Erdost, her yıl 7 Kasım'da anıyor kardeşini. Gömütü başında... Sol ve Onur Yayınları da o güne özel, okura yüzde 50 indirimle satışa sunuyor. Bu da İlhan'ın olduğu kadar, yayınlarını da yaşatmasını sağlıyor. Türkçeye ve ulusmuzca kazandırdığımız Marksist ve bilimsel sosyalizm eserlerinin ve materyalist düşünceleri içeren kitapların... Onun dışında fazla bir şey yapmayı istemedim. İlhan'ı bitirmek istemedim.

'Derin uygulama yapılsın diye talimat var'

- Tutuklanmanızın ilişkin süreç nasıl başladı?

Belirtmek isterim ki, biz tutuklanmadan önce, emniyetteki bir komiser, dönemin Sıkıyönetim Komutanlığı'nın yazılı emrini göstendi bana... Emir, bizim yakalama emrimiz. Altında el yazısı ile şunlar yazılmış: **"Tüzkir dedi bulunmadığı takdirde, derin uygulama yapılsın."** Biz sonraları **"derin uygulama"**nın aslında ağır işkence yapılması anlamına geldiğini öğrendik. Komiser muavini söyledi sonra bana ve aynı muavin, **"derin uygulama"**nın ne anlama geldiğini olmadığını dile getirdi. Yani dönemin Sıkıyönetim Komutanlığı bizim

İLHAN ERDOST GÖZYAŞLARIYLA ANILDI

12 Eylül askeri yönetimi tarafından "yasak yayın bulundurmak" iddiasıyla gözaltına alınan ve 7 Kasım 1980'de Mamak Askeri Cezaevi'nde dövülerek öldürülen yayıncı İlhan Erdost, öldürülüşünün 30. yılında anıldı. İlhan Erdost için, Karşıyaka Mezarlığı'ndaki gömütü başında sazına türkü düzenlendi. Türene; Erdost'un eşi Gül Erdost, kızları Türküler ve Alan, ağabeyi Muzaffer İlhan Erdost, eski CHP milletvekili Mustafa Gazalcı, yazar Alper Akçam, şairyazar Vecihi Timuroğlu, Devrimci 78'liler Federasyonu'ndan Hüseyin Esentürk, Dev-Genç Genel Sekreteri Ruhi Koç, avukat Nevzat Helvacı ile Ankara CUMOK Dönem Sözcüsü Haluk Yalvaç'ın yanı sıra Erdost'un sevenleri katıldı. Muzaffer İlhan Erdost, konuşması sırasında gözyaşlarını tutamadı. Erdost'un eşi ve kızlarının da bu sırada ağladığı görüldü. Şair-yazar Vecihi Timuroğlu, 7 Kasım 1980'in geçmiş bir zamanı yansıtmadığını belirterek "Bugün ile 7 Kasım 1980 arasında bir fark yoktur bizim için. Çünkü o günlü o öldürme, bugünkü bütün karanlık gelişmelerin bir sonucudur. İlhan'ın ölümü geçmişi değil, şimdiki bir gerçekliği ifade ediyor" dedi.

da istemiyor. Çünkü ona göre, eğer böyle bir dava başlayacaksa, bu herkesi, işkence ile öldürülen binlerce insanı kapsamalı. Erdost ayrıca ülkedeki tüm olumsuzluklara karşın gelecekten umutlu. Bugünkü gençliğin sol literatüre meraklı olduğunu belirtiyor. Muzaffer İlhan Erdost, 30 yıl önce dövülerek katledilen kardeşini anlattı:

- 12 Eylül, sizin gibi birçok kişinin yaşamında derin yaralar açtı... Sizin içinizdeki yara da İlhan Erdost. Erdost bugün yaşasaydı, 56 yaşında olacaktı...

- 12 Eylül-öncesi ülkede faşist saldırıların altında 6 bine yakın insan yaşamını yitirdi. 6 kez siyasal iktidar el değiştirdi, sağdan sola, soldan sağa... Kahramanmaraş olaylarının ardından, 26 Aralık 1978'de, ülkede 13 ilde sıkıyönetim ilan edildi ve bu süreç bir askeri darbe ile noktalandı. Tam anlamıyla noktalandı mı? Elbette hayır. Darbeyle birlikte daha önce sokaklarda dökülen kan, askeri yönetim ve kontrolü altında, devletin kendi organları içinde dökülmeye başlandı. 650 bine yakın insanın sorgusuz sualsiz gözaltına alındığı, yüzlerce insanın işkence ile emniyette ve cezaevinde öldürüldüğü bir süreç yaşandı. 50'ye yakın insan idam edildi bu süreçte. Günlük konuşma dili olan Kürtçe yasaklandı. Böylece ülkede ayrı bir etnik farklılaşmanın temelleri atıldı. İlhan, böyle bir noktada bulunuyor işte. Bu bakımdan İlhan'ın öldürülmesi, hem 12 Eylül öncesini hem 12 Eylül dönemini, hem de 12 Eylül sonrasını anlatır.

'Derin uygulama yapılsın diye talimat var'

- Tutuklanmanıza ilişkin süreç nasıl başladı?

- Belirtmek isterim ki, biz tutuklanmadan önce, Emniyetteki bir komiser, dönemin Sıkıyönetim Komutanlığı'nın yazılı emrini gösterdi bana... Emir, bizim yakalanma emrimiz. Altında elyazısı ile şunlar yazılmış: "Hiçbir delil bulunmadığı takdirde, derin uygulama yapılsın." Biz "derin uygulama"nın ağır işkence yapılması anlamına geldiğini öğrendik. Komiser muavini söyledi sonra bana ve aynı komiser, "derin uygulama"nın bir asker terimi olmadığını dile getirdi. Yani

dönemin Sıkıyönetim Komutanlığı bizim yakalanmak istendiğimize ilişkin için bir emir imzalıyor, ama emirde neden yakalandığımıza dair bir delil yok. Delil olmadan işkence yapılacak, deliller üretilecek ve biz tutuklanacağız... Bizi ilk olarak 5 Mayısta Askeri Cezaevinin Nizamiyesi'ne götürdüler, bir polis nezaretinde. Eşim Rana, kardeşimiz, arkadaşımız Vahap, amcam yanımızda. Sabah saat 09.00'da. Akşama kadar da orada tuttular. O süre zarfında birçok insan geldi, gözaltına alındı ya da Cumhuriyet Savcılığına gönderildi. Ama bizi bekletiyorlar. Gece saat 23.00'e dek bekletildik. 23.00'te de Emniyete geri getirildik. Aynı süreci ertesi gün de yaşadık. Üçüncü gün mesai bitiminde, saat 17.00'de, iki kardeşin, benim ve İlhan'ın gözaltına alındığımıza dair komutanlık yazısı çıktı. Bizi götürmelerinin nedeni neydi? Delillerden biri evlerimizde yasaklanmış bir kitabın bulunduğu, gözetim altına alınmamızın delili bu. Yasaklanmış kitap da kendi yayınımız, Engels'in *Doğanın Diyalektiği*. Gözaltına alınmamızın öteki gerekçesini ise sonra öğrendik. Sahibi olduğumuz basımevinde çok sayıda yasak yayın bulundurmak. Tarih 7 Kasım 1980. Ama 29 Ekim 1980 günlü, yani gözaltına alınmamızdan on gün önce, aynı komutanın imzasıyla basımevinin açılmasına karar verilmiş. Yani basımevinde yasak yayın yok. Ama bize İlhan öldürüldükten bir ay sonra tebliğ ediliyor.

'Bebeleri zehirlediniz diyorlardı'

- İlhan Erdost'un öldürüldüğü 7 Kasım günü neler yaşandı?

- O akşam, cezaevinin çıkış kapısının önüne Reo marka araç çekilmişti. Kapı çıkışının sağ köşesindeki iki er benim eşyalarımı, sol köşedeki iki er de İlhan'ın eşyalarını arıyordu. Bu süreç yaşanırken, biz hiç ağzımızı açmıyorduk. Buna karşın astsubay bize, "10 yaşındaki bebeleri zehirlediniz, içerisi sizin zehirlediklerinizle dolu" dedi. Ama sonradan öğrendik ki, aslında onlar bizi tanımıyorlardı. Yüzbaşı assubaya, assubay da erlere onlara, "Bunlar birer yılandır, analarını

ağlatmazsanız ben sizin ananızı ağlatırım" demiş. Yargı sürecinde görevli üç askerin ifadeleri bu yönde. Ancak buna karşın Askeri Yargıtay 5. Dairesi, daha sonra, bu sözleri "savunma sırasında söylenmiş sözler" olarak kulak arkası etti. Bizi Reo marka araca döverek bindirdiler. Araç içinde karşı karşıya oturmuştuk İlhan'la. Az sonra erler geldi. Bizi ayağa kaldırdılar. Dört er tarafından 20-25 dakika kadar araç içinde dövüldük. O sırada İlhan aracın içinde yüzükoyun düştü.

6-7 dakikalık yürüme mesafesinde bulunan, A Bloktan koğuşların bulunduğu C Blok'a götürdüler bizi. Bir koğuşun önüne geldik. Bizi indirdiler. Gece epey ilerlemişti. Bize, "Yürüyün" dediler. Yürümeye başlamıştık ki, astsubay ve erler tekrar bağırdı: "Gelin." diye. Ben İlhan'ın belinden ötürü düştüğünü sandım önce, çünkü İlhan belinden ameliyatlıydı gözaltına alındığında. O, o anda bir beyin kanaması geçirdiğini hissetmiş olacak ki, "Küçük kızımı uyandırmadan geldim. Komutan bizi dövdürme" dedi. Komutan da İlhan'a, "Ben de sizin yüzünüzden küçük kızımı Kırıkkale'de hasta bırakıp geldim" karşılığını verdi, el işaretiyle yeniden dövüldük. Ve aracın arkasına doğru yürüyüp sigara içmeye başladı. Biz bu arada birbirimize yumulmuştuk. Bizi dövüyorlardı. Sonra assubay karşıdan göründü, "Yeter Ahmet, yeter" dedi. Bizi tekrar yürüttüer. O sırada İlhan yeniden yüzükoyun yere kapaklandı. Hemen İlhan'ın yanına gittim, "Kendisi ayağa kalkacak" dediler. İlhan zorlukla doğruldu. Sonra bizi koğuş önünde orada, hazır ol vaziyetine yanyana koydular. Arkamız koğuşa, yüzümüz ise astsubaya dönük. Arkamızda erler, "Ellerinizi yapıştırın" diyordu. Biz ellerimizi yapıştıramıyorduk, çünkü saatlerce ellerimiz açık dövülmüştük. O sırada astsubay, "Bir patlatılmadık hayalarınız kaldı, şimdi onu da patlatırlar" dedi. Erler bize yeniden girişti.

Koğuşların önündeki avluya aldılar. Arkamızdan gelen erler bizi boş bir kapı aralığına sıkıştırdılar, dövmeye başladılar. Yürüttüler. Koğuşun girişine giderken İlhan bir kez daha düştü, zorlukla doğruldu.

Sonra, bizi içeriye aldılar. Biz koğuşa içeriye girince, su istedik. Su getirmediler. İlhan pencereye doğru yöneldi. Ben de İlhan'a doğru giderken, İlhan ile gözgöze geldim. İlhan'ın yüzü, paltosu kan içindeydi. "Midem bulanıyor, kusacağım" dedi. Yere yığıldı. Yere yığılınca çocuklardan birkaçı koşuşturdu. Birisi tıp fakültesi 5. sınıf öğrencisiymiş. Adı Vahap. "Çabuk, şekerli su getirin" diye bağırdı. Sonra beni içeriye aldılar. Bir süre sonra İlhan'ı benim bulunduğum yere getirdiler, kollarının arasına girmişlerdi, üstü soyulmuştu. İki ranzanın arasına getirdiler. İlhan orada dizinin üstüne çömeldi, başı öne doğru düştü. " İlhan! İlhan!" diye seslendim, yanıt vermedi. Yatağa uzattılar. Birisi dedi ki: "Nabız durmuş." Sonra suni teneffüs yaptılar. Daha sonra da bir teknisyen geldi, baktılar, battaniyeyle İlhan'ı alıp götürdüler. İlhan, beyin kanamasından yaşamını yitirmişti. Beni sonra tek kişilik ayrı bir yere götürdüler. Bu bir fırtınaydı. 10 Kasım günü Sıkıyönetim Komutanı'nın bir bildirisi yayımlanmış. Bir erin fevri hareketi sonucu, dipçikle vurması sonucu öldürüldüğüne dair.

- Sonrasında Muzaffer İlhan Erdost ne yaptı?

- Muzaffer İlhan Erdost, her yıl 7 Kasım'da anıyor kardeşini. Gömütü başında... Sol ve Onur Yayınları da o güne özel, okura yüzde 50 indirimle satışa sunuluyor. Bu da İlhan'ın olduğu kadar, yayımların da yaşamasını sağlıyor. Türkçeye ve ulusumuza kazandırdığımız Marksist ve bilimsel sosyalizmin klasiklerini ve materyalist düşünceleri içeren kitapları... Onun dışında İlhan için fazla bir şey yapmayı istemedim. İlhan'ı bitirmek istemedim.

İlhan Erdost Gözyaşlarıyla Anıldı

12 Eylül askeri yönetimi tarafından "yasak yayın bulundurmak" iddiasıyla gözaltına alınan ve 7 Kasım 1980'de Mamak Askeri Cezaevi'nde dövülerek öldürülen yayıncı İlhan Erdost, öldürülüşünün 30. yılında anıldı. İlhan Erdost için, Karşıyaka Mezarlığı'ndaki gömütü başında anma töreni dü-

zenlendi. Törene; Erdost'un eşi Gül Erdost, kızları Türküler ve Alaz, ağabeyi Muzzaffer İlhan Erdost, eski CHP milletvekili Mustafa Gazalcı, yazar Alper Akçam, şair-yazar Vecihi Timuroğlu, Devrimci 78'liler Federasyonu'ndan Hüseyin Esentürk, Dev-Genç Genel Sekreteri Ruhi Koç, avukat Nevzat Helvacı ile Ankara CUMOK Dönem Sözcüsü Haluk Yalvaç'ın yanısıra Erdost'un sevenleri katıldı. Muzzaffer İlhan Erdost, konuşması sırasında gözyaşlarını tutamadı. Erdost'un eşi ve kızlarının da bu sırada ağladığı görüldü. Şair-yazar Vecihi Timuroğlu, 7 Kasım 1980'in geçmiş bir zamanı yansıtmadığını belirterek "Bugün ile 7 Kasım 1980 arasında bir fark yoktur bizim için. Çünkü o günkü o öldürüm, bugünkü bütün karanlık gelişmelerin bir sonucudur. İlhan'ın ölümü geçmişi değil, şimdiki bir gerçekliği ifade ediyor" dedi.

'AKP, anayasa zırhına sığınıyor'

Sabahattin Ali, Orhan Yavuz, Doğan Öz, Necdet Bulut, Abdi İpekçi, Akın Özdemir, Cevat Yurdakul, Cavit Orhan Tütengil, Ümit Kaftancıoğlu, Sevinç Özgüner, İlhan Erdost, Zeki Tekiner, Çetin Emeç, Turan Dursun, Muammer Aksoy, Musa Anter, Uğur Mumcu, Nesimi Çimen, Metin Altıok, Behçet Aysan, Yusuf Ekinci, Onat Kutlar, Yasemin Cebenoyan, Hasan Ocak, Metin Göktepe, Necip Hablemitoğlu ve *Hrant Dink*'in yakınları, bugün saat 11.00'de, Mamak Askeri Cezaevi'nin önünde basın açıklaması yapacak. Saat 13.30'da da Ankara Adliyesi'nde, 12 Eylül'ün sorumluları hakkında suç duyurusunda bulunacaklar. Ancak *İlhan Erdost*'un ağabeyi *Muzaffer İlhan Erdost*, suç duyurusunda bulunmaktan yana değil. *Erdost*, bunun nedenini şu sözlerle açıklıyor:

"AKP'nin teokratik devlet misyonuna uyarlı, yüksek yargı kurumlarının kuruluş ve yapılanmasını kendi denetimi altına almayı amaçlayan, bir başka deyişle laik Cumhuriyetten, dinler Cumhuriyetine anayasa zırhı içinde geçişi amaç edinen anayasa değişikliği için kullanılan 15. maddenin kaldırılması için oy verenler, aslında AKP'nin, bu amaçlarına oy

'AKP, anayasa zırhına sığınıyor'

Sabahattin Ali, Orhan Yavuz, Doğan Öz, Necdet Bulut, Abdi İpekçi, Akın Özdemir, Cevat Yurdakul, Cavit Orhan Tütengil, Ümit Kaftancıoğlu, Sevinç Özgüner, İlhan Erdost, Zeki Tekiner, Çetin Emeç, Turan Dursun, Muammer Aksoy, Musa Anter, Uğur Mumcu, Nesimi Çimen, Metin Altıok, Behçet Aysan, Yusuf Ekinci, Onat Kutlar, Yasemin Cebenoyan, Hasan Ocak, Mefin Göktepe, Necip Hablemitoğlu ve Hrant Dink'in yakınları, bugün saat 11.00'de, Mamak Askeri Cezaevi'nin önünde basın açıklaması yapacak. Saat 13.30'da da Ankara Adliyesi'nde, 12 Eylül'ün sorumluları hakkında suç duyurusunda bulunacaklar. Ancak İlhan Erdost'un ağabeyi Muzaffer İlhan Erdost, suç duyurusunda bulunmaktan yana değil. Erdost, bunun nedenini şu sözlerle açıklıyor: **"AKP'nin teokratik devlet misyonuna uyarlı, yüksek yargı kurumlarına kuruluş ve yapılanmasını kendi denetimi altına almayı amaçlayan, bir başka deyişle laik Cumhuriyetten, dinler Cumhuriyetine anayasa zırhı içinde geçişi amaç edinen anayasa değişikliği için kullanılan 15. maddenin kaldırılması için oy verseler, aslında AKP'nin, bu amaçlarına oy verdiler. Ben bu nedenle, bu değişiklikten yararlanmak istemiyorum. Ayrıca 12 Eylül öncesi ve sonrası işkence ve öldürümlerin, bütün olarak ele alınması, bir bütün olarak yargının laik ve demokratik süzgecinden geçirilmesi düşüncesindeyim. Çocuklarını, eşlerini, anne ve babalarını yitirmiş olan binlerce insan var bu ülkede. Bunların çok büyük bir kısmı hukuk alanında da olsa haklarını aramak olanağından yoksun insanlar. Bunun için ben, geniş kapsamlı, herkesi kapsayan bir suç duyurusunda bulunulması gerektiğine inanıyorum. Bu konuda cumhuriyet başsavcılıklarının doğrudan hareke geçmesi gerektiğine inanıyorum."**

verdiler. Ben bu nedenle, bu değişiklikten yararlanmak istemiyorum. Ayrıca 12 Eylül öncesi ve sonrası işkence ve öldürümlerin, bütün olarak ele alınması, bir bütün olarak yargının laik ve demokratik süzgecinden geçirilmesi düşüncesindeyim. Çocuklarını, eşlerini, anne ve babalarını yitirmiş olan binlerce insan var bu ülkede. Bunların çok büyük bir kısmı hukuk alanında da olsa haklarını aramak olanağından yoksun insanlar. Bunun için ben, geniş kapsamlı, herkesi kapsayan bir suç duyurusunda bulunulması gerektiğine inanıyorum. Bu konuda cumhuriyet başsavcılıklarının doğrudan hareke geçmesi gerektiğine inanıyorum."

Cumhuriyet, 8 Kasım 2010

KARDEŞİMİ GÖZÜMÜN ÖNÜNDE DÖVEREK ÖLDÜRDÜLER

PUZZLE PORTRELER

MUZAFFER İLHAN ERDOST / FARUK BİLDİRİCİ SÖYLEŞİSİ

İşkenceler, idamlar, gözaltılar, kitap toplamalar ve insan hakları ihlalleriyle tarihe geçen 12 Eylül'ün mağdurlarından biri şair, yazar ve yayıncı Muzaffer Erdost. Kardeşi İlhan, askeri cezaevinde gözlerinin önünde dövülerek öldürüldü ama sorumlular layıkıyla yargılanmadı. O da katillere inat, kardeşinin de adını alıp Muzaffer İlhan Erdost oldu. Şimdi ikisi bir bedende, tek kimlikte yaşıyor...

Yalnız Kardeşim İçin Suç Duyurusunda Bulunmam

İşkenceler, idamlar, gözaltılar, kitap toplamalar ve insan hakları ihlalleri ile tarihe geçen 12 Eylül'ün mağdurlarından biri şair, yazar ve yayıncı Muzaffer Erdost. Kardeşi İlhan, askeri cezaevinde gözlerinin önünde dövülerek öldürüldü ama sorumlular layıkıyla yargılanmadı. O da katillere inat, kardeşinin de adını alıp Muzaffer İlhan Erdost oldu. Şimdi ikisi bir bedende, tek kimlikte yaşıyor...

Cinayetti: Kardeşimi Döverek Öldürdüler Adını Aldım

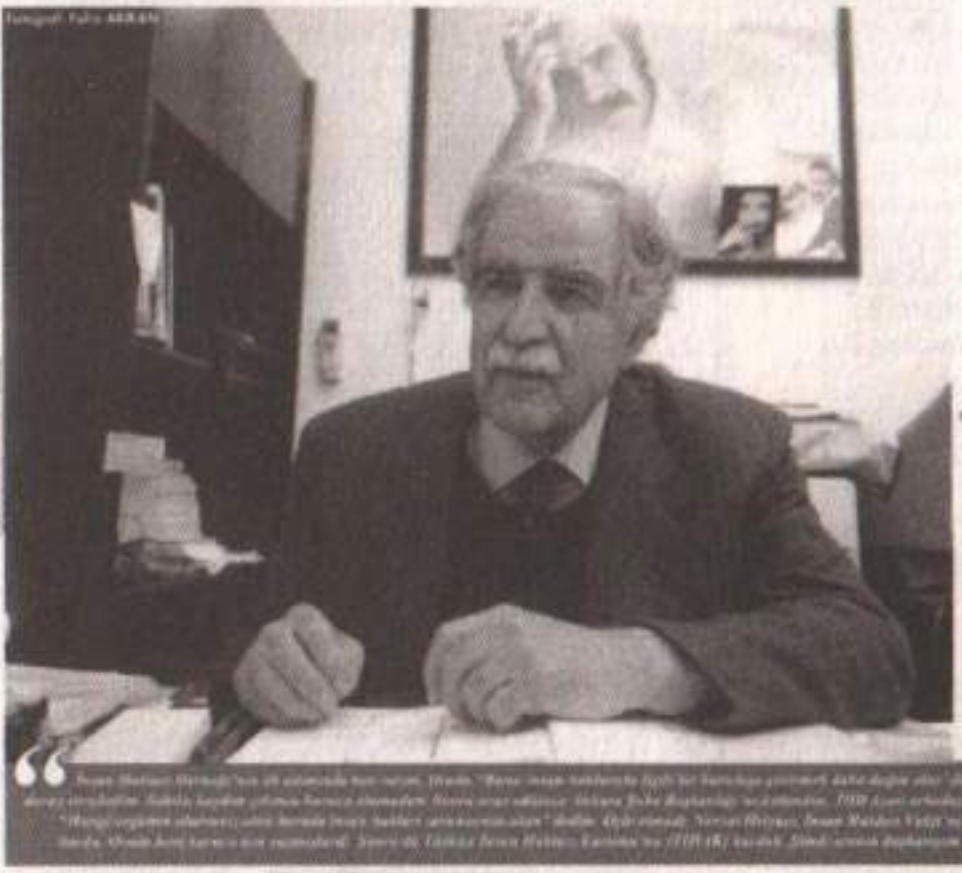
12 Eylül'e yaklaşıyorduk. Günde, siyasi nedenlerle 10 kişinin öldürüldüğü bir iç savaş, bir kaos yaşanıyordu. Kitaplar depoda birikmiş, satışlar düşmüştü. Basımevini tasfiye ediyorduk. Giyotinlerden biri satılmış, satın alanlar tarafından sö-

KARDEŞİMİ GÖZÜMÜN ÖNÜNDE DÖVEREK ÖLDÜRDÜLER

İşkenceler, idamlar, gözaltılar, kitap toplatmalar ve [illegible] hikâyeleriyle tarihe geçen 12 Eylül'ün mağdurlarından biri şair, yazar ve yayıncı Muzaffer Erdost. Kardeşi İlhan, askeri cezaevinde gözlerinin önünde dövülerek öldürüldü ama sorumlular layıkıyla yargılanmadı. O da katillere inat, kardeşinin de adını alıp Muzaffer İlhan Erdost oldu. Şimdi ikisi bir bedende, tek kimlikle yaşıyor...

PUZZLE PORTRELER

MUZAFFER İLHAN ERDOST

12 MART

Toplam 45 yıllık mahkûmiyet

12 EYLÜL

Suç duyurusu hakkımı muhafaza ediyorum

KİMSE GÖRMEMİŞ DUYMAMIŞ

LENİN'İN 'NE YAPMALI'SINDAN HÜKÜM GİYDİM

YAYINCILIK

KOMÜNİSTLİK

Lisedeyken adım çıktı

POLİTİKA

Partiye girmemek bilinçli bir tercihti

ŞİİR AKIMI

İkinci Yeni'nin isim babasıyım

VETERİNERLİK

Sadece askerlikte yaptım

külmüştü. Sabahleyin götürmeye gelenler basımevinin kapısının mühürlendiğini görmüşler. Polis, kitabevinden de beni aramış. Emniyette bana bir kağıt gösterdiler. İlhan ile benim için sıkıyönetimden gönderilmiş bir yakalama emri. Kağıdın altında el yazısıyla, "Delil bulunmadığı takdirde derin uygulama yapılması" diye yazıyor. Derin uygulama ne? "Ağır işkence yapın demektir" dedi komiser. "Biz gestapo değiliz, sırf eziyet olsun diye işkence yapmıyoruz, konuşturmak için yaparız" diye de açıkladı durumu. Üç dört gün beni bırakmayınca İlhan da geldi. Bizi 5 Kasım 1980 günü sabahı sıkıyönetime götürdüler. Akşama kadar bizi tuttular orada. Gece bizi Emniyete geri getirdiler. "Alın bunları siz öldürün" demek istiyorlardı. Üçüncü gün, akşam 17'de gözaltı kararı çıktı. Kararda "Sahibi oldukları basımevinde çok sayıda yasak sol yayın bulundurmaktan" diyor. Hiç ilgisi yok. Kapatılmış bir basımeviydi, içerde Halit Çelenk'in *İdam Gecesi Anıları* ile *Okulun Toplumsal İşlevi* adlı kitaplar vardı. Yasak yayın yoktu. Komutanlığın 29 Ekim tarihli bir yazısıyla, ama bizim gözaltına alınmamızdan, yani 7 Kasımdan bir ay sonra basımevi açılacaktı. Olmayan yasak kitaplar için bizi gözaltına almışlardı! Amcamın arabasıyla, bizi Emniyetten Sıkıyönetime getiren polis memuruyla birlikte Mamak 1 No'lu cezaevine götürüldük. Merdivenli odada kayıtlarımız yapıldı, saçlarımız kesildi, fotoğraflarımız çekildi. Bize sopayla dayak attılar. Erlerden biri kademeye telefon etti, "C Blok'a gidecek iki tutuklu var, büyük araç gönder. Küçük araç olmaz anlarsın ya!" dedi. Büyük araç istemelerinin nedeni ayakta dövebilmekti. Sonra muhafız erler geldi. Astsubay, bizim anamızı ağlatması için talimat verecek olan yüzbaşının yanından döndükten sonra dışarı çıkarıldık. Çantalarımızı ararken astsubay bize "İçerisi sizin zehirlediklerinizle dolu. On yaşındaki bebeleri zehirlediniz" dedi. Dört asker, bizi coplayıp tekmeleyerek araca bindirdi. Araç içinde ayağa kaldırdılar, dövmeye başladılar. İki kişi beni, iki kişi İlhan'ı dövüyordu. Bir ara baktım İlhan yüzükoyun düşmüş, tekmeliyorlar kalk diye. Yekindim, beni tuttular. Uzun bir süre araç içinde dövüldük. Dövülürken araç durdu, bizi aşağı indirdiler. Hazı-

rola geçirip yürüttüler. Sonra geri çağırdılar. İlhan beyin kanaması geçirdiğini anlamış olacak ki, "Küçük kızımı uyandırmadan geldim, bizi dövdürmeyin komutan!". dedi astsubaya. Astsubay el işaretiyle bizi yeniden dövdürdü. Sonra içeri alınacağımız koğuşun tel örgü kapısına doğru yürüttüler. İlhan burada da yüzükoyun kapaklandı. Kaldırmak istedim, beni bırakmadılar. Astsubayın karşısında hazırola geçirdiler. Şişmiş ellerimizi yanlara yapıştıramayınca astsubay "Bir patlatılmadık hayalarınız kaldı, şimdi onları da patlatırlar!" dedi, el işaretiyle, yeniden dövüldük. Tel örgülerden avluya alındık. Bizi, sağda, kapalı olan bir kapıya doğru yürüttüler. Arkamızdan koşup kapı boşluğunda yeniden dövdüler. Işıkları yanan koğuşun kapısına doğru yürütülürken İlhan düştü, başını çiçek tarhlarına çarptı. Zorlukla doğruldu. Koğuşa aldılar bizi. Bir kanepeye oturduk, İlhan pencereye doğru gitti. Dönerken, midem bulanıyor kusacağım diye bağırdı. Düştü yığıldı İlhan. Biri koştu, şekerli su getirin diye bağırdı. Beni götürüp içerde bir yere koydular. Biraz sonra İlhan'ı, göğsü soyulmuş olarak iki kişinin kollarında beni uzattıkları ranzanın yanına getirdiler. Gözgöze geldik. O anda dizinin üzerine çömeldi, öyle kaldı, kolları sarktı. "İlhan! İlhan!" dedim, ses vermedi. Onu yatağa uzattılar. Biri "nabzı durmuş" dedi. Sonra dışarı haber verdiler. Üç kişilik bir ekip geldi, yatırıldığı battaniyenin üzerinde İlhan'ı alıp götürdüler. Sonra beni aldılar, daha yukarda boş bir koğuşa koydular. Bir hemşire ve sağlıkçı bir astsubay, zorla yatırıp iğne yaptılar bana. Onun etkisiyle boğuntu içinde uyumuşum. Ertesi sabah savcı ifademi aldı. "Ölü İlhan Erdost" dediler, kimliğini koydular masanın üzerine. Bir süre ifade veremedim, ağladım. Salı günü Halit Çelenk ağabey beni görmeye gelmişti. Cenazede bulunmak istediğimi söyledim. Savcılığa ve komutanlığa iletilmiş. Akşam geç vakit beni bıraktılar. Ertesi sabah GATA morgunda imam yıkarken buldum İlhan'ı. Hacıbayram Camisinden Karşıyaka Mezarlığına götürdük. Orada bıraktım İlhan'ı. İlhan adını almaya, öldürüldüğünü anladığım an karar vermiştim. O günden itibaren adım Muzaffer İlhan oldu. Yeni kitabevinin adını da "İlhanil-

han" koydum. Aynı isimde İlhan için yazılmış şiir, yazı, konuşmalardan oluşan bir kitap yayınladım.

Yedi Yıl Sürdü: Yargı da Cinayet de Yukarıdan Kotarıldı

Yedi yıl sürdü yargılama. Cezaevi Komutanı Albay Raci Tetik, "Ben bellerinden aşağı birer çubuk vurun dedim ileri gitmişler" dedi. Görevli olmayan, özel görevle bindirilen er Kısmet Çağlar'a sekiz yıl, diğer üç ere ve Astsubay Şükrü Bağ'a 10 yıl 8'er ay ceza verildi. Askeri Yargıtay, erlerin cezasını onadı, onlar yattı. Astsubayın cezasını onamadı. Yargıtay Askeri Savcılığı itiraz etti. Askeri Yargıtay Ceza Daireleri, başsavcılığın itirazını yerinde bularak mahkumiyet kararını onadı. Dava bitti. Astsubay Şükrü Bağ'ın avukatları davanın yenilenmesi isteminde bulundu. Muhabere Okulu'ndan teknisyen astsubaylar tarafından bindirildiğimiz reo aracının dışarıya ses ve görüntü vermediği raporu verilmiş. Yani Astsubay Şükrü Bağ, bizim dövüldüğümüzü görmemiş, dövülme seslerini de işitmemiş. Askeri Yargıtay 5.Daire, astsubayın yeniden yargılanmasına karar verdi. O zaman, Askeri Yargıtay Başsavcılığından yüksek rütbeli bir savcı, Nevzat Helvacı ile bana tarihe yazdırılacak şu sözleri söyledi: "Biz Askeri Başsavcılık olarak İlhan Erdost davasında elimizden geleni yaptık, ama bu iş yukardan kotarıldı." Yalnızca astsubayın kurtarılması değil, İlhan'ın öldürülmesi de yukardan kotarılmıştı. Astsubaya, bizim konduğumuz tutuklular bölümü ile muhafızlar bölümü arasındaki kapıyı kilitlemediği için, görevi ihmalden, önce üç yıl, sonra altı ay ceza verildi.

Veteriner: Sadece Askerde Veterinerlik Yaptım

Çok zor okuttu babam beni. Artova'da bir bakkal dükkanı vardı. Tokat'ta okuyordum. Pansiyon paramı zor veriyordu. Sonra tamamen yoksullaştı, defineciliğe başladı. Evi de satmıştı. Sivas Lisesi'nde okudum, lisenin son sınıfında da Çorum'a gittim, oradan mezun oldum. O zaman burslu olan iki fakülte vardı, Veteriner ile Ziraat fakülteleri. Fen şubesinden yüksek dereceyle mezun olmuştum. Veteriner Fakültesi,

alınacakların listesini yayınladığı gün, Veteriner Fakültesine kaydoldum, 100 lira burs parasını almıştım. Beş yıl fakülte. Mezun olacağım dönemde bir dersten ikmale kaldım. *Pazar Postası*'nda yazı müdürü olarak çalıştım. 1956 Kasımında mezun olunca gazeteciliği seçtim. Sadece yedeksubayken Şemdinli'de yaptım veterinerliği.

Mit ve Polis Fişledi: Yazmaya Lisede Başladım

Lise ikinci sınıftayken Sivas'ta *Ülke* diye bir gazete vardı. Kemalettin Kamu ile ilgili iki gün süren bir çalışmam yayınlandı. *Yücel*'de genç şairler bölümünde şiirim yayınlandı. Fakülteye geldiğimde *Seçilmiş Hikayeler* dergisinde öykülerim, *Ufuklar*'da şiirim ve yazım yayınlanıyordu. Cemil Sait Barlas'ın *Pazar Postası*, sol eğilimli bir gazeteydi. Önce yazılar yazdım o gazeteye. Sonra orada çalışmaya başladım. Cemil Bey, gazeteyi İstanbul'a taşırken bizi *Ulus*'a aldırdı. Komünist olarak tanındığım için beni gazeteye değil de gazetenin basıldığı basımevine aldılar. Daha Çorum lisesindeyken adım komüniste çıkmıştı. Askere giderken MİT'te ve poliste yeterince fişlenmiştim. MİT'teki fişlenmem de şu, *Pazar Postası* kapanınca bir ara "Açık Oturum Yayınları" diye bir yayınevi kurmuştum. Cezayir'de Fransız generallerin işkence yaptığı Henri Alleg'in *La Question* kitabını yayınladım. 27 Mayıs'tan sonra o kitaptan dolayı fişlendiğimi öğrendim. 12 Eylül'de 1.Şube'ye alındığım zaman masanın üzerinde bir kağıt yığını vardı. Komiser muavini üstünden bir kağıt çekti, "Sen, fakültede yaptığınız etkinlikte okuduğun şiiri hatırlıyor musun" dedi. Okudu o şiiri. Öğrenciliğimden beri takip edip toplamışlar herşeyi.

Politika: Partilere Girmemek Tercihimdi

14 Mayıs 1950'de DP'nin büyük çoğunlukla kazandığı dönemde biz aile olarak CHP'liydik. Ama ben CHP'ye üye olmadım hiçbir zaman. Daha çok sol, sosyalist çevrelerle birlikteydim. Orhan Duru fakülteden, Cemal Süreya fakülte yıllarından yakın arkadaşlarımdı. Turgut Uyar, İlhan Berk, Tarık Dursun K. gibi birçok edebiyatçı ile içiçe gibiydik.

Ceyhun Atuf Kansu'yu, Talip Apaydın'ı Turhal'dan tanıyorum. Ahmet Arif ve Cemal Süreya, *Ulus*'ta gece amirliği yaparken geceleri basımevine gelirlerdi. İşçi Partisi'ne de girmedim. Ama Mihri Belli'lerin çıkardığı *Türk Solu*'nda, M.Ali Aybar'ın yazılarını eleştirdiğim ve sonra kitap haline getirdiğim çalışmam yayımlandı. Yayıncılığa başladığımda şunu söyledim: Marksist klasikleri yayınlıyorum, bunları bir partinin yayın organına dönüştürmem. Benim için bilinçli bir tercihti partiye girmemek.

*Sol Yayınları: **Marx** ve **Lenin**'i İlk Ben Yayınladım*

Askerden sonra beni Ulus'a almadılar. Altı ay işsiz kaldım. Ben de Sol Yayınları'nı kurdum. Kasım 1965'te ilk altı kitabı çıkardım. O zaman yayınlara Sol Yayınları ismini vermek bile önemliydi. İlk kitaplar arasında Lenin'in *Emperyalizm*'i, Marx'ın *Ücret Fiyat Kar*'ı vardı. İlk kez Lenin ve Marx yayınlanıyordu Türkiye'de. İlk yargılanmam Mao'nun kitabı "*Teori ve Pratik*"ten oldu. Üç gün tutuklu kaldım, sonra beraat ettim. Arkasından Stalin'in, "*Marksizm ve Milli Mesele*"sinden yargılandım, ondan da beraat verildi. 15 kitaptan falan yargılandım. İlk kez Lenin'in, *Ne Yapmalı* adlı kitabından mahkum oldum. O süreçte hukuki sorun olabilecek metinlerde takma adlar kullandım. Milli Birlik Komitesi'nin çıkardığı 8 No'lu kanuna dayanarak altı kitap toplandı. Dördü benim kitaplardı. Danıştay'da dava açtık, daha karar çıkmadan savcılığın takipsizlik kararı geldi. Polis aldığı kitapları geri getirdi. İkide bir, "Ne Yapmalı?" da yanlış çeviri olduğunu söylerler. Elimizdeki Fransızca metinler de mükemmel değildi. O süreçte birçok şeyi neredeyse can havliyle öğrendik. 1991'de 141-142 kalkınca o eski çeviriler yayınevinde üç dört kere yeniden redaksiyondan geçti. Bütün yayınlar, 10 yıllık bir süreçte çevrildi ve yayınlandı. 1965 Kasım'ında yayına başladım. 12 Mart 1971'de içeri alındım. 74'te Genel Aftan yararlanarak çıkmamdan sonra 80'e kadar yayın yaptık. Şimdi eski kitaplarımızı yeniden basıyoruz, yenilerini de çıkarıyoruz. Marx'ın kitaplarından *Artı Değer Teorileri*'ni ve *Grundrisse*'yi bu süreçte yayınladık.

12 Mart: Bildiriyle Gözaltına Alındık

12 Mart'ta, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 18 numaralı bildirisiyle bir kısım sosyalist, devrimci-demokrat ve sol kemalistler gözetim altına alındılar. Beni de dört beş kişiyle birlikte İstanbul'a götürdüler. Sansaryan Hana götürdüler, orada üst katta hücrelere koydular. Sol Yayınları sahibi olduğumu öğrenen 1. şube polisleri beni içerde bir odaya alıp bana meydan dayağı çektiler, içlerinden biri kalın bir sopayla ellerime vurdu, ellerim patladı, kan içinde kaldı. İfademi aldıktan sonra Davutpaşa kışlasına götürdüler. Yaşar Kemal, Muammer Aksoy, Doğan Avcıoğlu, Kemal Türkler, Kemal Sülker, Kemal Burkay, elliye yakın yetkin insan ile orada kaldık. Bir ay sonra yeniden Ankara'ya gönderdiler. 3.5 yıl tutuklu kaldım. Dev-Genç davasının 200 bilmem kaçıncı sanığı olmuştum. Askeri Mahkemeden tutukluluğum kaldırılınca "Ne Yapmalı?"dan kesinleşmiş mahkumiyetim vardı. Ankara Merkez Cezaevine getirdiler beni. Beraat ettiğim bazı davalar bozulmuş, yeniden yargılanmış, mahkum olmuştum. Yedi sekiz davadan toplam 45 yılı geçen kesinleşmiş mahkumiyetim vardı.

Şiir Akımı: İkinci Yeni'nin İsim Babasıyım

İlhami Soysal, *Akis* dergisinde bir yazı yazmıştı. Artık Cahit Sıtkı'nın "35 Yaş", Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Kızılırmak Kıyıları" gibi şiirler şimdi yazılmıyor, şiirimiz giderek kötüleşiyor diye bir yazı. Ben de "Genç şairler o usta şairlerin şiirlerini sürdürmek istemiyor, kendi şiirlerini yazıyorlar. Yeni bir şiir geliyor" diye bir yazı yazdım. Adını da "İkinci Yeni" koymuştum. Sonra "İkinci yeni şiir akımının isim babası" dediler bana, bir de böyle "baba" oldum!

Kitap Toplatmalar: İtfaiye Kitaplara su sıktı

İlhan, ilkokulu bitirdikten sonra annem onu berbere çıraklık vermiş. Kışın da Kızılca köyünde Kuran kursuna göndermiş. Ben fakültede son sınıfta halamın kızı Rana ile evlen-

miştim. Rana ile birlikte İlhan'ı da Ankara'ya getirdim. Ortaokul ve liseyi bizimle birlikte, yanımızda okudu. Askere gitmek için onun liseyi bitirmesini bekledim. Ben askerdeyken dayım, İlhan'ı Etlik'teki askeri atölyelerde işe sokmuştu. 71'de girdiğim ve 3.5 yıl kaldığım cezaevi döneminde yayınevinin mali işlerini yüklendi. Zaten o dönemde yayın yapamıyorduk. Sıkıyönetim Komutanlığı, İzmir Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesinden üçyüze yakın kitap hakkında toplatma kararı aldırmıştı. Bizim 25-26 kitabımız vardı. *Kapital* hariç diğerleri için toplatma kararı verilmişti. Depomuzu polis Adliye emanetine taşımış. İtiraz edildi. Cezaevinden çıkmama yakın alınan kitaplar geri verildi. 12 Eylül sürecinde de İzmir Sulh Ceza Mahkemesinin aynı kararıyla kitaplarımızı topladılar. Olmadı, depomuzu yaktılar. Ankara İtfaiyesinin sıktığı suyla yokedildi yayınlarımızın büyük bir kısmı. Onurlandırmak için de beni Devlet Güvenlik Mahkemesine davet ettiler. Orada bir yargıç, depoda yasak yayın bulunmadığı için takipsizlik kararı verdiğini muştuladı bana.

12 Eylül: Geniş Kapsamlı Suç Duyurusu Gerek

İlhan davası Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemede görüldü. Dava sürecini, Askeri Savcının, Mahkemenin, Askeri Yargıtayın, Askeri Yargıtay Başsavcılığının, Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun birbirinden farklı, birbirlerine karşıt kararlarına şimdi değinmek istemem. Ama şunları belirteyim: Avukatımız Halit Çelenk ağabeye, hem kendi adıma hem İlhan'ın ağabeyi olarak, müdahil olmak istemediğimi söylemiştim. İkimiz de öldürülmek istenmiştik. Kendim için davacı olursam "Dövülmüşler, biri ölmüş" diyeceklerdi. Oysa öldürülme kastı ve emriyle dövülmüştük. Plan yapılmış tuzağa düşürülmüştük. Aynı zamanda olayın tek tanığıydım. Müdahil olmak tanıklığımı gölgeleyebilirdi. Bugün de hem kendim için, hem kardeşim İlhan için suç duyurusunda bulunma hakkımı muhafaza ediyorum. Ama hiçbir zaman yalnızca İlhan ve kendimle sınırlı bir suç duyurusunda bulunmayacağımı da belirteyim. İlhan'ın ölüm yıldönümlerinde mezarı

başında yaptığım her konuşmada, İlhan'ı hiçbir zaman tek olarak anmadım. "Onlar öldürüldüler, çağdaş kölelikten özgürlüğe giden çetin yolda, işkencelerin, cezaevi baskınlarının, öldürümlerin, darağaçlarının çetin yolunda, boyun eğmeyenlerin, ezilmeyenlerin bilincinde soluk alıyor onlar, direncinde yaşıyor onlar!" diye çığlıklandım her 7 Kasım'da. Şunu da belirttim: Laik cumhuriyetten dindar cumhuriyete anayasa zırhı içinde geçişi amaçlayan değişiklik için kullanıldı Anayasanın geçici 15. maddesi. 12 Eylül öncesi ve sonrası işkencelerin, öldürümlerin bütün olarak yargının süzgecinden geçirilmesi düşüncesindeyim. Çocuklarını, eşlerini, anne ve babalarını yitirmiş olan binlerce insan var bu ülkede. Bunların çok büyük bir kısmı hukuk alanında da olsa haklarını aramak olanağından yoksun insanlar. Bir başka nokta 12 Eylül öncesi ve sonrası olaylar, işkenceler, öldürümler, Evren'le ya da Milli Güvenlik Konseyinin karar ve tasarruflarıyla sınırlı değil. JUSMATT'tan Seferberlik Tetkik Kuruluna, Özel Harp Dairesine, bunların arkasında duran NATO'ya, Pentagon'a, CIA ve Beyaz Saray'a uzanan bir süreç. Türkeş'in kurduğu 49 komando kampında, iç savaş, suikast, sabotaj, cinayet için eğitilen ve özellikle K.Maraş'ı, Çorum'u kana bulayan bozkurtlar var. Kürtler ile Türkler'in birbirlerine düşmanlaştırılmak için Kürtçeyi yasaklayan ve Diyarbakır Cezaevini kana bulayan uygulamalar var. Demirel'in söylediği gibi, Evren bu kanın üzerine oturdu. Kanı kim, niçin döktü? Bu sorulmazsa, aydınlığa çıkarılmazsa hiçbir şey aydınlığa çıkarılamaz; Ergenekon ve Balyoz'un gizli nedenleri de aydınlatılamaz. Geçen yıl *Cumhuriyet*'te şöyle demiştim: "Geniş kapsamlı bir suç duyurusunda bulunulması gerektiğine inanıyorum. Bu konuda Cumhuriyet Başsavcılarının doğrudan harekete geçmesi gerektiğine inanıyorum."

Resim: Goya'yı İzleyince Resim Yapmaya Başladım

Goya'nın hayatıyla ilgili bir televizyon programı vardı. Fransızlar işgal etmiş İspanya'yı. Cumhuriyetçilere yönelik katliam yaşanıyor. Goya, kurşuna dizilecekler arasında oğlu-

nu arıyor. Sonra gelip kurşuna dizilenler tablosunu yapıyor. Oğlunu o resimle yaşatıyor. Ben de İlhan'ın öldürülüşünün resmini yaptım. İlkokuldan kalan resim bilgisiyle başladım. İlk sergimin 30'a yakın resmi de İlhan'ın öldürülüşü ile ilgiliydi. Sonra estetik doyum sağlama bazında devam etti. Fotoğrafı, 1963'te Şemdinli'de askerken de çekiyordum. Orada çektiğim fotoğraflar klasikti. Sonra değişik bir fotoğraf sergisi açtım, "Ankara Işıkları" adıyla. İlhanilhan kitabevine gelen arkadaşların portrelerini de çektim.

İnsan Hakları: İHD'ye Girenler Örgütlerini Unutmadı

İnsan Hakları Derneği'nin ilk adımında ben varım. İstanbul'da "Tutuklu Aileleri Yardımlaşma Derneği" adı altında bir çalışma başlatılmıştı. Beni o toplantıya çağırdılar. Orada, "12 Mart'ta bu tür bir yardımlaşma derneği olsaydı af ile birlikte biterdi. Bunu insan hakları ile ilgili bir kuruluşa çevirmek daha doğru olur" diye bir görüş sergiledim. Aftan sonra mahkemeye gidip sildirmediğim için sabıka kaydım çıkınca kurucu olamadım. Sonra ısrar edilince Ankara Şube Başkanlığını üstlendim. İHD üyesi arkadaşlara, "Hangi örgütten olursanız olun burada insan hakları savunucusu olun" dedim. Öyle olmadı. Nevzat Helvacı, İnsan Hakları Vakfı'nı kurdu. Orada beni kurucu üye yapmışlardı. Sonra da Türkiye İnsan Hakları Kurumu'nu (TİHAK) kurduk. Şimdi oranın başkanıyım.

Muzaffer Erdost'tan bir şiir...

Ataerkil Ev Türküsü

Dedem hoca ben al kurik
Buğday eker biçerdik biz
Dünya rızık dükkanımız
Bismillahla açardık biz

Kuddusi bir kaplı kitap
Bacım boynu bükük mahcup
Ocak önünde açılır
Döner yufka pişerdik biz

Altlı üstlü yapıları
Tahta kanat kapıları
Tükenmiş ol sahipleri
Ölümüzle göçerdik biz

Bizi bizde biz bilirdik
Kıbleye birlik dururduk
İçten içe bölünürdük
Can yolunu seçerdik biz

İbrahimdi evlerimiz
Oğullardan döllenirdik
Yediveren toprak yavuz
Kah göçer kah kaçardık biz

Hay anam hay emem bibim
Mor seccade mavi kilim
Yanmış buğday gök ekinim
Biçer idik biçildik biz

1979 Ankara

Hürriyet, 17 Nisan 2011
www.farukbildirici.net

Hiçbirimiz İlhan değiliz. O, öldürüldü çünkü.

Şu var ki, hepimiz biraz da İlhan'ız. Bizim koruduğumuz ve savunduğumuz değerleri koruduğu ve savunduğu için öldürüldüğü, biraz da biz öldürülmüş olduğumuz için.

Şöyle de açıklanabilir: Vurulan, öldürülmek istenen bedeni miydi, yoksa düşüncesi, savaşımı, amacı mıydı? Kuşku yok ki, bedenin donandığı bilimsel bilgi ve devrim bilinciydi öldürülecek olan. Biz, o bilgiyi ve bilinci yaşattığımız için onu ve onları yaşatıyoruz ve biz yaşadığımız için onu ve onları yaşatabiliyoruz.

o

İlhan'ın alınan canının kaidesinde altıbine yakın canı alınmış can var. Tuzağa düşürülmüş. Malatya var. Kongrenin yıldönümüne denk düşürülmüş Sivas var (3-4 Eylül 1978). Yüzonbir ölüsüyle Kahramanmaraş var (Aralık 1978), Mayıstan Temmuza (1980) Çorum var. İpekçi'den Tütengil'e, Orhan Ya-

vuz'dan Sevinç Özgüner'e akan binlerce kan var. Boğularak öldürülen var, ezilerek soluksuz bırakılan var, yanmadan yakılan var. Yani Kanlı Pazar var, Bahçelievler katliamı var, 1 Mayıs (1977) var, Üniversite katliamı var.

Onların gerisinde saklı duran 6. Filoyu protesto gösterileri var. Boğazın sığ sularına itelenmiş birkaç Amerikan askeri var. ODTÜ'de yakılan Büyükelçinin otosu var. Üstelik NATO'nun Türkiye'de bir askeri darbe planı var. NATO'nun emrinde, CIA'nın güdümünde, Pentagona bağlanmış 12 Eylül cuntası var.

Emniyetin altıncı katında bir komiserin okumam için önüme uzattığı Sıkıyönetim Komutanlığının yakalama yazısına elyazısıyla eklenmiş "Hiçbir delil bulunmadığı takdirde derin uygulama yapılması" tümcesi var. "Asker bilmez" diyor komser, "derin uygulamanın ne demek olduğunu". "Derin uygulama"nın ağır işkence olduğu söyleniyor bana. Yani suç yok, ama biçilmiş ceza var. Elektrik, filistin askısı var, tezgaha germe var. Minare yoksa da kılıf var.

Lütfen yıllara dikkat edilsin:

Biz, Sol Yayınlarının ilk kitaplarını 1965 yılının kasımında yayınladık. Engels'in *Doğanın Diyalektiği* ilk kez kasım 1970'te yayınlanmış. 12 Eylüle değin, dört baskı yapmış. Yani kitap hakkında verilmiş herhangi bir yasal kısıtlılık yok. Serbestçe basılıyor, satılıyor. Ama 1950'li yıllarda (bizim yayınladığımız *Doğanın Diyalektiği*'nden yirmi yıl kadar önce) İstanbul'da, yazarı, yayını bizce bilinmeyen adı "doğanın diyalektiği" olduğu savlanan bir kitap hakkında verilmiş kısıtlılık kararı var. Yasaklanmış olsa da, tek bir kitap bulundurmanın suç olmadığı bilinen Yargıtay kararı var. Buna karşın, evimizde kendi yayınımız olan *Doğanın Diyalektiği* bulunduğu için gözetim altına alındık. Üç gün Sıkıyönetim Komutanlığı savcılık nizamiyesine götürüldük. 7 Kasım günü akşamı, yani Ekim Devriminin yıldönümünde akşam üzeri sahibi olduğumuz İlkyaz Basımevinde "yasak sol yayın bulundurmak"tan gözaltına alındık.

Lütfen tarihlere dikkat edilsin:

Sıkıyönetim komutanlığının 7 Kasım 1980 günlü yazısıyla

gözaltına alınmıştık. Gözaltına alınmamızın nedeni ise, bu kez "İlkyaz Basımevinde çok sayıda yasak yayın bulundurmak"tı.

Aynı Komutanlığın İlkyaz Basımevini açma kararının tarihi ise, 27(29) Ekim 1980. Yani gözaltına alındığımız tarihten on gün önce. On gün önceki basımevinin açılması yazısında, basımevinde, yasak yayın bulunduğuna ilişkin tek bir not yok. Sıkıyönetim Komutanlığının basımevini açma yazısını, (İlhan'ın öldürülmesinden bir ay sonra) tebliğ eden Emniyet görevlisi memurun, buradan tek bir kitaba olsun elkoymadığının canlı tanıkları olan, açma kararını imzalayan (tebellüğ eden) sevgili Halit Çelenk ağbeyimiz ve Vahap Erdoğdu kardeşimiz var. Çünkü yasaklanmış tek bir kitap yok basımevinde. Gözaltına alınmamıza imza koymaya üç gün boyunca zorlanmış savcılar biliyor bunu.

Yasak yayın yok ama basımevinde, "sol" yayın var. "Var mı lan sol yayın!" diyerek dört er tarafından dövülerek öldürülen İlhan var. İlhan öldürüldükten üç gün sonra, yani İlhan'ın öldürüldüğünü Mısır'daki Sağır Sultan duyduktan sonra, 10 Kasım Kemal Atatürk'ü anma haberlerinin ardından, geç saatte okunan Sıkıyönetim Komutanlığının açıklaması var. Dövülerek öldürüldüğü çok iyi bilinmekle birlikte, bir erin fevri hareketi sonucu, bir dipçik darbesi sonucu öldüğünü duyuran Komutanlık açıklaması var. Dahası var.

Öldürenleri ve öldürtenleri değil, öldürülmüş olanları yargılayan yargı da var. İpi, yargının elinden alıp, örneğin Doğan Öz'ün katilinin boynundan çıkartıp Doğan Öz'ün boynuna geçiren yargı da var.

Bize: "On yaşındaki bebeleri zehirlediniz, içersi sizin zehirlediklerinizle dolu!" diyen; muhafız erlere: "Bunlar birer yılandır, analarını ağlatmazsanız ben sizin ananızı ağlatırım!" diyen; içersinde yarım saat dövüldüğümüz araçtan indirildikten sonra, yeniden dövüleceğimizi anlayan İlhan'ın (araç içersinde beyin kanaması geçirdiğinin kaygısıyla olacak) "Küçük kızımı uyandırmaya kıyamadan geldim, bizi dövdürmeyin!" yakarışına karşı, "Ben de sizin yüzünüzden küçük kızımı hasta yatağında bıraktım, Kırıkkale'den buraya geldim!" diyen ve el işa-

retiyle emir veren ve bir keyf sigarası içimi bizi yeniden dövdüren; gözlerinin önünde İlhan bir kez daha yüzüstü yere kapaklandığı zaman, beni engelleyip, "kendisi kalkacak" diyen; yediğimiz dayaktan şişmiş ellerimizi yanlarımıza yapıştıramadığımız için "Bir patlatılmadık hayalarınız kaldı, şimdi onları da patlatırlar!" diyen ve bu kez hayalarımızı da patlatmaları için erlere emir verip bizi bir kez daha dövdüren Astsubay Şükrü Bağ'ın bizi bindirdikleri reo aracının dışarıya ses ve görüntü vermediği, yani bizim dövüldüğümüzü duymadığı ve görmediği vargısıyla, yeniden yargılanması kararı var. "Anlaşarak adam öldürmekten" kesinleşmiş mahkumiyetinin kaldırılarak, bindirildiğimiz reo aracının tutuklu ve muhafızları ayıran bölümün kapısını kilitlemediği için görevi ihmalden yeniden yargılanması var. Askeri Yargıtay Başsavcılığından bir yarbay yargıcın, Nevzat Helvacı'yla bana, tarihe yazılacak sözleri de var: "Biz, Askeri Yargıtay Başsavcılığı olarak İlhan Erdost davasında elimizden geleni yaptık, ama bu iş yukardan kotarıldı!"

Yalnız assubayın yıkanması değil, İlhan'ın öldürülmesi de yukardan kotarılmıştı. Bugünkü iktidar nasıl yukardan kotarılıyorsa öyle. Yukardan aldıkları emirle öldürülmüş bir ölü yatıyor burada. Laik Cumhuriyetimiz kadar yaralı, bağımsız yurdumuz gibi prangalı, Türkiye kadar büyük bir ölü soluk alıyor burada. Bilelim, bilincine varalım.

o

Yineleyerek bitireyim:

Onlar öldürüldüler.

Çağdaş kölelikten özgürlüğe giden çetin yolda, işkencelerin, cezaevi baskınlarının, öldürümlerin, darağaçlarının çetin yolunda, boyun eğmeyenlerin, ezilmeyenlerin bilincinde soluk alıyor onlar, direncinde yaşıyor onlar.

Cumhuriyet, 7 Kasım 2007
(Mezarında Konuşma)

30 YIL SONRA İLHAN'LA...

7 Kasım 2010

İlhan'ın Mezarında Konuşma

Yaralanmış-berelenmiş, ama yürüyebilen bir gövdeyi getirdi erler, bir telörgünün önüne koydular. Kararmış, morarmış bir "tomruk" da denebilirdi. Kımıltısız kaldı "tomruk" konduğu yerde.

Parmakla sayalım: 7 Kasım 1980 cuma, 8 Kasım cumartesi; 9 Pazar; 10 Pazartesi. 11 Kasım salı.

Demek ki salıydı, ikindi üzeriydi. Kımıltısız duran "tomruk"un üstünde Hüseyin Gazi Dağının bulutu, karşısında ise saatine bakan bir adam vardı. "Tomruk" o adama ulaşacak, o adamın sesiyle buluşacaktı.

Kımıldamak istedi "tomruk", kımıldayamadı. Kaldırmak istedi elini, kaldıramadı. Çok değil, sekiz-dokuz adım ötesine Tanır gibi oldu "Tomruk"u, "Tomruk"un karşısında duran adam. Bakışını yoğalttı, bir adım, bir adım daha yaklaştı. Baktı o. Karşı karşıya geldiler telörgünün iki yanında.

Tomruğun sesi, ona, "Ağbey" diyordu, "Kaldırıldı mı?" di-

ye sordu.

Sorular soruları kovalarken aldı yanıtını. "Yarın" diye bir ses konuverdi telörgüye, düşüverdi içindeki ateşe. O zaman "Orada olmak istiyorum!" dedi "tomruk".

İki ses ayrıldı birbirinden. "Orada olmak istiyorum!.." sesinden ayrılan adam, sesi aldı, Askeri Savcılığa götürdü:

Tomruğu üç er getirdi, yatırdıkları yatağın yanına koydular. Bir şeyler getirdi koğuştakiler, tabakta kaldı. Cezaevine geldikleri akşam gibiydi, hava gene kararmıştı. "Eşyalarını al" dediler. Eşyalarını aldı. İlhan'ın çantasını da. 28. Tümenin nizamiyesinde, "Amca" dedi, "İkimiz gittik, yalnız geldim!".

"Yarın" oldu. Sabah oldu. Buldu İlhan'ı. Morgda. Teneşirde yıkıyordu imam. Onu kucakladı. Hacı Bayram'a getirdi. Kucakladı burada toprağa yatırdı. Hafifçe sağına.

o

İbrahim oğlu Yusuf ailesinde iki İlhan var.

Biri beş yaşında *ölen* İlhan. Adını ben koymuşum. 5 Mayıs 1941'de öldü.

Biri *öldürülen* İlhan. 17 Aralık 1944'te Artova'da doğdu. 7 Kasım karanlığında, Mamak Askeri Cezaevinde C Blok F Koğuşunda, iki tutuklunun kolları arasında sağ dizi üstüne çömeldi. Kollar yana sarktı. Başı hafif öne düştü.

"İlhan... İlhan..." dedim, sesim havada kaldı.

Üstüne uzattıkları battaniyeyle aldı götürdüler.

O gitti, ben kaldım.

o

Öldürülen de iki İlhan var.

Biri, burada, toprağın altında sonsuzluğu soluyan İlhan.

Biri toprağın üstünde büyüyen İlhan. Her yıl değil, her gün yeniden büyüyen bir İlhan var.

İlki olduğu için ilk olarak Uğur'un yazısından başlamak istedim:

Uğur Mumcu'nun "İlhan Erdost" yazısıyla, soluk bedeni soğumadan soluk almaya başlayan İlhan var.

Muzaffer İlhan Erdost'un "Canıma Can Olan Kardeşim İlhan Erdost" yazısıyla, *Ufuk Güldemir*'in uluslararası basın kuruluşlarının toplantısına, yurtdışına taşıdığı ve ordan dünya basınının sayfalarında soluk alan İlhan var.

İlhan Selçuk'un "Diriler ve Ölüler" yazısıyla büyüyen İlhan var.

Oktay Akbal'ın "Türküler Babasını Hep Bekleyecek" yazısıyla, *Alaattin Bilgi*'nin "Kitapların Ölümü" yazısıyla, *Vahap Erdoğdu*'nun "İlhan" yazısıyla, *Şenal Sarıhan*'ın "Yaşamı Savunmaya" yazısıyla yaşayan İlhan var.

Erbil Tuşalp'ın "İlhan'ın Öyküsü", *Muzaffer İlhan Erdost*'un "Biz İkimiz İki Kardeş" yazılarıyla yeniden yeryüzüne dönecek bir İlhan var.

İlk şiir olduğu için ilkönce belirteyim:

Talip Apaydın'ın "İlhan İçin" şiirinde yeniden soluklanan İlhan var.

Can Yücel'in "Olmuyor", *Vecihi Timuroğlu*'nun "İlhan Ağıtlaması", *Turgut Uyar*'ın "Gülün Kanından", *Cemal Süreya*'nın "İlhan'ın Anısına Türkü", *Tului Sönmez*'in "Sana Selam Var", *Nurten Çelebioğlu*'nun "Adını Siz Koyar mısınız?", *Özcan Yalım*'ın "Birelme", *Kemal Bayram Çukurkavaklı*'nın "Ölüm", *Mehmet Kıyat*'ın "Birdenbire", *Tuna Şenyuva*'nın "Resmine Baktım", şiirlerinde soluğu yumuşayan ve ısınan İlhan var.

Metin Demirtaş'ın "İlhan'a Ağıt", "İlhan Erdost'lu Resimler", "İlhan'a", "Merhaba", "Yoksa Bugün", "İlhan Kardeşe" şiirlerinde bir bacağından vurgun yemiş kardeşin kardeşe soluk verdiği şiirlerle gülen ve yaşayan İlhan var.

Ataol Behramoğlu'nun "Bir Şehit Kızına", *Ragıp Gelencik*'in "Ötelenmiş Ağıt", "İlhan'la Kale Parkında", *Attila Aşut*'un "Alaz Ağıdı", *Azer Yaran*'ın "Ağıt", "Diriliş", *Nihat Behram*'ın "Türküler İçin", *Ülkü Uluırmak*'ın "Bir Menekşe Bir Hüzün", *Gültekin Emre*'nin "Aralıklar", *Hamit Geylani*'nin "İlhan'a Türküler" şiirlerinde yedi veren güle dönüyor-

du İlhan.

Ahmet Telli'nin "İlhan İçin Dörtlükler" şiirinde, bu yaz yitirdiğimiz *Metin Güven*'in "Görülmüştür", *Yalçınkaya* ile *Bağrışen*'in "Biz İkimiz İki Kardeş", *Tuğrul Asi Balkar*'ın "Cinayet Sureleri / İlhanilhan Suresi", *Ahmet Ada*'nın "Küçük Eskizler", Yaşar Cevher'in "Bir Sevda Bekçisi", *Hüseyin İlbey*'in "Adı Yok Teselli"nin, *Nazlıhan*'ın "İlhan'a", *Ömer Ateşdağlı*'nın "Erdost"a, *Billur C. Yılmazyiğit*'in "İlhan Erdost'a", *Ragıp Ünalan*'ın "Düşündüm de" şiirlerinde bir çiçek bahçesidir İlhan.

Gül Erdost'un "Bilsem", "Yalnız Seninle", "İlhan'a Özlem" şiirlerinde acının özlemle kucaklaştığı bir gelecekti İlhan. *Seyhan Erdoğdu*'nun "Hüznümüz" şiirinde, yaprağa, çiçeğe geliyordu İlhan.

Benim "Türküler Günlüğü"nde ile "Ağustosun son günlerinde", *Oktay Akbal*'ın "İlhan İlhan", *Yılmaz Onay*'ın "Tarih Olurken Gelecek Olmak", *Sargut Şölçün*'ün "Ölüler Genç Kalır ya da İlhan'ın Dönüşünün Düşündürdükleri", *Şule Büyükçizmeci* "Acının Yakıcı Alazı", *Öner Yağcı*'nın "Gülüşün İlhan Abi" yazılarında kanatlanan İlhan var.

Hasan Cemal'in "Tank Sesiyle Uyanmak", *Mustafa Balbay*'ın "Cinayet Gözaltında İşlendi", *Çağlar Kırçak*'ın "Türkiye'de Gericilik", *Neyyire Özkan*'ın "Tutanaklardan Mamak'ta Bir Güz Akşamı", *M. İ. Erdost*'un "İlhan'ın İkinci Ölümü" yazı ve kitaplarında, öldürümün derinliğine çözüldüğü İlhan var.

Hamdi Konur "İki Öldürümün Öyküsü" yazısında, CIA'nın dövdürerek öldürttüğü Lumumba ile dövülerek öldürülen İlhan'ın özdeşleştiği tarihin sırıtan gizi var.

İlhan Selçuk, "Kitap ve İnsan"da, "Adımıza Ad Katanlar"da, 7 Kasımlarda yineledi engin bilgeliğiyle İlhan'ı.

Mustafa Ekmekçi, 10 Kasım etkinlikleri yazısını bitirirken işitmişti İlhan'ın öldürüldüğünü, her 7 Kasımda yazdı İlhan'ı. *Gencay Gürsoy*'un, *Nefise Özay Erkılıç*'ın Aydınlar Dilekçesi savunmalarında dile getirdikleri İlhan var.

Süleyman Ege, Öner Ünalan, Fahri Özdemir, Musa Uy-

sal, Mihri Belli, Sevim Belli, Mehmed Kemal, M. Mahzun Doğan, kitaplarında, yazılarında, anılarında bütünlediler yaşayan İlhan'ı.

Remzi İnanç'ın "Burada Olmayan Dostlar: İlhan Erdost" yazısında, Zafer Çarşısının yeniden yükselen devrim dalgasıyla bütünleşen anıları var.

Muzaffer İlhan Erdost, "O bir Gülüştü", "Onu Anlat İşte" yazılarını yazdı, *Rana Erdost*'un Mamak tepesinde, Cezaevinin kapısı karşısında, İlhan'dan, "zor günlerinin desteği"nden ayrılışını şiirleştirdiği "Yüreğime Bir Od Düştü"yü yayınladık İlhan İlhan'ın ikinci baskısında.

Durmadı aktı şiirler, yazılar, anılar, ezgiler, çizgiler.

Fakir Baykurt "İlhan Erdost Yazıtıyla", *Şanar Yurdatapan* "Türküler Türküsü"yle ve *Melike Demirağ*'la oluşturdukları bir kasetle, *Nurer Uğurlu* "İlhan İlhan" şiiriyle, devrimci devinimimizin dipten vuran dalgası *Arif Damar* "Da İlhan" şiiriyle, *M. Emin Değer* "Kasım Türküleri"yle, *Abdulkadir Paksoy* "Karşıyaka'da Sabah"la, *Bilal Kayabay* "Konumuz İlhan"la, *Aşkın Keskin* "Çocuk İlhan'a", *Bülent Eryılmaz, Emirhan Oğuz, Bülent Durukan, Mehmet Haşim Yanık, Çiğdem Akarnur, Şahap Ayar* şiirleriyle, yazılarıyla İlhan'ı daha bir zenginleştirdiler.

Parti liderlerinden, yalnızca *Bülent Ecevit*'ten mektup aldım. *Hasan Cemal* elden getirmişti eve, *Yalçın Doğan*'la birlikte. "Tank Sesiyle Uyanmak" kitabına alacağı öldürümü anlattığım yazımı o gün evde vermiştim *Hasan Cemal*'e.

Fikret Otyam'ın, *Aziz Çalışlar*'ın, *Erdal Orhan*'ın, *Ertuğrul Kürkçü*'nün, *Server Tanilli*'nin, *Şaban Ormanlar*'ın, *Ali Gümüş*'ün, İlhan'ın kardeşleştiği *Mevlüt Korkmaz*'ın sesi ve sözleriyle *Dudu ve Asiye Korkmaz*'ın mektuplarıyla kucaklandı İlhan. *Aziz Nesin*, beş mektubunda, beni sürekli teselli etmeye çalıştı.

Turhan Selçuk'un, dalga dalga yükselen dorukta ve aydınlıkta bir kitap: *Onur Yayınları*, baştaşı yerinde: *İlhan İlhan* kitabı, zifiri karanlıkta zamanın derinliğinden gelen ve ağzındaki zeytin dalını İlhan anıtına bırakacak olan beyaz

bir kuş. Altında: "7 Kasım 1980'de kitap düşmanları tarafından dövülerek öldürülen İlhan Erdost anıldı. (Basından)", *Milliyet*'te yayınlanan çizgisel yapıtı.

Cemal Süreya'nın "İlhan Türküsü" türküsü oldu bir kaşıyla, bir gözüyle yarım bıyığıyla Filiz Başaran Özayten'in İlhan çizeği.

Atilla Kanbir, *Ertan Aydın*, çizimleriyle yeniden yaşattılar İlhan'ı.

Mungan'ın, *Fikret Otyam*'ın, *Ferit Yurtsever*'in, *Muzaffer*'in öldürümü ölümsüzleştiren resimleriyle zenginleşti İlhan'ın yeni dünyası.

Koma Amed, "Kulilka Azadi" adıyla Kürtçe ezgiledi İlhan Türküsü'nü. *Nevzat Karakış, Ali Asker, Ferhat Tunç, Hüsnü Arkan, Sevinç Eratalay, Deniz Türkali, Edip Akbayram, Grup Baran, Mehmet Gümüş, Maksut Göksu, Erhan Ok* ezgiledi, *Muzaffer İlhan Erdost*'un, *Gül Erdost*'un, *Nurer Uğurlu*'nun, *Hüseyin İlbey*'in şiirlerini.

Şaban Ormanlar, Leningrad Savunmasını simgeleyen, başlarını ileri uzatmış soluyan atları stilize eden anıtı örnek aldı ve bu mezarı çizdi. İlhan bu soluyan atbaşında harflerle adlandı. Engin ve dingin duruşuyla "Onur Yayınları Kurucusu ve Emekçisi" olarak sunuldu geleceğe.

Burada durmadı yaşam.

Aktı şiirler, yazılar, anılar, 7 Kasım konuşmaları.

Her 7 Kasımda konuşmaları ve yazılarıyla büyük bir sevgi ve özveriyle kucakladı *Halit Çelenk* İlhan'ı, İlhanları. *Şekibe Çelenk* hiç yalnız bırakmadı İlhan'ı. Dava dostları *Nevzat Helvacı* ve *Emin Değer* mezarı başında da faşizmin kanlı kimliğini sergilediler.

Yazıya dökülmedi ama, şimdi aramızda olmayan *Sadun Aren, Hüsnü Göksel, Duygu Berk*, nice dost her 7 Kasımda İlhanilhan'da birlikte oldular bizimle.

7 Kasımdan 7 Kasıma, Sol ve Onur Yayınları kataloğunda toplandı bu konuşmalar.

Şiirlerle, ezgilerle, çizgilerle, yazılarla, anılarla büyüdü İlhan.

o

İlhan, oğlumuzdu, kardeşimizdi, arkadaşımızdı, sevgilimizdi, eşimizdi, babamızdı.

O, sininde, toprağın altında, sonsuzluğu uyurken, doğruldu. İlhan. İlhanlar olarak büyüdü, İlhanlar olarak çoğaldı İlhan.

Büyüdü ve çoğaldı İlhan. 12 Eylülün zindanlarında, boğulan, yakılan, asılan, demire gömülenlerin karanlığından, zulme karşı, faşizme karşı, direnişin ve direncin bir bayrağı da İlhan oldu.

o

Çok sevgili, hüznümüz bir kızımız var. Amca kızlarından. Emes. Yatağa bağlı. Yüzüne baktığımda acı ve hüzün sarıyor içimi.

İki yıl önce, bir bayram ziyaretinde, bana, "Muzaffer amca dedi, İlhan amcamı sen öldürmüşsün doğru mu?"

"Doğru Aslı, dedim, ben öldürdüm..."

Hiç yanlışı yoktu, yalanı da. İlhan'ı ben öldürmüştüm.

Şimdi İlhan büyüdü, ben öldüm.

7 Kasım 2010, Karşıyaka Mezarlığı

o

30 Yıl Sonra İlhan'la...
E k l e r...

İlhanilhan'da yer alan yazı, şiir, iletileri, İlhan'ın 30. yılında mezarı başında yaptığım konuşmada dile getirmiştim.

İlhanilhan'ın son baskısını izleyen süreçte yayınlanan, bize iletilen metinleri, her 7 Kasım'da yayınladığımız Sol ve Onur Yayınları Katalog'unda toplamaya çalıştık.

7 Kasım 1996 Katalog'undan 7 Kasım 2000 Katalog'una değin yayınlanan yazı ve şiirler, ileti ve anlatılar şöyle:

Cumhuriyet / 7 Kasım 1992

- *Mustafa Balbay*, "Yayıncı İlhan Erdost 12 yıl önce öldürülmüştü / Cinayet gözaltında işlendi."
- *Muzaffer İlhan Erdost*, "Umudun Gülüşü".
- *Azer Yaran*, "Ağıt"

Şimdi demir duvarlara işliyorsa kan eğer,
Oyuyorsa demiri
al ipek bir belgi gibi,
deyin,
kanı silmesinler.
Silmesinler kanı
sulasın kan yine göğsel türkülerle
türküleri.
Yükseğe ölünün gür alnı
Kaldırın.
Yayınevinde onaltı sayfaların çınlayan sessizliği
Yenilmezliği kitabın.

- *Mustafa Balbay*, "12 Eylül dipçiğiyle yaşamı son bulan İlhan Erdost'u ölümünün 14'üncü yılında anıyoruz - O'nu ancak öldürebildiler", *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1994.

Katalog / 7 Kasım 1996

- *Remzi İnanç*, "Burada Olmayan Dostlar...: İlhan Erdost", *Karşı Edebiyat*, Aralık 1989, sayı:32.
- *Aydın Çubukçu*, "Sürüp Giden Kaç İlhan", *Evrensel Kültür*, Kasım 1995, sayı 47.
- *Mustafa Balbay*, "Bugüne, Yarına Seslenen Çığlık", *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1995.
- *Sennur Sezer*, Muzaffer İlhan Erdost'un "Anlattıkları" / Yaşamın ve Değişmenin Kısa Tarihi, *Cumhuriyet Kitap*, 13 Ekim 1994.

o

Koleksiyon, 7 Kasım 1997

"Düşenleri yerden kaldırmak için
"Düşürenlerin gülüşünü düşürebilmek için"

- *Mahmut Temizyürek,* " 'İlhan, İlhan!' dedim, ses vermedi",

(MİE ile konuşma), *Siyah-Beyaz*, 8 Kasım 1995.

- *Sevim Belli*, "İlhan'la duygularımız derinlerde" (Mektup), (8 Aralık 1995)

- *İhsan Fikret Biçici*, "İlhan İlhan", *Şıpka'ya Mektuplar*, Ankara 1997.

- *Halit Çelenk*, "İlhan Erdost'un Kanlı Paltosu", *Barış Savaşçıları*, İstanbul 1996.

- *Halit Çelenk*, "Mamak Askeri Cezaevinde Aslan Kafesi", *Barış Savaşçıları*, İstanbul 1996.

- *Mustafa Ekmekçi*, "Canip Yıldırım'ın Anlattıkları", *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1996.

- *Ataol Behramoğlu*, "Bağışlamamak", *Cumhuriyet*, 22 Mart 1997.

- *Erbil Tuşalp*, "Mektup Geldi, Okudum", *Radikal*, 27 Eylül 1997.

- *Zülfü Livaneli*, "Kitap Denilen Tehlikeli Nesne", *Milliyet*, 8 Ocak 1997.

- *Mehmed Kemal*, "İzler", *Barış*, 4 Ekim 1974.

o

Katalog / 7 Kasım 1999

"Kan sızıyor İlhan'ın
ve güzün yanağından"

- *Remzi İnanç*, "İlhan Erdost", *Karşı Edebiyat*, Aralık 1989.

- *Mustafa Şerif Onaran*, İpek Gibi Yürek, *Cumhuriyet Dergi*, 14 Mart 1999.

- *Mahmut Tali Öngören*, "Unutmayın!.." ,*Cumhuriyet*, 6 Kasım 1998.

- *Ataol Behramoğlu*, "Halit Ağbeyin ve Erdost'un Uzun Yürüyüşüne Saygı", *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1999.

- *Can Yücel*, "Olmuyor", Kasım 1980, Yazko Edebiyat, Mart 1982.

- *Fakir Baykurt*, "İlhan Erdost Yazıtı", Bir Uzun Yol, Düsseldorf 1989.

- *Şenal Sarıhan*, "Eylül Günlerinin"

- *Sultan Özer*, "İlhan Erdost'un Katlinin Üzerinden 18 Yıl Geç-

ti", *Evrensel*, 7 Kasım 1998.

- *Tamer Çağlayan*, "İlhan Erdost'un Mezarı Başında", *Avrupa ve Türkiye'de Yazın*, Mayıs 1999.

- *Uğur Bilge*, İnsanın Evrimi (Onur Yayınları Kurucusu İlhan Erdost'un Onurlu Anısına).

o

Katalog / 7 kasım 2000

- *Metin Demirtaş*, "Kardeş Hasretinden, Ekinlerin İnce Sesinden Derlenmiş Şiirler" (Havada Kalan Güvercin), *Anadolu Ekini*, 15 Haziran 1991.

- *Sultan Özer*, "Katledilişinin 19. Yılında Kızı Türküler, İlhan Erdost'u Anlattı - O Kimseyi İncitmedi ama Onu İncittiler", *Evrensel*, 7 Kasım 1999.

- *Halit Çelenk*, "İlhan'ı Seviyoruz. Bu Sevgi Sonsuz." (7 Kasım 1999'da İlhan'ın mezarında Halit Çelenk'in yaptığı konuşma).

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "Bir Adam", (Bir "12 Eylül" Fotoğrafı"), *Anadolu Ekini*, Eylül 2000, sayı 36.

- *İ. Metin*, "Sevgisiz": "*Gidiyorum, / Bütün musluklarını açıyorum kentin... / Kıpkırmızı kan*! / *İlhan*! / *Afişler hep ben / Sular İlhan*!", Ocak 1981.

- *Fatma Zehra Töreyen*, "Her kıvılcm bir yangının habercisidir", (okul arkadaşı Muzaffer İlhan'a mektup).

- *Bilal Kayabay*, "Güneşe Yürüyen Adam".

- *Murat Koçak*, "İlkyaza Hazır Olunca" / "Özgürlük Üzre", *Hiç kimseden Hiç kimseye*, 1999.

o

Katalog / 7 Kasım 2005

- *Ümit Sarıaslan*, "Bu Yakadakiler" (İlhan Erdost'a) *Melami Neşesi*, 2000, s. 56.

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "O Geldi..."

- *Müslim Çelik*, "Kardaş" -İlhan İçin Madrigal- *Edebiyat ve Eleştiri*, Mayıs-Haziran 2004.

- *Mustafa Yalçıner*, "Sol yayınları", Kitap / *Evrensel*, 23 Ekim 2004.

- *Tülay Acartürk*, "Gözlerimin Gizinde" / Atila Acartürk ve İl-

han Erdost İçin.

- *Halit Çelenk*, "O Bir Sosyalizm Şehididir", *Evrensel*, 8 Kasım 2003.

- *Mukaddes Erdoğdu Çelik*, "12 Eylülden Sonra Mamak" / Gül Erdost'un anlatımı, *Demir Parmaklıklar Ortak Düşler*, 2005.

- *Alişan Karahan*, "Onun Yüreği..."

- *Muzaffer İlhan Erdost*, Ülkü Tamer'e Mektup

- *Alparslan Berktay*, ileti.

- *Ali Ekrem Budak*, ileti.

- *Salih Doruk*, ileti.

- *Tamer Çağlayan*, ileti.

- *Muzaffer İlhan Erdost*, İlhan'ın Mezarı Başında, 7 Kasım 2004.

İlhan Erdost'un Katli / Herkes Bilsin, *Express, (Hergün Faşizm / 25 Yıldır 12 Eylül), Hasan Cemal, Tank Sesiyle Uyanmak*'tan.

- *Songül Saydam / Yaşar Öztürk*, W. V. Goethe'nin "Sevgili Yakınlığı" şiiriyle.

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "Geri İstiyoruz Onları", 78'liler Derneği'nin 12 Eylül 2004 günü düzenlediği "Darbeciler Yargılansın" etkinliğinde konuşma.

- *Işık Kansu*, "7 Kasım İlhan Kitap Günü", *Cumhuriyet*, 5 Kasım 2004.

- *Arif Berberoğlu*, "Kuşlar Geçerken" / "İlhan Erdost'un Anısına".

- *Mahmut Tali Öngören*, "Söyleyebilir mi?", *Cumhuriyet*, 2004.

- *Ramazan Talaş*, "Tanıklık", "Erdostlara".

- *Güngör Gençay*, "O zaman" (İlhan Erdost'u Düşünürken), *Kopuş Dergisi*, Şubat 1996.

Katalog / 7 Kasım 2006

- *Sultan Özer*, "İlhan Erdost, 25 yıldır hep onurla, sevgiyle, hasretle, özlemle anıldı." *Evrensel*, 7 Kasım 2005.

- *Ataol Behramoğlu*, "Erdost'u Yitirişimizin 25. Yılında" , (İlhan Erdost'un mezarında yapılan konuşma.) 7 Kasım 2005.

- *Mehmet Kıyat*, "Yanımda", ve "İlhan".

- *Ruşen Sümbüloğlu*, "Yarım Kalan Şarkıları Tamamlayacağız", (İlhan'ın mezarında 7 Kasımda (2005) konuşma.)

- *Vecihi Timuroğlu*, "İlhan'ın Kabri Başında", 7 Kasım 2005.

- *Songül Saydam, Yaşar Öztürk,* ileti (Kemal Özer'in "Seni Anmakla Artıyorum" şiiriyle).

- *Nazlı / Selin,* "Bir güvercin havalansa...", (7 Kasım 2005, Karanfilli pusula).

- *Alparslan Berktay,* (İzmir'den telefonla ileti): "Emperyalizme karşı daha güzel, insanca, aydınlık bir dünya yolunda düşen İlhan Erdost'lar ölümsüzdür."

- *Asiye-Dudu,* (ileti): "Sizinleyiz. İlhan'layız. Hep birlikteyiz. Onlar mı burda? Biz mi Onlarlayız!" - 7 Kasım 2005.

- "Tertib"in / 25 yılın sonunda / İlhan'a.

- *Muzaffer İlhan Erdost,* İlhan'ın mezarında konuşma, 7 Kasım 2005.

- *Işık Kansu,* "Bugün 7 Kasım", Cumhuriyet, 7 Kasım 2005.

- *Tamer Çağlayan,* (Hildesheim / Almanya), ileti: "*ve biz geleceğiz birgün, biz ikimiz - İki kardeş - yanyana ve omuzomuza*".

Katalog / 7 kasım 2007

15 Yıl

Bahar gelir
Yaz gelir

Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir
Bahar gelir

İlhan gelmez

Muzaffer İlhan Erdost

- *Muzaffer İlhan Erdost,* "İlhan'layız, İlhanlarlayız..." , Karşıyaka Mezarlığı, 7 Kasım 2006.

- *Ruşen Sümbüloğlu*, "Bütün bir ülke açık bir hapishaneye çevrildi", 7 Kasım 2006, İlhan'ın mezarında konuşma.

- *Tuncay Çelen,* "12 Eylül Faşist Cuntasının İlk Faili Belli Cinayeti: İlhan Erdost" (17 Aralık 1944 - 7 Kasım 1980, *Süvari*, sayı: 1)

- *Işık Kansu*, "Yanlışlık ve Kirlilik", Cumhuriyet, 7 Kasım 2007.

- Tanıklar Konuşuyor, 78'liler Derneği'nin etkinliğinde Erdost'un anlatımı

- *M. Sadık Aslankara*, "İlhan'la İlhan'sız; yıldızlar gibi", *Cumhuriyet Kitap*

- *Orhan Tüleylioğlu,* "Kızım bir kez bile baba diyemedi", *Babam Neden Öldürüldü Anne,* Umag

- *Prof. Dr. Sadun Aren* (İlhanilhan Kitabevi'nde sözlü):

Sağlık nedenlerim dolayısıyla mezarlığa kadar gelemediğim için çok üzgünüm.

İlhan'ı çok küçüklüğünden, gençliğinden beri tanırım. Ağbeysinin yayınevini, büyük bir özenle yürütmüş oldukları ve sol düşünceye bugünki canlılığını ve önemini veren marksist yayınlara bağlılığını çok yakından biliyorum. Hatta bu konudaki bir çabasını bugünki gibi hatırlıyorum. Ağbeysi değerli dostum Muzaffer, sanıyorum tutukluydu, eve İlhan gelmişti. Mahkemeye sunulmak üzere Stalin'in ilim adamı sayılıp sayılmayacağı hakkında, yani *Marksizm ve Milli Mesele* adlı kitabının bilimsel bir eser sayılıp sayılmayacağı konusunda görüş istemiş ben de görüş açıklamıştım. Bu görüş olumluydu. Bunu bugün bile hatırlıyorum. Ve bir kitapta okunan marksist düşüncelerin öyle kolayca önümüze gelmediğinin bir kanıtı olarak, kimbilir kaçıncı kez söylemeyi görev biliyorum. Burada İlhan'ın aziz hatırasına ve Muzaffer'in o da başlangıçtan beri süregelen ve insanlarımızı aydınlatan ve aydınlatmaya devam eden marksist yayınlarına büyük saygı duyduğumu, bizleri aydınlattığını ve bu nedenle İlhanilhan Kitabevi'ne ve Muzaffer'e sevgilerimi ve saygılarımı sunuyurum. Hepinize başsağlığı diliyorum.

- *Aldoğan Ekmekçi* (telefon ile): Gönlüm sizlerle, yüreğim orda. Gelemiyorum. Dizkapaklarım. Sevgiler, herkese.

- *Seher Uğur, Ümit Öztürk, Songül Saydam, Yaşar Öztürk* -

Goethe'nin "İlk kayıp" şiiriyle.

- *Tamer Çağlayan* - İlhan Berk'in "Kasımlarda" şiiriyle.

- *M. Emin Değer, Mustafa Altıntaş, Semih Ogan, Aliye Teksal* iletileriyle.

Katalog / 7 Kasım 2008

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "İlhan'la İlhanlarla...", Cumhuriyet, 7 Kasım 2007.

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "Onlar Öldürüldüler", *Neden Öldürüldüler / Bu Kan Kurumaz*, um:ag, 2007.

- *Halit Çelenk*, "Emeğin ve Özgürlüğün Kararlı Savaşçıları", (7 Kasım 2007, İlhan'ın mezarı başında *Şekibe Çelenk*'in sunduğu konuşma).

- *H. Çelenk*, "O gün mutlaka gelecek!", *Evrensel*, 8 Kasım 2007.

- *Şafak Ahmet Deniz*, "Nasıl sorulmaz ki bunun hesabı" - Binlerce İlhan, binlerce türküler, binlerce gençliği tüketilmiş insana- (7 Kasım 1989).

- *Alaattin Bilgi*, "İlle İlhan İlle İlhan!", *Yine de Aydınlık*, Evrensel Yayın, Eylül 2007.

- *Asiye* ve *Dudu* - "Kasım ayı bizim için hep zor. Diğer zamanlarda ötelemeye uğraştığımız üzüntüler bu ay ortaya çıkar. İlhan da gelmez, Babam da. Yine sizinleyiz. Sevgili Muzaffer amcacığım... 7 Kasım 2007.

- *Seher, Ümit* (Londra) / *Songül, Yaşar* (öztürk) / *Remzi, Fikri, İlyas, Hasan, Rıza* (Silifke) / *Ebru, Vecdat* (Kars) / *Jale, Erdal* (Diyarbakır): Mayakovski'nin dizeleriyle.

- *Hakan Savlı*, "Keman ve Cevap" - *İsmail Okatan*, "Düşüneceğim", İlhan'a soluk aldıran ve soluk verenlerin anlatımı.

- *Gültekin Emre*, "İlhan Erdost'un anısına: *İlhan İlhan*", *Cumhuriyet Kitap*, 8 Kasım 2007.

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "Her evden götürüldü İlhan...", *Cumhuriyet*, 24 Mart 2008.

- *M. Sadık Aslankara*, "1968 Şafağı", *Cumhuriyet Kitap*, 1 Mayıs 2008.

- *Prof. Dr. Mehmet Yalçın*, (Antalya telefon): Sevgili İlhan Erdost'u saygıyla anıyorum. Gönlüm sizlerle, İlhan'la.

- *Prof. Dr. Sadun Aren* (telefon), Sabah *Cumhuriyet*'te Muzaffer'in yazısını okudum. Çok genel bakmış, çok özel dokunmuş bir yazı. Çok beğendim. İlhan'a, dostlara sevgilerimi iletiyorum.

- *Alparslan Berktay* (İzmir - telefon): Bugün İlhan Erdost'un başında sizlerleyim. emperyalizmle savaşta şehit olanlar ölümsüzdür.

- *M. Emin Değer* (telefon): Bugün, nedense bilmem, o günler geldi aklıma. Çok duygulandım. Türkiye Cumhuriyeti, kendisinin gerçekten öz çocukları olan insanlarını nasıl harcayabildiğini düşündüm. İlk o geldi aklıma. Çok üzüldüm. Selamlarımı götürün. Hoşçakal dostum.

- *Dilaver Darende* (telefon): acınız yüreğimde, yürekten paylaşıyorum acınızı. Özlemle kucaklıyorum.

- *Çetin Gül*: "Eylül karanlığından İlhan aydınlığı yarattık. Işığı hep bizimle.

- *Mustafa Şerif Onaran* (telefon):"Muzaffer, bugünki yazını, Leze'le birlikte coşkuyla okuduk. TÜYAP'ta Arif Damar'la ilgili toplantıda, Arif Damar'ın İlhan için yazdığı şiirle andık İlhan'ı. Gelemiyoruz. Öpüldünüz.

- *Ankara CUMOK*: İnsanı insan yapma mücadelemiz sürüyor, sürecek. (İlhan'ın mezarına konan çiçekler üzerinde.)

- *Işık Kansu* / 7 Kasım: "12 Eylülün 7 Kasımında dövülerek öldürülmüştü yayıncı İlhan Erdost. Bugün Türkiye'yi dövüyorlar... 12 Eylülün hasadı toplanıyor, çürütülürken Cumhuriyet".

Katalog / 7 Kasım 2009

- *Turgut Uyar*, "Gülün Kanından", *Cumhuriyet*, 7 Kasım 2008.

- *Halit Çelenk*, "İlhan'ları hep sevdik seveceğiz!.."

- *Naki Salmanpakoğlu*, "Ölümden Sonra Tanımak". (8 Kasım 1980 günü GATA'da nöbetçi doktor olan Salmanpakoğlu, İlhan'ın "otopsi kurulu"nun oluşturmada karşılaştığı olumlu ve olumsuz kişi ve durumları açıklıyor.)

- *Alaattin Bilgi*, "Sevgili İlhan'a ileti": "Seni doğa kadar (yıldızlar elbet dahil) seven ağbeyin!"

- *Feza Kürkçüoğlu*, "İşkence İle Öldürülen İlhan Erdost'un 28. Yılında / Türkiye'de İşkence Hala Can Alıyor", *Birgün*, 9 Kasım 2008.

- *Prof. Dr. Mustafa Altıntaş*, "Bilimsel bilgi, devrimci bilinç", 7 Kasım 2008'de İlhan'ın mezarında yapılan konuşma.

- *İleti*: *Seher, Ümit* (Londra), *Efe, Jale, Erdal* (Diyarbakır), *Şevval, Ebru, Vecdat* (Kars), *Ada, Songül, Yaşar, Ayşegül, Ender, Çetin, Zehra, Musa, Remzi, İlyas, Rıza, Yüksel, Hasan, Hüsamettin, Fikri, İsmail, Emre, Mesut, Yusuf, Esin, Emin,* (Narlıkuyu,

Susanoğlu, Taşucu, Silifke, Mersin) / Ülkü Tamer'in "*Türkü Söyleyen Adam*" şiiriyle anıyorlar İlhan'ı.

- *Sultan Özer*, "İlhan Erdost'un kızları olmak...", *Evrensel*, 7 Kasım 2008.

- *Balkan Talu / Güven Polat*, "*Kapital*'in Türkçeyle İmtihanı", *Aktüel*, 13-19 kasım 2008, sayı: 175.

- *Hasan Çerçioğlu*, "Erdost'ların Çığlıkları", mezarında konuşma, 7 Kasım 2008.

- *Murat Yetkin*, "İlhan Erdost'u Hatırlayalım", *Radikal*, 8 Kasım 2008.

- *Tamer Çağlayan*, Hildesheim'den İlhan Berk'in dizeleriyle.

- İlhan Erdost, "İlhan Erdost Parkı"nda anıldı, 10 Kasım 2008 / Türküler: "*Bizim babamız hep 36 yaşında, hep kalın kara bıyıklı*!".

- Muzaffer İlhan Erdost, "Geri İstiyoruz Onları..."

Katalog / 7 Kasım 2010

- *Türküler Erdost*, "Merhaba!...", "Benim Babam Bir kahramandı 2" etkinliğinde konuşma, 19 Haziran 2010: "*Size daha umutla seslenirdik, umudumuz Mamak'ta, işkencede coplar altında kalmasaydı...*"

- *Metin Güven*, "Görülmüştür", 7 Kasım anma ilanı.

- *Halit Çelenk*, "Tarihin çarkları 12 Eylülü de çiğneyip atacaktır", 7 Kasım 2009 iletisi.

- *Nevzat Helvacı*, "Gerçek Demokrasi İçin", 7 kasım 2009 / İlhan'ın mezarında konuşma.

- *Mustafa Gazalcı*, "İlhan Erdost İçin", 7 Kasım 2009 / İlhan'ın mezarında konuşma.

- *Vecihi Timuroğlu*, "Katkılı ve Katıksız Abdal", 7 Kasım 2009 / İlhan'ın mezarında konuşma.

- *Hüseyin Esentürk*, "İlhan Erdost'un anısına", 7 Kasım 2009 / İlhan'ın mezarında konuşma.

- Muzaffer İlhan Erdost, "Bugün İlhan'ın Mezarında", 7 Kasım 2009 / konuşma.

- Ada, Songül, Yaşar (Silifke): Akrostiş şiirle anma.

- *Atila Aşut*, "İlhan Erdost için not düşümleri", 7 Kasım 2009

- *İnci Bilgin*, "İlhan Erdost": "Bugün yeni bir nesil büyüyor. Düşünme yorgunu gibiler, doğarken yorulmuşlar. Gözlerinde İlhan'ı arıyorum. Bulamıyorum. Soruyorum, tanımıyorlar. Kimdi? sormuyorlar bile. Ölümler unutturuldu, kanlar silindi, ve herşey

çok kolay yapıldı..." Şubat 2009.

- *Serdar M. Değirmencioğlu*, "İlhan Erdost'a Türküler Söyleyelim", 7 Kasım 2009.

- *Günay Güner*, "İlhan Erdost'a Ağıt"

- *M. Mahzun Doğan*, "Bugün 7 Kasım: Geri İstiyoruz Onları".

- *T. Asi Balkar*, "Cinayet Sureleri XII".

- *Ali Deniz Uslu*, "Keşke babamızı tanıyabilseydik", "Babamla bir resmim olsun", *Cumhuriyet Pazar*, 20 Haziran 2010.

- *Ahmet Say*, "Kadim bir dostun yeni şiir kitabı üzerine"den birkaç not, *Evrensel Kültür*, sayı:219.

- *Metin Demirtaş*, "Enver Gökçe, İlhan Erdost", *Cumhriyet*, 7 Kasım 2009.

- *Metin Demirtaş*, "Beni Çocuklar Kanatır", Antalya 1982.

- *Yalçın Doğan*, "Benim İnsanlarım", *Hürriyet*, 10 Şubat 2010.

- *Hüsnü Öndül*, "İlhan Erdost: Düşüncenin Emekçisi", *Evrensel*, 12 Kasım 2009.

- Bir/çok Sevenin, "İlhan'a".

- *Ali Cemal Türkmen*, "O günün anısı bende böyle kaldı". (İlhan Erdost'un 7 Kasım 1980 Cuma günü C4 Blok'a getirildikten sonraki ve bloktan çıkarılışına kadarki durumu anlatır bilgi notu.)

- *Hasan Çerçioğlu*, "Ölümsüz İlhan'ların ardından", *Cumhuriyet*, 8 temmuz 2010.

- Ali Ekber Ateş, "Herdost'un Türküleri".

- "İlhan Kardaş"

- *Emirhan Oğuz*, "Onların Ölümü Mavi", *Ateş Hırsızları Söylencesi*, Kırmızı, 2009.

- *Muzaffer İlhan Erdost*, "Darwin'den Türlerin Kökeni yazısı için mektup".

ATOM BOMBASI VE FÜZEYE KALKAN

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin yıldönümünde, (10 Aralık 2010'da), TİHAK Başkanı Muzaffer İlhan Erdost'un, atom bombasının Hiroşima'da açtığı onulmaz yaraları çocukların ağzından örnekleyen ve ABD'nin NATO şemsiyesi altında Türkiye'ye konuşlandırmak istediği "füzeye kalkan" konusunu irdeleyen konuşma metni:

1
ATOM BOMBASI ÇOCUKLARI*

6 Ağustos 1945

Tomoyuki Satoh — 1945'te dört yaşında.

6 Ağustosta daha okula gitmiyordum. Sabahleyin evimizin yanındaki hamamın önünde oynuyordum. Ninem, "Haydi bahçeye git de biraz çiçek topla!" dedi. Ben de çiçek toplamaya başladım. Birden büyük bir parıltı oldu. Ödüm koptu. Eve gitmek istedim. Gözlerime iğneler dolmuştu. Etrafımı göremiyordum. Eve doğru gitmek isterken sokak kapısına çarptım. Gözlerimi açtım her taraf karanlıktı.

Yaşihiro Kimura — 1945'te üçüncü sınıfta.

... Tehlike geçti işareti verildi. Okula geri gittim. Bir gürül-

* Arata Osada'nın Atom bombası atıldığı zaman Hiroşima'da olan ve sağ kalabilen çocukların anılarından derlediği (Onur Yayınları, Üçüncü Baskı, 2010) *Atom bombası Çocukları* adlı kitapçıktan alındı.

tü oldu. Gökyüzünde. Güneydoğu yönünde bir uçak gördük. Uçak gitgide irileşerek başımızın üzerine geldi. Gözüm hep uçaktaydı. Düşman uçağı mı Japon uçağı mı bilemedim. Sonra birden beyaz paraşüt gibi bir şey düşmeye başladı. Beş altı saniye içinde her şey bir anda sapsarı oldu. Bir iki saniye sonra da güüm!.. Her yer karardı. Başımıza taşlar yağmaya başladı. Üzerime direkler devrilmeye başladı. Bir an kendimden geçtim.

Eko Matsunga — 1945'te beşinci sınıfta.

Annemle karşılıklı kahvaltı ediyorduk. Sol elimde pirinç kasesi, sağ elimde tahta çubuklar vardı. Tam lokmayı ağzıma götüreceğim sırada gözlerimin önünde ani bir parlama oldu. Anlatılması güç, portakal renginde bir ışık odayı doldurdu. Pirinçleri ağzıma attım, kaseyi, çubukları masanın üzerine koydum ve birkaç adım koştum. Bundan sonrasını hatırlamıyorum. Kendimi kaybetmişim.

Naoka Masuoka — Üniversite öğrencisi.

Okuldan, yedi otuzda, "Kirazlar Çiçeklenirken"i söyleyerek neşeyle ayrıldık. Zakoba Ço'ya vardığımızda saat sekizi biraz geçiyordu. Hep yanımda taşıdığım ilk yardım çantasını bir yana koyarak çalışmak için doğruldum.

Birisi "B—29 geliyor!" diye bağırdı ve kör edici bir barıltıyla kendimi kaybettim.

Susumu Kimura — 1945'te beşinci sınıfta.

Ablam o gün Dobaşi'ye, çalışmaya gidecekti. Allahaısmarladık, ben gidiyorum," diye çıktı gitti.

O günkü hali hep gözümün önündedir. Ayaklarında lastik ayakkabıları, elinde hırkasıyla yemek tası vardı.

Ben mutfaktaydım, annem de bitişik odada aynanın karşısında. İşte o anda 247 bin Hiroşimalının canına kıyan atom bombası patladı.

Megumi Sera — 1945'te altıncı sınıfta.

Komşumuz T. ailesinin büyükannesi taş dibeği ödünç almaya gelmişti. Annem elinde dibekle sundurmaya çıktı, büyük

anne ile uzun bir lafa daldı. Ben de orada bir direğe dayanarak durmuş, üç yaşındaki kardeşime kağıttan kayık yapıyordum. Kardeşimin kucağında leblebi kasesi vardı. Daha o sabah kavurmuştum. Leblebileri birer birer ağzına atıyordu. İhtiyarın sundurmaya oturduğunu görünce kalktı, yanına gitti "Al, ye nine" dedi.

İşte tam o anda atom bombası düştü.

Sintara Fukuhara — 1945'te dördüncü sınıfta.

O sabah içimde bir sıkıntı vardı. Oysa gökyüzü açık ve bulutsuzdu. Erkek kardeşimi her günkü gibi Fukuşika'daki geçici okula götürdüm. Okula henüz birkaç öğrenci gelmişti. Kırmızı tuğlalarla çevrili okul bahçesinin köşesine gittim. Yeni yapılan sığınağın üstündeki tümseğe çıkıp oturdum.

Okula gelen arkadaşlarımı tembel tembel seyrediyordum. Sarı-yeşil kanatlı bir kelebek süzülerek geldi, tam karşıma duvarın tepesine kondu. B—29'un kendine özgü sesini açık seçik olarak işittiğimi hatırlıyorum. Kardeşim kelebeği tutmak için elini uzattığı anda bir parlama oldu ve sanki bir fırına atılmışım gibi her tarafımda bir yanma duydum. Duvarın köşesine fırlatılmıştım. Önce bir parıltıyla zindan gibi bir aleme fırlatılıp atıldıktan sonra nasıl olmuş da kardeşimin elinden tutup koşmaya başlamıştım.

Tomoyuki Satoh — 1945'te dört yaşında.

... Gönüllü ekibi ile çalışan babam gelmiş bizi arıyormuş. Ablam sesini duyunca dışarıya çıktı, elinden tutarak babamı içeriye aldı. Babamın belden üst yanı olduğu gibi yanmıştı. Ablam da başkaları da bunu görünce çok korktular. Tanımadığımız birisi babamın yanıklarına yağ sürdü.

İçimden ona teşekkür ettim.

Bundan sonra tepelere, Puçu'ya gittik. Yıkık bir tapınakta sineklik kurarak altına girdik. Burada epeyce kaldık. Biraz sonra herkes evine dönmeye başladı. Biz de döndük. Camlar kırılmış, dolaplar devrilmiş, aile mihrabı yıkılmış, kiremitler parça parça olmuş, duvar kaplamaları dökülmüştü. Birlikte ortalığı topladık, babamı yatırdık. Bir gece yarısı babam büyükanne-

yi çağırdı, yer elması istedi. Büyükanne 'peki' dedi, yer elması pişirdi.

"Oğlum yemeğin hazır" dedi. Babama baktık, cevap yoktu. Vücuduna dokundum, buz gibiydi. Ölmüştü.

Kikiko Yamaşiro — 1945'te beş yaşında

O sabah kardeşimle ikinci katta oynuyorduk. Büyük bir patlama oldu ve o anda ev yıkıldı. Herkes şaşırmıştı. Önce ablam çıktı, hepimize yardım etti. Kardeşimi, ardından da beni çıkarttı. Hemen oradan kaçtık. İnsanlar o yana, bu yana koşuşuyorlardı. Çoğu yaralıydı. Kalabalığın arasında ezilmemek için denize girdik. Sudan çıkarken ayağım kaydı, tekrar denize düştüm. Birisi elimden tuttu, kıyıya çıkardı.

Gene aynı yönde koşmaya koyulduk. Yağmur başladı. Küçük bir kulübe yaptık, içine girdik. Uyuduk.

Ertesi sabah kardeşim beni uyandırdı. "Annem ölmüş" dedi.

Şaşırdım. Annemin yanına gittim, "Anne! Anne!" diye seslendim.

Ses yoktu. Birkaç defa daha "Anne! Anne!" diye seslendim. Üzerine kapandım, ağladım, ağladım.

Cenazesi kalkıyordu. Kopar gibi ayrıldım annemden. Sonra hastaneye gittik. Orada epeyce kaldık. Bir sabah kalktık ki, kardeşim de ölmüş. Bundan sonra hepsi de ardarda öldüler. İki kardeşimle ben kaldım.

Yukio Sekimoto — 1945'te beş yaşında.

Şimşek çaktığı zaman dışarda oynuyordum. Ne olduğunu anlamaya kalmadan bahçe kapısıyla evimiz yanmaya başladı. Çok korktum. Hemen köprünün altına gittik. Orada da yanmış ve ölen insanlar vardı. Midem bulandı. Daha sonra nehrin öteki kıyısına gittik. O gece orada yattık.

Etrafta dolaşırken annemle babam koşarak geldiler. Annemin elleriyle ayakları yanmıştı. Babam sanki hemen ölecek gibiydi. Ağlamaya başladım. Bir maşrapa su getirdim. İçti. Kendine geldi.

Oyundan dönünce kardeşimle beni bir iş için gönderdiler. Döndüğümüzde babam ölmüştü. Bir tabuta koyduk, yakılacağı

yere götürdük. Eve döndük. Sonra küllerini almaya gittik. Külleri mezara gömdük.

İki üç gün sonra annem de öldü. Annemi de bir tabuta koyduk, yakılacağı yere götürdük. Ablamla gittik külleri aldık, babamın mezarına koyduk. Diz çökerek dua ettik. İkimiz de ağladık.

Tepeye kestane toplamaya gittim. Eve dönünce kestaneleri kaynattım, mezarlığa götürdüm, annemle babama verdim. Diz çöktük, dua ettik.

Taşihiko Kondo — 1945'te birinci sınıfta.

Uyandığımda babam dönmüştü, annemi sordum.

"Annen ölmüş" dedi, "Oradakiler ilgilenmişler."

Anlattıklarına göre her yanı kömür gibi olmuş.

"Bak şu kutuya" dedi. Açtım baktım, içinde annemin külleri vardı.

Bunu görünce sanki dipsiz bir kuyuya düşer gibi oldum. O gece sabaha karşı kardeşim de son nefesini verdi.

Kardeşimi bir tabuta koyduk, yanına da biraz çörek bıraktık. Ertesi sabah cesedi yakmak için nehir kıyısına gittik. Fakat onun yakılmasına gönlüm bir türlü razı olmuyordu. Dokuz yıldır beraberdik. Beni çok severdi. Bunu düşününce kardeşimi yakanlardan nefret ettim. Ona bunu yapmayacaklardı. Ensonu odunları ateşleyebildik. Tabut yavaş yavaş duman ve alevlere büründü. Annemle kardeşimin yüzü o alevlerde bir görünüyor, bir kayboluyordu. Babama bakınca gözyaşlarımı tutamadım.

Kiyoko Tanaka — 1945'te üçüncü sınıfta.

Annemin önünde ben yaşta bir kız duruyordu. Bütün vücudu yanıklar, yaralar içindeydi. Çok acı çektiği belliydi. Durmadan "Anne, Anne," diyordu. Birden anneme, "Afedersiniz efendim, yanınızda çocuğunuz var mı?" diye sordu.

Kızın gözleri kör olmuştu herhalde.

Annem, "Evet var," dedi.

"Lütfen şunu ona verin", diye elindeki paketi uzattı.

Yemek tasıydı bu. İçinde, okula giderken o sabah annesinin hazırladığı yemek vardı.

"Sen niçin yemiyorsun?" diye annem sordu.

"Ben öleceğim. Lütfen bunu kızınıza verin."

Kutuyu aldık. Bir zaman nehirde ilerledik. Vapur denize çıktığı sırada çocuk "Efendim" dedi, "Size adımı söyleyeyim, eğer anneme rastlarsanız lütfen burada olduğumu söyleyin." Adını söyledi ve öldü.

Kenti Takeuçi — 1945'te altıncı sınıfta.

Herkesi bir kuşkudur sarmıştı. Akşam üzeri, sabahleyin motosikletle Hiroşima'ya giden amcam döndü. Sırtındaki gömlek parça parça olmuştu. Kamyondan iner inmez yere yığıldı. Bir yandan da bağıra bağıra ağlıyor, bir yandan da anlatıyordu:

"Çiyoko (annem) ve Toşio (ağabeyim) ve Matsuo (amcamın küçük kardeşi) ve Tomoko (kızkardeşi) ve Sadako (Tomoko teyzenin oğlu) ... hepsi de öldüler!"

Annem... ağbeyim... amcam... teyzem ve ötekiler...

1945'te, yani Hiroşima'ya atom bombası atıldığı zaman altıncı sınıfta olan *Kenti Takeuçi* uzun anlatısını, bizi, hepimizi sorgulayarak bitiriyor:

O sırada Hiroşima'da olan ve bu zalim olaya tanıklık eden herkes o günlerin manzarasını sanki dün olmuşcasına son nefeslerine kadar unutamaz. Kaç kişinin sevdikleri ellerinden koparılıp alınmış, yurtları, yuvaları yanmış, yaşama sevinçleri yok edilmiştir. Birkaç kişinin cepleri dolsun, sözleri geçsin diye Hiroşima halkı, babasız, anasız, kardeşsiz bırakılmıştır. Ailenin sözde sağ kalan üyeleri en yakınlarının külleri kucaklarında, göz yaşları kirli yanaklarından sıza sıza evlerinin yanışını seyretmiş; kömür yığınları ortasında çaresiz kalakalmışlardır. Böyle bir şey sizin başınıza gelseydi siz ne yapardınız? Her savaşın sonu aşağı yukarı buna varır. Taş kalpli kişiler bile o sırada Hiroşima'ya bakar bakmaz gözlerini başka yana çevirirdi. Ya en yakınları bir anda kömür, kül, toz haline geliveren onbinler ne yapsın? Onların gözyaşlarını ne yapsanız, ne kadar dil

dökseniz kurtaramazsınız. Oşiba Parkına kaçan insanlar; derileri kav kav dökülen insanlar; su su diye bağrışan insanlar; hiç değilse arkalarında bıraktıkları yavruları için barışın kurulması dileğiyle son nefeslerini verdiler.

Atsuko Çujyoka — Üniversite öğrencisi, kız.

Köprünün altına sığınan bir ana, vücudu kıpkızıl yanmış bir bebeği ellerinde tutuyor, başka bir ana bir yandan hıçkıra hıçkıra ağlıyor, bir yandan yanık memesiyle bebeğini emzirmeye çalışıyordu. Bir grup öğrenci oradaki bir su sarnıcına girmişlerdi. Sadece başları suyun yüzündeydi. İki ellerini kenetleyerek ağlıyor, bağırıyor, ana babalarını çağırıyorlardı. Oysa gelip geçen hemen herkes yaralıydı, kimsenin kimseye yardım edecek hali yoktu. Başlarındaki saçları kavrulmuş, her yanları toz ve kül kaplıydı. Bu halleriyle bu dünyada yaşayan yaratıklar olduğuna inanmak güçtü. Bunları görünce hemen, "Acaba ben de..." diye düşündüm. Ellerime baktım kan içindeydi. Kollarımdan paçavra gibi bir şeyler sarkıyordu. Paçavraların aralığından beyaz, kırmızı, siyah renkte et parçaları görünüyordu. Müthiş sarsılmıştım. Mendilimi almak için elimi cebime sokmak istedim; ne mendil vardı, ne de cep. Ceketimin belden alt yanı kül olmuştu.

Bilim, bilim diyoruz. Peki nedir bu bilim? Şu atom bombası da bilimsel gelişmenin bir ürünü değil mi? Bir kere de birkaç yüzbin insanın canını alan bir şey gerçekten bilimsel bir gelişme midir? Hayır. Bilim insanlığa yararlı, uygarlığı ileri götüren araçların doğmasına yardım etmeli. Ayrıca bilimin görevi insanlığın yaşama düzeyini yükseltmektir. Yoksa onu toptan yok etmek değil. Atom gücü, insanları bu dünyadan kopartıp atmak için değil, uygarlığı geliştirmek ve yaymak için kullanılmalı. Atom enerjisinin yeni bir barış dünyasının kurulması için kullanılmasını istiyorum. Bence insanlığın bu ızdırabı bütün insanların üzerinde birer birer denemesi için hiçbir neden yok.

o

6 Ağustos 1945'te, çoğu dört-beş-altı yaşlarında olan çocuk-

ların anılarını yayınlayan, kendi sözleriyle, yaşamını, insanlığın kurtuluşuna ve varoluşuna, "barış için eğitim"e adamış bulunan *Arata Osada*, bu anıların, Japonya'da olduğu kadar dünya halklarının kalbine dikilen ve dünya durdukça duracak olan bir anıt oluşturacağını yazıyordu.

o

Ne var ki, "hem çok değerli, hem de dayanılmayacak kadar acı bir kitap" olarak nitelediği *Atom Bombası Çocukları*'na yazdığı "Önsöz"de, Bertrand Russell, "Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan iki atom bombasından dünya hiç de umulan dersi almamış görünüyor. Bu bombanın kurbanları anılarında söyledikleri gibi gerçekten de dehşet içindedirler. Ve yeni nükleer felaketlere engel olmak için bir yol bulunacağı umudunu taşımaktadırlar. Dünyamızda böyle düşünmeyenler de pek çok. Atom bombasının az bile geldiğine karar verildi. Yeni savaş tanrılarına iki kentin kurban edilmesi yeterli görülmedi. Dünyanın en güçlü ülkeleri, atom bombası yerine, bundan bin beter hidrojen bombasını kullanmaya; iki kent yerine kendilerini de içine alacak birçok ülke halklarını yeryüzünden silip süpürmeye karar verdiler."

o

Atom Bombası Çocukları kitabını, ölüm ve işkence peşinde koşan insanları, daha mutlu, daha barışçı bir dünya kurma yoluna döndürebileceği umudunu dile getiren Russell, "Eski Başkan Truman"ın, yani atom bombasının Hiroşima'ya ve ardından Nagazaki'ye atılması emrini veren ABD Başkanı Truman'ın "*bu müthiş eylemin sorumluluğundan şu kadar olsun üzüntü duymadığını söylediğini*" anımsatarak, "budalaca bir iyimserlik" olsa da, bu kitabı okuduğunda gönül hoşluğunun biraz olsun gölgelenebileceğini yazmıştı.

o

İki dünya sistemi arasında, kapitalist ve emperyalist dün-

ya sistemi ile sosyalist dünya sistemi arasında, silahlanmaya koşut olarak, yerküremizde, insanlığı birkaç kez yokedecek güçte 50 binden fazla nükleer bomba, 15 bin megatondan fazla nükleer silah üretildi, insanlık olası nükleer ısının ve radyasyonun; yerküremiz, olası nükleer kışın korkusuyla çevrildi.

Nükleer tehlikenin, uluslar arasında sınır tanımadığı biliniyor. Yalnızca şu anda varolması bile, ulusların ve ulusal sınırların üstünde, tüm insanlığı tehdit eden bir heyula olarak geleceğimizi, hayallerimizi kuşatıyor, ve karartıyor.

İnsanlığın kendisini ve üzerinde yaşam bulduğu doğayı yokedecek olan bu kötücül gücün, insanlığın ortak iradesinin ürünü olduğunu söylemek olanaksız. Tüm insanlığa boyun eğdirmek isteyen bir avuç egemen gücün, büyük devlet görünümünde yansıyan iradesinden kaynaklanmış nükleer silah ve silahlanma, insanlığı tehdit etmeye devam ediyor.

2
FÜZE KALKANI VE KÜRESEL MİRAS

Füzeye kalkan, NATO ülkelerini kapsayan bir savunma sistemi olarak gündeme gelmiş olmakla birlikte, bunun, ABD'nin tarihsel mirası olarak açıkladığı küresel egemenlik stratejisine uyarlı bir aşaması olduğu gözardı edilmemek gerekir. Dünya kapitalist-emperyalist sisteme kumanda eden ABD'nin, kronikleşen ve sistemi tehdit eden ekonomik krizin, yalnızca ABD'yi değil, dünya kapitalist-emperyalist sistemini, yani NATO ile savunulan sistemi çökmekten kurtarmak, çöküşü ertelemek için öncelendiği, bunun aynı zamanda bir dünya savaşını önceleidiği de gözardı edilmemek gerekir.

Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından, ABD'nin belirlediği Türkiye'nin yeni jeopolitiğinin, değişik kanallardan açıklandığı, konuyla ilgilenenlerin belleklerinde olmalı:

Örneğin Brzezinski, Adriyatik'ten Çin Seddine kadar olan, ve Güneydoğu Avrupasının bir kısmını, Ortadoğuyu, İran Kör-

fezini ve Sovyetler Birliğinin güney kesimlerini (yani İran'ı, Irak'ı, Suudi Arabistan'ın kuzeyini, Afganistan'ı, Pakistan'ın bir kısmını) kapsayan coğrafik alanı "Güney Avrasya" olarak tanımlıyor. Dünya enerji kaynaklarının %75'ini elinde bulunduran Güney Avrasya'ya egemen olan gücün Batı Avrupa ve Doğu Asya üzerinde "muazzam bir nüfuz kurabileceğini", "Ortadoğu'yu ve Avrupa'yı otomatik olarak kontrol edebileceğini" ABD'nin resmi görüşü olarak açıklıyordu.

Bunlar, biliyoruz, eski bilgiler ama, güncelleştiği için belirtelim: Brzezinski, "dünyanın bir numaralı süper gücü Amerika'nın sürdürülebilir Avrasya stratejisinin, 5 yıllık kısa vadeli, 25 yıl orta vadeli ve bunun üzerinde uzun vadeli perspektife sahip olması gerektiğini" yazmıştı,

"Orta vadeli strateji, Amerika'nın şemsiyesi altında, tüm Avrupa'yı kaplayan bir güvenlik sistemi oluşturmayı hedeflemekteydi." Bu tümcenin altını çiziyorum.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, "dünyanın bir numaralı süper gücü" Amerika'nın Avrasya için 25 yıllık orta vadeli stratejisinin, "Amerika'nın şemsiyesi altında, tüm Avrupa'yı kapsayan bir güvenlik sistemi oluşturmayı hedeflemesini" savlamasının nedenini Brzezinski, iki nedene bağlamış olmalıydı:

Biri, yalnızca Orta Asya ülkelerinde değil, Kafkaslar'da, Balkanlar'da, eski Sovyet cumhuriyetlerinde, doğması kaçınılmaz olan etnik ve dinsel çatışkı ve çatışmalar nedeniyle, tüm bölgenin kanlı ve karanlık bir geleceğe yargılı olmasıydı; ikinci olarak, Rusya, iç istikrarına eriştikten sonra eski imparatorluk sınırlarına kavuşmak isteyecekti.

Sibirya'da otonom (özerk) özlemlerin açığa çıkacağı, hatta, St. Petersburg yöresinde yaşayan Rusların Rusça konuşan birden fazla ülkeye bölüneceği yorumunu yapıyor, dolayısıyla, Rusya'nın eski imparatorluk sınırlarına kavuşmak istemesine karşılık, Sibirya'da özerk bölgeler kurulacağının, St. Petersburg odağında, Rusça konuşan birkaç ülkenin gündeme geleceğinin muştusunu veriyordu. — Bunun için 50 bin füze bize yeter denecekti.

ABD eski Dışişleri Bakanı Kissinger'in, 1996'da, İstanbul'da verdiği bir konferansta, "enerji sorununun, dünyanın en önemli sorunlarından biri olduğunu" vurgulayarak, Ortaasya'da enerji rezervleri bulunan Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan gibi yeni Cumhuriyetler ile enerjiyi Batı pazarlarına ulaştıracak yolları ellerinde bulunduran ülkelerin "tekrar Rusya'nın eline geçmemesi" gerektiğini dile getirdiğini burada bir kez daha anımsayalım.

Bu yıllar, aynı zamanda, Adriyatik'ten Çin Seddine Türklerin yılı olduğu Özal'ın ağzından eksilmiyor, dar anlamda "Avrasya"nın yeni tanımları yapılıyor, Süleyman Demirel, kendi Avrasyasını, Doğu Akdeniz-Karadeniz ve Hazar Denizinin rüzgarlarının birbirine karıştığı coğrafya olarak tanımlıyordu.

Fuller, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlaşan ülkelerin, kendi başlarına varlıklarını koruyamayacağını, Türkiye, etnik, dinsel ya da coğrafik federasyonlara göre yeniden yapılanırsa, Balkanlarla, Kafkaslarla, Orta Asya ile 225 milyonluk büyük Türk konfederasyonun oluşturulacağı senaryoları gündemi dolduruyordu. Bunlar, birer hayal ürünüydü ve bugün geride kalmıştı.

İki yıl kadar önce gene bu salonda, Hüseyin Obama'nın, Abraham Lincoln'ün yol haritası üzerinden Washington'a gelmiş olmasından cesaret alarak, "Hiç unutmayalım ki, Amerika, emperyalizmin kanlı ve kirli kimliğinin çelik kafesi içinde solumaya çalışan kocaman bir halkla birlikte Amerika'dır. Lincoln'ün, o Koca Reis'in, o özgürlüğün büyük babasının dalgın, derin ve kaygılı bakışlarının altında, emperyalizmin ezdiği, çiğnediği yeryüzü halklarıyla barış ve kardeşlik temelinde kucaklaşmayı özleyen kocaman bir Amerikan halkı var." sözleriyle, küresel faşizmin baskısı altında, demokratik istemlerini yaşama geçiremeyen Amerikan halkına, Obama'nın yeni kimliğinde, bir selam göndermiş ve:

"Gladyo" örgütünü ortaya çıkartan isim olarak bilinen İtalya eski Cumhurbaşkanı Francesco Corsiga'nın "İtalyan merkez solu başta olmak üzere, Amerika ve Avrupa'nın bütün demokratik unsurları gayet iyi biliyorlar ki, 11 Eylül (2001) saldırıla-

rı, CIA ve MOSSAD'ın Arap dünyasını suçlamak ve Batılı güçleri, Irak ve Afganistan'a müdahaleye tahrik etmek için planlandığı" sözlerini (*Evrensel*, 14 Ocak 2008.) konuşmamıza aktarmak gereğini duymuştuk.

NATO ise, New-York ve Washington'da gerçekleştirilen saldırıları, NATO'yu oluşturan devletlere ve NATO ile korunan sisteme bir saldırı olarak nitelemiş ve bu saldırının, terörist bir örgüt ya da örgütler tarafından değil, devletler tarafından gerçekleştirildiği kararlaştırılmıştı.

Dolayısıyla hedefte, CIA'nın desteğinde güçlenen Taliban ile köşeye sıkıştırılmış olan Saddam Hüseyin vardı. Afganistan'da NATO, Irak'ta ABD, 11 Eylülün öz çocuklarıydı.

Her şey harikaydı!

NATO'nun görevi (1) NATO ile korunan ülkeleri korumak, (2) NATO ile korunan sistemi korumak olarak özetlenebilirdi.

NATO ile korunan sistem kapitalist-emperyalist sistemdi. Bu sistemin karşıtları, belli ki sosyalist-komünistler olmak gerekirdi. NATO'ya olmasa bile ABD'ye şu ya da bu şekilde karşı olmak demek "komünist" olmak demekti. Ulusal olmak da aynı anlama geliyordu. İlericiler, ulusalcılar, solcular ve sosyalistler "vatan haini" komünistlerdi.

NATO ülkesine dışardan saldırı, adlandırılmamış olmakla birlikte, Sovyetler Birliği'nden gelecek bir saldırıydı, açık ya da doğrudan komünist bir saldırıydı; doğal ki, böyle bir saldırı "silahlı" bir saldırı olacak, ve silahla karşılanacaktı. İkinci saldırı, silahlı komünist saldırılardan daha tehlikeli olduğu savlanan dolaylı saldırılardı. Bunlar, o ülke içersinde, kendi iradeleri doğrultusunda ilerici, devrimci görüşleri benimsemiş, ülkenin demokrat ve sosyalist aydınlarıydı. Bunların varlığı, görüşleri, siyasal ve ideolojik eğilimleri sisteme yönelik dolaylı saldırı olarak nitelenecek, bunlar, özel savaş yöntemleriyle yok edilecekti. Dışardan gelecek saldırıya karşı NATO ülkesi, içerde gelişen ve güçlenen dolaylı saldırıya karşı ise NATO ile korunan sistem (yani emperyalist sistem) korunacaktı, korunmuştu, korunuyordu.

12 Eylüle gelinen süreçte: Tütengil'den Türkler'e, sokakta,

alanlarda, işkencede, hücrede; 12 Eylül cunta yönetiminde: işkencede, hücrede, darağacında; 12 Eylülün uzayan karanlığında: gene işkencede, gene hücrede, sokakta, bu ülkenin aydınlık insanları, kendi ülkelerini işgal etmiş komünist hainler olarak, türlü yöntemlerle yok edilecekti.

12 Eylül karanlığında, işkencede, hücrede, darağacında, kan dökülerek, can alınarak korundu bu sistem.

11 Eylülde (2001), sözde saldırıya uğrayan ABD hariç, 18 NATO ülkesi, NATO'nun 5. maddesini işletme kararı aldı. NATO ile korunan ülkelere dışardan gelecek terörist saldırılar, tüm NATO ülkelerine, NATO ile savunulan sisteme bir saldırı olarak kabul edildi. Ama burada "komünist" nitelemesinin yerini, "terörist" nitelemesi alıyordu.Terör örgütü, terör örgütü olarak değil, devlet terörist olarak nitelendi. Afganistan'da, Taliban; Irak'ta Saddam, terörist devlet olarak hedefteydi. PKK, ABD komutasının müşfik kolları arasında, NATO'nun, NATO ülkesi Türkiye'yi ABD çıkarlarına uyarlanmış bir silahlı güç olarak, Irak'ı işgal eden Amerika birlikleri tarafından kullanılacak ve korunacaktı.

o

30 Ocak 2010 günlü *Cumhuriyet*'te, NATO ile ilgili iki haber vardı.

Biri, "NATO imaj tazeleyecek" başlığını taşıyordu. Öteki, Rusya'nın yeni askeri doktriniyle ilgiliydi ve baş tehdit NATO olarak belirlenmişti.

Birincisi: NATO, "yeni stratejik konsept"le, öncelikle müslüman ülkeler ile müslüman gençlerin NATO algısını olumlu yönde değiştirmeyi" amaçlamıştı. "Ucu açık" bu konsept ile, yalnızca müslüman ülkeler ve müslüman gençler kazanılmaya çalışılıyor, NATO'nun yavrusu İslam NATO'su da sessizce gündeme geliyordu.

NATO, 11 yıl aradan sonra , "Yeni Stratejik Konsept"le, öncelikle "müslüman ülkeler ile gençlerin NATO algısını olumlu yönde değiştirmeyi hedefliyor" haberini, "Eğitim Araplaşıyor" haberi izliyordu.

Bu şöyle de açıklanabilirdi: Medreseleşen üniversiteden türbanlı ilköğretime değin eğitimin dinselleşmesi, yalnızca bilimin ve aklın, dinin denetimi ve baskısı altına alınmasını değil, aynı zamanda Kuran kurslarının din dersleri içersine alınmasının, daha doğrusu din derslerinin, ilköğretimde, Kuran ezberleme derslerine dönüştürülmesinin de önünü açacaktı. Bu, aynı zamanda özellikle "gelir" getiren tıp fakültelerinden hastanelere, üniversiteden ilköğretime değin fakülte ve okulların, petro-dolar babalarına, Arap şeyh ve sultanlarına satılmasının engellerini de ortadan kaldırmak demekti. Daha kısa bir deyişle, NATO ile korunan ülkeler ve NATO ile korunan sistem küresel faşizme entegre olurken, küresel faşizm, teokratik faşizmle Türkiye coğrafyasında eklemlenip perçinlenecekti. İlericilerin, ulusalcıların, bağımsızlıkçıların, doğal ki devrimcilerin vay haline!..

Uluslararası sermayeye kumanda eden ABD, 11 Eylülden sonra büyük ölçüde bu sermayeden ayrılmış bulunan ve Arap şeyh ve sultanlarının hesaplarında atıl duran petro-sermaye nedeniyle uğradığı ve kronikleşen krizi atlatabilmek ve küresel egemenliğinin önünü açabilmek için, Arap sermayesine dönüşen petro-sermayeyle, Türkiye coğrafyasında kenetlenmenin siyasi ve askeri yapısını oluşturacaktı.

Dolayısıyla, hem küresel faşizmin, hem de teokratik faşizmin, maddenin manayla kucaklaşması gibi, madde olarak sermaye, mana olarak islam dini, Türkiye coğrafyasında füze kalkanın zincirleriyle birbirine bağlanıyordu. Ulusal, ilerici ve devrimci kimliğe ise, tek bir yer, Silivri Guantoması kalıyordu.

Kuşkusuz yalnız bu değil.

30 Ocak 2010 günlü *Cumhuriyet*'te yer alan NATO ile ilgili ikinci haber, Rusya'nın yeni askeri doktriniyle ilgiliydi, gazetede haber, "Baş Tehdit NATO" başlığı altında yayınlanmıştı.

Yeni Savunma Doktrininde, Rusya'nın güvenliğine yönelik birinci tehdidin, "NATO kuvvetlerinin Rus sınırlarına yaklaşması" olduğu vurgulanmış, güvenlik tehdidinde ikinci sırada ABD'nin Doğu Avrupa'daki füze kalkan projesi yer almıştı. Doktrin, bu girişimin barışı tehdit ettiğini savunuyor ve ayrıca,

Rusya'nın nükleer silahların sadece kendisine yönelik bir saldırı durumunda da kullanabileceğini öngörüyordu.

Deniz Berktay'ın Moskova'dan gönderdiği, Rusya'nın yeni askeri doktriniyle ilgili bu haberde, dünyada savaş tehdidinin azalmasına karşın, "Rusya'nın güvenliğine yönelik tehditlerin arttığı" belirtilerek, "bölgedeki bazı ülkelerin uluslararası hukuka aykırı faaliyetlerinin, bölge güvenliğine tehdit oluşturduğu" görüşüne yer veriliyordu.

"Uluslararası hukuka aykırılık" ve "bölge ülkeleri", ilk sırada akla, Güney Osetya'nın Gürcistan tarafından işgaliyle bağlantılı olarak, Boğazlardan Karadenize geçen değişik büyüklük ve nitelikteki farklı ülkelerin savaş ve hastane gibi gemilerini ve Montrö Anlaşmasını getiriyor.

Cumhuriyet'in NATO ile ilgili haberini, 3 Şubatta, "Odierno Ankara'da, Mahmur masada" başlıklı haber izleyecekti.

Haber'in girişi şöyle: "ABD'nin Irak'taki güçlerinin komutanı General Odierno, İçişleri Bakanı Atalay'ın daveti üzerine Ankara'ya geldi. Odierno, "Terörle mücadelede geniş kapsamlı çözümler üzerine konuşmayı umut ediyoruz!" dedi. Görüşmelerde, Türkiye'nin kapatılmasını istediği Mahmur Kampı ele alınacak. Ankara ayrıca hafta sonu ABD Savunma Bakanı Gates'i konuk edecek. Gates'in gündeminde Irak ve Afganistan var." (*Cumhuriyet*, 3 Şubat 2010.)

Raymond Odierno, 2 Temmuz 2003 günü, Süleymaniye'de Türk timinin kaldığı karargahı peşmergelerle birlikte basarak 11 Türk subay ve astsubayını, başlarına çuval geçirterek 60 saat süreyle tutuklayan Amerikan generalidir. Daha sonra, ABD'nin Irak'taki askeri güçlerin komutanlığına getirilmişti. Çuval olayı Türkiye'de, asker arasında ve halkta büyük tepkilere neden olmuş, siyasal iktidar, herhangi bir tepki göstermekten kaçınmıştı.

Türk yetkililerle ve Orgenaral İlker Başbuğ ile görüşmek üzere Ankara'ya gelen Odierno, "Türkiye ve Türk Genelkurmayı ile mevcut ilişkilerimizi daha ileri götürmek üzere kendisini davet etmiş olan İçişleri Bakanı Beşir Atalay'a" teşekkür edecek; ABD Ankara Büyükelçiliğinden yapılan açıklamasında da,

Amerikalı komutan, "Terörizmle mücadelede birlikte çalışma taahhüdümüz devam etmektedir. Kongra Gel'in (KGK / PKK) Türk şehirlerine ve Türk halkına karşı gerçekleştirdiği terörist eylemleri şiddetle kınıyorum!" ifadesini kullanacaktı. ("Türk şehirlerine" ve "Türk halkına" söylemiyle Türk ve Kürt şehirleri, Türk ve kürt halkları ayrımı mı yapıyordu, açık değildi.)

ABD Savunma Bakanı Robert Gates ise hafta sonunda Türkiye'ye gelmiş ve Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ ile görüşmüştü.

Gates'e, gazeteciler çuval olayını da sordular. "Ben o tarihte Savunma Bakanı değildim. Odierno'nun unvanı ortada. Ona Başkan'ın (Obama'nın) da, benim de itimadımız tam" yanıtını verecekti Gates.

ABD Savunma Bakanı'nın bilgi verdiği konulardan biri de NATO kapsamındaki füze kalkanı sistemiyle ilgili radarların Türkiye'ye yerleştirilmesiydi. Gates, bu konuda sorulan soruyu, "Balistik füzelerin yaygınlaştırılması yüzünden ortaya konan füze savunma sistemi konusunda, Türkiye'nin NATO kapsamında neler yapabileceğini konuştuk. İki radarın Türkiye'ye yerleştirilmesi konusunu ele aldık!" biçiminde yanıtlayacaktı.

Amerikalı bir gazetecinin (evet "Amerikalı bir gazetecinin") radar gemilerinin Karadeniz'de nasıl konuşlanacağına ilişkin sorusunu ise, Gates, "Bu konuda konuşmak istediğimden emin değilim" sözleriyle geçiştirecekti.

ABD'nin Irak'taki kuvvetlerinin komutanı Raymond Odierno'nun Türkiye'yi ziyaretinin açıklanan tek gündemi, Mahmur Kampı'nın kapatılmasıydı. "Mahmur Kampı" yerine, füze savunma sisteminin ön görüşmesi yapıldığı açıktı. Gene de, siyasal erkin yüzüne gözüne bulaştırdığı "Açılım"la ilgili konuların görüşülmemiş olmasını düşünmek olası mıydı? Şöyle de düşünülebilirdi: Odierno mu bizden bir şey istemek için Ankara'ya gelmişti, biz mi Odierno'yu ondan bir şey istemek için Ankara'ya davet etmiştik! Odierno'nun Ankara ziyareti ile, Gates'in Ankara ziyaretinin nedeni birbirinden ayrı konular mıydı, birbirini tamamlayan, birbiriyle eklemlenen ya da örtüşen konu-

lar mı gündemdeydi? Özellikle de, ABD'nin başından beri "alet" olarak kullandığı, "terör"ü savaşımına temel alan PKK'yı "satma" karşılığında, sözde NATO kapsamında adı "kalkan" olarak dillendirilen, ama Doğu Avrupa'ya konuşlandırılmak istendiği için Rusya'nın yeni bir askeri doktrin oluşturmasına yol açan füzelerin, bu kez Türkiye'ye de yerleştirilmek istenilmesi miydi?

ABD, bu oyunu daha önce de Türkiye'nin başına sarmıştı. Daniele Ganser'in *NATO'nun Gizli Orduları* kitabından (s. 393) okuyalım:

"Türkiye, NATO'yla Varşova Paktı ülkeleri arasındaki toplam sınırın üçte birine korumalık ettiği için, Türk elitleri Birleşik Devletler askeri sanayisi için mükemmel bir müşteri haline geldi ve aynı zamanda milyarlarca dolarlık ABD yardımı aldı. Soğuk Savaş süresince Birleşik Devletler tarafından silahlandırılan Türkiye, Avrupa'daki en büyük, NATO'daki —ABD'den sonraki— ikinci büyük silahlı kuvvetleri kurdu. Birleşik Devletler 1961'de gözü kara bir kumar oynayarak, Türkiye'ye Sovyetler Birliği'ni hedef alan nükleer füzeler bile yerleştirdi. Sovyet lideri Nikita Kruşçev, bir yıl sonra gözü kara stratejiyi kopyalayıp Küba'ya Birleşik Devletler'i hedef alan füzeler yerleştirince, Küba Füze Krizi patlak verdi ve dünya nükleer savaşın eşiğine geldi. Başkan Kennedy, Kruşçev'in nükleer füzeleri Küba'dan çekmesi karşılığında, Jüpiter füzelerini Türkiye'den çekme sözü vererek krizi barışçıl yollardan çözdü."

Bu bir trajediydi. Şimdi ise, bir komediyi yaşıyorduk. Dün iki dünya sistemini temsil eden devletler, ideolojik anlamda iki sistemin yörüngelerindeki daha küçük devletler (ya da coğrafyalar) üzerinden, birbirini vurmaya çalışıyordu. Ama bugün aynı ekonomik sistemde birleşen bu iki büyük devletten biri, ötekini, bu kez Türkiye üzerinden köşeye sıkıştırmaya hazırlanıyor. Dün bir uydu olarak, bugün ABD'nin küresel egemenliğinin aktörü olarak, Türkiye, iradesi sanki otomatiğe bağlanmış gibi nükleer bir patlamaya doğru sürükleniyor.

Oyunlar ve "füze kalkanı" oyunu, Gates'in dillendirdiği NATO kapsamında oynanıyor. Ama neden davulun tokmağını,

NATO Genel Sekreteri değil de, ABD Savunma Bakanı Gates vuruyor. Ve niçin geçmişte Sovyetler, çağrı üzerine Afganistan'a inmeden altı ay önce Afgan "mücahitleri"ne her türlü yardımı yapan CIA'nın o zamanki başkanı Gates sürdürüyor görüşmeleri?

21 Ocak 1998 günlü *Nouvel Observateur*'de Brzezinski'yle yapılan bir konuşma yayınlanmıştı. "CIA'nın eski başkanı Robert Gates, burada yayınlanan anılarında, Amerikan gizli servislerinin, [Afganistan'ı] Sovyet işgalinden altı ay önce Afgan mücahitlerine yardım etmeye başladıklarını yazıyor. "O dönemde siz Carter'in güvenlik danışmanı olarak bu olayda önemli bir rol üstlenmiştiniz. Gates'in iddialarını kabul ediyor musunuz?" sorusunu, Brzezinski, "Evet!" diye yanıtlamıştı: "Resmi tarihe göre CIA'nın mücahitlere yardımı 1980 yılında, yani Sovyet ordusunun Afganistan'ı işgal ettiği 24 Aralık 1979 tarihinden sonra başladı. Ancak şimdiye kadar saklanan gerçek bambaşka. Carter, Sovyet yanlısı Kabil yönetiminin muhaliflerine ilk gizli yardım emrini 3 Temmuz 1979'da imzaladı. Aynı tarihte ben de Başbakana, bu yardımın Sovyetler'in Afganistan'a askeri bir müdahalede bulunmasına yol açacağını belirten bir yazı yazdım. —Biz Ruslar'ı müdahaleye zorlamadık, ancak onların müdahalesini bilinçli olarak güçlendirdik.— Bu gizli operasyon harika bir fikirdi. Amacı, Ruslar'ı Afgan tuzağına düşürmekti. — Sovyetlerin resmen Afgan sınırını geçtikleri gün, Carter'e özetle şunları yazdım: "Şimdi Sovyetler Birliği için bir Vietnam savaşı yaratma fırsatını yakaladık!" Gerçekten de Moskova, Sovyet rejimine ağır gelen bir savaşı, hemen hemen on yıl sürdürdü, öyle ki, önce moral çöküntüye uğradı, sonunda da Sovyet İmparatorluğu dağıldı."

Bu satırları bir kez daha yazarken, kendi kendime sormak istedim: CIA'nın eski başkanı Robert Gates, füze kalkanı sistemiyle ilgili radarların Türkiye'ye yerleştirilmesi konusunu Türk Genelkurmayıyla görüşen ABD Savunma Bakanı Robert Gates değil miydi?

Şu soruyu da sordum kendime. Sovyetler Birliği'ni ve özellikle merkezi otoritesini moral çöküntüye uğratan ve dağılması-

na neden olan CIA'nın eski başkanı Gates miydi, yoksa geçenlerde TRT 1'de konuşan Ağca mıydı. Çünkü Ağca da CIA'nın güdülemesi ve "para"laması "ışığında", Papa'yı vurmuş, suçu Sovyetlere yüklemiş, Sovyetler Birliği moral çöküntüye uğramış ve dağılmıştı. Başbakan Erdoğan'a sorulmuş ve Erdoğan, Ağca'nın devlet televizyonunda konuşturulmuş olmasını, "şimdi özgürlük var" sözleriyle yanıtlamamış mıydı? Bu, aynı zamanda, Erdoğan Anayasasının ruhunu da açıklıyordu. Ağır insanlık suçu işleyen katiller, katil değil, komünizme karşı savaş vermiş, dünya komünist sistemini yıkmış, Nazlı Ilıcak'ın sözleriyle "büyük vatansever" kahramanlardı! Onun için davul zurna eşliğinde cezaevinden alınmış beş yıldızlı otelde ağırlanmıştı!

Gene Ilıcak'ın çok iyi anımsayacağı gibi, Doğan Öz'ü öldürmekten üç kez ve oybirliğiyle idam cezasıyla cezalandırılan İbrahim Çifçi'nin cezaevinden / hücreden çıkartılarak İstanbul'da beş yıldızlı otellerde ağırlanması gibi bir ağırlama değil miydi Ağca'nın ağırlanması!

Ama öncesi de vardı: *"Balyoz'a Füze, Füzeye "Kalkan" -Türkiye* adlı yazımın (*Cumhuriyet,* 5-9 Mayıs 2010) *son satırlarından okuyalım:*

Sovyetler Birliği dağılmaya başladığı zaman, Batıda, NATO ülkeleri Gladyo'yu / kendi cinayet dükkanlarını kapattıklarını açıkladılar. Türkiye hariç.

11 Eylülde, 2001'de, NATO ülkelerini ve NATO ile korunan sistemi korumakla görevli NATO, "terör"ü ve "terörist"i, örgüt ve örgütlerden yalıttı, devlet ya da devletlerin üstüne sıvadı. Afganistan bunların başında geliyordu. ABD, Irak'a aynı gerekçeyle müdahale etmek istedi, ama NATO'yu kandıramadı. Kendisi müdahale etmeye karar verdi. Türkiye'de ise Çankaya'da Ahmet Necdet Sezer, Başbakanlıkta Bülent Ecevit, Genelkurmayda Hüseyin Kıvrıkoğlu vardı.

Mart 2003'te Irak'a müdahale etmeyi kararlaştırmıştı ABD. Birleşmiş Millletleri ikna edecek veriler elde edememişti. NATO ülkeleri müdahale için yeterli kanıt bulunmadığı gerekçesiyle, aslında kendi çıkarlarıyla örtüşmediği için ABD'nin çıkarına alet olmamışlardı.

Saldırı süreci hızlandırıldı. Üç günlük Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün özenle hazırladığı Mutabakat Belgesinde sayıları, nitelikleri ve yerleri belirlenen askerini halkın isyan halinde bulunduğunu savladığı Güneydoğu Anadolu'da konuşlandırabilmek için, ABD daha önce Öcalan'ı Suriye'den çıkarttırmış İmralı'ya kapattırmış; Hizbullah İlim Grubu, etkin olduğu Batman-Mardin-Diyarbakır üçgeninden Batıya, göçe zorlanmış, Başkanı Hüseyin Velioğlu aynı amaçla İstanbul'da öldürülmüş, Güneydoğu sıcak çatışma alanı olmaktan çıkartılmıştı. Ecevit'in sorularla dolu hastalığı, partisinin ikiye bölünmesi, bölenlerin Türkiye'nin kurtarıcıları olarak kendilerini takdim etmeleri, Kıvrıkoğlu'nun süresinin uzatılmaması, Ecevit'in bir an önce çekilerek Türkiye'nin önünü açmasını istemiş olan Özkök'ün Genelkurmay Başkanlığına getirilmesi ve Tayyip Erdoğan'ın ilk seçimde neredeyse Anayasayı değiştirecek sayıda milletvekiliyle iktidara oturması, yani Irak'ın işgaline uyarlanmış darbe planı üç ayda tamamlanmış, ama 1 Mart tezkeresi, üç oyla, kaplumbağa olmuştu. Ne olduysa burada oldu.

Dışardan doğrudan gelecek komünist saldırıya karşı ve içerde oluşan dolaylı komünist saldırıya karşı ülkenin bütünlüğünü ve özgür ulus olarak varlığını koruduğunu sanan asker, özel olarak bu amaçlarla ABD'de ve NATO'da eğitmiş ve eğitilmiş askerden farklı olarak, ülkenin bölünmesi ve ulusun prangalanması için kol kestiğinin, kan döktüğünün, dahası kendi kolunu kestiğinin, kendi canını aldığının bilincine ve bilgisine varmaya başladı.

Asker askerdi ama, iki asker olduğu da gözardı edilemezdi. Ulusal kurtuluş savaşından kök alan, ulusal bağımsızlık karakteriyle doğrulan asker ile cemaat ve tarikatların çerçevelediği, Saidi Nursi'nin yolunda secdeye varan, Nursi'nin, ülkeyi, komünizmden, ateizmden kurtaracağına inanan asker. Orda burda "Biz artık Mustafa Kemal'in askeri değiliz!" diyen asker. Ulusal Kurtuluş Savaşıyla, Türkiye Cumhuriyetinin kimliğiyle bütünleşmiş ulusalcı ve bağımsızlıkçı kimliğin, yeni Osmanlı halifesi kimlik tarafından tutsak alınmasını amaçlayan, ona

egemen olan ve ABD'nin kölesi yapmayı hedefleyen bir balyoz darbesidir yaşanan. Bu 1950'li yıllardan bu yana İmam Hatip okullarıyla eğitimde olduğu kadar toplumsal yaşamda, siyasette, yargıda, orduda, dıştan içe, içten içe büyüyen, ülkenin bütünlüğünü, ulusun özgürlüğünü tehdit eden teokratik faşizmden kök alan, küresel faşizme kan ve can verenler dönemidir, bu dönem.

Şaşılacak bir şey yoktu doğal ki!... Çünkü "Küresel egemenlik" mantığı, "ulusal egemenlik" mantığını kalın bir zırhla örtmüş, gerici olan ilerici olanla yer değiştirmişti. ABD'nin küresel egemenliği ve çıkarları için, o, kendisi, kardeşini filistin askısına asmıştı; şimdi, astığı kardeşi gibi, ulus olarak özgür olmak, yurdunu (siyasal, ekonomik ve askeri) işgalden kurtarmak istediği için, bu kez kendisi filistin askısına geriliyordu. Gerekçe aynıydı: "Vatan hainliği!" Ne zaman biri vatanı kurtarmaya doğrulsa, idam gömleğinde bu yafta okunurdu.

Bizim burada sorguladığımız, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendi öz kimliği değil, Silahlı Kuvvetlerin özüne yabancılaşmış, kendini kendine düşmanlaştırmış, halkını halkına kırdıranlarla elleştiği ve dilleştiği kimliktir sorguladığımız.

ABD'nin, NATO zırhlı, Türkiye üzerinden kimlik değiştirme, Türkiye'nin kimliğini değiştirerek kendi kimliğini geliştirme, Türkiye'yi bölerek küresel bütünleşme oyunudur bu oyun.

Dünya bir patlamanın öngünündedir.

Emperyalizm, kağıttan bir kaplan değildir. Biliyoruz bunu. Bunun, bir oyun olduğunu, hile üzerine kurulu bir oyun olduğunu da biliyoruz. Hileyi bilmek, oyunu bozmak demektir. Hileyi görelim, bilelim, bilincine varalım.

10 Aralık 2010, Ankara

HANGİ KAĞITTAN KAPLAN!

CHP Genel Başkan Yardımcısı Süheyl Batum'un, "Koca bir askeri yıktılar. Meğer kağıttan kaplanmış. Biz bunu asker zannedermişiz. Meğer ABD içini oymuş. O koca ağacı hop diye yıktılar!" sözleri, AKP yöneticilerini kükretmişe benzer. "Darbe", "Ergenekon", "Balyoz", gene ortalığa darı gibi saçılıverdi, AK "güvercin"e gün doğdu.

Biz, "kağıttan kaplan" söylemini, devrim dalgasının kabardığı 60'lı yıllarda sık işitir olmuştuk. Mao Çe-tung'un sözüydü, "emperyalizmi" "kağıttan kaplana" benzetmişti.

Emperyalizm, Çin için, önce Japonya, sonra Amerika "kağıttan kaplan"dı, doğruydu. Ama Türkiye için doğru olabilir miydi? Bizim kaplanlarımız, Amerika'nın, "Vietnam-modeli"nde, türlü tevir işkence yöntemleri öğretilerek eğittiği askerlerdi. Onlar, ilerici, ulusalcı, devrimci kim varsa hepsini, bir çuvala doldurur gibi, "kontrgerilla" hücrelerine tıkamış, deyim yerindeyse her birinin ayrı yöntemlerle analarını

ağlatmışlardı.

Örneğin, devrimci gençliğin "gözde"si İlhan Selçuk'u kollarından ve ayaklarından zincirleterek prangaladığı yatakta kurt köpeğiyle dalaştıran "albaylar"ı, "kağıttan kaplan" olarak niteleyebilir miydik? Omzunda "korgeneral" apoleti, Erenköy'de şeyhinin ayakları dibine dizleri üzerinde sürünerek yaklaşmış olan ve her biri ayrı rütbede kurmay subay olan Talat Turhan'a, Celil Gürkan'a, Numan Esin'e ağır işkence yaptıran Orgeneral Faik Türün'e "kağıttan kaplan" demek doğru olur muydu?

22 Temmuz 2007 seçimlerinde, AKP, yeniden tek başına iktidara geldiğinde, bunu, Türkiye-AB Karma Parlamenter Komisyonu eşbaşkanı Lagendik. "Türk ordusunun yüzüne atılan Tokat" olarak (Zaman, 23 Temmuz 2007); *Financial Times* ise "laiklerin ve ordunun dişlerine atılmış bir yumruk" olarak nitelemişlerdi.

O zaman birbirleriyle kendi aralarında gülüşen AKP'liler, şimdi, Süheyl Batum'un "kağıttan kaplan" sözüne, yılana sarılır gibi, sarılmış görünüyorlar.

Şu da eklenmeli ki, Türk Silahlı Kuvvetleri için "kağıttan kaplan" söylemi daha önce "dış basın"da dillendirilmişti:

"28 Şubat" (1997) kararlarının yıldönümüne beş kala, 22 Şubatta (2010) "dördü muvazzaf 17 general ve amiral gözaltına alındığı" zaman, bu "Balyoz Operasyonu"nu, *Newsweek*, AKP'nin "en büyük rakibi olan ordunun kağıttan kaplan olduğunu ortaya koyduğunu" yazmıştı. "Balyoz" darbesini "AKP'nin ordu karşısında elde ettiği zafer" olarak niteleyen *Newsweek*, askerin gücünün azaltılması ile, (1) laiklik'in daha demokratik biçimde tanımlanacağı, (2) Kürt azınlığın özerklik taleplerinin açık bir biçimde ele alınacağı vurgusunu yapıyordu.

The Times'in "Balyoz" operasyonunu yorumu ise farklıydı: "Türkiye'nin bugün bir felaketin eşiğinde olduğu" yazılıyor, "Tayyip Erdoğan'ın ılımlı islamcı hükümetiyle ordu arasındaki mevcut gerilimin bir darbeyi tetikleyeceğini ya da siyasi ve dini şiddeti teşvik edeceğini" savlıyordu.

Şeyhinin huzuruna dört elle sürünerek çıkan, ABD hesabına vatan kurtaran bu aslanlara Süheyl Batum, nasıl olur da, "kağıttan kaplan" diyebilirdi! Deniz'i-Yusuf'u-Hüseyin'i asanlar onlar değil miydi? Vatanı, ABD hesabına, asa asa, kese kese, biçe biçe kurtarmışlar, bizi, bugün Müslüman Kardeşlerin kelepçesi AKP'ye kelepçelememişler miydi?

Ulusal Kurtuluş geleneğini sürdüren asker çoğunlukta değil miydi o zaman! Ve bugün, orda burada, "Biz Mustafa Kemal'in askeri değiliz!" diye şişinen Gülen'in "kaplan"ları karşısında sinenler, "kağıttan kaplan" değildi de, kurşun asker miydi?

8 Şubat 2011, Ankara
Cumhuriyet, 10 Şubat 2011

ŞİMDİ İlhan Selçuk yok. Ben, ikinci, dindirilemez mutsuzluğumu yaşıyorum. Hemen her gün önümüze konan, gizli ve gizlenmiş, kimisi hile'den döllenmiş "çözümler"le ülkenin büyüyen ve üstüste yığılan sorunları ortasında yerimizi, yörüngemizi yitirmiş olmanın boğuntusuyla boğuştuğumuz için. Özgür olmasak da, özgürleşmek için üstünde savaşım verdiğimiz yurdumuzu şurasından burasından yitirmeye yargılandığımız, ulusal iradenin içerden ve dışardan tutsaklaştırıldığı bir sürece kilitlendiğimiz ve her gün biraz daha körleştiğimiz için. Gün gün yoğunlaşan bir karanlıkta, İlhan Selçuk'un her sabah *Pencere*'sinden doğan güneşin, bir daha ışımamak üzere "boğulmuş" olması gibi bir boğulma bu.

Yineleyebilirim:

"Bunca bunaltılı ortamda, insan, kimi zaman kendini mutlu duyumsayabilir. İlhan Selçuk'la aynı çağda, aynı ülkede yaşamış olmanın içten duyumsattığı bir mutluluktur bu.

Kederli, bunaltılı, sıkıntılı, yorgun da olsak, zihnimizdeki ışıltı, içimizdeki belirsiz sevinç, yüzümüzdeki gülüş biraz odur, o olduğu içindir."

24 Şubat 1989'da, Dedeman Otelde, Çağdaş Gazeteciler Derneğinin 1989 Onur Ödülünü İlhan Selçuk adına aldığım törende yaptığım konuşmanın son satırları bunlar. İlhan Selçuk'un Onur Ödülü plaketini almak için beni görevlendirdiği masayı anımsıyorum. Masada: İlhan Selçuk, Halit Çelenk, Mustafa Ekmekçi ve ben – dört kişiyiz.

Şimdi Ekmekçi yok

Halit Çelenk yok

İlhan Selçuk yok.

Onlarla aynı çağda, aynı ülkede yaşamanın ve aynı masada kadeh değdirmenin içten duyumsattığı mutluluk, bugün bana acı veriyor. Onları yitirmenin, yitirmiş olmanın değil, yalnız kalmanın değil, karanlıkta kalmanın acısı bu. Aydınlanma aydınlığının, "ışık"la, "ampul" ile karartılması gibi bir körleşme de denebilir buna.

o

Bu süreç şöyle de sürdürülebilir:

12 Haziran (2011) akşamı, "Balkon Konuşması"nda yineleyecektir yola çıkarken giydiği gömleği. Oylarını yüzde-ellinin üstünden aşırmış olmanın coşkusuyla, "Beyaz gömleğimizi giydik, öyle çıktık bu yola!" diyor, aynı coşkuyla ve aynı amaçla, yığınlar alkışa boğuyordu onu.

Kaç kez işitmiştik. "Beyaz kefenimizi giydik, bu yola öyle çıktık!" dediğini. Balkon'da, beyaz kefen giydirilmiş olan Menderes'i, Zorlu'yu, Polatkan'ı biraz kısık sesle anmış olsa da, kefen giyip yola çıkmanın ne olduğunu, "beyaz gömlek"in, kefen olduğunu duyumsatmıştı kendisini coşkuyla alkışlayanlara.

Hemen, ertesi gün, Sözcü Bakan, "kefen" yerine ikame edilen "gömlek"in "beyaz" söylemini açıklayacaktı. Belleğimde kaldığı kadarıyla, "Şimdi "bizim" anayasamızı çıkaracağız" diyordu. Bundan önceki anayasaların, "bizim" (yani ken-

dilerinin) anayasası olmadığını duyurarak.

Irak'ın ABD tarafından işgaliyle "mükellef" olanların, Türkiye'de uygulanmaya koydukları "sanal" anayasa, şeriat hukukunun belirlediği bir anayasaydı. Zamanının ABD Dışişleri Bakanı olan Powell, Türkiye ve Pakistan'daki İslam Cumhuriyetleri gibi, "Irak'ta da bir İslam cumhuriyeti olacağı"nı söylemiş, Türkiye ve Pakistan'daki gibi Irak'ta da anayasanın şeriat hukukuna göre, Kuran hukuku çerçevesinde olacağını" sözlerine eklemişti. (Aktaran: Prof. Dr. Zeki Arıkan, *Cumhuriyet*, 20 Haziran 2004.) Bir başka anlatımla, varolan anayasa, laik olsa da, uygulanan anayasa, Powell'in açıkladığı gibi, laik değil, şeriat hukukuna uyarlı bir anayasaydı.

Cumhuriyet ise, bugün de, Saidi Nursi'nin söylemiyle, "şekil ve resim olan Cumhuriyet" değil, Asrı Saadette, yani Halifeler döneminde olduğu gibi dindar manada bir İslam Cumhuriyetiydi.

Kemal Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı salonunda yer alan "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir!" sözünü, 23 Nisan Ulusal Egemenlik bayramında (2004), yerden yere vurmuş olan Tayip Erdoğan'ın Başbakan olmadan önce, "Tutturmuşlar, laiklik elden gidiyor... Bu millet istedikten sonra tabii elden gidecek, sen bunun önüne geçemeyeceksin ki..." (aktaran: Işık Kansu, *Cumhuriyet*, 30 Haziran 2003) sözleriyle birlikte değerlendirildiği zaman, bugün "bizim" diyecekleri Anayasa'nın "laik" değil, teokratik bir anayasa olacağı açıktı.

İmam-hatiplilerin, Kuran Kursu öğrencilerinin, tarikat ve cemaat üyelerinin her yıl artan sayılarına oranla oylarını arttırmış olması nedeniyle, belirtelim ki, seçmen, oyunu, bir dinin, mezhebin, tarikatın ya da cemaatin üyesi olarak değil, ulusun (milletin) üyesi olarak verir. Bu oy, öznel bir isteğin değil, nesnel bir iradenin, ulusal iradenin ürünüdür, dolayısıyla ulusun ulus olarak varlığının korunması ve geleceğinin güçlendirilmesi amacıyla milletvekillerine devredilmiş siyasal bir iradedir. Bu irade, seçen açısından olduğu gibi, seçilen

açısından da Anayasa ve yasalarla belirlenmiş ve sınırlandırılmış bir irade devridir. Bunun, bir dinin, bir mezhebin, bir tarikat ya da cemaatin ulus üzerinde egemenlik tesisine olanak veren bir yetki olarak kullanılması, yalnızca laik sistemden teokratik sisteme geçişin değil, demokratik sistemden faşizme geçişin de kapısını aralayacağı gözlerden uzak tutulmamalıdır.

Bunun, hukuk dilinde, yetkin söylemi, 2004 yılında, Çankaya'dan gelmişti. 19 Mayıs mesajında, "devletin siyasal, sosyal, hukuksal, ekonomik hiçbir alanının din kurallarıyla düzenlenemeyeceğini" belirten Cumhurbaşkanı Sezer, "egemenlik hakkı" ile "milletin verdiği yetki"nin mutlak (sınırsız) bir yetki olmadığını açıklama gereğini duymuştu.

Hukuk'un Çankaya'dan ayrılmasıyla başlayacak olan süreç, bir gece, sabaha doğru, İlhan Selçuk'u yatağından alacak elleri-kolları bağlı güvenlik birimlerinin önüne koyacaktı.

Bugün daha iyi anlıyoruz ki, "terör"ü, somut anlatımıyla, Kürt etnik ayrılıkçı hareketin, yani PKK'nın döktüğü kanı durdurmak amacıyla oluşturulan ve Türkiye'yi bir bütün olarak tek bir savcının kapsam alanına alacak olan özel yargılama yasası, özel savcı, özel yargıç, özel yargı, özel yargılama, özel cezaevi ve özel uygulama ile ve Powell ile yapılmış gizli anlaşmalarla, PKK bilinçli olarak söndürülmeyecek, aklın ve bilimin egemenliği yolunda güçlenen "laik"lik prangalanacaktı. Öteki adı aydınlanmaydı, aklın ve bilimin aydınlığında insanlığı aydınlatanlardı "terörist" olarak söndürülecek olan..

Özel yasa, özel yakalanma emriyle, ilk kez, ilkönce, gece yarısı, özel yasanın özüyle özdeş baş teröristi, İlhan Selçuk'u yatağında yakalayacak, evinden alınan elbombaları, kalaşnikoflar, bir adet atom bombası, üç makineli tüfek, Hizbullah'ın bodrumda unuttuğu üç çürümüş cesetle, güvenlik güçleri tarafından sorguya çekilecekti.

İlhan Selçuk için yazılan yazılara bakınız. Hemen tümü, bu "cani terörist"in, azgın ve kızgın, iflah olmaz bir aydınlanmacı olduğunu yazdılar. Derisi yüzülecekti, ama ömrü vefa

etmedi. Ziverbey Köşkünde ellerinden ve kollarından yatağa zincirlenmiş, alaman kurt köpeğiyle dalaştırılmış, ama durmamış, dingin ama derinden, -Vecihi Timuroğlu'nun sözleriyle- Kemal Atatürk'ün aydınlık duvarı Sol'u duraksamaksızın örmüştü.

İlhan Selçuk'un bu son yolculuğu olmuştu. Ne için alındığını, niçin sorgulandığını bilen olmadı. Ama Silivri her şeyi apaçık aydınlatmaya yetti.

O zaman da yazdım: İlhan Selçuk ölmedi, öldürüldü diye.

Şimdi de eklemek isterim: İlhan Selçuk'a kefen giydirenler, beyaz kefenleriyle yola çıkmış olanlardı.

19 Haziran 2011, Hacıbektaş
Cumhuriyet, 25 Haziran 2011

MİHRİ BELLİ VE "MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM"

"Ve o zaman mutsuzduk... Hey gidi güzel günler!"

Mihri Belli'nin sözleri bunlar. Uzun süre tutuklu kaldığı, hüküm giydiği, sürgüne gönderildiği 1950'li yılları simgeleyen sözleri bunlar.

Çok değil yedi-sekiz yıl önce, Dikili'de, Mihri Belli konuşmaya gitmek için hazırlanırken de yinelemişti benzer bir güzelliği. "Ne güzeldi, demişti, Demir İş Hanındaki o günler..."

Demir İş Hanı, Sol Yayınlarının bürosunun olduğu binaydı. Beşinci katta 52 nolu odaya, Mihri Belli'nin, ilk kez, Doğan Avcıoğlu'yla birlikte geldiğini anımsıyorum. Avcıoğlu, benim "Şemdinli Röportajı" dosyasını görecekti. *Yön*'de yayınlamak için. Konuğuyla tanıştırmamıştı, ben de tanımıyordum.

Sol Yayınları'nda Mihri Belli'li günler böyle başlayacaktı.

Sol Yayınları koşusu, Sevim Belli'nin de anılarında vurguladığı gibi, uzun soluklu bir koşuydu, ve 12 Martın (1971)

kelepçesi, bileklerimize geçirilene değin, Demir İş Hanının 51 Nolu odası kadar, merdivenleri de, çevirenlerle, yazarlarla, düzeltenlerle, gelenlerle, gidenlerle, kitapları soluk soluğa taşıyanlarla, dolup taşacaktı.

Yurtdışından bakanların kocaman bir kompleks olarak tasarladıkları Sol Yayınlarının bir odalık bürosunda gündelik yaşam şöyle betimlenebilirdi:

İki tahta masanın ve dört sandalyenin nöbetleşe paylaşıldığı küçük alanda Mihri Belli'nin sesi, İlhan'ın Belli'ye yetiştirmek için tuşlarında koştuğu daktilo sesiyle kucaklaşıyor, yüzyıl öncesinden günümüze Marx'ın düşünü ve düşüncesini bir gün değil, bir saat önce günışığına çıkarmaya çalışıyorlar.

o

İlkin *Yön*'de, küçük bir yazıda uç veren görüşlerini, Mihri Belli, çevirilerle yeniden yoğuruyor, Milli Demokratik Devrim, bu süreçte biçimleniyordu

1961 Anayasasının sola kazandırdığı özgürlük, demokratikleşme savaşımını sınıfsal temele ve özellikle de emekçi sınıf ve katmanlara dayandırması açısından önem taşır.

Ne var ki, 12 Eylül (1980) öncesi ve sonrası, "sınıf-parti"lerin yerini, giderek, etnik, dinsel, mezhepsel partiler, tarikat ve cemaat partileri almaya başlayacak ya da siyasal partiler, etnik, dinsel, mezhepsel kuşatma içersinde kalacaktır.

Sovyetler Birliği dağıtıldı. İlk olarak Atatürkçü laikliğin eskidiğini söylediler. Yalnızca müslüman olmayanların değil, müslüman olan ama etnik açıdan Türk olmayanların da "azınlık" sayılması gerektiği ileri sürüldü. Pantürkizm ve panislamizmi dışlayan politikanın aşılması dayatıldı. ABD'nin, Adriyatikten Basra Körfezine, Orta Asya'ya değin müslüman ulusların resmi olmayan birliğinin liderliğini üstlendiği, bu süreçte, dile getirilecekti. Biz değil, CIA analistleri, Türkiye'nin 21. yüzyıl jeopolitiğini belirliyordu. Türkiye'yi etnik, dinsel, mezhepsel, olmazsa bölgesel federasyonlara ayırma planını, Avrasya projesi izledi: 225 milyonluk Büyük Türk

Konfederasyonu. Ardından Tayyip'in "Diyarbakır'ı merkezi yapacağını" söylediği Büyük Ortadoğu Projesi. Bu projeler, aynı dönemlerde siyasal partilere yansıdı, parlamentonun sınıfsal dokusu, etnik, dinsel, mezhepsel özelliklere ve ABD'nin perspektiflerine göre belirlendi ve yapılaştı.

Bununla kalınmadı, ülke, suyundan toprağına hemen her şeyiyle satılığa çıkartıldı. Babalarının malı gibi sattıklarını söylediler. Halk, paranın dini imanı olmaz der, Başbakanları, ilkin sermayenin dini, mezhebi, ırkı olmaz diyecek; ulusu, dinle, mezheple, ırk topluluğuyla karıştıracak; birkaç gün sonra, yanlışını, küresel bir yanlışla taçlandırarak, "Türkiye'de sermaye ayrımı kalmadı" diyecek ve ekleyecekti: "yerli ile yabancı sermaye ayrımı kalmadı". (*Cumhuriyet*, 28 Ocak 2006.)

Ama, ne limanlarımızın, ne topraklarımızın, ne sularımızın, ne fabrikalarımızın, ne tarihimizin ve ne de siyasal, ekonomik ve kültürel değerlerimizin, uluslararası sermayeye peşkeş çekilmesi, sonradan görme günümüz "devrimci"sini pek ırgalamadı ve ırgalamıyor.

Kısacası, bağımsızlık sorunu, devrimci demokratikleşmeyle kenetlenmiş bir sorun olarak, "günümüzün en acil sorunu" olarak, gündemimize olanca ağırlığıyla oturmuş bulunuyor.

o

Mihri Belli'nin 90. yaşgünü konuşmamda şöyle yazmıştım:

Mihri Belli'yi yaşamdan sonra yaşatacak mıyız?

Benim yaşatacağım Mihri Belli, devrimci gençliğin coşkuyla kucakladığı, "Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye" sloganında açımlanan "Milli Demokratik Devrim" anlayışı, devrim aşamasıdır.

Yeni-devrimcilerin, daha doğru bir terimlemeyle postmodern-devrimcilerin "geminin bordasından atıverdiği" bu slogan, bugün de, emperyalist gericiliğe karşı, uluslararası sermayenin kölesel egemenliğine karşı, küresel faşizme karşı,

emekçi sınıf ve katmanların bağımsızlaşma ve özgürleşme savaşımının sloganı olarak bizi bugün de uyarıyor ve uyandırıyor.

Çünkü bu slogan, devrimci devinim içinde yoğrulmuş, pişmiş, devrimci devinimi zenginleştirmiş ve güçlendirmiş olanların sloganıdır. Unutulmasın ki, onlar, pratik içinde, yanlışlarında doğruları buldular, doğrularında yanlışları kavradılar.

Türkiye emekçileri, devrimcileri, bağımsızlaşmanın anahtarını olduğu kadar, birleşme ve bütünleşmenin şifresini bu sloganda bulmuşlardı ve inanıyorum ki, bugün bu sloganda bağımsızlaşmanın ve devrimci demokratikleşmenin şifresini yeni kuşaklar yeniden bulmakta daha çok zaman yitirmeyeceklerdir.

Çünkü bu slogan, doğru bir durum değerlendirmesinin, doğru bir duruşun, doğru bir yürüyüşün sloganıdır.

Bu savaşımda, ip altında canları alınmış olanlar, son sözleriyle bu slogana can verdiler, canlarını verdiler. Bu sözler, onları izleyenlerin ilk sözleri oldu. Onları unutmayalım, hiç unutmayalım.

Devrimci demokratikleşme yolunda, "Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye" sloganında somutlaşan ulusun bağımsızlığı ve emeğin özgürlüğü parantezini yarım yüzyıl önce Mihri Belli açmıştı. Bağımsızlaşana değin, insanlığın özgürleşme eşiğini aşacağı, birbirleriyle elele tutuşacağı günlere değin, bu parantezi kapatmayacağız, kapattırmayacağız...

16 Ağustos 2011, Ankara
Cumhuriyet, Ağustos 2011

12 EYLÜLÜN BÜYÜK BABALARI

12 Eylülün Büyük Babaları

12 Eylülün Uzayan Karanlığında
Kemal Türkler Davası ve Zamanaşımı

12 Eylül Sonrası Bir Gözaltı Anısı

Güvercinler ve Sırtlanlar
(Bahçelievler Toplu Kıyını)

"Bir Plan Yapılmış Tuzağa Düşürülmüştük"
Sultan Özer Söyleşisi

"O Toprağın Üzerinde Büyüyor"
Selda Güneysu Söyleşisi

Kardeşimi Gözümün Önünde Döverek Öldürdüler
Faruk Bildirici Söyleşisi

İlhan'la İlhanlarla...

30 Yıl Sonra İlhan'la

Atom Bombası ve Füzeye Kalkan

Hangi Kağıttan Kaplan

Kefen Giyenler / Kefen Giydirenler

Mihri Belli ve "Milli Demokratik Devrim"

ISBN 978-975-351-038-7

9 789753 510387